

The Project Gutenberg eBook of Herraskartano: Romaani, by John Galsworthy

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Herraskartano: Romaani

Author: John Galsworthy

Translator: Eino Kaila

Release date: December 29, 2014 [EBook #47807]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HERRASKARTANO: ROMAANI ***

Produced by Juha Kiuru

HERRASKARTANO

Romaani

Kirj.

JOHN GALSWORTHY

Suomentanut Eino Kaila

Alkuperäinen teos: The Country House

Otava, Helsinki, 1921.

ENSIMMÄINEN OSA

VIERAILU WORSTED SKEYNESISSÄ

Oli vuosi 1891, lokakuu, maanantaipäivä. Worsted Skeynesin rautatieaseman pimeällä ulkosivustalla vallitsi alaa mr Horace Pendycen omnibussi, hänen vaununsa ja tavaravankkurinsa. Mr Horace Pendycen kuskin kasvot vallitsivat yksinäisen asemalyhdyn valokehää. Verevinä, tuuhein, lyhyeksi leikatuin harmain poskiparroin ja yhteenpuristetuin tutkimattomin huulin ne kohosivat korkealla ylös itäiseen ilmaan kuin mikäkin feodaalijärjestelmän tunnuskuva. Sisäpuolisella asemasillalla mr Horace Pendycen ensimmäinen palvelija ja ratsupoika odottivat 6.15 junan saapumista, puettuina pitkiin hopeanappisiin liveritakkeihin, joiden vakavaa asua vain heidän korkeiden hattujensa rohkeasti ulkonevat lierit hieman elähdyttivät.

Palvelija otti taskustaan puoliarkkisen leimattua, vaakunalla koristettua paperia, jossa näkyi mr Horace Pendycen pientä, täsmällistä käsialaa. Hän luki siitä honottavalla, pilkallisella äänellä:

"Hänen armonsa Geoff ja mrs Winlow, sininen huone toalettikamareineen; kamarineitsyt, harmaa huone; mr George, valkea huone. Mrs Jaspar Bellew, kullattu. Kapteeni, punainen, kenraali Pendyce, helakka huone; palvelija, takainen ullakkohuone. Siinä seura."

Ratsupoika, punaposkinen nuorukainen, ei kiinnittänyt siihen mitään huomiota.

"Jos mr Georgen 'Ambler' voittaa keskiviikkona", sanoi hän, "merkitsee se viisi puntaa minun taskuuni. Kuka pitää huolen mr Georgesta?"

"James tietenkäin."

Ratsupoika vihelsi.

"Minä koetan päästä hänen mukaansa huomenna. Tuletko sinäkin, Tom?"

Palvelija vastasi:

"Täällä on vielä lisää takasivulla. Vihreä huone, oikea siipi — tuo Foxleigh; ikävä otus. Tuota 'ota niin paljon kuin suinkin äläkä anna mitään' lajia. Mutta ampua hän osaa. Siksi hänet pyydetään mukaan."

Tumman puurivin takaa juna syöksyi asemalle.

Laituria myöten tulivat ensimmäiset matkustajat — kaksi karjanhoitajaa pitkine sauvoineen; he kompuroivat ohi nukkaisissa nutuissaan, uhoten karjan ja mustan tupakan hajua; sitten muuan pariskunta ja yksinäisiä henkilöitä, jotka niin paljon kuin suinkin pysyttelivät erillään toisistaan, ne olivat mr Horace Pendycen vieraat. Hitaasti he tulivat toinen toisensa jälkeen häämöttävien vaunujen luo ja seisoivat paikoillaan, kiinnittäen katseensa tarkoin eteensä, kuin peläten tuntevansa toinen toisensa. Pitkä turkkiin pukeutunut herra, jonka pitkällä rouvalla oli kädessä pieni hopealla kirjailtu nahkalaukku, puhutteli kuskia.

"Päivää, Benson. Mr George kertoo kapteeni Pendycen sanoneen hänelle, ettei hän ehdi tulla ennenkuin 9.30 junalla. Luullakseni voisimme — —"

Tuulispään lailla, joka soinnahtaa sumun koleaan hiljaisuuden läpi, kuului korkea heleä ääni:

"Ei, kiitos; minä nousen vaunuihin."

Ensimmäisen palvelijan saattamana, joka kantoi hänen päällysvaatteitaan, ja verhottuna valkeaan harsoon, jonka läpi Geoffrey Winlow'n kiirehtimättä kääntyvä katse tavoitti välähdyksen silmistä, astui nainen esiin ja luoden silmäyksen taakseen hävisi vaunuihin. Hänen päänsä ilmestyi taas näkyviin harsokääreen takaa.

"Täällä on hyvä tila, George."

George Pendyce astui nopeasti eteenpäin ja hävisi hänen viereensä. Kuului pyörien ratinaa, vaunut vierivät pois.

Hänen armonsa Geoffrey Winlow kohotti kasvojaan taas.

"Kuka se oli, Benson?"

Kuski kumartui tuttavallisesti alas ja teki kunniaa paksulla valkohansikkaisella kädellään Geoffreyyn hatun tasalla.

"Mrs Jaspar Bellew, herra. Kapteeni Bellew'n rouva The Firsistä."

"Mutta minä en luullut heidän olevan — —"

"Ei, herra, eivät he olekaan."

"Aha!"

Tyyni ohut ääni kuului omnibussin ovelta.

"No, Geoff!"

Hänen armonsä Geoffrey Winlow seurasi vaimoaan, Foxleigh'ta ja kenraali Pendyceä omnibussiin, ja taas kuului mrs Winlow'n ääni:

"Sopiiko, että kamarineitsyeni tulee tänne? Tule sisään, Tookson!"

Mr Horace Pendycen valkea, pitkä ja matala ympäristöön oivasti sopeutuva kartano oli tullut suvun haltuun viisi polvea aikaisemmin, avioliiton kautta, joka oli solmittu viimeisen Worstedin kanssa. Oltuaan alkuaan oiva tila, mikä pienehköinä palstoina oli jätetty vuokraajien haltuun — jotka kenenkään heitä tarkkaamatta menestyivät mainiosti ja maksoivat erinomaisia vuokria —, viljeltiin sitä nyt mallikaavan mukaan pienellä tappiolla. Aika ajoin mr Pendyce tuotatti uudenlaisia lehmiä tai peltopyitä ja rakensi kouluja lisää. Hänen tulonsa olivat onneksi riippumattomat tiluksesta. Hänen ynnä kirkkoherran ja terveydenhoito-viranomaisten välillä vallitsi täydellinen yksimielisyys, ja hän valitti varsin useasti, etteivät hänen vuokralaisensa pysyneet konnuillaan. Hänen vaimonsa oli sukuaan Totteridge ja hänen metsästysmaansa suurenmoiset. Tarpeetonta on sanoa, että hän oli vanhin poika. Hänen individuaalinen vakaumuksensa oli, että individualismi oli hävittänyt Englannin, ja hän oli päättävästi ryhtynyt kitkemään tätä vikaa pois vuokramiestensä luonteista. Asettamalla heidän yksilöllisyytensä sijaan oman makunsa, omat suunnitelmansa ja tunteensa, saattaisi melkein sanoa: oman yksilöllisyytensä, ja hukkaamalla siihen rahaa, oli hänen onnistunut suuressa määrässä osoittaa oikeaksi mieliteoriaansa: kuta voimakkaampi yksilöllisyys, sitä hedelmättömämpi yhteiskunnan elämä. Mutta jos asia esitettiin hänelle tässä valossa, niin hän kuitenkin sekä narkästyi että kävi puheliaksi, sillä hän ei pitänyt itseään yksilöllisyyden harrastajana, vaan "torykommunistina", kuten hän suuntaansa nimitti. Maanviljelysharrastustensa mukaisesti hän tietenkin oli suojelustullien kannattaja; hän tiesi, että viljatullista riippui koko Englannin vauraus. Kuten hän usein sanoi: "Kolmen tai neljän shillingin tulli viljalle, niin minun maanviljelykseni tuottaisi voittoa."

Mr Pendycellä oli toisia erikoisuuksia, joihin nähden hän ei ollut ylen yksilöllinen. Hän vastusti kaikkea olevien olojen muutosta, laati luetteloja kaikenmoisesta eikä koskaan ollut oikein onnellinen, ellei hän puhunut itsestään tai tiluksistaan. Hänellä oli musta lintukoira, nimeltä John, jolla oli pitkä kuono ja vielä pitemmät korvat; hän itse oli kasvattanut sen, niin ettei koira ensinkään viihtynyt muiden kuin hänen seurassaan.

Ulkomuodoltaan mr Pendyce oli suunnilleen vanhaa kantaa, suora ja puuhakas; hänellä oli ollut poskiparta, johon muutama vuosi sitten oli tullut lisäksi riippuvat, nyttemmin harmahtavat viikset. Hänellä oli leveä kaulaliina ja lievetakki. Hän ei tupakoinut.

Kukilla ja hopealla katetun päivällispöydän päässä hän istui mrs Winlow'n ja mrs Jaspar Bellew'n välissä, eikä hän olisi saattanut toivoa itselleen sen räikeämmin vastakohtaisia pöytäkumppaneita. He olivat molemmat pitkäkasvuisia ja uhkeavartaloisia, mutta luonto oli näiden kahden naisen välille asettanut kuilun, jota hintelähkö mr Pendyce turhaan koetti täyttää. Se erikoinen levollisuus, joka tavataan Englannin ylimystön vaaleaverisessä tyypissä, viipyi alituisesti mrs Winlow'n piirteillä kuin pakkaspäivän auringon häivä. Ne olivat siinä määrin ilmeettömät, että ne heti vakuuttivat katsojan siitä, että hän oli mitä parhaimman kasvatuksen saanut nainen. Jos näille piirteille joskus olisi herännyt jokin ilme, on mahdoton sanoa, mikä siitä olisi saattanut olla seurauksena. Hän oli noudattanut hoitajansa kehoitusta: "Älkää millään muotoa, miss Truda, vääntäkö kasvojanne! Ne voivat jäädä sellaisiksi!" Koskaan sittemmin ei Gertrude Winlow, joka oli "armo" sekä oman että miehensä sukuperän kautta, ollut vääntänyt kasvojaan, ei edes poikansa syntyessä, kuten väitetään. Ja sitten oli mr Pendycen toisella puolen nähtävänä tuo arvoituksellinen mrs Bellew vihreänharmaine silmineen, johon hänen oman sukupuolensa valiot katsoivat vaistomaisesti paheksuen! Hänen asemassaan olevan naisen pitäisi välttää kaikkea huomiota herättävää, ja luontohan oli hänelle antanut liian silmäänpiistävän ulkomuodon. Ihmiset sanoivat, että kun hän toissa vuonna oli tehnyt pesäeron kapteeni Bellew'sta ja lähtenyt The Firsistä, oli siihen synnä yksinkertaisesti se, että he olivat kyllästyneet toisiinsa. Sanottiin myös, että hän kovin kernaasti suvaitsi Georgen, mr Pendycen vanhimman pojan liehittelyä.

Ennen päivällistä oli lady Maiden huomauttanut mrs Winlow'lle salongissa:

"Mitenkä on oikeastaan tuon mrs Bellew'n laita? *Minä* en koskaan ole pitänyt hänestä. Hänen asemassaan olevan naisen pitäisi olla varovaisempi. Minä en ymmärrä, miksi hänet ensinkään on

kutsuttu tänne, kun hänen miehensä vielä on The Firsissä, vain tuollapuolen tien. Sitä paitsi hän on jokseenkin niukoissa oloissa. Hän ei yritäkään salata sitä. Minä melkein nimittäisin häntä seikkailijattareksi."

Mrs Winlow oli vastannut:

"Mutta hän on jollakin tavoin Mrs Pendycen serkku. Pendycet ovat sukua kaikille! Se on niin vaivalloista. Ei kukaan tiedä — — —"

Lady Maiden virkkoi:

"Tunsitteko hänet, kun hän asui täällä maalla? Minä en pidä tällaisista ratsastuskiihkoisista naisista. Hän ja hänen miehensä olivat täydellisiä hurjapäitä. Mistään muusta ei puhuttu kuin että rouva oli hypännyt ja kuinka hän oli hypännyt; ja hän lyö vetoa ja käy kilpa-ajoissa. Olenpa pahasti erehtynyt, ellei George Pendyce ole rakastunut häneen. Hän on kaupungissa ollut aivan liian paljon rouvan seurassa. Hän on niitä naisia, joiden liepeissä miehet aina liehuvat!"

Päivällispyödyän päässä, missä kunkin vieraan eteen oli asetettu talon vanhimman tyttären huolellisella käsialalla kirjoitettu ruokalista, Horace Pendyce nautti soppaansa.

"Tämä soppa", virkkoi hän Mrs Bellew'lle, "muistuttaa mieleeni teidän isävanhukseenne; hän piti siitä tavattomasti. Minä tunsin suurta kunnioitusta teidän isäanne kohtaan — hän oli erinomainen mies! Minä olen aina pitänyt häntä jäykkäluontoisimpana miehenä mitä olen tavannut omaa, rakasta isääni lukuunottamatta, ja *hän* oli kaikkein itsepäisin mies kolmessa kuningaskunnassa."

Hän käytti usein puheenpartta "kolmessa kuningaskunnassa" ja sitä seurasi joskus huomautus, että hänen isoäitinsä polveutui Richard III:sta, kun taas hänen iso-isänsä johti sukuperänsä Cornwallin jättiläisistä, joista eräs — kuten hänen oli tapana sanoa alentuvasti hymyillen — oli kerran heittänyt lehmän yli muurin.

"Teidän isänne oli liian paljon individualisti, Mrs Bellew. Minä olen saanut koko joukon kokemusta individualismista tilaani hoitaessani, ja olen huomannut, että individualisti ei ole koskaan tyytyväinen. Minun vuokramiehilläni on kaikki mitä he tarvitsevat, mutta heitä on mahdoton tyydyttää. Täällä on esim. muuan Peacock niminen mies, mitä paksupäisin ja itsepintaisin otus. Minä en anna hänelle perään tietenkään. Jos hän saisi tehdä oman päänsä mukaan, niin hän palaisi takaisin entisaikoihin ja viljेलisi maata omalla tavallaan. Hän tahtoo ostaa sen minulta. Se on sitä turmiollista järjestelmää, jossa talonpojat ovat itsenäisiä. Hän väittää isoisänsä omistaneen sen. Sitä joukkoa hän on. Minä vihaan individualismia; se saattaa Englannin perikatoon. Sen parempia mökkejä tai talonpoikaistupia ette löydä mistään kuin minun tilaltani. Minä harrastan keskitystä. Ja kenties tiedätte, että minä nimitän itseäni 'torykommunistiksi'. Minun luullakseni se on tulevaisuuden puolue. Mutta teidän isänne tunnuslause oli: Kukin omaansa! Maalla semmoinen ei koskaan menettele. Maanomistajan ja vuokralaisen täytyy pitää yhtä. Tulettehan kanssamme Newmarketiin keskiviikkona? Georgella on oikein oiva hevonen mukana Rutlandshire-ajoissa — oikein oiva hevonen. Hän ei lyö vetoa, sen saatan ilokseni sanoa. Minä en vihaa mitään niin paljon kuin uhkapeliä."

Mrs Bellew loi häneen silmäyksen sivulta, ja vähäinen ironinen hymy puhkesi hänen täyteläisille punaisille huulilleen. Mutta soppa oli taas kiinnittänyt puoleensa Mr Pendycen huomion. Kun Mr Pendyce taas oli valmis aloittamaan keskustelun, puheli Mrs Bellew hänen poikansa kanssa, ja kulmiaan rypistäen kartanonherra kääntyi hänestä Mrs Winlow'n puoleen. *Hänen* tarkkaavaisuutensa oli koneellinen, täydellinen ja muuttumaton; hän ei näyttänyt muuttavan itseään ylen myötätuntoisella ymmärtämyksellä, eikä hän myöskään ollut liian vaatimaton. Mr Pendycen mielestä hän oli kuuntelijana moitteeton.

"Maamme on muuttumaisillaan", hän virkkoi, "muuttumaisillaan lakkaamatta. Herraskartanot eivät enää ole entisiänsä. Suuri edesvastuu on meidän maanomistajain harteilla. Jos *me* väistymme, menee kaikki hukkaan."

Mikä saattoikaan olla viehättävämpää kuin tämä Mr Pendycen herraskartano-elämä, sen täydellinen puhtaus, sen askaroiva joutilaisuus, raittiin ilman ja tuoksuvan lämmön vuorottelu, sen täydellinen henkinen lepo, sen oleellinen, kuin ammattiinkuuluva vapaus kaikesta kärsimyksestä ja — ennen kaikkea kuin tunnuskuvana — sen soppa, syöttöiläsnautojen runsaista tähteistä tehty.

Mr Pendyce piti omaa elämänsä ainoana oikeana elämänä ja niitä, jotka sitä elivät, ainoana oikeina ihmisinä. Hän katsoi *velvollisuudekseen* elää tätä elämää yksinkertaisine, terveellisine ja kuitenkin ylellisine tapoineen, karjan ympäröimänä, jota kasvatettiin hänen omaksi ruoakseen, siis kuin minkäkin soppameren ympäröimänä! Häntä vaivasi, että ihmiset saattoivat miljoonittain mennä asumaan kaupunkeihin, rosvoamaan toinen toistaan, joutumaan yhtä mittaa työttömiksi, kaikkiin niihin ahdistaviin seurauksiin, mitä tällaisesta nurinkurisesta tilasta oli. Ja etukaupunkielämä, tuo asuminen

liuskekattoisissa taloissa, jotka rivissään olivat niin surkeasti toistensa kaltaiset, ettei kukaan, jolla oli yksilöllinen maku, sietänyt katsoa niitä, se oli hänestä suuressa määrässä vastenmielistä. Ja kuitenkin hän huolimatta tästä vahvasta puolueellisuudestaan maaelämän hyväksi ei ollut mikään rikas mies, hänen vuositulonsa kun tuskin nousivat yli kymmentuhannen punnan.

Metsästyskauden ensimmäinen retki, joka oli omistettu näreiköille ja laitamaille, oli kuten tavallista asetettu samanaikaisesti Newmarketin viimeisten kilpa-ajojen kanssa, sillä Newmarket oli epämurkavan etäällä Worsted Skeynesistä; ja vaikka mr Pendyce kauhistui vedonlyöntiä, miellytti häntä kuitenkin esiintyä siellä ja käydä miehestä, joka harrasti urheilua sen itsensä takia, ja itse asiassa hän oli varsin ylpeä siitä, että hänen poikansa oli saanut käsiinsä niin hyvän hevosen kuin miksi Ambler lupasi tulla vähäiseen hintaansa nähden, ja että tämä pelkän urheilun vuoksi antoi sen ottaa kilpailuihin osaa.

Vieraat oli valittu huolellisesti. Mrs Winlow'n oikealla puolen istui Thomas Brandwhite (Brown & Brandwhiten toiminimestä), jolla oli kaikkea muuta kuin halveksittava asema rahamaailmassa, kaksi maatilaa ja huvipursi. Hänen pitkänomaisilla, uurtuneilla kasvoillaan, joita koristivat raskaat viikset, oli tavallisesti nurpea ilme. Hän oli vetäytynyt erilleen liikkeestään ja kuului nyttemmin vain monioiden yhtiöiden johtokuntiin. Lähinnä häntä oli Mrs Hussell Barter, jonka kasvoilla oli sama liikuttava ilme kuin niin monella englantilaisella perheenäidillä, sellaisten naisten ilme, jotka aina tekevät velvollisuutensa, jokseenkin raskaan velvollisuutensa, joiden silmät ovat loistavat ja ahdistuneet, joiden posket, kerran ruusuiset, ovat nyt ryppyiset ja kalvenneet ja syysäiden ahavoittamat; joiden puhe on yksinkertaista, osaaottavaa, rehellistä, hieman arkaa, hieman alakuloista, mutta kuitenkin aina toiveikasta; joilla aina on ympärillään lapsia, vaivaisia, vanhuksia pyytämässä heiltä apua; jotka koskaan eivät ole tunteneet nääntymisen ylellisyyttä — näitä oli Mrs Hussell Barter, pastori Hussell Barterin vaimo, pastorin, joka aikoi metsästysretkelle huomenna, mutta ei kilpa-ajoihin keskiviikkona. Mrs Barterin toisella puolella oli Gilbert Foxleigh, hintelä herra, jolla oli pitkä kapea pää, vahvat valkeat hampaat ja kuopallaanolevat janoiset silmät. Hän oli maalaissukua ja yksi kuudesta veljeksestä, jotka olivat korvaamattomia metsästysmaitten omistajille tai nuorille, puoleksi kasvatetuille hevosille aikoina, jolloin — kuten eräs Foxleigh olisi sanansa asettanut — "tuskin yksikään tolvana koko seurasta osaisi ampua tai ratsastaa pähkinäkään vertaa". Ei ollut mitään elukan, linnun tai kalan lajia, mitä hän ei olisi osannut tuhota samalla taidolla ja mielihalulla. Ainoa mitä häntä vastaan saattoi muistuttaa olivat hänen tulonsa, jotka olivat varsin vähäiset. Hän oli tuonut pöytänsä Mrs Brandwhiten, jolle hän kuitenkin puhui vain vähäisen. Hän jättää hänet kenraali Pendycen huomaan, joka oli hänen naapurinsa toisella puolella.

Jos Charles Pendyce olisi syntynyt vuotta aikaisemmin kuin veljensä, sensijaan että hän todellisuudessa oli syntynyt häntä vuotta myöhemmin, olisi hän luonnollisesti omistanut Worsted Skeynesin, ja Horace sensijaan olisi joutunut armeijaan. Kuinka olikaan, oli hän nyt aivan huomaamatta tullut kenraalimajuriksi, ottanut eron virastaan ja saanut eläkkeen. Jos kolmas veli olisi suvainnut syntyä, olisi hänestä tullut kirkonmies, jolla oli seurakunta valmiina odottamassa; mutta nyt hän oli suvainnut tehdä toisin, ja seurakunta oli siis siirtynyt toiseen sukuhaaraan. Takaapäin katsoen oli vaikea erottaa Horacea ja Charlesia toisistaan. Molemmat olivat hinteliä, molemmat suorita, jonkin verran viettävin hartioin, mutta Charles Pendyce harjasi hiuksensa jakaukselle sekä edestä että takaa, ja hänen vielä notkeiden polviensa taitteessa saattoi aavistaa heikkoutta. Edestä katsoen heidät saattoi selkeästi erottaa, sillä kenraalin leukaparta levisi poskia myöten viiksiin saakka, ja hänen kasvoissaan ja eleissään oli jonkunmoista muodollista vaikka vastahakoista silotusta, kuten individualistilla, joka kaiken ikänsä on ollut osana järjestelmässä, mistä hän vihdoin on päässyt erilleen, tosin tiedottomana olentonsa menetyksistä, mutta epämääräisesti tuntien kärsineensä vääryyttä. Hän ei ollut koskaan mennyt naimisiin, sillä hän oli tuntenut sen verran hyödyttömäksi, kun kerran Horace oli jo alussa päässyt hänestä edelle tuon vuoden, ja hän asui palvelijansa kanssa lähellä klubiaan Pall Mallin varrella.

Lady Malden, jonka hän oli tuonut pöytänsä, oli hyvä nainen ja todellinen persoonallisuus, jonka teekutsut työmiehille Lontoon huvikauden kuluessa olivat kuuluisat. Kukaan työmies, joka oli niihin ottanut osaa, ei ollut poistunut tuntematta terveellistä kunnioitusta emäntäänsä kohtaan. Ja hän oli tosiaankin nainen, joka ei sallinut minkäänlaisia vapauksia itseään kohtaan missään elämän vaiheessa. Hän oli tuomiorovastin tytär, ja istuva asento oli hänelle enimmin eduksi, hänellä kun oli lyhyehköt jalat. Hänellä oli verevät kasvot, lujapiirteinen leveähkö suu, hänen nenänsä oli hyvin muodostunut, hänen hiuksensa tummat. Hän puhui päättävällisellä äänellä eikä kursaillut sanoissaan. Häneltä oli hänen miehensä, Sir James, omaksunut taantumukselliset mielipiteensä naisten holhouksenalaisuudesta.

Kulman takana pöydän päässä Geoffrey Winlow kertoi talon emännälle Balkanin maista, minne tekemältään matkalta hän juuri oli palannut. Hänen kasvonsa olivat normannilaistyyppiä, piirteet säännölliset, miellyttävät, niillä oli mukavuutta rakastavan, lahjakkaan ihmisen ilme. Hänen käytöstapansa oli vaivaton ja miellyttävä; vain aika ajoin tuli näkyviin, että hänen aatteensa olivat täydessä järjestyksessä, niin että hän tietenkään ei huolinut kuulla mitään oikaisuja. Hänen isänsä lordi

Montrosser, joka asui Coldinghamissa, kuuden mailin päässä, oli aikanaan luovuttava hänelle paikkansa ylähuoneessa.

Ja lähinnä häntä istui mrs Pendyce. Tämän rouvan muotokuva riippui tarjoilupöydän yläpuolella huoneen toisessa päässä, ja vaikka muuan muotitaiteilija oli maalannut sen, oli siinä häivähdys jotakin siitä, joka ilmeni hänen kasvoissaan nyt vielä kaksikymmentä vuotta myöhemmin. Hän ei ollut nuori; hänen tumma tukkansa oli harmaantunut; mutta hän ei ollut vanhakaan, sillä hän oli joutunut naimisiin yhdeksäntoistavuotiaana ja oli vasta viisikymmentäkaksi. Hänen kasvonsa olivat pitkänomaiset ja hyvin kalpeat, ja hänen kulmakarvansa olivat kaarevat ja tummat ja aina keveästi koholla. Hänen silmänsä olivat tummanharmaat, toisinaan melkein mustat, sillä silmäterät laajenivat, kun hän joutui mielenliikutuksen valtaan; huulet olivat hiukkasen verran erillään, ja näiden huulien ja silmien ilme oli liikuttavan lempeä, liikuttavan odottavainen. Ja kuitenkin tähän ei sisältynyt tuota "jotakin": se oli vain sen sisäisen tunnon ulkonainen merkki, että hänen ei tarvinnut tavoitella mitään toiveittensa toteutumista, sen vaistomaisen uskon ilme, että hänellä jo oli kaikki. Tämä "jokin" ja hänen pitkät läpikuultavat kätensä osoittivat, että hän oli ollut sukuaan Totteridge. Ja hänen äänensä, joka oli verkkaisa, jossa oli vähäinen, mutta ei epämiellyttävä puhutavan omituisuus, ja hänen silmäluomensa, jotka kuin tottumuksesta olivat hieman painuneet, vahvistivat tätä vaikutelmaa. Hänen povellaan, johon kätkeytyi ylimysnaisen sydän, nousi ja lasi ihailtavan kaunis vanha pitsi.

Seuraavan nurkkauksen takana Sir James Maiden ja Bee Pendyce (vanhin tytär) puhelivat hevosista ja metsästyksestä — Bee puhui omasta aloitteestaan harvoin mistään muusta. Hänen kasvonsa olivat miellyttävät ja ystävälliset, mutta eivät aivan sievät, ja tämä pikku tosiseikka näytti tunkeutuneen hänen tietoisuuteensa ja tehneen hänet araksi ja aina haluisaksi auttamaan toisia.

Sir Jamesilla oli vähäinen harmaa poskiparta ja uurtuneet terävät kasvot. Hän polveutui vanhasta kentiläissuvusta, joka oli muuttanut Cambridgeshireen; hänen metsästysmaansa olivat ainoalaatuiset; hän oli myös rauhan tuomari, vapaaehtoinen ratsuväen eversti, kiihkeä korkea kirkollinen ja kaikkien salametsästäjien kauhu. Kuten jo mainittu, kannatti hän taantumuksellisia mielipiteitä — hän pelkäsi vähän lady Maldenia.

Miss Pendycen toisella puolella istui kirkkoherra Hussell Barter, joka aikoi metsästyretkelle huomenna, mutta ei kilpa-ajoihin keskiviikkona.

Worsted Skeynesin kirkkoherra ei ollut solakka, ja hänen päänsä oli käynyt jonkin verran kaljuksi paljosta ajattelusta. Hänen leveät kasvonsa, jotka olivat suorakulmaiset tukanrajasta leuan kärkeen saakka, olivat verevät ja sileäksi ajellut ja muistuttivat muodoltaan Yrjöjen aikaisia muotokuvia. Hänen poskensa olivat täyteläiset ja poimuttuneet, hänen alahuulensa pullotti tavallisesti eteenpäin, ja hänen kulmakarvansa varjostivat hänen täyteläisiä, vaaleita silmiään. Hänen käytöstapansa oli arvovaltainen ja hän lausui sanansa äänellä, jonka pitkäaikainen toiminta saarnastuolissa oli tehnyt huomattavan kantavaksi — silloinkin kun hän otti osaa yksityiseen keskusteluun, oli häntä tosiaan vaikea olla kuulematta. Kenties hän tuttavallisessakin puhelussa mielellään näki, että hänen sanansa kantoivat hedelmää. Muutamissa suhteissa hän todellakin oli tyyppinen. Hän ei sietänyt epävarmuutta, epäröintiä, suvaitsevaisuutta — paitsi kun hänen omat mielipiteensä olivat kysymyksessä. Mielikuvitusta kohtaan hän oli epäluuloinen. Hän havaitsi velvollisuutensa elämässä hyvin selkeästi, ja muiden kenties vielä selkeämmin, eikä hän suinkaan yllyttänyt seurakuntalaisiaan ajattelemaan itsenäisesti. Se tottumus näytti hänestä vaaralliselta. Hän lausui suoraan ajatuksensa ja milloin hän havaitsi jonkin erheen, hän puhui syntipukista "moraalittomana ihmisenä", "moisena lurjuksena", niin vakuuttavalla äänensävyllä, ettei hänen kuulijakuntansa voinut muuta kuin uskoa kysymyksenalaisen henkilön epäsideellisuuden. Hänellä oli suorasukainen hupainen puhetapa, ja hän oli suosittu seurakunnassaan — sillä hän oli hyvä kriketinpelaaja, vielä parempi kalastaja, oiva ampuja, vaikkakaan, kuten hän sanoi, hänellä ei ollut oikein aikaa metsästykseseen. Hän vältti sekaantumasta laumansa maallisiin puuhiin, mutta hän valvoi sen rientoja terveelliseltä siveelliseltä näkökannalta lähtien, ja varsinkin hän yllytti sitä kannattamaan olevaa olojen järjestystä — brittiläistä valtakuntaa ja Englannin valtiokirkkoa. Hänen papinvirkansa oli perinnöllinen, ja onneksi hänellä oli jonkin verran omaa varallisuutta, sillä hänellä oli suuri perhe. Hänen pöytäkumppaninsa oli Norah, nuorempi Pendycen kahdesta tyttärestä, jolla oli pyöreät avoimet kasvot ja päättäväisempi käytös kuin sisarellaan Beellä.

Hänen veljensä George, vanhin poika, istui hänen oikealla puolellaan. George oli keskimittainen, sileäksi ajellut kasvot punakan ruskeat ja leuka tanakka. Hänen silmänsä olivat harmaat; hänellä oli lujapiirteiset huulet ja tummat, huolellisesti harjatut hiukset, jotka olivat pääläelä hieman ohuet; niissä oli maailmanmiesten tukan erikoinen välke. Hänen vaatetuksensa oli täydellinen, olematta silmiinpistävä. Hänen kaltaisiaan on nähtävänä Piccadillyllä jokaiseen vuorokauden aikaan. Hän oli aikonut kaartiin, mutta oli epäonnistunut siihen vaadittavassa tutkinnossa, kuitenkin ilman omaa syytään, se kun johtui synnynnäisestä kykenemättömyydestä tavailuun. Jos hän olisi ollut nuorempi veljensä Gerald, hän otaksuttavasti olisi noudattanut Pendycen suvun perintötappaa ja astunut armeijaan kuin itsestään. Ja jos Gerald (nytemmin kapteeni Pendyce), olisi ollut vanhin poika George, olisi hän

mahdollisesti epäonnistunut. George eleli klubissaan kaupungissa kuudensadan suuruisella vuotuisella eläkesummalla ja istui suuren osan ajastaan akkunakomerossa, lukien Ruffin "Opasta kilpa-ajourheiluun".

Hän nosti silmänsä ruokalistasta ja katsoi varkain ympärilleen. Helen Bellew puheli parhaillaan hänen isänsä kanssa, valkea olkapää hieman pois päin kääntyneenä. George oli ylpeä levollisuudestaan, mutta outo kaipaus oli hänen kasvoissaan. Mrs Bellew tosiaan antoi aiheita siihen käsitykseen, että hänen näköisensä ihminen olisi ansainnut paremman aseman kuin mihin hän oli joutunut. Hänen vartalonsa oli solakka, notkea ja täyteläinen, ja nyttemmin, kun hän ei enää metsästellyt, oli se tullut yhä täyteläisemmäksi. Hänen hiuksillaan, jotka löysästi sidottuina kaartuivat hänen leveän matalan otsansa yli, oli erikoinen pehmyt loiste. Hänen huuliensa vaiheilla oli heikumallinen piirre. Hänen kasvonsa olivat liian leveät kulmakarvojen ja poskipäiden kohdalta, mutta silmät olivat suurenmoiset — jäänharmaat, toisinaan melkein vihreät, aina loistavat, ja tummien ripsien varjostamat.

Oli jotain lumoutunutta Georgen katseessa, se oli kuin miehen, jonka on pakko katsoa vastoin tahtoaan.

Sitä oli kestänyt koko viime kesän, eikä hän vielä kukaan tietänyt, mitenkä asiansa olivat. Joskus näytti siltä, kuin Helen rakastaisi häntä, joskus taas Helen kohteli häntä kuin ei hänellä olisi mitään toivoa. Mikä alussa oli ollut hänelle leikkiä, oli nyt kuolemanvakavaa. Ja tämä jo itsessään oli traagillista. Se miellyttävä hengenrauha, joka on itse elämän tuoksu, oli tiessään; George ei voinut ajatella muuta kuin häntä. Oliko hän niitä naisia, jotka elävät miesten ihailusta, antamatta mitään itse? Vai odottiko hän, että valtansa yhä vakaantuisi? Näiden arvoitusten ratkaisua tavoitti George hänen kasvoiltaan sadat kerrat, maatessaan valveilla pimeässä. George Pendyce, joka oli maailmanmies ja tottumaton kieltämyksiin, jonka yksinkertainen uskontunnustus oli "Elä ja nauti", vaistosi jotain pelättävää tässä kaipauksessa, joka ei jättänyt häntä hetkeksikään, josta hän saattoi vapautua yhtä vähän kuin syömisestä, ja jonka loppua hän ei havainnut. George oli tuntenut Helenin hänen eläessään The Firissä, hän oli tuntenut hänet metsästysretkiltä, mutta hänen intohimonsa ei ollut viime kesää vanhempi. Se oli äkkiä puhjennut ilmi tanssiaiskuhertelusta.

Seuramaailman mies ei tutkistele munaskuitaan, hän tunnustaa tilansa liikuttavan vilpittömästi. Hän on nälkäinen ja tarvitsee ruokaa. Hän on janoinen ja tarvitsee juomaa. Miksi hän on nälkäinen, milloin hän tuli nälkäiseksi, nämä kysymykset jäävät syrjään. Mikään siveellinen puoli asiassa ei häntä huolettanut; suhde naituun naiseen, joka eli erillään miehestään, ei ensinkään ollut hänen periaatteitaan vastaan. Mitä perästä seuraisi, sen hän jätti tulevaisuuden huomaan, niin täynnä kuin se olikin epämiellyttäviä mahdollisuuksia. Hänen todellinen huolensa oli paljon likeisempää, paljon alkeellisempää ja yksinkertaisempää laatua, tunne siitä, että hän avuttomana luisui mukana virrassa, joka oli niin voimakas, ettei hän saanut jalantukea.

"Niinpä niin; paha juttu. Pelottava asia Sweetenhameille. Tuon nuoren miehen on täytynyt luopua ajatuksesta astua armeijaan. En voi ymmärtää, mitenkä Sweetenham-vanhuksen laita oli. Olisihan hänen pitänyt ymmärtää, että hänen poikansa oli käynyt hullusti. Sanoisinpa, että Bethany itse oli ainoa, joka pysyi tietämättömänä. Epäilemättä täytyy moitteen kohdistua lady Roseen."

Pendyce puheli näin.

Mrs Bellew hymyili.

"Minun myötätuntoni on kokonaan lady Rosen puolella. Mitä sanotte te, George?"

George rypisti kulmiaan.

"Minä olen aina arvellut", virkkoi hän, "että Bethany on aasi".

"George", sanoi mr Pendyce, "on vailla moraalialia. Kaikki nuoret miehet ovat vailla moraalialia. Sen minä havaitseen yhä enemmän. Te olette lakannut ajometsästyksestä nyt, kuulen minä."

Mrs Bellew huokasi.

"Eihän voi metsästää melkein tyhjätaskuna."

"Niin, tähän asutte Lontoossa. Lontoo hävittää kaiken. Ihmiset eivät ole niin huvitettuja metsästyksestä ja maanviljelyksestä kuin ennen. Minä en ensinkään voi saada Georgea pysymään täällä. Nuoret miehet tahtovat olla nuoria miehiä."

Tehden täten yhteenvedon luonnonlaista kartanonomistaja tarttui taas veitseensä ja haarukkaansa.

Mutta hänen esimerkkiään eivät noudattaneet Mrs Bellew ja George; toisen katse oli kiintyneenä

lautaseen, ja keveä hymy väikkyi hänen huulillaan, toinen ei hymyillyt, ja hänen katseensa, jossa oli syvä soimaava kaipaus, kääntyi isästä mrs Bellew'hin ja mrs Bellew'sta äitiin. Ja kuin olisi salainen virta käynyt kaikkien näiden kasvojen ja hedelmien ja kukkien lomitse, mrs Pendyce lempeästi nyökkäsi pojalleen.

METSÄSTYS

Aamiaispöydän päässä istui mr Pendyce järjestelmällisesti syöden. Hän oli hieman vaitelias, kuten sopii perheenisän, joka juuri on pitänyt aamuhartauden, mutta tässä vaiteliaisuudessa samoin kuin hänen oikealla puolellaan olevassa puoleksi avattujen kirjeiden läjässä oli vivahdus itsevaltiutta.

"Olkaa kuin kotonanne — tehkää mitä tahdotte, pukeutukaa kuin haluatte, syökää mitä mielitte, juokaa teetä tai kahvia, mutta —" Hänen jokainen silmänluontinsa, kaikki hänen harvasanainen, keveästi hyväntuulinen haastelunsa näytti toistavan tätä "muttaa".

Aamiaispöydän toisessa päässä istui mrs Pendyce, hopeisen teekeittiön takana, josta uhoi kevyt höyry. Hänen käsillään oli pysähtymätöntä puuhaa kupeista ja samalla aikaa hänen huulillaan oli puuhaa, kun hän otti osaa keskusteluun katkonaisin lausein, jotka eivät milloinkaan koskeneet häntä itseään. Hieman sysättyä syrjään vasemmalle ja kokonaan laiminlyötynä oli palanen paahdettua leipää pienellä valkealla lautasella. Kaksi kertaa hän tarttui siihen, levitti osalle siitä voita, ja pani sen pois taas. Hetken hän levähti, ja hänen katseensa, joka lankesi mrs Bellew'hin, tuntui sanovan: "Kuinka viehättävältä näyttäkään, rakas ystävä!" Sitten hän tarttui sokeripihteihin ja alkoi taas.

Pitkän, valkealla liinalla katetun tarjoilupöydän täytti joukko syötävää, jommoista tavataan vain sen yhteiskunnan osan keskuudessa, mikä kasvattaa elukoita syödäkseen ne itse. Tämän liharuokarivin toisessa päässä oli kookas riistapiirakka, jonka taikinassa oli kolmikulmainen reikä; toisessa päässä oli soikeissa astioissa neljä kylmää peltopyytä, eri määrässä muokattuina. Niiden takana oleva hopeakulho sisälsi kolme terttua tummia ja yhden tertun vaaleita rypäleitä ynnä hopeisen rypäleveitsen, jolla ei ollut mitään käytäntöä (se oli niin tylsä), mutta joka kerran oli kuulunut eräälle Totteridgelle ja oli koristettu suvun vaakunalla.

Mitään palvelijoita ei ollut huoneessa, mutta sivuovi aukeni silloin tällöin, ja jotain tuotiin sisään, ja tämä antoi aavistaa, että oven taakse oli kokoontunut henkilöitä, jotka vain odottivat määräyksiä. Oli tosiaan kuin mr Pendyce olisi sanonut: "Voisihan hovimestari ja kaksi palvelijaa olla ojentamassa tavaroita, mutta tämä on yksinkertainen maakartano."

Aika-ajoin joku miehisistä vieraista nousi ruokaliina kädessään ja virkkoi jollekin naiselle: "Saanko tuoda teille jotain tarjoilupöydältä?" Kun evättiin, meni hän täyttämään oman lautasensa. Kolme koiraa — kaksi foksterrieriä ja raihnas skyeterrieri — vaelteli levottomina lattialla, nuuskien vieraiden ruokaliinoja. Ja seurasta kohosi puheen sorinaa, josta saattoi erottaa tämäntapaisia lauseita: "Mainio asema se siellä metsänreunassa! Muistatko sen lehtokurpan ilmaheittoa viime vuonna, Jerry?" "Ja meidän rakas kartanoherramme kun ei sipaissut edes höyhentäkään! Vai kuinka, kartanoherra?" "Dick — Dick! Tuhma koira! Tule tänne näyttämään tempujasi! Hiljaa — hiljaa! No noin! Eikös se ole kultunen?"

Mr Pendycen jalkojen juuressa tai hänen tuolinsa vieressä, mistä se saattoi nähdä, mitä syötiin, istui lintukoira John, ja aika-ajoin mr Pendyce otti pikku viipaleen jotain etusormensa ja peukalonsa väliin, sanoen:

"John! — Syökää kunnollinen aamiainen, Sir James; huonosti murkinoinut mies ei kelpaa mihinkään, on minun tapana sanoa!"

Ja mrs Pendyce kohotti kulmakarvojaan ja silmäili huolissaan ympäri pöydän, sopertaen: "Vielä kuppi teetä, hyvä ystävä; saanko nähdä — onko teillä sokeria?"

Kun kaikki olivat lopettaneet, syntyi vaitiolo, kuin itsekukin olisi koettanut unohtaa syömisensä, kuin itsekukin olisi tuntenut suorittaneensa arvotonta toimitusta; sitten mr Pendyce, lopettaen viimeisen rypäleensä, pyyhki suutaan.

"Teillä on neljännestunti käytettävänä, hyvät herrat. Me lähdemme kello kymmenen ja viisitoista."

Mrs Pendyce jäi istumaan, huulillaan epämääräinen ironinen hymy, hän söi palan paahdetusta

leivästään, joka nyt oli varsin vanha ja sitkeä, antoi lopun "kilteille koirille" ja virkkoi:

"George! Sinä tarvitset uuden metsästyskaulaliinan; tämän vihreä väri on aivan haalistunut. Minä olen aikonut hankkia tänne muutamia silkkisiä jo kauan sitten. Oletko saanut mitään tietoa hevosestasi tänä aamuna?"

"Kyllä, Blacksmith sanoo, että se on mainiossa kunnossa."

"Minä niin toivon, että se tuottaa sinulle voiton tässä kilpailussa. Enosi Hubert menetti kerran neljätuhatta puntaa Rutlandshire-ajoissa. Muistan sen hyvin. Isäni sai maksaa sen. Minä olen niin iloinen, ettet sinä lyö vetoa, rakas lapsi!"

"Rakas äiti, minähän lyön vetoa!"

"Oi George, toivoakseni et paljon! Älä herran tähden puhu siitä isällesi; hän on kuten kaikki Pendycet, hän ei tahdo panna mitään vaaraan."

"Rakas äiti, luultavasti minä en sitä tee; mutta todellisuudessa siinä ei ole mitään vaaraa. Minulla on tilaisuus voittaa joukko rahaa tyhjää vastaan."

"Mutta, George, onko se oikein?"

"Tietysti se on oikein!"

"Niin, enhän minä sitä käsitä!" Mrs Pendyce käänsi katseensa maahan, puna kohosi hänen valkeille poskilleen; hän nosti katseensa taas ja sanoi sukkelaan: "George, minä niin mielelläni löisin pienen vedon sinun hevosestasi — *oikean* vedon, sanokaamme yhden punnan edestä."

George Pendycen periaatteet eivät sallineet hänen ilmaista mitään mielenliikutusta. Hän hymyili.

"Hyvä on, äiti, minä suoritan sen puolestasi. Siitä kai tulee kahdeksan yhtä vastaan."

"Merkitseekö se, että jos minä voitan, niin minä saan kahdeksan?"

George nyökkäsi.

Mrs Pendyce tuijotti hajamielisenä hänen kaulaliinaansa.

"No olkoon sitten vaikka kaksi puntaa, yksi tuntuu kovin vähäiseltä menettää, kun minä niin kovin haluan sen voittavan. Eikö Helen Bellew ole vallan viehättävä tänä aamuna? On miellyttävää nähdä, kun nainen on parhaan näköinen aamulla."

George kääntyi pois salatakseen punastustaan.

"Hän on kyllä kukkean näköinen tosiaankin."

Mrs Pendyce silmäsi häneen; toisessa hänen kohotetuista kulmakarvoistaan piili pieni veitikka.

"Minä en tahdo pidättää sinua, rakkaani; sinä myöhästyit metsästyksestä."

Mr Pendyce oli vanhan koulun metsästäjä, joka vielä piti lintukoiria, joita hän nykyajan tapoja noudattaen ei voinut käyttää, ja hän vastusti varapyssyn pitämistä.

"Jokainen", oli hänen tapansa sanoa, "joka metsästää Worsted Skeynesissä, saa suoriutua vain yhdellä pyssyllä, kuten rakas isävanhukseni teki ennen minua. Hän saa kunnollisen urheilupäivän — ei mitään tarhalintuja" (hän koetti näet pitää fasaanejaan laihoina, jotta ne lentäisivät paremmin); "mutta älköön hän odottako mitään tuollaista joukkotappoa — sulaa teurastusta sellainen on!"

Hän oli tavattoman ihastunut lintuihin, se oli itse asiassa hänen lempiharrastuksensa, ja hän oli lasilaatikkoihin kerännyt huomattavan joukon yksilöitä sellaisista lajeista, jotka ovat vaarassa joutua sukupuuttoon, ja hän tosiaan tunsu eräänlaisella pendycelaisella tavalla, että hän täten teki niille palveluksen, ikäänkuin puolusti niitä maailmalta, joka pian ei enää saisi nähdä niitä hengissä. Hän toivoi myös, että kokoelmasta tulisi oleellinen osa hänen maatilaansa, ja että se siirtyisi hänen pojalleen ja pojanpojalleen hänen jälkeensä.

"Katsokaa tätä Dartford-kerttua", oli hänellä tapana sanoa; "viehättävä pikku olento, joka käy harvinaisemmaksi päivä päivältä. Minun oli hyvin vaikeata hankkia tämä kappale. Te ette uskoisi sanojani, jos minä kertoisin teille, mitä olen saanut maksaa siitä!"

Muutamia näistä harvinaisista linnuista hän oli itse ampunut, ja nuoruudessaan hän oli tehnyt retkiä

vieraisiin maihin yksinomaan tätä tarkoitusta varten, mutta niiden suuri enemmistö hänen oli ollut pakko ostaa. Hänen kirjastossaan oli hylly hyllyn vieressä huolellisesti järjestettyjä teoksia tästä mieltäkiinnittävästä aineesta, ja hänen kokoelmansa harvinaisten, melkein sukupuuttoon hävinneiden lintujen munia kuului hienoimpiin, mitä "kolmessa kuningaskunnassa" oli. Yhtä munaa varsinkin hän ylpeänä osoitti viimeiseksi, mitä oli saatavissa sitä lajia. "Tämän haki minulle", hän saattoi kertoa, "vanha kelpo apurini Angus aivan linnun omasta pesästä. Siellä oli vain tämä ainoa muna. Tämä laji", hän lisäsi, hellästi pidellen tuota arkaa posliinimaista soikulaa ruskeassa, hienon mustan karvan peittämässä kädessään, "on nyt kuollut sukupuuttoon". Hän oli todellakin oikea lintujenlempijä, joka ankarasti tuomitsi kaupunkilaishölmöjä ja raakoja, sietämättömiä ihmisiä, jotka mitään kokoelmia omaamatta kevytmielisesti tuhosivat "kuningaskalastajia" tai muita harvinaisia lintuja pelkästä typeryydestä.

"Piiskaa niiden pitäisi saada", oli hänen tapana sanoa, sillä hänen mielestään mitään sellaista lintua ei pitänyt tappaa muuta kuin kokoelmia varten ja lukuunottamatta sellaisia poikkeuksellisia tapauksia kuin Dartford-kerttu oli — vieraisissa maissa Brittein saarten kaukaisemmissa osissa. Mr Pendycen luonnetta ja koko näkökantaa kuvasi hyvästi se, että milloin joku harvinainen siivekäs vieras ilmestyi hänen omalle tilalleen, puhuttiin siitä kuin merkkitapauksesta, ja sitä pidettiin hengissä mitä suurimmalla huolella toivossa, että se pesisi ja siirtyisi perintönä maatilan mukana. Mutta jos taas tuli tunnetuksi, että se kuului mr Fullerille tai lordi Quarrymannille, joiden tilukset olivat Worsted Skeynesin naapureita, ja jos oli uhkaamassa vaara, että se palaisi sinne takaisin, niin se viipymättä ammuttiin ja täytettiin, jottei se joutuisi hukkaan jälkimaailmalta. Kohtaus toisen tilanomistajan kanssa, jolla oli sama harrastus, — ja sellaisia oli naapuristossa moniaita — saattoi hänet pois tasapainostaan viikoksi, aivan synkälle mielelle, ja heti hän kaksinkertaisti ponnistuksensa lisätäkseen jotain entistä harvinaisempaa omaan kokoelmaansa.

Metsästysvalmistukset hän suoritti hyvin järjestelmällisesti. Pieniä paperilappuja, joihin oli kirjoitettu ampujien nimet, pantiin hattuun ja otettiin sieltä yksitellen, ja sen hän aina teki itse. Talon oikean siiven takana hän tarkasti ajomiehet, jotka marssivat hänen ohitse pihasta ulos, kullakin kädessään pitkä keppi, eikä mitään ilmettä kasvoissa. Viisi minuuttia ohjeita metsänvartijalle, ja sitten ampujat lähtivät, kantaen kukin aseitaan ja patruunia määrän, joka riittäisi ensi ajoon vanhan tavan mukaan.

Kostea välke oli ruohostossa, kun aurinko kuivatti runsasta kastetta; rastaat hyppelivät ja riensivät piiloon, varikset vaakuivat vanhoissa jalavissa. Tien käänteessä tulivat metsästysvaunut, jotka oli rakennettu mr Pendycen omien ohjeiden mukaan, takkuisen hevosen vetäminä ja vanhan miehen ohjaamina; verkalleen ne matkasivat ensimmäiseen pysähdyspaikkaan.

George tuli hiljaksen jäljestä, kädet syvällä taskuissa; hän nautti täysin siemauksin päivän rauhaa, lintujen liverrystä, joka oli niin heleää ja lempeää, koko luonnon elämän yhteissoittoa. Hän tunsu näreikköjen tuoksahtuksen, ja hän ajatteli:

"Mikä ihastuttava metsästyspäivä!"

Kartanonherra, jonka puku oli huolellisesti valittu, niin ettei minkään linnun pitänyt häntä erottaa, ja jolla oli nahkasäärykset ja monien pikku reikien tuulettama kangaskypärä hänen omaa malliaan, astui poikansa luo; ja lintukoira John, jolla oli melkein yhtä suuri halu koota lintuja kuin sen isännällä, saapui myös.

"Sinä olet laitimmainen, George", sanoi hän, "sinä saat oivan tilaisuuden ampua lennosta!"

George tunnusteli maata jalallaan, puhalsi tomupilkun pyssynsä piipusta, ja öljyn haju saattoi hänet mielihyvää värisemään. Kaikki oli unohtunut, Helen Bellew'kin. Sitten rikkoi hiljaisuuden kaukainen meteli; fasaanikukko tuli matalalla lentäen ulos vihreästä, auringonloisteisesta näreiköstä, sen silkinen höyhenpuku välkkyi päivänpaisteessa, kun se kiersi oikealle ja hävisi pensaikkoon. Muutamia kyyhkysisiä lensi ohi korkealla ilmassa. Alkoi kuulua keppien koputusta puita vasten; sitten tuli fasaani, puuskaisesti suhisten, suoraan päin. George heitti pyssyn poskelleen ja laukaisi. Lintu pysähtyi lennossaan, syöksähti eteenpäin ja putosi tömähäen päistikkaa keskelle nurmikkoa. Auringonloisteessa makasi kuollut lintu, ja riemukas hymy väikkyi Georgen huulilla. Hän nautti elämästä.

Metsästysretkiensä aikana kartanonherralla oli tapana koota vaikutelmia sielunsa muistikirjaan. Hän pani erikoisesti merkille ne, jotka ampuivat harhaan tai vain vahingoittivat lintuja, tai laskivat niihin lyijyä niin, että niiden kauppa-arvo väheni, tai taittoivat jänikseltä yhden jalan kerrallaan, saaden sen huutamaan kuin kidutetun lapsen, mikä ei ole muutamille ihmisille mieleen; tai ne, jotka maineestaan arkoina väittivät omikseen elukoita, joita eivät olleet ampuneet, tai kuvittelivat seuraavassa ajossa saavansa suuren saaliin, tai liian usein pyyhkäisivät kuulillaan esiin pistävän naapurinsa silmiä tai ampuivat liian monta ajomiestä sääriin. Tällaisten asioiden vastapainoksi hän kuitenkin tietämättään asetti sellaiset kieltämättömät yhteiskunnalliset tosiseikat kuin olivat Winlow'n isän arvonimi, Sir James Maldenin metsästysmaat, joiden riista myös pian oli ammuttava; Thomas Brandwhiten asema

rahamaailmassa, kenraali Pendycen läheinen sukulaisuus ja Englannin valtiokirkon merkitys. Vain Foxleigh'ta vastaan hän ei voinut panna mitään merkille. Tämä mies tuhosi kaiken, mikä oli hänen ulottuvillaan, erehtymättömän täsmällisesti, ja se oli kenties onneksi, sillä Foxleigh'illa oli yhtä vähän arvonimeä, metsästysmaita, yhteiskunnallista asemaa kuin univormua! Ja kartanonherra punnitsi vielä yhtä seikkaa erikseen — iloa tarjota heille kelpo urheilupäivän, sillä hänen sydämensä oli hyväntahtoinen.

Aurinko oli jo aivan laskenut kotimetsän taakse, kun ampujat seisoivat odottamassa päivän viimeistä ajoa. Laaksossa olevasta metsänvartijan mökistä, missä myöhäisiä purppurajuovia viipyi villin viinin ruskeassa verkossa, kohosi savuauerta, minkä tuulenhenkäys hajoitti. Ääniä ei kuulunut yhtään, vain tuota heikkoa hälyä — ihmisten, elukoiden ja lintujen etäistä huhuilua — joka ei koskaan tyyten kuole maalaisillassa. Korkealla metsän yläpuolella kaarteli vielä muutamia pelästyneitä kyyhkysiä, mitään muuta eloa ei ollut näkyvissä; mutta auringonsäde hiipi sivulta näreikköön ja valoi hehkullaan vääntyneet lehvät, kunnes koko metsä näytti värisevän kuin lumottuna. Tästä värisevästä metsästä oli haavoittunut jänis hiipinyt esiin ja laskeutui kuolemaan. Se makasi kyljellään mättäällä, takajalat se oli vetänyt alleen, sen etujalat olivat koholla kuin rukoilevan lapsen kädet. Se oli liikkumaton kuin kuollut, kaikki sen jäljelläoleva elämä oli keskittynyt sen mustiin, lempeihin silmiin. Vaikertamatta, napisematta, tiedottomana, lempeän silmäpöloisen harhaillessa, se palasi Maaemon helmaan. Sinne oli Foxleigh'kin kerran palaava, kysyen luonnolta, miksi se oli murhannut hänet.

AUTUAS HETKI

Oli iltapäivä, teen ja päivällisen välinen hetki, jolloin herraskartanon henki, tietoisena omasta oivallisuudestaan, oli vaipunut puoleksi uneen.

Kylvettyään ja vaihdettuaan vaatteita George Pendyce meni vedonlyöntikirjoineen tupakkahuoneeseen. Lukemiselle omistetussa sopukassa, jota vedolta ja tunkeilulta suojasi korkea nahkaverho, hän istuutui nojatuoliin ja torkahti.

Istuessaan siinä jalat ristissä, leuka toiseen kämmeneen nojaten, pulska vartalo lepoon launneena, hän uhosi saippuan tuoksua, aivan kuin hänen sielustaan tässä sen täydellisessä levossa lähtisi sen luontainen tuoksu. Hänen mielessään, joka oli unimaailman rajalla, värehti haihtuvia mielteitä ritarillisuudesta ja korkeista päämääristä. Se on pitkän ulkoilmassa vietetyn päivän ja sen tuottaman ruumiillisen hyvinvoinnin tulos, sen turvallisuuden tunnon tulos, minkä vapaus kaikesta epämiellyttävästä ja vaaranalaisesta herättää. Hän heräsi puheääniin.

"George ei ole mikään huono ampuja!"

"Hän käyttäytyi aivan liian kömpelösti viime asemalla. Mrs Bellew oli hänen seurassaan. Linnut kiitivät hänen ylitseen kuin savu, eikä hän sipaissut höyhentäkään."

Se oli Winlow'n ääni. Hiljaisuus, sitten Thomas Brandwhiten:

"Oli hairahdus, että naiset tulivat mukaan. Minä itse en koskaan huoli heistä. Mitä te arvelette, Sir James?"

"Huono periaate — hyvin huono."

Naurua — Thomas Brandwhiten naurua, kuin miehen, joka ei ole koskaan täysin varma itsestään.

"Tuo Bellew on kumma haukka. Häntä nimitetään hurjapääksi täällä. Hän juo kuin kala ja ratsastaa kuin paholainen. Hänen vaimonsa rakasti kiivasta menoa, hänkin. Olen pannut merkille, että tuollainen pariskunta on jokaisessa metsästysseudussa. Oletteko koskaan nähnyt häntä? Hintelä, korkeaolkainen mies, jolla on valkea naama, pienet mustat silmät ja punaiset viikset."

"Hänen vaimonsahan on vielä nuori nainen?"

"Kolmekymmentä tai kolmekymmentä kaksi."

"Miks'eivät he tulleet toimeen keskenään?" Kuului tulitikun raapaisu.

"Vanha juttu padasta ja kattilasta."

"On helppo havaita, että miesten ihailu häntä miellyttää. Sellainen on aina tehnyt naisille pahoja

kepposia!"

Winlow'n verkkaisa ääni taas:

"Heillä oli lapsi, luullakseni, mutta se kuoli. Ja sitten — siellä tapahtui jokin juttu, tiemmä; mutta ei siitä koskaan päästy oikein selville. Bellew joutui pois rykmentistään sen asian vuoksi. Hänen vaimonsa saa kaikenmoisia päänäpistöjä, sanotaan, ettei hänelle ole mikään kylliksi kiihottavaa; tahtoo luistella ohuella jäällä, tahtoo jonkun miehen luistelevan perässään. Jos se miespoloinen painaa enemmän kuin hän, niin sinne hän jää."

"Tuo muistuttaa hänen isäänsä, Cheriton-vanhusta. Minä tunsin hänet klubissa — hän oli niitä vanhan ajan kartanonherroja — nai toisen vaimonsa kuusikymmenvuotiaana ja hautasi hänet kahdeksankymmenen vanhana. Vanhaksi 'Claret ja Piquet'ksi' [Claret = punaviini. Piquet = eräs korttipeli.] he nimittivät häntä. Hänellä oli enemmän aviottomia lapsia kuin kenelläkään muulla Devonshiressä. Näin hänen pelaavan kahden ja puolen tikkejä viikkoa ennen kuolemaansa. Se on veressä. Paljonko George painaa? — haha?"

"Ei se ole mikään naurun asia, Brandwhite. Meillä on aikaa yhteen peliin ennen päivällistä, jos teitä haluttaa, Winlow?"

Taaksepäin työnnettyjen tuolien ääni, askeleita, ovi sulkeutui. George oli yksin taas, punainen täplä kummallakin poskellaan. Nuo epämääräiset mielteet ritarillisuudesta ja korkeista päämääristä olivat haihtuneet, ja haihtunut hyvin ansaitun levon tunne. Hän nousi, astui esiin sopukastaan ja käveli edestakaisin tiikerintaljalla uunin edessä. Hän sytytti savukkeen, heitti sen pois ja sytytti toisen.

Luistelu ohuella jäällä! Se ei häntä pidättäisi! Heidän juorunsa ei häntä pidättäisi eikä heidän ivansa, ne vain yllyttäisivät häntä yhä kiihkeämmäksi.

Hän heitti pois toisenkin savukkeen. Hänen oli outoa mennä salonkiin tähän päivän aikaan, mutta hän meni kuitenkin.

Avaten rauhallisesti oven hän näki solakoiden öljylamppujen valaiseman pitkän miellyttävän huoneen ja mrs Bellew'n istuvan pianon ääressä laulamassa. Teeasiat olivat vielä pöydällä toisessa päässä, mutta jokainen oli lopettanut. Niin kaukana muista kuin mahdollista, akkunasopen suojassa, kenraali Pendyce ja Bee pelasivat sakkia. Huoneen keskustassa olevan lampun ympärille ryhmittyneinä lady Maiden, mrs Winlow ja mrs Brandwhite olivat kääntäneet kasvonsa pianoon päin, ja jonkinmoinen nurpeus tai hämmästys näkyi näillä kasvoilla, jonkinmoinen ajatuksen: "Meillä oli juuri mitä mieltäkiinnittävin puheenaine; meitä ei olisi pitänyt keskeyttää" ilme.

Uunin edessä seisoivat pitkät sääret hajallaan, Gerald Pendyce. Ja vähän erillään istui mrs Pendyce, tummat silmät laulajaan kiintyneinä ja koruompelus helmassaan, ja hänen hameensa liepeellä makasi Roy, vanha skyeterrieri.

"Jos oisin tiennyt, kun suutelin, että hetken vain lempiä voisin, niin kultalippaaseen sulkenut ma sydämeni ainiaks oisin. Ah murhetta — lempi on suloinen, kun ensi päivät vaihtuu, mut vanhana kohta jäähtyy se ja kasteen lailla haihtuu!"

Tämän laulun George kuuli väreilevän ja kuolevan kaunisäänisen, vähän epäviireessä olevan pianon kielillä.

Hän tuijotti laulajaan, ja vaikka hän ei ollut soitannollinen, tuli hänen silmiinsä katse, jonka hän kiiruhti salaamaan.

Hiljainen sorina kuului huoneen keskustasta, ja uunin äärestä Gerald huudahti: "Kiitos, se oli erinomaista!"

Kenraali Pendycen ääni kuului akkunasopesta: "Sakki!"

Mrs Pendyce tarttui koruompelukseensa, jolle oli tipahtanut kyynel, ja virkkoi hiljaa:

"Kiitos, rakkaani; se oli ihastuttava."

Mrs Bellew poistui pianon luota ja istuutui hänen viereensä. George siirtyi akkunan soppeen. Hän ei ymmärtänyt sakkipelistä mitään, eikä hän edes voinut sietää sitä, mutta täältä hän huomiota herättämättä saattoi katsella mrs Bellew'ta.

Ilma oli unettava ja hyvänhajuinen; setripölkky oli juuri pantu tuleen; hänen äitinsä ja mrs Bellew'n äänet, jotka puhelivat jotain, mitä George ei saattanut kuulla, lady Maldenin, mrs Brandwhiten ja Geraldin äänet, jotka käsittelivät joitakin naapureita, mrs Winlow'n ääni, joka milloin myönsi, milloin

kielsi, kaikki tämä sulautui miellyttäväksi unettavaksi sorinaksi, jonka tuolloin tällöin katkaisi kenraali Pendycen ääni, kun hän uhkasi "sakkia!" Been virkkaessa siihen: "Oh, setä!"

George tunsu vimmastuvansa. Miksi piti näillä kaikilla olla niin mukava ja miellyttävä olo, sillä aikaa kuin sammumaton tuli hehkui hänessä itsessään. Ja hän kiinnitti synkän katseensa naiseen, joka tällä tavoin tanssitti häntä pillinsä mukaan.

Hän teki tökerön liikkeen ja töyttysi sakkipöytää. Kenraali sanoi hänen takanaan: "Katso eteesi, George! Mitä nyt!" George meni äitinsä luo.

"Saanko katsoa tuota, äiti?"

Mrs Pendyce nojautui taapäin tuolissaan ja ojensi käsityönsä hymyillen miellyttävän yllätyksen vaikutuksesta.

"Rakas poikaseni, siitä sinä et ymmärrä mitään. Se tulee uuden pukuni rintamukseen."

George tarttui käsityöhön. Hän ei sitä ymmärtänyt, mutta sitä kääntäessään ja kiertäessään hän saattoi hengittää rakastamansa naisen lämpöä. Kumartuessaan ompeluksen yli hän kosketti mrs Bellew'n olkapäätä; se ei vetäytynyt pois, vaan heikko painahdus näytti vastaavan hänen omaansa. Äidin ääni palautti hänet:

"Oh, neulani, rakas! Sinä olet kovin kiltti, mutta kenties — —"

George antoi ompeluksen takaisin. Mrs Pendyce otti sen kiitollisin katsein. Tämä oli ensi kerta, jolloin poika oli osoittanut jotakin harrastusta hänen työhönsä.

Mrs Bellew oli tarttunut palmunlehtiviuhkaan verhotakseen kasvojaan tulelta. Hän lausui verkkaan:

"Jos me voitamme huomenna, niin minä kirjailen teille jotakin, George."

"Entä jos menetämme?"

Mrs Bellew kohotti katseensa, ja vaistomaisesti George liikahti niin, ettei hänen äitinsä voinut nähdä sen katseen loihutuvoimaa häneen.

"Jos me menetämme", virkkoi mrs Bellew, "niin minä vajoan maan sisään. Meidän täytyy voittaa, George."

George naurahti vaivautuneesti ja silmäsi nopeasti äitiinsä. Mrs Pendyce oli alkanut vetää neulaansa edestakaisin hieman hämmästynyt ilme kasvoillaan.

"Se jää aivan kaikumaan korviin, tuo laulamasi pikku laulu, rakas ystävä", virkkoi hän.

Mrs Bellew vastasi: "Sanat ovat niin tosia, eikö totta?"

George tunsu hänen katseensa kasvoillaan ja koetti vastata siihen omallaan, mutta nämä puoleksi hymyilevät, puoleksi uhkaavat silmät tuntuivat kiertävän ja kääntävän häntä kuin hänen kätensä äsken olivat kiertäneet ja kääntäneet äidin korusompelusta. Taaskin tuo puoleksi hämmästynyt ilme häivähti mrs Pendycen kasvoilla.

Äkkiä kuului kenraali Pendycen ääni hyvin voimakkaana:

"Mattiko? Joutavia, Bee, joutavia! Mitäs hittoa, niinhän se on!"

Tätä purkausta seurasi äänten sorina huoneen keskustasta, ja takan ääreen astuen Gerald heitti toisen setripölkyn tuleen. Savu pöllähti sisään.

Mrs Pendyce nojautui taapäin tuolissaan, hymyillen ja rypistäen hienoa ohutta nenäänsä.

"Viehättävää!" hän sanoi, mutta hänen katseensa viipyi pojan kasvoilla ja siinä näkyi epämääräinen levottomuus yhä.

HUVITTELUPAIKKA

Kaikista niistä paikoista, missä taitavasti sekoittamalla ruoskaa ja kannuksia, kouroja ja whiskyä saadaan hevoset siirtämään jalka toisen eteen tarpeettoman nopeasti, jotta miehet helpommin voisivat vaihtaa pieniä metallinpalasia, Newmarketin kangas on "etevin, hauskin ja paras".

Tällä paikalla, joka tarjoaa niin hyvän tilaisuuden rahan liikehtimisen tutkimukseen — kilpajourheilun salainen vaikutin on tarjota esimerkki ikiliikkujasta (ainoakaan vedonlyöjä kun ei ole tyytynyt pitämään tappioitaan tai voittojaan tapahtuneena tosiseikkana) — tällä paikalla on ilmanala, jolla on verraton kyky tuottaa brittiläistä temperamenttia.

Puuttumatta kohtuullista määrää tuota oleellista luonteen muovailijaa, itätuulta, sillä on samalla kaikkein paahtavin aurinko, koleimmat rajuilmat, vetisimmät sateet kaikista senkokoisista paikoista "kolmessa kuningaskunnassa". Se pyrkii — vieden siinä suhteessa voiton Lontoon kaupungistakin — synnyttämään ja kehittämään individualismia, tuota tavoiteltavaa "saakeli soikoon" mielialaa, mikä on jokaisen englantilaisen ylpeys ja varsinkin jokaisen maalaisherrasmiehen. Sanalla sanoen — sen itsetietoisien salamyhkäisyyden emona, mikä torjuu kaiken vieraan sekaantumisen ja oleellisena osana kuuluu tämän maan kristillisyyteen — Newmarketin kangas on ennen kaikkia muita maanomistajaluokkien huvittelupaikka.

Puoli tuntia ennen kuin Rutlandshire-ajon piti alkaa, seisoi kilpailuherroja parin kolmen hengen ryhmässä hevostarhassa kuvailemassa toisilleen erittäin varovaisesti niiden hevosten vahvoja puolia, joita vastaan he olivat panneet vetoa, ja niiden heikkoja puolia, joiden puolesta he olivat panneet, tai päinvastoin, kuvaten samalla harjoittajain ja jokkeyden viimeisiä riitaisuuksia. Kauimpana syrjässä George Pendyce, hänen harjoittajansa Blacksmith ja hänen jokkeynsa Swells puhelivat matalalla äänellä. Moni on hämmästynyt sitä tiukkaa salamyhkäisyyttä, mikä on tunnusmerkittävä kaikille, jotka ovat hevosten kanssa tekemisissä. Siinä ei ole mitään ihmettelemistä. Hevonen kuuluu niihin jaloluontoisiin ja jollakin tavoin huolimattomiin eläimiin, jotka varmasti päästävät kaiken menemään piloille, ellei niihin tartuta tanakasti ensi hetkestä saakka. Oleellinen seikka on, että miehellä, joka on hevosten kanssa tekemisissä, on täydellisesti ilmeettömät kasvot, muussa tapauksessa eläin ei koskaan tiedä, mitä siltä tahdotaan. Minä enemmän siltä tahdotaan, sitä ilmeettömämpiä täytyy sen ystävien olla, muuten he saavat surkean tappion murehtiakseen.

Tästä syystä Georgen kasvot olivat vielä tavallistaan levollisemmat, hänen harjoittajansa ja jokkeynsa virkut, päättäväiset ja ilmeettömät. Pienikasvuisella Blacksmithillä oli kädessään lyhyt pykäläinen keppi, jolla hän vastoin tavallisuutta ei ropsinut sääryksiään. Hänen silmäluomensa riippuivat hänen terävien silmiensä yli, hänen ylähuulensa ulkoni alahuulen ohi, eikä hänen kasvoissaan ollut mitään karvoja. Jokkey Swellsin teräväpiirteiset kasvot, joissa oli esiin pistävät kulmakarvat ja melkein olemattomat posket, saivat Georgen riikinkukonsinisen kilpailulakin alla sen tummanruskean sävyn, mikä vanhoilla tavaroilla on.

"Ambler" oli ostettu hevossiittolasta, jotka omisti eversti Dorking, mies, joka periaatteesta ei antanut kaksivuotisten kilpailua, eikä se ollut kolmivuotiaanakaan juossut. Kun se parissa kotikilpailussa näytti osoittavan taipumuksia, sen annettiin ottaa osaa estejuoksuun Fanessa, mutta ilmeisesti se ei vielä ollut valmis ja vietiin syrjään yleisön nähtäviltä.

Kasvatustallissa oli alusta saakka tähdätty Rutlandshire-kilpailuihin, ja heti kun Goodwoodista oli päästy, annettiin tehtävä Barney'n huostaan, joka oli tunnettu kyvystään sopivimmalla hetkellä kiinnittää yleisön huomion määrättyyn hevoseen. Samoihin aikoihin kävi ilmi, että yleisö oli päättänyt kannattaa "Ambleria" ainakin seitsemällä yhtä vastaan. Ymmärtäväisesti pani Barney heti likoon tallirahaston, ja kun se oli tehty, havaitsi George, että hänellä oli mahdollisuus voittaa neljätuhatta puntaa tyhjää vastaan. Jos hän nyt olisi päättänyt panna vetoa tämän summan käypähintaan kahdeksan yhtä vastaan, niin hän luonnollisesti täydellä varmuudella olisi voittanut neljäsataa, eikä hevosen olisi tarvinnut koskaan kilpaillakaan. Mutta George, joka tosin olisi ollut mielissään sellaisesta summasta, ei ollut omansa moiseen. Se soti hänen periaatteitaan vastaan. Sitäpaitsi hän luotti hevoseensa ja oli kylliksi Totteridge rakastaakseen kilpailua sen itsensä takia. Jos hän kärsisi tappionkin, saisi hän nauttia siitä mielentyyneydestä, millä hän voisi tappion kantaa, ylemmydentunnostaan muiden miesten rinnalla, jotka eivät olleet niin suuria harrastajia kuin hän itse.

"Tule katsomaan, kun hevosta satuloidaan", sanoi hän veljelleen Geraldille.

Eräässä pitkän rivin pilttuista seiso "Ambler" odottamassa viimeistelyä. Se oli tummanruskea hevonen, noin kuusitoista kämmenen mittaa korkea, sillä oli hyvinmuotoiset lavat, suorat sääret, pieni pää ja "rotanhäntä", kuten nimi kuuluu. Mutta huomattavin sen piirteistä oli kuitenkin silmä. Tuon suuren lempeän silmän syvyydessä oli melkein kaamea loiste, ja kun se käänsi sitä valkoisessa kehässään ja loi ympäröiviin oudon ymmärtäväisen katseen, niin he ymmärsivät, että se käsitti pohjaan saakka kaiken mitä sen ympärillä tapahtui. Se oli vasta kolmivuotias eikä ollut vielä ehtinyt siihen ikään, jolloin ihmiset sovittavat käytäntöön tiedon hedelmät, ja kuitenkin oli tuskin epäilystä siitä, ettei

se vanhentuessaan ilmaisisi paheksuvansa sitä järjestelmää, millä miehet löivät rahaa sen kustannuksella. Ja tällä valkokehäisellä silmällään se katseli Georgea, ja vaiteliaasti katsoi George takaisin siihen, oudosti hämmästellessen hevosen pitkää, tyyntä, rohkeaa silmäystä. Liian paljonhan riippui tästä sydäimestä, joka sykki syvällä lämpöisen, tumman silkkisen karvan alla, hengestä, joka hehkui sen tyyneestä rohkeasta silmästä, ja hän kääntyi pois.

"Satulaan, jokkeyt!"

Kovakatseisen, lakkipäisen, vaatteisiin verhotun kaksijalkaisen joukon läpi marssivat nämä nelijalkaiset ylväinä, silkkikarvaisessa alastomuudessaan loistaen ruskean eri vivahduksissa, kuin kulkien kohti kuolemaa — näky, joka oli kauneimpia maailmassa. Viimeinen niistä hävisi veräjältä ulos, joukko hajosi.

Alhaalla Tattersallin aidakkeen luona seisoivat yksinään George. Hän oli tunkenut ruumiinsa sopukkaan, mistä hän pitkän kiikarinsa avulla saattoi tähytä loistavanväristä käännöspyörää kahden kilometrin pituisen kilparadan päässä. Tänä hänen tulevaisuudelleen niin merkityksellisenä hetkenä hän ei voinut sietää tovereittensa seuraa.

"Nyt ne lähtivät!"

Hän ei enää katsonut, nosti vain olkapäitään ja kangisti kyynärpäitään, niin ettei kenkään pystynyt tulkitsemaan hänen tunteitaan.

"Lemmitty on lyöty. Mikä on tuo sinisellä merkitty etunenässä?"

Kaukana yksinään radalla, kiitäen sitä pitkin kuin kotiin lentävä lintu, saapui "Ambler". Ja Georgen sydän hypähti kuin kala, joka kesäiltana hypähtää tummasta vedenkalvosta.

"Ne eivät tule saamaan kiinni sitä. Ambler voittaa helposti! Ambler!"

Vaiteliaana keskellä huutavaa joukkoa ajatteli George: "Minun hevoseni! minun hevoseni!" ja pelkkä mielenliikutus sai kyyneliä kokoontumaan hänen silmiinsä. Kokonaisen minuutin hän seisoivat aivan hiljaa; sitten hän, vaistomaisesti kohentaen hattuaan ja kaulahuiviaan, lähti rauhallisesti vaeltamaan tarhaa kohti. Hän antoi harjoittajansa viedä Amblerin takaisin ja yhtyi häneen punnitushuoneeseen.

Pieni jokkei istui satulaansa hoidellen välinpitämättömänä ja äreänä, odotellen sanoja: All right!

Blacksmith virkkoi rauhallisesti:

"Niin, herra, me selvisimme hyvin. Neljä hevosenmittaa. Minä olen sanonut Swellsille, että minun laskuuni hän ei enää ratsasta. Kokonainen kultakaivos on siinä heitetty hukkaan. Miksi ihmeessä hänen piti tuolla tavoin yksinään saapua perille? Nyt me emme pääse 'City'-kilpailuihin alle yhdeksän painon. Se voi saada miehen ihan itkemään!"

Ja katsahtaen harjoittajaansa George näki pikku miehen huulten värähtävän.

Hien peitossa, takajalat levällään seisoivat Ambler tallissaan, kiukutellen tallirengin huolenpitoa; se lakkasi hetkeksi viskomasta päätään katsahtaakseen omistajaansa, ja taas kohtasi George tuon pitkän, ylvään, tyyneen katseen. Hän laski hansikoidun kätensä hevosen vaahtopilkkuiselle kaulalle. Ambler keikautti päätään ja käänsi sen pois.

George meni ulkoilmaan ja suuntasi kulkunsa katsojalavalle. Hänen harjoittajansa sanat olivat vuodattaneet pisaran myrkyä hänen maljaansa. "Kultakaivos heitetty hukkaan!"

Hän meni Swellsin luo. Hän oli lausumaisillaan sanat: "Mikä pani teidät komeilemaan tuolla tavoin?" Hän ei lausunut niitä, sillä sisässään hän tunsu, ettei hänen sopinut kysyä jokkeyltään, miks'ei hän ollut pidättänyt ja voittanut vain yhden pituuden verran. Mutta pikku jokkei ymmärsi heti.

"Mr Blacksmith on ollut kimpussani, herra. Uskokaa minua: se on omaa laatuaan, tuo hevonen. Minusta oli paras antaa sen juosta niinkuin sitä halutti. Muistakaa minun sanoneen: se tietää mitä se tahtoo. Ja kun ne ovat sellaisia, on paras antaa niiden olla rauhassa."

Ääni virkkoi hänen takanaan:

"Mainiota, George, onnittelen sinua! Itse minä kyllä en olisi sillä tavoin ratsastanut. Hänen olisi pitänyt sovitella etäisyyttä. Kylläpä on vauhtia siinä hevosessa! Mutta nykyään ei enää osata ratsastaa!"

Kartanonherra ja kenraali Pendyce seisoivat siinä, suorina ja hintelinä, yhdennäköisinä ja kuitenkin niin erinäköisinä, ja molempien silmät näyttivät sanovan:

"Minä olen aivan samaa mieltä kuin sinä; siitä ei voi olla eri käsityksiä; minä olen aivan samaa mieltä."

Heidän takanaan seisoivat Mrs Bellew. Hän ei voinut hillitä silmiään ripsiensä alla, ja niiden loisto ja väri vaihteli lakkaamatta. George asteli verkalleen hänen vieressään. Helenin olennossa oli voitonriemua ja hellyyttä, väri syveni hänen poskillaan, hänen vartalonsa notkui. He eivät katsoneet toisiinsa.

Hevostarhan aitausta vasten nojasi mies ratsastuspuvussa, hän oli hoikkavartaloineen, hänellä oli hevostarhan suorakulmaiset korkeat olkapäät, ja hintelät, vähän käyrät sääret. Hänen kapeilla, ohuthuulisilla, kesakkosilla kasvoillaan, lyhyeksiileikkuneine punaisine viiksineen ja hiuksineen, oli outo kalpeus. Hän seurasi Georgen ja tämän kumppanin hahmoja pienillä, tuikeilla, tummanruskeilla silmillään, joissa paholaiset näyttivät tanssivan. Joku löi häntä käsivarrelle.

"Hei Bellew! Onko sinulla ollut hyvä onni tänään?"

"Hitto vieköön, ei! Mennään ottamaan ryyppy."

Yhä katsomatta toisiinsa George ja Mrs Bellew kävelivät veräjää kohti.

"Minä en välitä nähdä mitään enempää", virkkoi Mrs Bellew. "Haluaisin lähteä pois samalla."

"Lähdetään tämän ajon jälkeen", virkkoi George. "Viimeisessä ei ole mitään nähtävää."

Suuren katsomolavan takana, keskellä kohisevaa laumaa, hän pysähtyi.

"Helen?" lausui hän.

Mrs Bellew nosti silmänsä ja katsoi suoraan Georgeen.

Pitkä on avomaantie Roustonin rautatieasemalta Worsted Skeynesiin. George Pendycen mielestä, joka ajoi rattaita, Helen Bellew'n istuessa hänen vieressään, se tuntui kestävän vain hetken — sen ihmeellisen hetken, jolloin taivas on auki ja sen ihanuus näkyy. Muutamat miehet kohtaavat sen näyn vain kerran, muutamat monta kertaa. Se tulee pitkän talven jälkeen, kun kukkivat lehvät riippuvat; se tulee kuivan kesän jälkeen, kun puut käyvät kultaan; ja millä väreillä se on maalattu — onko se härmää ja tulta, viiniä ja purppuraa, tunturikukkien loistoa vaiko syvän, hiljaisen veden tummaa vihreää — sen saattaa näkijä yksin kertoa. Mutta se on varmaa — tämä näky riistää siltä, ken sitä katsoo, kaiken tietoisuuden muusta maailmasta, kaiken tunnon laista ja järjestyksestä, todellisesta menneisyydestä ja todellisesta nykyisyydestä. Tulevaisuus on siinä, tuoksuisena, laulavana, timantinvälkkyisenä, kuin milloin korkeiden töyräiden välistä äkkiä tulee näkyviin kukkiva omenapuun lehvä, joka värähtelee tuulessa, mehiläisten laulua hymisten.

George Pendyce tuijotti tällaiseen näkyyn harmaan tamman selän yli, ja toinen, joka hänen vieressään istui turkiksiinsa käärittynä, kosketti hänen käsivarttaan omallaan. Ja selin heihin istui ratsupoika, pidellen itseään kiinni, tien luistaessa ohi hänen allaan, ja hänellä oli oma näkynsä, sillä hän oli voittanut viisi puntaa ja hänen silmänsä olivat suljetut. Ja harmaalla tammalla oli näky lämpimästä valoisasta tallistaan ja kauroista, joita valui sen seimeen, ja se kiiti kevein kavioiden raittia myöten, jolle sivulamput loivat kaksi tanssivaa sädettä, valaisten pyökkirivejä sen kummallakin puolen, missä koillistuuli humisi. Kerran toisensa jälkeen se päristeli tyytyväisenä siitä, että kiidettiin kotia kohti, ja sen sieraimien keveä vaahto pärskyi takana istuvien kasvoilla. Ja he istuivat ääneti, värähdellen toistensa käsivarsien kosketuksesta, heidän poskensa hehkuivat tuulisessa pimeydessä, heidän loistavat silmänsä tuijottivat suoraan eteensä.

Ratsupoika heräsi äkkiä unelmistaan.

"Jos minä omistaisin moisen hevosen kuin Mr George ja minulla olisi moinen korea nainen vieressäni kuin Mrs Bellew, niin istuisinkohan minä tuolla tavoin, haastamatta sanaakaan?"

MRS PENDYCEN TANSSIAISET

Mrs Pendyce katsoi velvollisuudekseen koota seudun herrasväen tanssiaisiiin — rohkea yritys seudussa, missä asujaimien miehet tai pikemminkin heidän jalkansa olivat luodut tanakampia toimituksia varten. Miehet tuottivat hänelle päävaikeuden, sillä todella kansallisesta kankeudesta huolimatta vain harva tyttö ei "rakastanut tanssia".

"Ah, tanssi; minä niin pidän siitä! Oh, poloinen Cecil Tharp!" Ja vähän merkitsevällä pikku hymyllä mrs Pendyce osoitti verevää, rotevaa nuorukaista, joka tanssi hänen tyttärensä kanssa. "Hän polkee Beetä kaiken aikaa ja rutistaa häntä niin, kuin pelkäisi kaatuvansa nenälleen. Oh, kultaseni, mikä tölmäys! Mikä onni, että Bee on niin kiltti ja tanakka. Minusta on hauska nähdä tuota kunnan poikaa. Kas tässä tulevat George ja Helen Bellew. George parkahan ei aivan pääse hänen tasalleen, mutta hän on parempi kuin useimmat herroista. Eikö Helen Bellew olekin suloinen tänä iltana?"

Lady Malden nosti silmälasinsa pidellen niitä kilpikonnankuorisesta varresta.

"Niin, mutta hän on tuollainen nainen, jota ei voi koskaan katsoa näkemättä että hänellä on — on — ruumis. Hän on liian — liian — ymmärrättekö, mitä tarkoitan? Hän on melkein — melkein ranskalaisnainen!"

Mrs Bellew oli sivuuttanut heidät niin läheltä, että hänen merenvihreän pukunsa lieve sipaisi heidän jalkojaan ja siitä hulmahti tuoksu kuin kukkalavasta. Mrs Pendyce nyrpisti nenäänsä.

"Paljon kauniimpi. Hänen vartalonsa on niin viehättävä", sanoi hän.

Lady Malden pohti.

"Hän on vaarallinen nainen. James on aivan yhtä mieltä kanssani."

Mrs Pendyce kohotti kulmakarvojaan. Oli vivahdus ylenkatsetta tässä vähäisessä eleessä.

"Hän on hyvin kaukainen sukulainen minulle", hän virkkoi. "Hänen isänsä oli aivan merkillinen mies. Vanhaa devonshireläistä sukua. Boveyn Cheritonit mainitaan Twisdomissa. Minä pidän siitä, että nuoret huvittelevat."

Pehmeä hymy valaisi hienoja ryppyjä hänen suunsa ympärillä. Hänen lavendelinsinisenmustien samettinauhujen juovittaman silkkiliivinsä alla hänen sydämensä sykki ripeämmin kuin tavallista. Hän ajatteli erästä yötä nuoruudessaan, jolloin hänen vanha leikkitoverinsa, nuori Trefane henkikaartista, tanssi hänen kanssaan melkein koko illan, ja kuinka hän akkunastaan näki auringon nousevan ja itki hiljaa, koska hän oli naimisissa Horace Pendycen kanssa.

"Minua aina sääliittää nainen, joka osaa tanssia niinkuin hän. Minua olisi haluttanut kutsua tänne muutamia herroja kaupungista, mutta Horace ei huoli muista kuin täkäläisistä. Se ei ole oikein tyttöjä kohtaan. En ajattele niin paljon heidän tanssiaan kuin heidän puheluun — aina vain ensi jahtipäivästä, eilisestä ketunajosta ja huomisen lintumetsästyksestä ja heidän foksterriereistään (vaikka minä hirveästi pidän noista rakkaista koirista) ja sitten siitä uudesta golf-radasta. Se todella vaivaa minua toisinaan." Taaskin mrs Pendyce katseli huoneeseen, huulillaan lempeä hymy, ja kaksi vähäistä ryppyä syntyi hänen otsalleen, hänen vielä tummanruskeiden kulmakarvojensa säännöllisten kaarien väliin. "He eivät näytä pystyvän huvittelemaan. Minusta tuntuu, kuin he eivät oikein välittäisi siitä. He vain odottelevat huomisaamua, päästäkseen ulos tappamaan jotakin. Beekin on semmoinen."

Mrs Pendyce ei liioitellut. Worsted Skeynesin vieraat tänä Rutlandshire-ajojen yönä olivat melkein kaikki seudun väkeä, alkaen Gertrude Winlow'sta, joka kääntelee arvokkaana kuin keveästi väritetty veistokuva, nuoreen Tharpiin saakka, joka sileine kasvoineen ja vaaleine pyöreine päineen tanssi kuin harjoittelisi esteratsastusta. Eräässä sopessa saattoi nähdä vanhan lordi Quarrymanin, Gaddesdonin herran, puhelemassa Sir James Maldenin ja kirkkoherra Hussell Barterin kanssa.

Mrs Pendyce virkkoi:

"Teidän miehenne ja lordi Quarryman puhelevat salametsästäjistä; minä näen sen heidän eleistään. Minä en voi auttaa, että minulla on hiukan myötätuntoa salametsästäjiä kohtaan."

Lady Malden pudotti silmälasinsa.

"Jamesilla on varsin oikea käsitys heistä", virkkoi hän. "Se on sellainen kavala rikos. Jota kavalampi rikos on, sitä tärkeämpää on estää se. Saattaahan näyttää kovalta rangaista ihmisiä leivän tai nauriin varkaudesta, vaikka niin tietysti täytyy tehdä; mutta minulla ei ole yhtään myötätuntoa salametsästäjiä kohtaan. Niin monet heistä ovat sitä pelkästä urheiluharrastuksesta!"

Mrs Pendyce vastasi:

"Kas nyt kapteeni Maydew tanssii hänen kanssaan. Maydew on hyvä tanssija. Eivätkö heidän askelensa hyvästi soinnu yhteen? Eivätkö he ole onnellisen näköisiä? Minun on niin mieleen, että ihmiset huvittelevat. On niin kauhean paljon tarpeetonta surua ja kärsimystä maailmassa. Minä luulen, että se kaikki todellisuudessa johtuu siitä, että ihmiset eivät tahdo tehdä myönnytyksiä toisilleen."

Lady Malden katseli häntä sivulta suipistaen suutansa; mutta Mrs Pendyce, syntynyt Totteridge, hymyili edelleen. Hän oli syntynyt tiedottomaksi naapuriensa arvosteluista.

"Helen Bellew", hän virkkoi, "oli niin viehättävä lapsena. Hänen isoisänsä oli minun äitini serkku. Minkä se tekee hänestä? Ainakin hän on serkkuni Gregory Vigilin serkunlapsi. Gregory on Hampshiren Vigilejä; tunneteko häntä?"

Lady Malden vastasi:

"Gregory Vigiliako? Häntä, jolla on tuuhea, harmahtava tukka? Olen joutunut tekemisiin hänen kanssaan Y.N.L.P:ssa."

Mutta Mrs Pendyce tanssi ajatuksissaan.

"Mikä kelpo mies! Mitä se merkitsee — tuo —?"

Lady Malden loi häneen terävän katseen.

"Yhdistys naisten ja lasten pelastamiseksi, tietenkin. Tietenkin te sen tunnette?"

Mrs Pendyce hymyili edelleen.

"Ah, niin, sehän on sopivaa. Kuinka kaunis vartalo Mrs Bellew'lla onkaan? Hän vaikuttaa niin virkistävästi. Minä kadehdin naista, jolla on sellainen vartalo; näyttää kuin ei se koskaan voisi käydä vanhaksi. 'Yhdistys naisten pelastamiseksi.' Gregory harrastaa niin kaikkea sellaista. Mutta hän ei näytä koskaan oikein menestyvän, oletteko huomannut sen? Tässä keväällä hän oli kovin kiintynyt erääseen naiseen. Hän luullakseni joi."

"Niin he tekevät kaikki", sanoi Lady Malden; "se on nykyajan meno".

Mrs Pendyce rypisti otsaansa.

"Useimmat Totteridgeistä", hän sanoi, "olivat kovia juomareita. He tarvelivat terveytensä. Tunneteko Jaspar Bellew'ta?"

"En."

"On niin sääli, että hän juo. Hän tuli tänne kerran päivällisille, ja minä epäilen, että hän mahtoi olla päissään jo tullessaan. Hän saattoi minut pöytään; hänen pienet silmänsä ihan polttivat minua. Hän ajoi rattaansa ojaan kotimatalla. Tuollaiset jutut leviävät kovasti. Sääli häntä. Hän on niin mieltäkiinnittävä. Horace ei voi häntä sietää."

Valssimusiikki on loppunut. Lady Malden nosti lasit silmilleen. Aivan heidän ohitseensa menivät George ja Mrs Bellew. He poistuivat kuulumilta, mutta Mrs Bellew'n viuhkan leyhky oli värähdyttänyt Lady Maldenin käherrettyä otsatukkaa ja hänen ylähuulensa haivenia.

"Miks'ei hän ole miehensä luona?" kysyi hän äkkinäisesti.

Mrs Pendyce nosti kulmakarvojaan.

"Kuinka kysytte sellaista, mihinkä hyvin kasvatettu nainen ei vastaa?" näytti hän sanovan, ja puna häivähti hänen poskilleen.

Lady Malden sävähti, mutta niinkuin jokin hänen sisässään tapahtunut räjähdys olisi tunkenut nämä sanat hänen suustaan, hän virkkoi:

"Teidän tarvitsee vain katsahtaa häneen nähdäkseenne kuinka vaarallinen hän on."

Mrs Pendycen poskien väri tummeni niin, että hän muistutti punastuvaa tyttöä.

"Jokainen mies", hän sanoi, "rakastuu Helen Bellew'hin. Hän on niin mahdollottoman eloisa. Serkkuni Gregory on ollut rakastunut häneen monta vuotta, vaikka hän on hänen holhoojansa tai uskottu miehensä, tai kuinka sitä nyt nimitetään. Se on aivan romanttista. Jos minä olisin mies, niin minä itsekkin olisin rakastunut häneen." Punaa haihtui, ja hänen poskilleen palasi niiden luontainen — kuihtuneen ruusun — väri.

Taaskin hän oli kuulevinaan nuoren Trefanen äänen: "Oi, Margery, minä rakastan sinua", ja oman puoleksi kuiskatun vastauksensa: "Poika raukka!" Taaskin hän katseli taakseen, elämänsä metsän läpi, missä hän niin kauan oli vaeltanut, ja missä joka puu oli Horace Pendyce.

"Mikä vahinko, ettei voi olla aina nuori!" hän sanoi.

Ulko-ovesta, joka oli selällään pihakentälle päin, näkyi, kuinka täysikuu valoi seudun vaalealla kultaisella loisteella, ja siinä näyttivät setripuitten oksat tummilta, kuin olisi ne mustalla painettu taivaan harmaanvihreälle paperille; kaikki oli viileää, äänetöntä taikamaailmaa siellä ulkona, ja jonkun matkan päästä kuului pöllön huhunta.

Kirkkoherra Hussell Barter oli astumaisillaan ulko-ovesta hengittämään vähän raitista ilmaa, kun hän pysähtyi nähdessään tuuhean pensaan takana puoleksi kätkeytyneen parin. Kylki kyljessä he katselivat kuutamoa, ja hän tunsu heidät Mrs Bellew'ksi ja George Pendyceksi. Ennenkuin hän ehti astua eteenpäin tai vetäytyä taaksepäin, hän näki Georgen tavoittavan Mrs Bellew'n käsivarsiinsa. Mrs Bellew näytti taivuttavan päätään taaksepäin ja sitten vievän kasvonsa lähelle Georgen kasvoja. Kuunvalo lankesi heihin ja valaisi naisen täyteläistä, valkoista kaulankaarta. Worsted Skeynesin kirkkoherra näki myös, että hänen silmänsä olivat suljetut ja hänen huulensa raollaan.

KIRKKOHERRA HUSSELL BARTERIN VAIKUTUS

Pitkin tupakkahuoneen seiniä riippui nahkapaneelin yläpuolella kuvia ratsumiehistä, joilla oli yllään yöpaidat ja yömyssyt, punaiset takit ja korkeat hatut, ja niiden alla oli sopivia säkeitä. Kaksi paria hirvensarvia varjosti takkaa; ne olivat muistoja Mr Pendycen hirvimetsistä, Strathbegallysta, jonka hän nyt oli luovuttanut pois; sieltä hän vanhan kunnan apurinsa Angus Mc Banen myötävaikutuksella oli toimittanut turvaan nämä laakson kuninkaiden kruunut. Niiden välissä oli taulu, mikä kuvasi polvihousuihin pukeutunutta henkilöä, jolla oli pyssy kainalossa ja hymy huulilla, kahden kookkaan hirtin raastaessa kuolevaa uhriaan ja erään naisen lähestyessä ponyn selässä.

Kartanoherra ja Sir James Malden olivat vetäytyneet pois; jäljellejääneet vieraat olivat ryhmittyneet takan ympärille. Gerald Pendyce seisoi sivupöydän ääressä, jossa oli tarjottimella karahvi, laseja ja soodavettä.

"Kuka haluaa pisaran pikarista? Pienen pisaran pikarista? Kirkkoherra, pisara pikarista? George, pisara —"

George pudisti päätään. Hymy oli hänen huulillaan, mutta tällä hymyllä oli etäisyyden leima, kuin se olisi kuulunut toiseen olomuotoon ja eksynyt tämän maailmanmiehen huulille vastoin hänen tahtoaan. Hän näytti koettavan kukistaa sen, vääntää kasvonsa niiden tavalliseen hahmoon, mutta hymy purkautui läpi kuin oudon voiman työntämänä. Se oli saanut hänet, hänen ajatuksensa, hänen tottumuksensa ja hänen vakaumuksensa valtaansa; kaikki hänen moitteettomuutensa oli riisuttu hänen yltään, kuten mieheltä, joka helteisenä ettoneen hetkenä aikoo heittäytyä viileään veteen, suurestikaan välittämättä, miten hän nousee sieltä ylös takaisin.

Ja outoutensa takia, ei tulkitsemansa tunteen vuoksi, tämä hymy kiinnitti joka miehen huomion puoleensa, samoin kuin ihmisjoukossa oudoimmat kasvot vetävät puoleensa kaikkien katseet.

Kirkkoherra Hussell Barter katsoi kulumiaan rypistäen hymyä, ja outoja ajatuksia välähteli hänen päässään.

"Setä Charles, pisara pikarista — ihan pieni pisara pikarista?"

Kenraali Pendyce siveli poskipartaansa.

"Hitusen verran", hän virkkoi, "hitusen verran. Kuulemani mukaan ystävämme Sir Percival aikoo asettua ehdokkaaksi taas."

Mr Barter nousi seisomaan, selkä takkaa vasten.

"Kuulumatonta!" hän sanoi. "Hänelle olisi heti sanottava, ettemme saata hyväksyä häntä."

Geoffrey Winlow vastasi tuolistaan:

"Jos hän asettuu ehdokkaaksi, tulee hän valituksi; ei heillä ole varaa menettää häntä." Ja puhallettuaan verkkaisesti savupilven sikaristaan: "Minun täytyy sanoa, etten minä oikein ymmärrä, mitä se hänen julkiseen elämäänsä kuuluu."

Mr Barter työnsi alahuulensa esiin.

"Paatunut mies", hän sanoi.

"Mutta semmoinen nainen! Mitäpä mies voi tehdä, kun tuo kerran on saanut hänet käsiinsä?"

"Kun minä majailin Halifaxissa", alkoi kenraali Pendyce, "oli hän paikkakunnan kaunotar —"

Uudelleen mr Barter työnsi esiin alahuulensa.

"Älkäämme puhuko hänestä — letukasta!" Sitten äkkiä Georgelle: "Anna meidän kuulla mielipiteesi, sinä George! Uneksitko voitostasi, heh?" Ja hänen äänensävyensä oli erikoinen.

Mutta George nousi.

"Minun on liian uni", hän virkkoi. "Hyvää yötä." Lyhyeen nyökäten hän poistui huoneesta.

Oven edessä oli tumma tammipöytä, täynnä hopeisia kynttilänjalkoja; vain yksi ainoa kynttilä paloi ja loi ohuen kultaisen juovan samettiseen pimeyteen. George sytytti kynttilänsä, ja toinen kultajuova syttyi hänen eteensä; sitä myöten hän alkoi nousta portaita. Hän kantoi kynttiläänsä rintansa tasalla, ja valo loisti sivuille ja hänen valkoiseen paidanrinnukseensa ja hänen kaunismuotoisiin vereviin kasvoihinsa sen yläpuolella. Se loisti myös hänen silmiinsä, jotka olivat harmaat ja hieman verestävät, ikäänkuin niiden pinnan alta intohimot väkivaltaisesti pyrkisivät näkyviin. Portaiden käänteessä hän pysähtyi. Pimeydessä hänen yllään ja allaan lepäsi herraskartano hiljaa; kaikki sen pieni päivän elämä, sen vähäiset äänet, liikkeet, sen tulemiset ja menemiset, itse sen hengitys, näytti vaipuneen uneen. Kaikki sen elämä oli keskittynyt siihen valopiiriin, missä George seisoj kuunnellen. Hänen sydämensä sykintä oli ainoa ääni, siinä vähäisessä äänessä kuului koko tämän avaran talon valtimonlyönti. Hän seisoj kauan, liikkumaton, kuunnellen sydämensä sykintää, kuin unissakävijä. Sitten kohosi pimeydestä naurun kaiku. George hätkähti. "Kirottu pappi!" hän mutisi ja alkoi taas nousta portaita, mutta nyt hän liikkui määrätietoisesti ja piteli kynttiläänsä korkealla, niin että valo lankesi kauas pimeyteen. Hän meni oman huoneensa ohi ja seisahtui taas. Kynttilän valossa näkyi, kuinka hänen otsalleen syöksyi veri ja sykki hänen ohimosuonissaan; siinä näkyi myös, kuinka hänen huulensa värisivät ja hänen kätensä vapisi. Hän ojensi tämän kätensä ja kosketti ovenriippaa, sitten hän taas seisoj hiljaa kuin kuvapatsas ja kuunteli naurua. Hän nosti kynttilän, ja se valaisi joka sopen. Hänen kurkkunsa lokahti kuin hänen olisi ollut vaikea niellä...

Barnard Scrollissa, lähimmällä asemalla Worsted Skeynesistä, astui seuraavana iltapäivänä nuori mies ensi luokan vaunuun junaan, joka 3.10 lähtee kaupunkiin. Tällä nuorella miehellä oli Newmarket-takki, hienot valkeat hansikkaat ja monokkeli. Hänen kasvonsa olivat verevät, ja hänen kastanjanruskeat viiksensä hyvin harjatut, ja hänen sinisten silmiensä liehittävä ilme näytti sanovan: "Katsokaa minua — tulkaa, katsokaa minua — voikos olla parempaa hyvinvoinnin kuvaa?" Hänen matkalaukkunsa ja hatturasiansa, parasta nahkaa kumpikin, olivat varustetut nimikirjoituksella: "E. Maydew, 8:s lansieerirykm."

Vaunussa istui nainen, nurkkaan nojautuneena, leukaan saakka turkkiinsa verhottuna, ja kohdatessaan hänen viileän ironisen katseensa pudotti mies monokkelinsa ja ojensi kätensä.

"Ah, mrs Bellew, miten hauskaa tavata teidät niin pian uudelleen. Oletteko menossa kaupunkiin? Viehättävät tanssiaisat eilen, eikö niin? Mainio vanha veikko, tuo kartanonherra, ja mrs Pendyce on niin hirveän miellyttävä nainen."

Mrs Bellew tarttui ojennettuun käteen ja nojautui takaisin nurkkaansa. Hän oli hieman kalpeampi kuin tavallista, mutta se "puki" häntä, eikä kapteeni Maydew mielestään koskaan ollut nähnyt niin viehättävää olentoa.

"Olen saanut viikon loman, jumalankiitos. Hirveän tylsä vuodenaika nyt. Ketunajo on onnellisesti ohi, emmekä me ala ennenkuin ensimmäisenä päivänä."

Hän kääntyi akkunaan. Ulkona päivänpaisteessa vilisivät pensasaidat kullankeltaisina ja ruskeina ohi, junan liitelevien savupilvien saattamina. Nuori Maydew puisteli päätään niiden kauneudelle.

"Maaseutu on vielä varsin sumea", hän sanoi. "On kovin sääli, että te olette lakannut ajometsästyksestä."

Mrs Bellew ei vaivautunut vastaamaan, ja juuri tämä itsevarmuus, maailmaakokeneen naisen viileä levollisuus, hänen tyynet, melkein välinpitämättömät silmänsä lumosivat tämän nuoren miehen. Hän katsahti häneen vallan arkana.

"Otaksun, että tahdotte tulla orjakseni", näyttivät nämä silmät sanovan, "mutta minä en todellakaan voi auttaa teitä".

"Pidittekö Georgen hevosen puolta? Minulle ne olivat tavattoman onnistuneet kilpa-ajot. Minä olen

Georgen koulutoveri. Hauska vanha veikko, se George."

Mrs Bellew'n silmien syvyydessä näytti jotakin liikahtavan, mutta nuori Maydew katseli hansikkaitaan. Häntä suretti vaunun ovenrivan niihin jättämä tahra.

"Te kai tunnette hyvin hänet, veikko Georgen?"

"Varsin hyvin."

"Kun muutamilla ihmisillä on menestystä, käyvät he niin merkillisen salaperäisiksi. Pidätkö kilpa-ajoista, mrs Bellew?"

"Intohimoisesti."

"Niin minäkin." Ja hänen silmänsä jatkoivat: "Miten viehättävää olla samaa mieltä kuin te", sillä aivan kuin hypnotisoituina eivät ne voineet riistäytyä irti näistä kalpeista kasvoista, täyteläisistä huulista ja heikosti hymyilevistä silmistä korkean valkean turkinkauluksen yläpuolella.

Pääteasemalla hänen palvelustarjouksensa torjuttiin, ja jokseenkin nolona, hattu kädessä, hän jäi katselemaan, kuinka mrs Bellew meni menojaan. Mutta jo ajurissa hänen kasvoilleen palasi niiden entinen ilme, ja hänen silmänsä näyttivät sanovan pikkukuvastimelle: "Katsokaa minua — tulkaa, katsokaa minua — voiko olla parempaa hyvinvoinnin kuvaa?"

SUNNUNTAI WORSTED SKEYNESISSÄ

Valkoisessa aamupäivähuoneessa, joka samalla oli hänen budoarinsa, istui mrs Pendyce, helmassaan avattu kirje. Hänen oli tapana sunnuntaiaamuisin istua täällä tuntikausi, ennenkuin hän meni viereiseen huoneeseen pannaksensa hatun päähänsä kirkkoon menoa varten. Hänen ilonsa oli tämän tunnin ajan istua askartelematta mitään akkunaa ääressä, joka oli avoin, jos sää sen salli, ja katsella kotitarhaa ja kyläkirkon matalaa tornia, joka kohosi jalavaryhmien keskeltä. Ei ole tiettyä, mitä hän ajatteli näinä tunteina, lukuunottamatta niitä lukemattomia edellisiä sunnuntaiaamuja, jolloin hän oli istunut siinä, kädet helmassa, odottaen kartanonherran kehoitusta lähteä liikkeelle, jonka tämä antoi astuessaan klo 10.45 huoneeseen ja sanoessaan: "Nyt, rakas ystävä, sinä myöhästyit!" Hän oli istunut siinä, kunnes hänen kerran tummanruskea tukkansa oli vaihtunut harmaaksi; hän oli edelleen istuva siinä, kunnes se oli valkea. Kerran oli tuleva päivä, jolloin hän ei enää istunut siinä, mutta luultavasti oli mr Pendyce, vielä hyvin säilyneenä, joka tapauksessa astuva sisään ja sanova: "Nyt, rakas ystävä, sinä myöhästyit", ja sitten vasta huomaava hairahduksensa.

Mutta tämä oli sellaista, mitä saattoi odottaa eikä mitään tavatonta, samoin tapahtui sadoissa herraskartanoissa yltympäri "kolmen kuningaskunnan", missä odottaen hiustensa vaihtuvan valkeiksi istuivat naiset, jotka kauan ennen olivat jonkun hienon kirkon alttarilla luopuneet kuvitelmistaan ja kaikista muutoksista ja mahdollisuuksista tässä katoavassa elämässään.

Tuolin ympärillä makasivat "rakkaat koirat" — niidenkin tapa oli se, ja silloin tällöin skyeterrieri (joka oli käymässä kovin vanhaksi) ojensi pitkän kielensä ja nuoli hänen pientä teräväkärkistä kenkäänsä. Sillä mrs Pendyce oli ollut kaunis nainen, ja hänen jalkansa olivat yhtä pienet kuin ennenkin.

Hoikkajalkaisella pöydällä hänen vieressään oli posliinikulho täynnä kuivuneita ruusunlehtiä, ja niiden päälle oli pirskoitettu jotakin nestettä, jolla oli orjanruusun tuoksu, tapa, jonka hän oli oppinut äidiltään Totteridgein kotikartanossa Warwickshiressa, mikä kauan sitten oli myyty mr Abraham Brigtmannille. Mrs Pendyce, joka oli syntynyt 1840, piti imelistä hajuvesistä eikä kammonut käyttäviä niitä.

Jälkikesän aurinko oli lempeä ja kirkas, ja mietiskelevät, lauhkeat ja kirkkaat olivat mrs Pendycen silmät, jotka oli kiinnitetty hänen helmassaan olevaan kirjeeseen. Hän käänsi sen ja alkoi lukea sitä uudelleen. Ryppy käväisi hänen otsallaan. Usein ei Horace Pendycen hyvää tarkoittavan ja tarkan sensuurin läpi hänen käsiinsä tullut kirjettä, joka olisi vaatinut hänen ratkaisuaan tai sisältänyt vastuunalaisuutta. Moni seikka oli hänen huolenpitonsa alainen, mutta niillä tavallaan ei ollut mitään yhteyttä ulkomaailman kanssa.

Näin kuului kirje:

Y.N.L.P., Hanover Square, 1 p, marrask. 1891.

Rakas Margery!

Minun täytyy tavata sinua ja puhella kanssasi eräästä seikasta, joten pistäydyn siellä sunnuntai-iltapäivänä. Menee useampia junia. Mikä soppi tahansa kelpaa minulle yömajaksi, jos talonne on täynnä, kuten se tähän vuodenaikaan mahtanee olla. Lähemmin ajatellen tahdon nyt jo mainita, minkä johdosta haluan tavata sinua. Tietenkin sinulle on tunnettua, että Helen Bellew'n isän kuoleman jälkeen minä olen hänen ainoa holhoojansa. Hänen nykyinen asemansa on jokaiselle naiselle sietämätön, ja minä olen vakavasti päättänyt, että siitä pitää tehtävän loppu. Tuo mies Bellew ei ansaitse mitään hienotunteisuutta. Minä en voi kirjoittaa hänestä kuohahtamatta, minkä vuoksi en kirjoita hänestä ollenkaan. Heidän pesäerostaan on nyt kaksi vuotta, ja siihen oli minun mielestäni mies kokonaan syypää. Laki on pitänyt Heleniä armottomassa ja avuttomassa asemassa kaiken tämän ajan; mutta nyt me jumalankiitos voimme luullakseni ryhtyä ajamaan avioeroa. Sinä tunnet minut kyllin hyvin käsittääksesi, mitä minä olen läpikäynyt, ennenkuin olen tullut tähän tulokseen. Taivas tietää, että jos voisin löytää jonkun toisen keinon, millä hänen tulevaisuutensa saatettaisiin turvata, minä valitsisin sen mieluummin kuin tämän, joka on minulle mitä vastenmielisin, mutta minä en sitä voi. Sinä olet ainoa nainen, jolla minä voin uskoa olevan harrastusta häntä kohtaan, ja minun täytyy tavata Bellew'ta. Älä vaivaa lihavaa ja moitteetonta Bensonia ynnä hänen kallisarvoisia hevosiaan minun tuloni johdosta; minä aion tulla käyden ja itse kantaa hammasharjani.

Sinun harras serkkusi *Gregory Vigil*.

Mrs Pendyce hymyili. Hän ei huomannut mitään pilaa, mutta hän käsitti viime lauseen sanamuodosta, että Gregory oli lausunut sellaisen ja hän halusi ottaa sen ystävällisesti vastaan; täten hymyillen ja otsaansa rypistäen hän mietiskeli kirjeen yli kumartuneena. Hänen ajatuksensa harhailivat. Viimeinen häväistysjuttu — lady Rose Bethanyn avioero — oli järkyttänyt koko kreivikuntaa, ja vieläkin täytyi olla varovainen sanoissaan. Horacelle ei olisi mieleen ajatus uudesta avioerojutusta, joka vielä siksi läheisesti koskisi Worsted Skeynesiä. Helenin lähtiessä torstaina hän oli sanonut:

"En pahoittele hänen lähtöään. Hänen asemansa on kiero. Ihmiset eivät pidä siitä. Maldenit olivat aivan —"

Ja mrs Pendyce muisti hehkuvin sydämin mitä oli huudahtanut:

"Ellen Malden on niin auttamattoman porvarillinen!"

Eikä edes mr Pendycen paheksuva ilme ollut hävittänyt tämän purkauksen tuottamaa mielihyvää.

Horace parka! Lapset tulivat isäänsä, Georgea lukuunottamatta, joka muistutti enoansa Hubertia. Se rakas poika oli palannut klubiinsa perjantaina — päivää jälkeen kuin Helen ja muut olivat menneet. Mrs Pendyce olisi toivonut hänen jäävän. Hän olisi toivonut — kurttu hänen kulmillaan syveni. Liian paljo Lontoon elämä oli Georgelle pahaksi! Liian paljon —. Mielikuvituksessaan hän kiiti Lontooseen, missä hän nykyään oleskeli vain kolme viikkoa kesä- ja heinäkuussa tyttöjen takia, juuri kun hänen puutarhansa oli parhaimmillaan ja jolloin kaikki tosiaan oli sellaista hurinaa, ettei hän koskaan tiennyt, nukkuiko vai oliko valveilla. Se ei ollut Lontoon näköistä ensinkään — ei sen Lontoon näköistä, jonka kevättilvien tai aikaisen talven lyhdynvalon alla kaikki kulkijat näyttivät niin mielenkiintoisilta, kuin he eläisivät kaikenmoisia outoja ja jännittäviä vaiheita, outoja ja jännittäviä huveja, kaikenmoisten vaarojen alaisina, joskus nälkäisinä, kodittominakin — *niin* mieltä lumoavina, *niin* erilaisina —

"Nyt, rakas ystävä, sinä myöhästy!"

Parhailtaan vaihtaen urheilunuttua mustaan takkiin astui mr Pendyce huoneen läpi lintukoira Johnin saattamana. Hän kääntyi ovelta, ja lintukoira John kääntyi myös.

"Minä toivon hartaasti, että Barter rajoittuu lyhyeen tänä aamuna. Minun pitää puhua Fox-vanhukselle tuosta uudesta silpunleikkauskoneesta."

Emäntänsä ympärillä lepäävät kolme koiraa kohottivat päätään; vanha skyeterrieri päästi hiljaisen murinan. Mrs Pendyce kumartui sivelemään sen kuonoa.

"Roy, Roy, kuinka *saatat* noin, rakas?"

Mr Pendyce sanoi:

"Tuo vanha koira on kohta menettänyt kaikki hampaansa; meidän on kai tehtävä loppu siitä."

Hänen vaimoonsa se näytti koskevan.

"Oi ei, Horace — ei, ei!"

Kartanonherra rykäisi.

"Meidän täytyy ajatella koiraa!" hän sanoi.

Mrs Pendyce nousi ja seurasi miestänsä huoneesta hermostuneesti rutistaen kirjeen kokoon.

Kapea polku johti pihakentän poikki kirkkoa kohti, ja sitä myöten oli nyt koko talon väki liikkumassa. Sulkahattuiset palvelustyöt kiiruhtivat ryhmissä, kaksin ja kolmissin; hovimestari seurasi verkkaisesti itsekseen. Palvelija ja ratsupoika saapuivat sitten, jättäen jälkeensä ilmaan pomadan tuoksua. Senjälkeen kenraali Pendyce, päässään korkea litteäkupuinen huopahattu, kädessä espanjanruoko ja rukouskirja; hän käveli Been ja Norah'n välissä, joilla myös oli rukouskirjat ja foksterrieri kummallakin sivullaan. Viimeksi kartanonherra, päässä korkea hattu, kuusi tai seitsemän askelta vaimonsa edellä, jolla oli pieni samettipäähine.

Naakat olivat lopettaneet kaartelunsa ja vaakkumisensa; vain "viiden minuutin kellojen" katkonainen kaiuton helinä rikkoi sunnuntaihiljaisuuden. Vanha hevonen, jota ei vielä ollut otettu pois syötöltä, seiso liikkumaton, lepuuttaen toista takajalkaansa, pää polkua kohti kääntyneenä. Hautausmaan veräjän sisäpuolella kirkkoherra, tanakkana ja tukevana, matala hattu vinosti kaljulla otsallaan, puhutteli vanhaa kuuroa torpparia. Hän kohautti hattuaan ja nyökkäsi naisille; sitten hän lopettamatta lausettaan hävisi sakaristoon. Urkujen ääressä mrs Barter puuhaili rekisterin kanssa ollakseen valmiina soittamaan miehensä kirkkoon, ja hänen puolittain loistavat, puolittain pelokkaat silmänsä olivat kiinteästi tähdätyt sakariston oveen.

Kartanonherra ja mrs Pendyce tulivat, nyt melkein rinnakkain, käytävää pitkin ja istuutuivat tyttäriensä ja kenraalin viereen ensimmäiseen penkkiin vasemmalla. Se oli korkea ja täytetty. He polvistuivat korkeille punaisille jakkaruille. Mrs Pendyce pysyi niin yli minuutin ajan vaipuneena ajatuksiin; mr Pendyce nousi aikaisemmin ja, katsellen alaspäin, potkaisi jakkaraa, joka oli asetettu liian lähelle istuinta. Kiinnittäen lasit nenälleen hän tutkisteli vanhaa kulunutta raamattua; sitten hän nousi, meni kuoripulpetille ja alkoi ottaa selvää päivän tekstistä. Kello lakkasi soimasta; kuului sihisevä, suriseva ääni; mrs Barter oli alkanut soittaa ja kirkkoherra oli astunut sisään valkoiseen messukaapuun pukeutuneena. Selin häneen haki mr Pendyce edelleenkin tekstiä. Jumalanpalvelus alkoi.

Tavallisesta lasiakkunasta korkealla kirkon oikeanpuoleisessa siivessä loi aurinko säteen suoraan Pendycein penkkiin. Viimein se viivähti mrs Barterin kasvoilla, valaisten hänen pehmeät, ryppyiset, pelokkaasti punastuneet poskensa, hänen otsansa uurteet ja hänen loistavat silmänsä, jotka jännittyneinä ja arkoina vaelsivat hänen miehestään nuotteihin ja takaisin. Jokainen kurttu ja kulmienrypistys kirkkoherran kasvoilla sai soiton värähtämään, kuin olisi kouristus käynyt soittajan sielussa. Pendycein penkissä molemmat tytöt veisasivat äänekkäästi ja varsin tunteikkaasti. Mr Pendyce veisasi myöskin ja pari kertaa hän hämmästellen silmäsi veljeensä kuin ei tämä aikaansaisi kyllin kovaa ääntä. Mrs Pendyce ei veisannut, mutta hänen huulensa liikkui ja hän seurasi katseellaan lukemattomia tomuhiukkasia, jotka tanssivat pitkässä viistossa auringonsäteessä. Sen kultainen keila väistyi verikkaan pois hänen luotaan ja hävisi sitten kuin loihdun ajamana. Mrs Pendyce antoi katseensa vaipua. Jotakin oli auringonsäteen keralla karannut hänen sielustaan; hänen huulensa eivät enää liikkuneet.

Kartanonherra veisasi äänekkäästi pari säveltä, lausui puheäänellä kolme, veisasi taas kaksi, virsi loppui. Hän nousi paikaltaan, laski kätensä pulpetin reunoille, kumartui eteenpäin ja alkoi lukea tekstiä. Hän luki kertomusta Abrahamista ja Lootista, ja heidän karjastaan ja lammaslaumastaan ja siitä, kuinka he eivät voineet asua yhdessä, ja lukiessaan hän kuin oman äänensä lumoamana ajatteli:

"Tämän tekstin minä luen hyvin, minä Horace Pendyce. Minä olen Horace Pendyce — Horace Pendyce. Amen, Horace Pendyce!"

Ja ensimmäisestä vasemmanpuoleisesta penkistä mrs Pendyce kiinnitti silmänsä häneen, sillä se oli hänen tapansa, ja ajatteli, kuinka hän kevään taasen tultua menisi kaupunkiin, yksin, ja asuisi Greenin hotellissa, missä hän aina oli asunut isänsä kanssa tyttönä ollessaan. George oli luvannut pitää huolta hänestä ja tehdä hänen kanssaan kierroksen teattereissa. Ja unohtaen, että oli ajatellut näin joka syksy viimeisen kymmenen vuoden kuluessa hän hymyili lempeästi ja nyökkäsi. Mr Pendyce lausui:

"Ja minä tahdon tehdä siemenesi runsaaksi kuin tomun maan päällä; niin että jos joku voi laskea tomun maan päällä, silloin voidaan laskea sinunkin siemenesi. Nouse, käy maan läpi pitkin sen pituutta ja leveyttä; sillä minä tahdon antaa sen sinulle. Silloin Abraham siirsi telttansa ja asettui Mamren tammistoon, joka on Hebronissa, ja rakensi sinne alttarin Herralle. Tähän päättyy ensimmäinen teksti."

Aurinko, joka nyt oli saavuttanut toisen akkunan, loi taas kultaisen juovan kirkon läpi; taaskin lukemattomat tomuhiukkaset tanssivat ja jumalanpalvelus jatkui.

Syntyi hiljaisuus. Lintukoira John, joka makasi tantereella kirkon ulkopuolella, työnsi pitkän mustan kuononsa kirkkotarhan veräjän alitse; foksterrierit, jotka kärsivällisesti istuivat ruohostossa, teroittivat korviaan. Yksitoikkoisesti puhuva ääni rikkoi hiljaisuuden. Lintukoira John huokasi, foksterrierien korvat painuivat, ne makasivat raskaasti toisiaan vasten. Kirkkoherra oli ruvennut saarnaamaan. Hän saarnasi hedelmällisyydestä, ja heti alkoi kuusi hänen lastaan levottomasti liikahtella oikeanpuoleisessa penkissä. Mrs Barter, joka istui sivuittain ja vailla selkänöjää, tuijotti jäykästi miehensä selkään; hämmennyksen ryppy näkyi hänen kulmillaan. Aika-ajoin hän liikahteli kuin koskisi hänen selkäänsä. Kirkkoherra valvoi silmillään seurakuntaansa, jottei vain kukaan heistä vaipuisi uneen. Hän puhui kauaskaikuvalla äänellä.

Jumala — hän sanoi — toivoi ihmisten olevan hedelmällisiä, tarkoitti heidät olemaan hedelmällisiä, käski heidän olla hedelmällisiä. Jumala — hän sanoi — loi ihmiset ja loi maan; Hän loi ihmisen olemaan hedelmällisen maan päällä; Hän ei luonut ihmistä kysymään eikä vastaamaan eikä väittelemään. Hän loi hänet olemaan hedelmällinen ja omistamaan maan. Kuten he olivat kuulleet tänäaamuisessa kauniissa tekstissä, oli Jumala säätänyt rajat, avioliiton rajat, joiden piirissä ihmisen tuli lisääntyä; näiden rajojen piirissä oli hänen velvollisuutensa lisääntyä ja lisääntyä ylenpalttisesti, kuten Aabrahamkin lisääntyi. Nykypäivinä on vaaroja, loukkuja ja ansoja monta; nykypäivinä ihmiset kaikkialla ja avoimesti, häpeämättä, saarnasivat häpeällisiä oppeja. Olkoot he varuillaan. Hänen pyhä velvollisuutensa on sulkea pois sellaiset ihmiset sen seurakunnan piiristä, jonka Jumala on hänen huomaansa uskonut. Heidän suurimman runoilijansa sanaa käyttäen: "Tällaiset ihmiset ovat vaarallisia", — vaarallisia kristinuskolle, vaarallisia maalle ja kansalliselle elämälle. Heidä ei ole maailmaan pantu noudattamaan synnillistä taipumustaan, tottelemaan kuolevaista järkeään. Jumala vaatii uhreja ihmisiltä. Isänmaanrakkaus vaatii uhreja ihmisiltä, se vaatii heitä hillitsemään taipumuksensa ja halunsa. Se vaatii heiltä heidän ensimmäisenä velvollisuutenaan miehinä ja kristittyinä, että he ovat hedelmällisiä ja lisääntyvät, voidakseen viljellä tämän hedelmällisen maan, mutta ei itsekkäästi, ei vain heitä itseään varten. Se vaatii heitä lisääntymään, jotta he ynnä heidän lapsensa voisivat lyödä kuningattarensa ja maansa viholliset ja pitää korkealla Englannin nimeä kaikissa taisteluissa kaikkia vastaan, jotka röyhkeästi yrittävät raastaa sen lipun tomuun.

Kartanonherra avasi silmänsä ja katsoi kelloaan. Pannen kätensä ristiin hän rykäisi, sillä hän ajatteli silpunleikkuukonetta. Hänen vieressään hymyili mrs Pendyce kuin unessa, katse tähdättynä alttariin. Hän ajatteli: "Millwordilla, Bond Streetillä, on tavallisesti viehättäviä pitsejä. Kenties minä keväällä voisin — — Tai myös Goblinilla, heidän *point de Venise* —"

Neljä penkkiriviä heidän takanaan istui iäkäs mökkiläisvaimo suorana kuin tyttö, uurtuneilla vanhoilla kasvoillaan haltioitunut ilme. Hän ei koskaan liikahtanut, hänen silmänsä näyttivät juovan kirkkoherran jokaisen huulien liikkeen, hänen koko olentonsa näytti riippuvan hänen sanoissaan. Tosin hänen himmeät silmänsä näkivät vain sumua, eivätkä hänen poloiset kuurot korvansa voineet kuulla sanaakaan, mutta hän istui sopessaan tapansa mukaan eikä ajatellut mitään. Ja kenties oli parempi niin, sillä hän oli lähellä loppuaan.

Auringon lämmittämässä ruohikossa kirkkotarhan ulkopuolella makasivat foksterrierit toinen toistaan vasten, muka muristen, ja niiden pienet kirkkaat silmät tähystivät kirkon ovea, ja lintukoira Johnin lähättävät sieraimet olivat yhä uutterassa työssä veräjän alla.

GREGORY VIGIL EHDOTTELEE

Kello kolmen tienoissa samana iltapäivänä hintelä mies käveli Worsted Skeynesin lehtokujaa myöten; toisessa kädessään hänellä oli hattunsa, toisessa pieni ruskea laukku. Hän pysähtyi silloin tällöin ja veti syvään henkeä, levittäen suoran nenänsä sieraimia. Hänellä oli jalomuotoinen pää, jonka ohimoilla oli harmahtavia hiuksia. Hänen vaatteensa olivat väljät, hänen askelensa ripeät. Seistessään keskellä tietä, vetäen syviä henkäyksiä, kosteat siniset silmät pilviin tähdättyinä, hän kiinnitti puoleensa kultarintakertun huomion; se hypähti rhododendronpensaasta häntä katsomaan ja alkoi hänen ohi mentyään viheltää. Gregory Vigil kääntyi ja puristi humoristisia huuliaan, ja lukuunottamatta sitä, että häneltä täydellisesti puuttui kaikki pyylevyys, hän jossakin määrin muistutti tätä lintua, jota pidetään erikoisen englantilaisena.

Hän kysyi mrs Pendyceä korkealla, sulavalla äänellä, joka oli hyvin miellyttävä kuulla, ja hänet saatettiin heti valkeaan aamupäivähuoneeseen.

Mrs Pendyce tervehti häntä sydämellisesti. — Hänellä oli voimakas sukulaistunne, kuten usein

naisilla, jotka ovat saaneet tottua miestensä huulilta kuulemaan puheenpartta "Vai niin! *Sinun* sukuasi!"

"Ymmärräthän, Grig", sanoi hän serkun istuuduttua, "kirjeesi oli varsin hermostuttava. Hänen pesäeronsa kapteeni Bellew'sta on aiheuttanut paljon puhetta täällä. Niin, tiedänhän minä, että se on varsin tavallista sellainen, mutta Horace on niin —! Kaikki kartanonomistajat ja papit ja kansa ovat aivan samaa maata täällä. Tietysti minä olen suuresti mieltynyt häneen, hänhän on niin viehättävän näköinen; mutta, Gregory, hänen miehensä ei todellakaan ole minulle vastenmielinen. Hän on hurjapää — mutta sehän on pikemminkin virkistävä; ja tiedäthän, että minun mielestäni Helen on vähän hänen kaltaisensa siinä suhteessa."

Veri syöksyi Gregory Vigilin otsalle, hän pyyhkäisi tukkaansa ja sanoi:

"Hänen kaltaisensa? Sen miehen kaltainen? Voiko ruusu olla artisokan kaltainen?"

Mrs Pendyce jatkoi:

"Minusta oli äärettömän hauskaa, kun hän oli täällä. Se oli ensi kerta sen jälkeen, kun hän poistui The Firsistä. Miten kauan siitä on? Kaksi vuottako? Mutta, tiedätkö, Grig, Maldenit joutuivat aivan pois tasapainosta hänen tähtensä. Luuletko, että avioero tosiaan on välttämätön?"

Gregory Vigil vastasi: "Pelkään, että on."

Mrs Pendyce vastasi levollisesti serkkunsa katseeseen; enintään hän vain kohotti kulmiaan hiukan tavallista enemmän; mutta ikäänkuin salaisen levottomuuden vaikutuksesta hän alkoi punoa ja puristaa sormiaan. Hän oli näkevinään edessään Georgen ja mrs Bellew'n vieri vieressä. Se oli epämääräistä äidintunnetta, vaistomaista pelkoa. Hän pysäytti sormensa, antoi katseensa vaipua ja virkkoi:

"Tietysti, rakas Grig, jos minä voin auttaa sinua jollain tavoin — Horacelle on niin vastenmielistä kaikki, mikä on sanomalehtien kanssa tekemisissä."

Gregory Vigil vetäisi henkeä.

"Sanomalehdet!" hän virkkoi. "Kuinka se on inhoittavaa! Ajatella, että meidän sivistyksemme sallii naisia heitettävän koirain eteen! Ymmärräthän, Margery, minä ajattelen häntä. Tässä asiassa minä en pysty ottamaan huomioon mitään muuta."

Mrs Pendyce mutisi: "Tietysti, rakas Grig, minä täysin ymmärrän."

"Hänen asemansa on sietämätön; kenenkään naisen ei pitäisi joutua sellaiseen elämään, kaikkien parjauksen alaiseksi."

"Mutta, rakas Grig, en minä luule hänen välittävän siitä; minusta hän oli niin erinomaisen virkeällä mielellä."

Gregory sohaisi kädellään tukkaansa.

"Kukaan ei ymmärrä häntä", hän virkkoi. "Hän on niin uljas."

Mrs Pendyce vilkaisi häneen, ja vähäinen ironinen hymy häivähti hänen kasvoillaan.

"Kukaan ei voi katsella häntä näkemättä, että hän on uljas. Mutta, Grig, kenties sinä et täysin ymmärrä häntä myöskään!"

Gregory Vigil raapaisi korvallistaan.

"Minun täytyy avata akkuna hetkeksi", hän virkkoi.

Taas mrs Pendycen sormet alkoivat vääntyä ja taas hän pysähdytti ne.

"Meitä oli oikein suuri seura täällä viime viikolla, ja nyt täällä on vain Charles. Georgekin on mennyt pois; hän tulee olemaan pahoillaan, kun ei tavannut sinua!"

Gregory ei kääntynyt eikä vastannut, ja mrs Pendycen kasvoille tuli taas tarkka katse.

"Oli niin hauskaa sille rakkaalle pojalle voittaa kilpa-ajoissa! Minä pelkään, että hän lyö hieman vetoa! On niin rauhoittavaa, että Horace ei tiedä siitä."

Vieläkään ei Gregory puhunut.

Mrs Pendycen kasvoilta hävisi pelokas katse, ja niihin ilmestyi jonkinmoinen hiljainen ihailu.

"Rakas Grig", hän virkkoi, "miten sinä hoidat tukkasi. Se on niin kaunista ja pitkää ja aaltoilevaa!"

Gregory kääntyi punastuen.

"Olen aikonut leikkauttaa sen jo aikoja sitten. Tarkoitatko todellakin, Margery, ettei miehesi saata ymmärtää, minkälaiseen asemaan Helen on joutunut?"

Mrs Pendycen katse kiintyi hänen helmaansa.

"Näethän, Grig", hän alkoi, "hän oleskeli täällä aika paljon, ennenkuin hän lähti The Firsistä, ja sittenhän hän on sukua minulle — vaikkakin varsin kaukaista. Eihän voi koskaan tietää, mitä tuollaisissa kauheissa jutuissa voi sattua. Horace tulee varmasti sanomaan, että hänen pitää palata miehensä luo tai että, jos se on mahdotonta, hänen pitää ajatella yhteiskuntaa. Lady Rose Bethanyn tapaus on järkyttänyt kaikkia, ja Horace on hermostunut. En tiedä mistä se johtuu, mutta ihmiset täällä ovat kovasti sitä vastaan, että naiset asettuvat omille jaloilleen. Sinun pitäisi kuulla mr Barteria ja Sir James Maldenia ja monia muita; hassua on, että naiset ovat heidän puolellaan. Tietysti se on kummallista minusta, kun niin monet Totteridget menivät tiehensä tai tekivät jotain hassua. Minä en voi olla tuntematta myötätuntoa heitä kohtaan, mutta minun täytyy ajatella — —. Et voi uskoa, kuinka täällä maalla juurutaan ihmisten teoista, ennenkuin he ovat niitä tehneetkään! Ei ole muuta puheenaihetta kuin ne ja metsästys!"

Gregory Vigil tarttui päähänsä.

"Hyvä, jos tämä esittää ritariston nykyistä kehityskantaa, niin minä kiitan Jumalaa, etten ole aatelismies!"

Mrs Pendycen silmät sävähtivät.

"Ah!" hän virkkoi, "sitä minä olen niin usein ajatellut".

Gregory rikkoi hiljaisuuden.

"Minä en mahda mitään maaseudun tavoille. Minun velvollisuuteni on selvä. Kukaan muu ei voi pitää hänestä huolta."

Mrs Pendyce huokasi ja virkkoi nousten tuolistaan: "No niin, rakas Grig, mennään nyt saamaan vähän teetä."

Worsted Skeynesissä tarjottiin tee sunnuntaisin hallissa, ja kirkkoherra vaimoineen oli tavallisesti mukana. Nuori Cecil Tharp oli tullut käyden, koirineen, jonka saattoi kuulla ynisevän hiljaa oven ulkopuolella. Jalat ristissä ja sormenpäät vastakkain painettuina nojautui kenraali Pendyce taaksepäin tuolissaan ja tuijotti seinään. Kartanonherra piteli kädessään uusinta linnunmunaansa, näytellen sen pilkkuja kirkkoherralle.

Nurkassa urkuharmonin takana, jota ei koskaan soitettu, Norah jutteli kylän hokkeyklubista mrs Barterin kanssa, joka istui katse mieheensä kiinnitettynä. Toisella puolen takkaa Bee ja nuori Tharp, joiden tuolit näyttivät olevan varsin lähellä toisiaan, puhelivat hevosistaan matalalla äänellä, luoden arkoja silmäyksiä toisiinsa. Hämärä laskeutui, halot rätsivät, ja silloin tällöin keskeytti kodikkaan puheensorinan lyhyt unelias äänettömyys, täynnä sulaa lämpöä ja hyvinvointia, kuten lintukoira Johnin äänettömyys sen nukkuessa isäntänsä jalkaa vasten.

"Niin", virkkoi Gregory hiljaa, "minun täytyy mennä puhuttelemaan tuota miestä".

"Onko tosiaankin välttämätöntä, Grig, ensinkään puhutella häntä? Tarkoiton — jos olet tehnyt päätöksesi —"

Gregory sohaisi kädellään tukkaansa.

"Se on vain kohtuullista, luullakseni!" — Ja mennen hallin poikki hän poistui niin hiljaa, ettei kukaan muu kuin mrs Pendyce todennut hänen poistuneen.

Puoli tuntia myöhemmin olivat mr Pendyce ja hänen tyttärensä Bee kotimatalla aseman luona, kylän ja Worsted Skeynesin välisellä tiellä, oltuaan sunnuntaikäynnillään vanhan hovimestarinsa Bigsonin luona. Kartanonherra puheli parhaillaan.

"Hän riutuu pois — vanha kunnan Bigson riutuu pois. Minä en voi kuulla mitä hän sanoo, kun hän mutisee niin; ja hän unohtaa kaiken. Ajatteles, että hän on unohtanut minun olleen Oxfordissa. Mutta me emme saa hänen vertaisiaan palvelijoita enää nykyään. Tuo mies, jonka me nyt olemme saaneet, on unelias otus. Unelias! Hän on — Mitä tuo on, tuolla tiellä? Ei kukaan saa tuolla lailla ajaa! Kuka se on! Minä en voi nähdä."

Keskellä tietä lähestyivät rattaat täyttä vauhtia. Bee tarttui isänsä käsivarteen ja työnsi sitä tarmokkaasti, sillä mr Pendyce seiso paikallaan kuin patsas pelkämästä paheksumisesta. Rattaat sivuuttivat hänet yhden jalan etäisyydeltä ja hävisivät kaartaen asemalle päin. Mr Pendyce kääntyi niiden jälkeen.

"Kuka se oli? Hävytöntä! Ja vielä lisäksi sunnuntaina! Miehen täytyi olla päissään; hän oli vähällä ajaa jalkojeni yli. Huomasitko, Bee, hän oli vähällä —"

Bee vastasi:

"Se oli kapteeni Bellew, isä; minä näin hänen kasvonsa?"

"Bellew? Tuo päihtynyt lurjus? Minä haastan hänet oikeuteen. Huomasitko, Bee, hän oli vähällä —"

"Kenties hän oli saanut huonoja uutisia", sanoi Bee. "Tuolla juna nyt lähtee. Minä toivon, että hän saavutti sen."

"Huonoja uutisia! Onko se mikään aihe ajaa minun ylitseni? Sinä toivot, että hän saavutti sen — minä toivon, että hän myöhästyi. Se lurjus! Minä toivon, että hän ajaisi itsensä kuoliaaksi!"

Tähän kiihtyneeseen tapaan mr Pendyce jatkoi, kunnes he saapuivat kirkolle. Kulkiessaan kirkonkäytävää myöten he sivuuttivat Gregory Vigilin, joka oli penkissä nojautuneena eteenpäin, kyynärpäät pulpetilla ja peittäen käsillään silmänsä...

Kello yksitoista samana yönä seiso eräs mies mrs Bellew'n huoneiston oven ulkopuolella Chelseassa ja soitti kiivaasti kelloa. Hänen kasvonsa olivat kuolonkalpeat, mutta hänet pienet tummat silmänsä kipunoivat. Ovi avattiin, ja Helen Bellew seiso siinä iltapuvussa, pidellen kynttilää kädessään.

"Kuka te olette? Mitä tahdotte?"

Mies astuu valokehään.

"Jaspar! Sinäkö? Mitä ihmettä —"

"Minä tahdon puhua kanssasi."

"Puhua? Tiedätkö mikä vuorokauden aika nyt on?"

"Aika — ei mitään sellaista ole. Voisit sinä nyt antaa minulle suudelman kahden vuoden jälkeen? Minä olen juonut, mutta en ole päissäni."

Mrs Bellew ei suudellut häntä eikä myöskään vetänyt kasvojaan pois. Mitään hätäntymisen merkkiä ei näkynyt hänen jäänharmaissa silmissään. Hän sanoi: "Jos minä päästän sinut sisään, niin lupaatko sanoa sanottavasi sukkelaan ja mennä tiehesi?"

Pienet ruskeat pirut tanssivat Bellew'n kasvoilla. Hän nyökkäsi. He seisoivat uunin ääressä arkihuoneessa, ja molempien huulilla väreili erikoinen hymyily.

Oli vaikeata katsella ylen vakavasti henkilöä, jonka kanssa oli elänyt vuosia, jonka kanssa oli yhdessä kokenut inhimillisen intohimon, lähentymisen ja vieraantumisen, joka tunsu kaikki nuo jokapäiväiset pikkuseikat, mitä yhdessä eläneet miehet ja naiset tuntevat toisistaan, jonka kanssa lopuksi oli lakannut yhdessä elämästä, vihatta, vain siksi, että luonto niin vaati. Kummallakaan heistä ei ollut mitään salattua, ja hymyillen heikosti kuin itse tiedon hymyä Jaspar Bellew ja Helen, hänen vaimonsa, katselivat toisiaan.

"Niin", lausui mrs Bellew taas, "mitä varten sinä olet tullut?"

Bellew'n kasvot olivat muuttuneet. Niiden ilme oli kaihtava; hänen suunsa nytkähteli; ryppy oli muodostunut silmäin väliin.

"Kuinka — sinä — voit?" hän virkkoi paksulla, mutisevalla äänellä.

Mrs Bellew'n kirkas ääni vastasi:

"No, Jaspar, mitä sinä haluat?"

Pienet ruskeat paholaiset hypähtelivät jälleen Jasparin silmiin.

"Sinä olet hyvin sievä tänä iltana!"

Hänen vaimonsa nyrpisti suutaan.

"Kyllä minä olen suunnilleen sama kuin aina ennenkin", sanoi hän.

Bellew'ta puistatti rajusti. Hän kiinnitti silmänsä lattiaan vähän mrs Bellew'n vasemmalle puolen; äkkiä hän nosti ne. Ne olivat aivan elottomat.

"Minä olen aivan selvä", mutisi hän paksusti; sitten, yllättävän nopeasti, alkoivat hänen silmänsä taas kipunoida. Hän astui askelen lähemmäksi.

"Sinä olet minun vaimoni!" hän sanoi.

Mrs Bellew hymyili.

"Nyt sinun täytyy mennä!" vastasi hän ja ojensi paljaan käsivartensa torjuakseen hänet. Mutta Bellew peräytyi itsestään; taas olivat hänen silmänsä kiinnitetyt lattiaan vähän mrs Bellew'n vasemmalle puolen.

"Mitä tuo on?" änkytti hän. "Mitä se on — tuo musta —?"

Kaikki pirullisuus, ivailu, ihailu, hajamielisyys oli hävinnyt hänen kasvoiltaan; ne olivat kalpeat ja tyynet ja äärettömän kärsivät.

"Älä aja minua pois", hän änkytti, "älä aja minua pois!"

Mrs Bellew katsoi häneen tylästi; sitten hänen silmiensä epäluulo vaihtui jonkinmoiseksi sääliksi. Hän astui nopeasti askelen eteenpäin ja laski kätensä hänen olalleen.

"Kaikki hyvin, poikaseni, kaikki hyvin!" hän sanoi. "Ei täällä ole mitään."

MR PARAMOR SELITTELEE

Mrs Pendyce, joka miehensä toivomuksen mukaisesti yhä asusti samassa huoneessa kuin tämä, valitsi mr Pendycen vuoteestanousun edellä käyvän kymmenen minuuttia esittääkseen hänelle Gregoryn päätöksen. Hetki oli suotuista, sillä mr Pendyce oli vain puoleksi hereillä.

"Horace", virkkoi mrs Pendyce, ja hänen kasvonsa näyttivät nuorilta ja levottomilta, "Grig sanoo, että Helen Bellew'n ei pidä enää jäädä nykyiseen asemaansa. Tietysti minä kerroin hänelle, että se pahoittaisi sinua, mutta Grig sanoo, että hän ei voi edelleen olla näin, että hänen yksinkertaisesti pitää ottaa avioero kapteeni Bellew'sta."

Mr Pendyce makasi selällään.

"Mitä nyt?" hän virkkoi.

Mrs Pendyce jatkoi:

"Minä tiesin, että se pahoittaisi sinua; mutta minusta tosiaankin" — hän kiinnitti silmänsä kattoon — "meidän pitäisi ajatella vain häntä".

Kartanoherra nousi istumaan.

"Mitä sinä sanot Bellew'sta?" hän virkkoi.

Mrs Pendyce jatkoi raukealla äänellä ja silmiään liikuttamatta:

"Älä nyt suutu enemmän kuin on tarpeellista, rakas ystävä, se on niin ikävää. Jos Grig sanoo, että hänen pitää ottaa avioero kapteeni Bellew'sta, niin minä olen varma, että hänen pitää."

Horace Pendyce pudottautui tömähtäen pielukselle, ja hänkin makasi silmät kattoon kiinnitettyinä.

"Ottaako avioero hänestä?" hän virkkoi. "Luulisinpa niin! Se mies pitäisi hirttää, moinen lurjus. Kerroinhan sinulle, kuinka hän toissa iltana oli ajaa minun ylitseni. Hän elää aivan kuin häntä haluttaa ja on koko naapuristolle esimerkkinä paholaisen konsteissa. Ellen minä olisi pitänyt varaani, olisi hän

kaatanut minut kuin keilan ja Been kaupapäällisiksi."

Mrs Pendyce huokasi.

"Vaara oli lähellä", hän virkkoi.

"Ottaako avioero hänestä", päätteli mr Pendyce, "luulisinpa niin! Hänen olisi pitänyt ottaa avioero hänestä jo kauan sitten! Vaara oli niin lähellä kuin ikinä mahdollista; vain askel eteenpäin, niin jalkani olisi katkennut!"

Mrs Pendyce käänsi katseensa katosta.

"Ensin", hän virkkoi, "minä ajattelin, oliko se aivan — mutta minä olen hyvin iloinen, että sinä otat asian tältä kannalta".

"Otan asian! Voin sanoa sen sinulle, Margery, tämäläinen asia panee ihmisen ajattelemaan. Koko ajan kuin Barter eilen saarnasi, minä ajattelin, mitä ihmettä tälle maatilalle olisi tapahtunut, jos — jos —" Ja hän katseli ympärilleen rypistellen kulmiaan. "Asioiden ollessa nykyisellään kannallaan minä saan vain kaiken menemään tasan. Mitä Georgeen tulee, niin hän pystyy tällä hetkellä sitä hoitamaan yhtä vähän kuin sinä; hän aiheuttaisi tuhansien tappioita."

"Minä pelkään, että George on liian paljon Lontoossa. Tästä syystä minä ajattelin — minä pelkään, että hän liian paljon seurustelee —"

Mrs Pendyce keskeytti; puna peitti hänen poskensa; hän oli nipistänyt itseään lujasti lakanoitten alla.

"George", virkkoi mr Pendyce, jatkaen omia mietteitään, "on vailla älyä. Hän ei koskaan selviytyisi sellaisesta miehestä kuin Peacock — ja sinä yllytät häntä! Hänen pitäisi mennä naimisiin ja kotiutua."

Mrs Pendyce, jonka poskien puna haihtui, sanoi:

"George muistuttaa paljon Hubert-raukkaa."

Horace Pendyce veti kellonsa pieluksen alta.

"Oh!" Mutta hän pidätti jatkon: "sinun sukusi!" sillä Hubert Totteridge ei ollut vielä ollut vuottakaan vainajana. "Kymmenen minuuttia vailla kahdeksan. Sinä pidätät minua puheillasi; minun pitäisi jo olla kylvyssä."

Verhottuna pyjama-pukuun, jossa oli hyvin leveät siniset juovat, silmät harmaina, viikset harmaina, hoikkana ja suoraselkäisenä hän seisahtui ovelle.

"Tytöillä ei ole hituistakaan mielikuvitusta. Mitä luulet Been sanoneen? 'Minä toivon, ettei hän myöhästynyt junasta.' Myöhästynyt junasta! Hyvä Jumala! Ja minä olin vähällä — olin vähällä —" Kartanonherra ei lopettanut lausettaan; mitkään muut sanat kuin raaoilta ja hillittömiltä tuntuvat eivät olisi riittävästi tulkinneet hänen käsitystään väittämänsä vaaran suuruudesta, ja hänen luontoaan ja kasvatustaan vastaan soti liioitella ruumiillista uhkaa.

Murkinalla hän oli tavallista ystävällisempi Gregorylle, joka aikoi lähteä ensimmäisessä junassa. Mr Pendyce kohteli yleensä häntä pikemminkin epäluuloisesti, kuten vaimon serkkua kohdellaan, varsinkin jos tällä on huumorin tajua.

"Oikein kelpo mies", oli hänen tapansa sanoa hänestä, "mutta radikaali läpikotaisin". Mitään muuta nimitystä hän ei keksinyt Gregoryn omituisuuksille.

Gregory lähti vihjaamatta sen enempää käyntinsä tarkoitukseen. Ratsupoika kyyditsi hänet asemalle vaunuissa, ja hän istui niissä hattu kädessään ja pää avonaisena akkunaa ääressä, kuin tahtoen tuulen puhaltavan pois jotain hänen aivoistaan. Ja koko matkan ajan, kaupunkiin saakka, hän katsoi ulos akkunasta, ja puoleksi humoristiset, puoleksi huolestuneet ilmeet vaihtelivat hänen kasvoillaan. Kun verkkaan aukikierretty panoraama ilmestyi hänen katseensa eteen herraskartano herraskartanon, kirkko kirkon jälkeen syksyisessä päivänpaisteessa, pensasrivien ja lehtojen välissä, jotka olivat ylt'yleensä ruskeata ja kultaa; ja kaukana kohoavalla kummalla kulki verkkaan kyntömies, varjokuvan lailla taivasta vasten näkyen.

Asemalta hän lähti ajurilla asianajajansa luo Lincoln's Inn Fieldsiin. Hänet vietiin huoneeseen, josta puuttuivat kaikki lainopilliset lisäkkeet, lukuunottamatta sarjaa Oikeudenpäättöksiä ja orvokkikimppua, joka oli tuoreella vedellä täytetyssä lasissa. Edmund Paramor, "Paramor & Herringin" vanhempi osakas, sileäksi ajeltu kuusikymmenvuotias, jonka teräksenharmaa tukka oli suittu ylös otsalta kuin kukonharja, tervehti häntä hymyillen.

"Ah, Vigil, kuinka voit? Tuletko maalta?"

"Worsted Skeynesistä."

"Horace Pendency on minun asiakkaitani. Niin, miten voimme palvella *sinua*? Onko yhdistyksesi pulassa?"

Pehmeässä nahkatuolissa, jossa oli istunut niin monta avun hakijaa, viipyi Gregory Vigil kokonaisen minuutin puhumatta; ja luotuaan vieraaseensa tutkivan katseen, joka näytti tulevan suoraan sielun syvyydestä, mr Paramor myös istui liikkumattomana ja vakavana. Tällä hetkellä oli näiden kahden hyvin erilaisen miehen silmissä jotain yhtäläistä, samanlaista kunniallisuutta ja samanlaisia päämääriä ilmaiseva katse. Gregory puhui vihdoin.

"Asia on minulle tuskallinen."

Mr Paramor piirsi naaman imupaperilleen.

"Minä olen tullut puhumaan holhokkini avioerosta", jatkoi Gregory.

"Mrs Jaspar Bellew'nko?"

"Niin; hänen asemansa on sietämätön."

Mr Paramor loi häneen tutkivan katseen.

"Annas kun muistelen: hän on kai jonkin aikaa ollut miehestään erillään."

"Kyllä; kaksi vuotta."

"Tietenkin sinä toimit hänen suostumuksellaan?"

"Minä olen puhunut hänen kanssaan."

"Kai sinä tunnet avioerolain?"

Gregory vastasi vaivautuneesti hymyillen:

"Minä en ole erikoisen selvillä siitä; minä tuskin koskaan luen sellaisia asioita lehdestä. Minä vihaan kaikkea sellaista."

Mr Paramor hymyili taas, kävi heti vakavaksi ja sanoi:

"Meidän täytyy saada todistuksia erinäisistä seikoista. Onko sinulla mitään todistuksia?"

Gregory sohaisi kädellään tukkaansa.

"Luullakseni siinä ei synny mitään vaikeutta", hän virkkoi, "Bellew suostuu — he suostuvat molemmat!"

Mr Paramor näytti hämmästyneeltä.

"Mitä se tähän kuuluu?"

Gregory keskeytti:

"Tietenkään ei voi syntyä mitään vaikeutta, kun molemmat asianomaiset ovat halukkaat eikä mitään vastaväitteitä tehdä."

"Hyvä Jumala!" sanoi mr Paramor.

"Mutta minä olen tavannut Bellew'n; minä tapasin hänet eilen. Minä olen varma, että saan hänet myöntämään, mitä vain tahdot!"

Mr Paramor veti henkeä hampaiden lomitse.

"Oletko koskaan", hän virkkoi kuivasti, "kuullut puhuttavan niinsanotusta salaisesta yhteisymmärryksestä?"

Gregory nousi ja käveli edestakaisin huoneessa.

"En tietääkseni koskaan ole saanut mitään oikein tarkkaa selontekoa asiasta", hän sanoi. "Minä vihaan koko aihetta. Minä pidän avioliittoa pyhänä, ja kun — minkä Luoja estäköön — se näyttäytyy häväistyksi, on kauheata ajatella kaikkia noita muodollisuuksia. Onhan tämä kristillinen maa ja me

kaikki lihaa ja verta. Mitä lokaa se on, Paramor?"

Tämän purkauksen jälkeen hän taas vaipui tuoliin ja nojasi pään käteensä. Ja omituista kyllä, mr Paramor ei hymyillyt, vaan katsoi häneen vaivautunein silmin.

"Ei saa näyttää siltä, kuin onnettomat aviopuolisot haluaisivat erota toisistaan", hän sanoi. "Toisen täytyy olla pidättävinään toista ja esiintyä vääryyttä kärsineenä. Täytyy olla todistuksia aviollisesta hairahduksesta, ja tässä tapauksessa pahoinpitelystä tai karkaamisesta. Todistuksien täytyy olla jäävittämiä. Näin säätää laki."

Gregory virkkoi kohottamatta katsettaan:

"Mutta miksi?"

Mr Paramor otti orvokkinsa vedestä ja kohotti ne nenälleen.

"Mitä sinä sillä tarkoitat?"

"Tarkoitan: miksi tuo salakähmäinen kiertotie?"

Mr Paramorin vaivautunut katse vaihtui hämmästyttävän nopeasti takaisin hymyksi.

"Niin", hän sanoi, "kai siveellisyyden säilyttämistä varten. Vai mitä sinä luulet?"

"Sanotko sinä siveelliseksi sellaista ihmisten kahlehtimista, että heitä pakotetaan tekemään syntiä päästäkseen vapaiksi toisistaan?"

Mr Paramor pyyhki pois naaman imupaperistaan.

"Minne sinä olet kadottanut huumorintajusi?" hän virkkoi.

"Minusta tässä ei ole mitään pilan aihetta, Paramor."

Mr Paramor kumartui eteenpäin.

"Rakas ystäväni", hän sanoi vakavasti. "Minä en hetkeäkään väitä, ettei meidän järjestelmämme aiheuta suurta määrää vallan tarpeetonta kärsimystä; minä en suinkaan sano, ettei se ole uudistuksien tarpeessa. Useimmat lakimiehet ja kaikki ajattelevat ihmiset kyllä myöntävät, että niin on laita. Mutta se on lavea kysymys, joka ei tässä auta meitä. Me hoidamme puolestasi tämän jutun, jos se vain käy laatuun. Sinä olet huonosti pannut sen alkuun, siinä kaikki. Meidän ensimmäinen tehtävämme on kirjoittaa mrs Bellew'lle ja pyytää häntä tulemaan meitä tapaamaan. Meidän täytyy saada Bellew vartioiduksi."

Gregory sanoi:

"Se on inhoittavaa. Eikö asiaa voida toimittaa ilman sitä?"

Mr Paramor puri etusormeaan.

"Eipä juuri", hän virkkoi. "Mutta älä ole huolissasi; me hoidamme kaiken."

Gregory nousi ja meni akkunan luo. Hän lausui äkkiä:

"Minä en voi sietää tuota salakähmäistä tietä."

Mr Paramor hymyili.

"Jokainen kunniallinen mies tuntee niinkuin sinä", hän sanoi. "Mutta, näetkös, meidän täytyy ajatella lakia."

Gregory huudahti taas:

"Eivätkö siis ketkään voi saada avioeroa, tekemättä itsestään raakimuksia tai vakoojia?"

Mr Paramor lausui vakavasti:

"Se on vaikeata, kenties mahdotonta. Laki, näetkös, pohjautuu erinäisiin periaatteisiin."

"Periaatteisiin?"

Hymy henkäili mr Paramorin huulilla, mutta haihtui heti.

"Kirkollisiin periaatteisiin, ja niiden mukaan henkilö, joka haluaa avioeroa, *ipso facto* menettää

yhteiskunnallisen asemansa. Että heidän täytyy tehdä itsestään vakoojia tai raakimuksia, ei tämän rinnalla ole tärkeitä."

Gregory palasi pöydän ääreen ja peitti taas pään käsiinsä.

"Älä huoli laskea leikkiä, Paramor", hän virkkoi, "se on kaikki niin tuskallista minulle".

Mr Paramorin katse viipyi hänen vieraansa kumartuneella päällä.

"Minä en laske leikkiä", hän sanoi. "Jumala varjelkoon! Luetko sinä runoja?" Ja avaten laatikon hän otti sieltä punaisiin nahkakansiin sidotun kirjan. "Tämä mies on minun mieleeni:

"Vaahtoa on elämämme. Patsaan lailla kestää vaan osanotto toisen tuskaan, urhoollisuus omassaan.

"Se on minusta kaiken filosofian huippu."

"Paramor", lausui Gregory, "holhokkini on minulle hyvin rakas, rakkaampi kuin kukaan toinen nainen, jonka tunnen. Minä olen tässä mitä kauheimmassa pulassa. Toisella puolen on tämä kauhea salakähmäinen puuha, joka tietysti herättää yleistä huomiota, ja toisella puolen hänen asemansa — kaunis, hilpeää elämää rakastava nainen, joka elää yksin tässä Lontoossa, missä joka miehen vaistot ja joka naisen kieli pitää häntä sopivana uhrina. Siitä minä olen äskettäin saanut vain liiankin tuskallisen todisteen, Jumala suokoon minulle anteeksi! Jopa minä olen neuvonut häntä menemään takaisin Bellew'n luo, mutta se ei näytä voivan tulla kysymykseen. Mitä minun on tekeminen?"

Mr Paramor nousi. "Tiedän", hän sanoi — "tiedän. Rakas ystäväni, tiedän!" Ja kokonaisen minuutin hän pysyi liikkumaton, Gregorystä vähän pois kääntyneenä. "Hänen on parempi", sanoi hän äkkiä, "päästä erilleen miehestään. Minä menen itse häntä tapaamaan. Koetamme säästää häntä niin paljon kuin mahdollista. Minä menen jo tänä iltana ja annan sinulle tiedon tuloksesta."

Kuin keskinäisestä vaistosta he tarttuivat toistensa käsiin ja pudistivat niitä katsomatta toisiinsa. Sitten Gregory hattuunsa tarttuen asteli ulos huoneesta.

Hän meni suoraan yhdistyksensä huoneistoon Hanover Squaren varrelle. Se sijaitsi ylimmässä kerroksessa, korkeammalla kuin minkään muun yhdistyksen huoneisto tässä talossa, niin korkealla, että sen akkunoista, jotka olivat viisi jalkaa lattian yläpuolella, oikeastaan saattoi nähdä vain taivasta.

Tyttö, jolla oli luisut olkapäät, punaiset posket ja tummat silmät, työskenteli nurkassa kirjoituskoneen ääressä, ja kirjoituspöydän edessä, johon valo lankesi sivulta ja joka oli täynnä valmiiksi kirjoitettuja kuoria, vastaamattomia kirjeitä ja muutamia kappaleita yhdistyksen julkaisuja, istui harmaahapsinen nainen, jolla oli pitkänomaiset, laihat, ahavoituneet kasvot ja hehkuvat silmät. Hän luki kulmat rypyssä erästä käsikirjoitusta.

"Oh, mr Vigil", sanoi hän, "olen hyvilläni teidän tulostanne. Tämä kohta ei menettele sellaisenaan. Se ei kelpaa ensinkään."

Gregory otti käsikirjoituksen ja luki puheenalaisen kohdan.

"Tämä Eva Nevillin tapaus on niin peloittava, että me kysymme naislukijoitamme, jotka asuvat turvallisissa, kenties ylellisissä, varmasti rauhallisissa kartanoissaan, mitä he olisivat tehneet, jos he äkkiä olisivat joutuneet tämän tyttöparan asemaan — suureen kaupunkiin, vailla ystäviä, vailla rahaa, melkein vailla vaatteita ja alttiina kaikille niille juonille, millä ihmisen hahmossa esiintyvät pedot vaanivat naisiamme. Kysyköön kukin heistä itseltään: Olisinko minä kestänyt, missä hän lankesi?"

"Ei käy ensinkään laatuun julkaista tätä", lausui nainen taas.

"Mikä vika siinä on, mrs Shortman?"

"Se on liian henkilökohtainen. Ajatelkaa lady Maldenia tai useimpia tilaajiamme. Te ette voi edellyttää, että he saattaisivat kuvitella olevansa Eva-raukan asemassa. Olen varma siitä, ettei se miellytä heitä."

Gregory siveli tukkaansa,

"Onko mahdollista, etteivät he voi sietää sitä?" virkkoi hän.

"Se johtuu vain siitä, että te olette esittänyt niin kauheita yksityiskohtia Eva-parasta."

Gregory nousi ja käveli edestakaisin huoneessa.

Mrs Shortman jatkoi:

"Siitä on niin kauan, kun te olette asunut maalla, mr Vigil, että te ette muista kuinka asiat ovat. Minä tiedän, näettekö. Ihmiset eivät halua tulla vaivatuiksi. Ajatelkaa sitä paitsi, kuinka vaikea heidän on kuvitella olevansa sellaisessa asemassa. Se vain loukkaa heitä ja vahingoittaa julkaisuamme."

Gregory sieppasi paperin ja ojensi sen tytölle, joka istui kirjoituskoneen ääressä nurkassa.

"Olkaa niin ystävällinen ja lukekaa tämä, miss Mallow."

Tyttö luki kohottamatta katsettaan.

"No, onko asia niin kuin mrs Shortman sanoo?"

Tyttö antoi sen punastuen takaisin.

"Se on tietysti täydellinen sinänsä, mutta luullakseni mrs Shortman on oikeassa. Se kenties loukkaa joitakuita."

Gregory meni nopeasti akkunan ääreen, tempasi sen auki ja tuijotti taivaaseen. Molemmat naiset katsoivat hänen selkäänsä.

Mrs Shortman lausui hiljaa:

"Minä tahtoisin vain muuttaa sen 'kartanoissaan' sanan jälkeen näin kuuluvaksi: 'eivätkö he tunne sääliä ja anteeksiantoa tätä tyttö raukkaa kohtaan, joka suuressa kaupungissa, vailla ystäviä, vailla rahaa, melkein vailla vaatteita, on joutunut alttiiksi kaikille juonille, millä ihmisen hahmossa esiintyvät pedot vaanivat naisiamme', ja lopettaisin siihen."

Gregory palasi pöydän luo.

"Ei 'anteeksiantoa'", hän sanoi, "ei 'anteeksiantoa!'"

Mrs Shortman kohotti kynäänsä.

"Te ette tiedä", sanoi hän, "kuinka ankaria siellä ollaan. Muistakaa, että se menee moniin pappiloihin, mr Vigil. Meidän periaattemme on aina ollut olla hyvin varovainen. Ja te *ollette* olleet tavallista suorasukaisempi esittäessänne tätä tapausta. Itse asiassa he eivät voi asettautua hänen asemaansa; se on mahdotonta. Ei yksikään sadasta naisesta voi sitä, varsinkaan niistä, jotka asuvat maalla eivätkä koskaan ole nähneet elämää. Minä olen itse kartanonomistajan tytär."

"Ja minä papin poika", sanoi Gregory hymyillen.

Mrs Shortman katsoi häneen moittivasti.

"Leikki sikseen, mr Vigil. Lehtemme tuskin kannattaa; meillä ei todellakaan ole varaa panna sitä alttiiksi. Minä olen viime aikoina saanut lukuisia kirjeitä, jotka valittavat, että me esitämme tapaukset tarpeettoman räikeästi. Tässä yksi."

Bournefieldin pappilassa 1 p. marrask.

Hyvä rouva!

Vaikka minä tunnenkin myötätuntoa teidän hyvää työtänne kohtaan, pelkään, etten voi tilata lehteänne sen nykyisessä muodossa, se kun ei minusta aina ole sopivaa luettavaa tytöilleni. Minusta on yhtä vähän viisasta kuin oikein tutustuttaa heitä sellaisiin kauhistaviin elämänkohtaloihin, olkoot ne kuinka tosia tahansa.

Kunnioittaen Winifred Tuddenham.

J. K. — Minä en myöskään koskaan voisi olla varma siitä, etteivät palvelustyttöni saisi sitä käsiinsä ja kenties turmeltuisi siitä.

"Tämä on vain tänäamuinen."

Gregory kätki kasvot käsiinsä, ja niin istuessaan hän oli siinä määrässä rukoilevan miehen näköinen, ettei kukaan puhunut mitään. Vihdoin hän kohotti kasvonsa sanoakseen:

"Ei 'anteeksiantoa', mrs Shortman, ei 'anteeksiantoa!'"

Mrs Shortman pyyhkäisi kynällään sanan.

"Hyvä on, mr Vigil", hän sanoi; "se onkin uskallettua".

Kirjoituskoneen pysähtynyt ääni alkoi taas kuulua nurkasta.

"Mitä tuohon juoppoustapaukseen tulee — Millicent Porteriin — niin pelkään, että meillä on hyvin vähän toiveita."

Gregory kysyi:

"Mitä nyt?"

"Langennut taas; viidennen kerran."

Gregory käänsi kasvonsa akkunaan päin ja katsoi taivaaseen.

"Minun täytyy mennä tapaamaan häntä. Antakaa minulle hänen osoitteensa."

Mrs Shortman luki eräästä vihreästä kirjasta:

"Mrs Porter, Bilcock Buildings n:o 2, Bloomsbury.' Mr Vigil!"

"Niin."

"Mr Vigil, minä toivon toisinaan, että te ette käsittelisi niin kauan näitä toivottomia tapauksia, ne eivät koskaan näytä johtavan mihinkään tulokseen, ja teidän aikaanne on *niin* arvokas."

"Kuinka minä voisin jättää ne sikseen, mrs Shortman? Ei siinä ole mitään valitsemista."

"Mutta, mr Vigil, miks'ei siinä ole mitään valitsemista? Jostakin teidän täytyy vetää raja. Suokaa anteeksi, kun sanon, että minusta te joskus haaskaatte aikaanne."

Gregory kääntyi konekirjoittajattareen päin.

"Miss Mallow, onko mrs Shortman oikeassa! Haaskaanko minä aikaani?"

Konekirjoittajatar punastui kovasti ja sanoi katsomatta ympärilleen:

"Kuinka minä voisin sen sanoa, mr Vigil? Mutta se kuluttaa teitä."

Humoristinen ja hämillinen hymy karehti Gregoryn huulilla.

"Nyt minä tiedän parantavani hänet", hän sanoi. "Bilcock Buildings n:o 2." Ja hän tuijotti edelleenkin taivaaseen. "Mitenkä on teidän hermosärkynne laita, mrs Shortman?"

Mrs Shortman hymyili.

"Hyvin huonosti."

Gregory kääntyi nopeasti.

"Silloin te tunnette vetoa tästä akkunasta, suokaa anteeksi."

Mrs Shortman pudisti päätään.

"En, mutta kenties Molly tuntee."

Konekirjoittajatar sanoi:

"En suinkaan; älkää vain, mr Vigil, sulkeko sitä minun takiani."

"Kunniasana?"

"Kunniasana", vastasivat molemmat naiset. Ja he kaikki kolme katsoivat jonkin aikaa taivaaseen. Sitten mrs Shortman sanoi:

"Nähkääs, te ette voi päästä käsiksi pahan juureen — tuohon hänen mieheensä."

Gregory kääntyi.

"Oh", hän sanoi, "sitä miestä! Jos hän vain pääsisi siitä irti. Se olisi pitänyt saada aikaan jo kauan sitten, ennenkuin mies sai hänet juomaan tällä lailla. Miks'ei hän jättänyt miestänsä, mrs Shortman, miks'ei hän jättänyt häntä?"

Mrs Shortman kohotti katseensa, jossa oli erikoinen henkevä hehku.

"Ei kai hänellä ollut rahaa", hän sanoi, "ja hän mahtoi silloin olla hyvin hyvä vaimo. Hyvää vaimoa ei miellyttä avioero —"

Gregory katsoi häneen.

"Mitä, mrs Shortman, oletteko tekin farisealaisia?"

Mrs Shortman punastui.

"Hän tahtoi pelastaa miehensä", hän sanoi; "hän varmaan tahtoi pelastaa miehensä".

"Silloin te ja minä —", mutta Gregory ei lopettanut lausettaan, vaan kääntyi uudelleen akkunaan päin. Myöskin mrs Shortman katsoi levottomana taivaaseen huultansa purren.

Miss Mallow oli pelästyneen näköinen kirjoituskoneensa ääressä ja nakutti sormillaan nopeammin kuin koskaan.

Gregory puhui ensimmäisenä.

"Teidän täytyy suoda minulle anteeksi", hän sanoi hiljaa. "Sehän on henkilökohtainen asia; minä erehdyin."

Mrs Shortman käänsi katseensa taivaalta.

"Oh, mr Vigil, jos olisin tiennyt —"

Gregory hymyili.

"Kaikin mokomin!" hän sanoi; "me olemme aivan pelästytäneet miss Mallow'n".

Miss Mallow katsahti Gregoryyn, ja tämä katsoi häneen; ja taaskin kaikki kolme käänsivät silmänsä taivaaseen. Se oli tämän pikku seuran suurin virkistys.

Gregory työskenteli lähes kello kolmeen, sitten hän meni leipuriin, missä hän aamiaiseksi nautti leivoksen ja kupin kahvia. Hän nousi omnibussiin, istuutui katolle ja ajoi länteenpäin hymy kasvoillaan ja hattu kädessään. Hän ajatteli Helen Bellew'ta. Hänelle oli tullut tavaksi ajatella tätä sukunsa valiota ja kaunokaista — tapa, jonka keralla hän oli harmaantunut ja josta hän sen vuoksi ei voinut päästä. Ja naiset, jotka näkivät hänen istuvan paljain päin, hymyilivät ja ajattelivat:

"Mikä hienon näköinen mies!"

Mutta George Pendyce, joka näki hänet Stoalaisten klubin akkunasta, hymyili toisella tavalla; Georgen oli aina hieman vastenmielistä nähdä häntä.

Luonto, joka oli tehnyt Gregory Vigilistä miehen, oli kauan sitten havainnut, että hän oli päässyt sen käsistä ja että hän eli selibaatissa, saamatta mitään iloa naisista, edes niistä poloisista olennoista, joiden hyväksi hän teki työtä. Ja luonto, joka ei siedä, että kukaan vapautuu sen valvonnasta, kosti hänen hermojensa ja verensä välityksellä, joka helposti syöksi hänen päähänsä. Hillittömyyttä, se sanoi, minä en harrasta, ja kun minä loin tämän miehen, tein minä hänet kyllin hillittömäksi. Sillä hänen temperamenttinsa on syntynyt seitsemän jalan korkeudella (mikä ei ole harvinaista usvaisessa ilmanalassa); ja kuten mies ei voi lisätä kyynärääkään pituuteensa, niin ei hän myöskään voi ottaa sitä siitä pois. Gregory ei voinut sietää ajatusta, että keltaisen ihmisen täytyy aina pysyä keltaisena ihmisenä, vaan uskoi huomion ja huolen avulla kerran saavansa nähdä hänet valkoisena. Ei ole ketään kuolevaista, jonka filosofia ei poikkeaisi yhtä suuresti jokaisen muun kuolevaisen filosofiasta kuin hänen kasvonsa poikkeavat heidän kasvoistaan; mutta Gregory uskoi, että filosofit, jotka valitettavasti ajattelivat toisella tavalla kuin hän, vähitellen alkaisivat lähetä häntä, jos hän vain kyllin usein huomautti heille, että he olivat erehtyneet. Oli muitakin ihmisiä täällä Suur-Britanniassa, jotka uskoivat samalla tavoin.

Gregoryn uudistusinnolle tuotti alituista murhetta se, että hän oli syntynyt hienostuneena. Ei ollut vältettävissä, että luontainen hienotunteisuus vaikutti häiritsevästi hänen jaloimpiin pyrintöihinsä. Siitä ne epäonnistumiset, joita mrs Pendyce valitteli lady Maldenille tanssiaisiltana Worsted Skeynesissä.

Hän jätti omnibussin lähellä mrs Bellew'n asuntoa; kunnioittavasti hän käveli rakennukseen saakka ja taas takaisin. Hänellä oli jo kauan ollut sääntönä, jota vastaan hän ei koskaan rikkonut, että hän kävi tapaamassa mrs Bellew'ta vain kerran kahdessa viikossa; mutta saadakseen kulkea hänen akkunoittensa ohi hän melkein joka päivä poikkesi tavallisilta teiltään. Ja suoritettuaan tämän kävelyn

ja tajuamatta tehneensä mitään naurettavaa, yhä hymyillen hattu polvellaan, kenties todellisuudessa onnellisempana, kun ei ollut nähnyt häntä, hän ajoi itäänpäin, sivuutti vielä kerran George Pendycen Stoolaisten klubin akkunasoressa ja viritti tämän kasvoille vielä kerran ivallisen hymyn.

Hän oli ollut kotona klubissaan Buckingham Streetillä puoli tuntia, kun klubilähetä toi mr Paramorin lupaaman kirjeen.

Hän avasi sen kiireesti.

Nelson-klubi, Trafalgar Square.

Parahin Vigil!

Olen juuri käynyt tapaamassa holhokkiasi. Asia on ikävällä tavalla mutkistunut viime yönä sattuneen tapauksen vuoksi. Käy ilmi, että sitten kun sinä kävit mr Bellew'n luona toissa iltana, tämä tuli kaupunkiin ja ilmestyi vaimonsa huoneistoon kello yhdentoista tienoissa. Hänen tilansa lähenteli juoppohulluutta, ja Mrs Bellew'n oli pakko pitää hänet luonaan yö. 'Minä en olisi', sanoi hän minulle, 'voinut torjua koiraakaan luotani sellaisessa tilassa'. Käynti kesti tähän iltapäivään saakka — mies oli juuri lähtenyt, kun minä saavuin. Tässä ilmenee hieman kohtalon ironiaa, jonka merkitys minun täytyy selittää sinulle. Muistaakseni kerroin sinulle, että avioerolaki pohjautuu erinäisiin periaatteisiin. Eräs näistä tekee mahdottomaksi, että avioeroa hakeva puoli koskaan voisi antaa anteeksi kärsimiään loukkauksia. Tällainen anteeksianto tai suopeus tekee mahdottomaksi kaiken jatkuvan toiminnan sillä hetkellä. Tuomioistuim on hyvin tarkka siitä, että tätä periaatetta noudatetaan, ja siinä herättää vakavia epäilyksiä jokainen loukatun puolen askel, jonka voidaan katsoa sisältävän anteeksiantoa. Minä pelkään, että se, mitä holhokkiasi kertoi minulle, tekee mahdottomaksi käyttää avioeroa varten mitään menneisyyden tarjoamia todisteita. Se on liika uskallettua. Toisin sanoen, tuomioistuim tulisi melkein varmasti käsittämään asian niin, että Mrs Bellew on antanut anteeksi tähän saakka kärsimänsä loukkaukset. Jokainen uusi loukkaus on kuitenkin 'herättävä eloon' menneisyyden, ja vaikka nykyisten olojen vallitessa ei voidakaan mitään tehdä, niin onhan kuitenkin toiveita tulevaisuuteen nähden. Käytyäni tapaamassa holhokkiasi käsität täysin huolestumisesi tässä asiassa, vaikka minä en suinkaan ole varma siitä, että sinä olet oikeassa neuvoessasi tähän avioeroon. Jos kuitenkin edelleen pysyt samalla kannalla, tahdon omistaa asialle kaiken henkilökohtaiset harrastukseni, ja neuvoni on: älä ole huolissasi. Tämä asia ei ole omiaan maallikolle, varsinkaan ei sellaiselle kuin sinä, joka arvostelee asioita sen mukaan kuin niiden pitäisi olla eikä sen mukaan kuin ne ovat.

Ystäväs *Edmund Paramor*.

Jos tahdot tavata minua, niin olen klubissani koko illan. — E.P.

Luettuaan tämän kirjeen Gregory astui akkunan ääreen ja seisautui katselemaan virran lyhtyjä. Hänen sydämensä sykki rajusti, hänen ohimonsa olivat hehkuvan punaiset. Hän meni ulos ja lähti ajurilla Nelson-klubiin.

Mr Paramor, joka juuri aikoi syödä päivällistä, pyysi vierastaan tekemään seuraa.

Gregory pudisteli päätään.

"Ei kiitos", hän sanoi, "minä en halua syödä päivällistä. Mitä tämä nyt on, Paramor? Varmaan siinä on jokin erehdys? Tarkoitatko tosiaan, että koska hän toimi kristityn tavalla tuota miestä kohtaan, pitää häntä siitä rangaistaman tällä tavoin?"

Mr Paramor puri sormeaan.

"Älä sotke asiaa sekoittamalla siihen kristillisyyttä. Kristillisyydellä ja lailla ei ole mitään yhteistä."

"Sinä puhuit periaatteista", sanoi Gregory, "kirkollisista periaatteista —"

"Kyllä, kyllä; tarkoitin vanhasta kirkollisesta avioliittokäsityksestä johtuvia periaatteita, jonka mukaan mies ja nainen eivät voi erota. Laki on luopunut tästä käsityksestä, mutta periaatteet vielä kummittelevat —"

"Minä en ymmärrä."

Mr Paramor lausui verkkään:

"Sitä minun tietääkseni ei kukaan tee. Se on meidän tavallista sekasotkuamme. Mutta sen minä

tiedän, Vigil — sellaisessa tapauksessa kuin tämä sinun holhokkisi on, meidän täytyy menetellä hyvin varovasti. Meidän täytyy 'pelastaa fasadi', kuten kiinalainen sanoo. Meidän täytyy väittää, ettemme suinkaan halua tätä avioeroa, mutta että meitä on niin loukattu, että meidän on pakko astua eteenpäin. Ellei Bellew puhu mitään, on tuomarin tyytyminen siihen, mitä hänelle tarjotaan. Mutta sitten on otettava huomioon prokuraattori. Mahdatko tietää mitään hänestä?"

"En", sanoi Gregory.

"No niin, jos hän havaitsee jotain, joka puhuu avioeron saamista vastaan, niin hän käyttää sitä hyväkseen. Minun ei ole tapana mennä oikeuden eteen jutun kera, josta kuka tahansa voi löytää mitä heikkouksia tahansa."

"Tarkoitatko —"

"Tarkoitan, että hänen ei pidä anoa avioeroa vain siksi, että hän on onneton tai joutunut sellaiseen asemaan, mihinkä minkään naisen ei pitäisi joutua, vaan ainoastaan siksi, että häntä on loukattu määrättyllä lainopillisella tavalla; ja jos hän — esim. suomalla anteeksiantonsa — on antanut tuomioistuimelle lainopillisia syitä kieltää häneltä avioeron, niin se kielletään häneltä. Avioeron saadaksesi, Vigil, pitää sinun olla kova kuin teräs ja viekas kuin kissa. Ymmärrätkö nyt?"

Gregory ei vastannut.

Mr Paramor katsoi häntä tutkivasti ja melkein säälivästi kasvoihin.

"Minä en tahdo panna juttua käyntiin tällä hetkellä", sanoi hän. "Oletko vielä avioeron puolella? Minä sanoin sinulle kirjeessäni, etten ole varma siitä, oletko sinä oikeassa?"

"Kuinka saatat kysyäkään, Paramor? Tuon miehen viimeisen käytöksen jälkeen minä olen enemmän kuin koskaan sen ajatuksen puolella."

"Siinä tapauksessa", sanoi mr Paramor, "on meidän pidettävä tarkoin silmällä Bellew'ta ja toivottava parasta".

Gregory ojensi kätensä.

"Sinä puhuit siveellisyydestä", hän sanoi, "minä en voi selittää sinulle, kuinka kuvaamattoman viheliäinen koko asia minusta on. Hyvää yötä."

Ja kiivaasti kääntyen hän lähti pois.

Hänen mielensä oli myrskyinen ja hänen sydämensä haavoittunut. Hän kuvitteli Helen Bellew'n, hänelle naisista rakkaimman, olevan suuren, limaisen käärmeen silmukoissa, ja tieto, että jokainen onnettomissa naimisissa oleva mies ja nainen oli, joko omasta, kumppaninsa tai ei kenenkään syystä, samassa syleilyssä, ei tuottanut hänelle minkäänlaista huojennusta. Hän kulki kauan tuulisilla kaduilla, ennenkuin meni kotiinsa.

BLAFARDISSA

Silloin tällöin kohoaa meidän nykypäiväisen sivistyksemme pinnalle joku noista suurista ja hyvistä ihmisistä, jotka kaikkien suurien ja hyvien miesten lailla tiedottomina työnsä hyvyydestä ja suuruudesta jättävät jälkeensä säilyvän muistomerkin itsestään, ennenkuin menevät perikatoon.

Niin on myös Stoalaisten klubin perustajan laita. Hän kohosi pinnalle vuonna 187—, vailla muuta omaa kuin vaatteensa ja aatteensa. Yhdessä vuodessa hän oli pannut Stoalaisten klubin pystyyn, kerännyt kymmentuhatta puntaa, menettänyt vielä enemmän ja vaipunut pohjaan taas.

Stoalaisten klubi pysyi elossa hänen jälkeensä aatteensa kuolemattoman kauneuden vuoksi. Vuonna 1891 se oli voimakas yhdyskunta, kenties ei vallan niin eristäytyvä kuin aikaisemmin, mutta pääasiassa yhtä hieno ja ylimyksellinen kuin mikä Lontoon klubi tahansa, lukuunottamatta sitä ainoaa tai niitä paria, joihin kukaan ei ole koskaan päässyt. Aate, jonka sen perustaja oli pannut rakennuksen pohjaksi, oli kaikkien suurten aatteiden lailla yksinkertainen, pysyvä ja täydellinen — niin yksinkertainen, pysyvä ja täydellinen, että oli hämmästyttävää, kuinka kukaan ei ollut sitä aikaisemmin keksinyt. Se sisältyi järjestyssäännön ensimmäiseen pykälään:

"Kenelläkään tämän klubin jäsenistä älköön olko minkäänlaista ammattia."

Tästä klubin nimi — klubin, joka oli tunnettu kautta Lontoon viiniensä ja keittiönsä oivallisuudesta.

Se sijaitsi Piccadillyn varrella, vastapäätä Green Parkia, ja sen alakerran tupakkahuoneen monien akkunoitten läpi oli yleisöllä onni kaikkina vuorokauden aikoina nähdä lukuisia Stoolaisia eri asennoissa lukemassa päivälehtiä tai tuijottamassa ulos akkunasta.

Muutamat heistä, jotka eivät johtaneet yhtiöitä, viljelivät hedelmiä, omistivat huvipursia, kirjoittivat kirjoja tai harrastivat jotain teatteria. Enemmistö täytti elämänsä kasvattamalla hevosia, metsästämällä kettuja tai ampumalla lintuja. Muutamien yksilöiden tiedetään kuitenkin soittaneen pianoa ja siirtyneen roomalaiskatoliseen uskontoon. Monet tutkivat vuosi vuoden jälkeen samoja mantereiden paikkoja samoihin vuodenaikoihin. Jotkut kuuluivat vapaaehtoiseen ratsuväkeen; toiset nimittivät itseään asianajajiksi; joskus joku innostui maalaamaan taulun tai antautui hyväntekeväisyyteen. Heidän joukossaan olivat lyhyesti sanoen edustettuina kaikki ihmislaadut ja temperamentit, mutta heidän yhteinen tunnusmerkkinsä oli riippumaton toimeentulo, jonka kaitselmuksella usein oli niin järjestänyt, etteivät he voineet päästä siitä vapaiksi.

Mutta vaikka ammatittomuuden periaate kävi yläpuolella kaikkien säätyerojen, olivat Stoolaiset kuitenkin enimmäkseen maa-aatelistosta peräisin. Heitä johti jäsenten valinnassa se vaisto, että klubin hengen turvasivat parhaiten tähän säätyyn kuuluvat henkilöt, ja vanhimmat pojat, jotka melkein itsestään tulivat jäseniksi, kiiruhtivat viivyttelemättä esittämään nuoremmat veljensä, säilyttäen siten viinin mahdollisimman puhtaana ja ylläpitäen sitä hienoa vanhan herraskartanon tuoksua, jota ei missään pidetä niin suuressa arvossa kuin Lontoossa.

Nähtyään Gregoryn ajavan ohi omnibussin katolla George Pendyce meni pelihuoneeseen, ja kun se vielä oli tyhjä, hän vaipui katselemaan seinillä riippuvia tauluja. Siinä olivat kaikkien niiden Stoolaisklubin jäsenten kuvat, jotka mikä milloinkin olivat tulleet jonkun kuuluisan pilapiirtäjän ikuistamiksi jossain kuuluisassa hienon maailman lehdessä. Kun niihin ilmestyi joku Stoolainen, leikattiin hänet heti irti, pantiin kehyksiin ja lasiin ja ripustettiin tovereittensa viereen tähän huoneeseen. Ja George siirtyi seinästä toiseen, kunnes hän tuli viimeiseen. Siinä oli hän itse. Hän oli esitettyä siinä moitteettomaan vaatepukeutuneena, kyynärpäät vähän koukussa ja kilpa-ajokiikari olan yli heitettyä. Hänen mahdollisimman suurta päätään korosti musta hattu hyvin leveine lierineen. Taiteilija oli kauan ja huolellisesti harkinnut kasvoja. Huulet ja posket ja leuka oli muovailtu niin, että ne tulksivat kuvaamatonta elämäniloa, mutta niiden asettelu antoi aavistaa itsepintaisuutta ja kiivautta. Silmille oli annettu lasimainen loiste ja niiden väliin pantu pieni juova, kuin kuvattu parhaillaan ajattelisi:

"Kova työ, kova työ. Aateluus velvoittaa. Minun täytyy kestää!"

Alle oli kirjoitettu: "Ambler."

George seiso i kauan katselemissa tätä maineensa tunnusta. Hänen tähtensä oli noussut korkealle. Sielunsa silmillä hän näki pitkän sarjan kilpa-ajovoittoja, pitkän rivin päiviä ja öitä, ja niissä ja niiden ympärillä — Helen Bellew'n; ja omituisen sattuman vaikutuksesta tuli hänen seisoessaan siinä taiteilijan lasimainen katse hänen silmiinsä ja pikku juova ilmestyi niiden väliin.

Hän kääntyi kuullessaan ääniä ja vaipui istumaan. Jos hänet olisi yllätetty näin tuijottamassa itseensä, olisi hänen sopivaisuusaistinsa saanut pahan kolahduksen.

Kello oli kaksikymmentä minuuttia yli seitsemän, kun hän poistui klubistaan ja ajoi Buckingham Gateen. Siellä hän lähetti pois ajurin ja käänsi pystyyn päällystakkinsa väljän turkiskauluksen. Hänen silkkihattunsa reunan ja tämän kauluksen välistä ei näkynyt mitään muuta kuin hänen silmänsä. Hän odotti yhteenpuristetuin huulin ja tutki tarkoin katseellaan jokaisen ohi menevän ajurin. Erään ripeää vauhtia tulevan heikossa lyhdyn valossa hän näki kättä ojennettavan merkiksi. Ajuri pysähtyi; George astui esiin varjosta ja nousi ajuriin. Se jatkoi matkaansa, ja mrs Bellew'n käsivarsi painui hänen omaansa vasten.

Tämä oli heidän yksinkertainen menettelytapansa, kun he halusivat mennä johonkin ravintolaan yhdessä.

Kolmannessa useammasta pienestä huoneesta, missä oli himmennetty valaistus, he istuivat pöydän ääreen nurkkaan, ja pöydän alla hiipi Helen Bellew'n kenkä lattiaa pitkin, kunnes se kosketti Georgen patenttijalkineita. Heidän silmissään oli kaikesta niiden muka varovaisuudesta huolimatta hehku, joka ei ottanut sammuakseen. Muuan vieras, joka maisteli punaviiniä tavallisen pöytänsä ääressä toisella puolen pientä huonetta, tarkasteli heitä kuvastimesta, ja hänen vanhaan sydämeensä läikähti lämmin hehku, puoleksi kateutta, puoleksi myötätuntoa; ymmärtävä hymy värähdytti hänen silmiään ympäröiviä ryppejä. Niiden lempeys haihtui, ja jäljelle jäi pieni irve paljaaksi ajeltujen huulten

ympäri. Naapurihuoneen oven takana kohtasi kaksi edeskäypää toisensa, ja heidän nyökkäyksissään ja vilkutuksissaan oli sama tiedoton myötätunto, sama tietoinen irve. Ja vanha vieras ajatteli:

"Kuinka kauan se kestää?... Edeskäypä! ... kuppi kahvia ja laskuni!"

Hän oli aikonut mennä teatteriin, mutta hän jäi sensijaan katsomaan mrs Bellew'n valkeita hartioita ja loistavia silmiä loistavasta peilistä. Ja hän ajatteli:

"Heillä on nuoruus nyt! Ah, nuoruus!... Edeskäypä, lasi Benedictineä!" Ja kun hän kuuli Helen Bellew'n naurun, hänen vanhaan sydämeensä koski. "Ei kukaan", hän ajatteli, "tule enää koskaan nauramaan minulle noin!... Kuulkaa, edeskäypä, mitä tämä on? Te olette pannut laskuuni yhden jäätelön!" Mutta edeskäyvän mentyä hän katseli uudestaan peiliin ja näki heidän kilistävän lasejaan, jotka olivat täynnä kuohuvaa kultaista viiniä, ja hän ajatteli: "Olkoon onneksenne! Yhdestä noiden hampaiden välkkeestä minä antaisin, rakkaani —"

Mutta hänen katseensa lankesi paperikukkiin, jotka koristivat hänen pientä pöytänsä — keltaista ja punaista ja vihreää, kovaa, elotonta, koreaa. Hän näki ne äkkiä sellaisina kuin ne olivat, ja viininsakan lasissaan, liemitahrat liinalla ja syömiensä pähkinöiden jätteet. Hän puhkui ja rykäisi. "Tämä paikka ei enää ole sama kuin ennen", hän ajatteli. "Minä en tule tänne toistamiseen!"

Hän vääntäytyi päällystakkiinsa mennäkseen, mutta hän katsoi vielä kerran peiliin ja kohtasi heidän silmänsä kiintyneinä häneen itseensä. Niistä hän luki nuoruuden huoletonta sääliä vanhuutta kohtaan. Hänen silmänsä vastasivat heidän silmänsä heijastukseen. "Odottakaahan! Teillä on nuoruus nyt! Minä en toivota teille mitään murhetta, armaani!" ja ontuen — sillä toinen hänen jaloistaan oli rampa — hän meni tiehensä.

Mutta George kumppaneineen jäi istumaan, ja jokaisesta viinilasista kävi heidän silmänsä hehku yhä loistavammaksi. Sillä oliko nyt huoneessa ketään, josta heidän tarvitsi välittää? Ei elävää sielua! Vain hoikka tumma nuori edeskäypä, joka katsoi vähän kiereen ja oli keuhkotautinen, ja pieni juomanlaskija, jolla oli kalpeat ja kärsivän näköiset kasvot. Ja koko maailmalla näytti olevan heidän juomansa viinin väri; mutta he juttelivat yhdentekevistä asioista, ja vain heidän hilpeät ja loistavat silmänsä tosiaan puhuivat. Tumma nuori edeskäypä seisoj syrjässä liikkumattomana, ja hänen kiersilmaisessä katseessaan, joka oli kiintynyt Helen Bellew'n hartioihin, oli jossakin hurskaassa taulussa kuvatun pyhimyksen tiedoton kaipaus. Kenenkään huomaamatta pieni juomanlaskija kaasi itselleen tiskin takana lasin viiniä puolinaisesta pullosta. Punaisen kaihtimen raosta näkyi silmä ulkoa, tuijottavana ja uteliaana, kunnes sen omistaja jatkoi matkaansa koleassa ilmassa.

Kello oli paljon yli yhdeksän, kun he nousivat. Tumma nuori edeskäypä laski kaavun Helen Bellew'n ylle palvelevin käsin. Tämä loi katseen häneen, ja siinä oli ääretön lempeys. "Jumala tietää", hän näytti sanovan, "että jos minä voisin tehdä sinutkin onnelliseksi, niin minä tekisin sen! Miksi tarvitsee kenenkään kärsiä? Elämä on rikas ja hyvä!"

Nuoren edeskäyvän kiersilmainen katse painui hänen edessään, ja mies kumartui kämmenelleen pudotetun rahan yli. Sukkelasti riensi pieni juomanlaskija heidän edelleen ovelle, hänen kärsivät kasvonsa vääntyivät pitkään hymyyn.

"Hyvää yötä, rouva; hyvää yötä, herra. Paljon kiitoksia!"

Ja hänkin jäi kumartamaan kämmenensä yli ja hänen hymynsä haihtui.

Mutta ajurissa Georgen käsivarsi kiertyi Helen Bellew'n ympäri kaavun alla, ja he kantautuivat eteenpäin rientävien vaunujen virrassa, jossa kulki samanlaisia pareja kuin he, erillään kaikesta muusta paitsi toinen toisensa silmistä, kaikesta muusta paitsi toinen toisensa kosketuksesta; ja pois päin kääntynein katsein he puolihämyssä puhelivat toisilleen matalalla äänellä.

TOINEN OSA

GREGORY ALOITTAU UUDEN SOTARETKEN

Muurin ympäröimän puiston toisessa päässä, minkä mr Pendyce oli teettänyt rakkaan vanhan Strathbeggalynsa mukaiseksi, oli hoitamaton päärynä- ja kirsikkasarka. Se kukki aikaisin; jo huhtikuun kolmannen viikon lopulla viimeinen kirsikkapuu oli puhjennut kukkaan. Niiden alla olevassa korkeassa ruohossa kohosi vuosi vuoden jälkeen runsaasti keltaisia ja valkeita narsisseja, jotka paistattivat teriänsä auringonvalossa, mikä siivilöityi kukkivain lehvien välitse.

Ja tänne mrs Pendycen oli tapana tulla, ruskeat varsihansikkaat käsissään, ja kumartumisesta hieman punoittavin kasvoin hän seisoi siinä, ikäänkuin kaiken tämän kukkeuden näkeminen olisi rauhoittanut häntä. Hänen ansionsa oli, että nämä vanhat puut vuosi vuodelta säästyivät leikkaukselta ja muilta parannuksilta, joita kartanonherran nero muuten olisi pannut toimeen. Mrs Pendyce oli kasvanut vanhaan totteridgeläiseen perintäuskoon, että hedelmäpuitten oli annettava olla rauhassa, kun sensijaan hänen miehellään oli asiasta käsitys, joka ei ollut enempää ajastaan jäljellä, kuin hänen muutkaan käsityksensä, ja hän kannatti kaikkia uusia menettelytapoja. Mrs Pendyce oli kamppailut näiden puiden puolesta. Ne olivat toistaiseksi ainoa asia, minkä puolesta hän oli taistellut avioliittonsa aikana, ja Horace Pendyce muisti vieläkin epämieltymyksellä, jolta aika tosin oli taittanut kärjen, kuinka hänen vaimonsa oli seissyt selin heidän makuukamarinsa ovella ja lausunut: "Jos sinä leikkaat nuo puuraukat, niin minä en tahdo asua täällä!" Mr Pendyce oli heti ilmaissut vakaan päätöksensä leikata ne; mutta kun hän tuli lykänneeksi toimituksen päiväksi tai pariaksi, seisivat puut leikkaamattomina vielä kolmekymmentäkolme vuotta myöhemmin. Olipa hän alkanut tuntea melkein ylpeyttä siitä, että ne yhä edelleen kantoivat hedelmiä, ja hänen oli tapana puhua niistä näin: "Omituinen vaimoni päähänpisto, niitä ei ole koskaan leikattu. Ja merkillistä kyllä ne viihtyvät paremmin kuin mitkään muut!"

Tänä keväänä, jolloin kaikki oli niin pitkälle kehittynyt, käet jo täydessä kukunnassa ja Georgen syntymävuonna istutetun "uuden puutarhan" lehtikuusien lemu häälyi ilmassa kuin hienoimpien sitruunien tuoksu, tuli mrs Pendyce hedelmätarhaan tavallista useammin, ja hänen sielussaan tuntui värähdys, se vanha, puoleksi tuskallinen kaipaus, hän ei tiennyt mihin, jonka hän niin usein oli tuntenut ensimmäisinä vuosinaan Worsted Skeynesissä. Ja istuessaan siinä vihreäksimaalatulla penkillä tuuheimman kirsikkapuun alla hän myös tavallista enemmän ajatteli Georgea, ikäänkuin hänen poikansa sielu, joka värähteli ensimmäisen tosi intohimonsa kourissa, olisi anonut häneltä myötätuntoa.

Hän oli ollut kotonaan niin vähän koko tänä talvena, pari kertaa muutaman päivän metsästyksellä ja kerran yli sunnuntain, ja äitinsä mielestä hän oli näyttänyt laihalta ja huolestuneelta. Hän oli ensi kerran ollut jouluna poissa kotoa. Äärettömän varovasti oli mrs Pendyce ohimennen kysellyt häneltä, oliko hän tavannut Helen Bellew'ta, ja hän oli vastannut: "Kyllä minä hänet toisinaan tapaan!"

Salaa hän kaiken talvea tutki Timesistä, mainittaisiinko siinä Georgen hevosta, ja oli pahoillaan, kun ei löytänyt mitään. Eräänä helmikuun päivänä hän kuitenkin keksi sen ylimmäisenä muutamissa hevosluetteloissa, joissa oli paljon numeroita, ja hän kirjoitti heti iloisin mielin pojalleen. Vain yhdessä niistä neljästä luettelosta, joissa "Amblerin" nimi mainittiin, se esiintyi toisena. Georgen vastaus saapui suunnilleen viikon kuluttua.

Rakas äiti!

Sinä huomasit kevätkilpailuihin määrättyt painot. He ovat yksinkertaisesti sysänneet minut syrjään koko leikistä. Suuressa kiireessä

harras poikasi *George Pendyce*.

Kevään lähestyessä hänen itsenäisen Lontoon-käyntinsä haave, joka oli virkistänyt häntä kaiken talvea, kävi yhä usvaisemmaksi ja haihtui lopulta kokonaan. Hän lakkasi uneksimastakin siitä, kuin ei sitä olisi koskaan ollutkaan, eikä Georgekaan muistuttanut häntä siitä, ja kuten tavallista, hän lakkasi ihmettelemästäkin, miks'ei George muistuttanut häntä. Sensijaan hän ajatteli kesävierailuaan ja kaikkea sen rauhatonta seuraelämää jonkinmoisella raukealla levottomuudella. Sillä Worsted Skeynes, ja kaikki mitä Worsted Skeynes edusti, oli kuin raskas ratsumies, joka rautaisin käsin kuljetti häntä kapeata kujaa myöten; hän uneksi vapautuvansa saattajastaan avoimella kentällä, mutta sitäpä hän ei koskaan saavuttanut.

Hän heräsi kello seitsemän teetä juomaan ja seitsemästä kahdeksaan hän teki pikkumerkintöjä muistikirjaansa, minkä kestäessä mr Pendyce makasi selällään keveästi kuorsaten. Hän nousi vuoteesta kello kahdeksan. Kello yhdeksän hän tarjosi kahvia. Ajan kello puoli kymmenestä kymmeneen hän omisti taloudenhoitajattarelle ja linnuilleen, kello kymmenestä yhteentoista puutarhurille ja puvulleen. Kello yhdestätoista kahteentoista hän kirjoitti kutsukirjeitä henkilöille, joista hän ei välittänyt, ja

myöntäviä vastauksia toisille, jotka eivät välittäneet hänestä; edelleen hän otti ja asetti asianmukaiseen järjestykseen shekkejä, jotka tarvitsivat mr Pendycen allekirjoitusta; ja kuminauhalla hän satoi yhteen kuitteja, joiden selkään oli tehty huolelliset merkinnöt; säännöllisesti kävi myös mrs Hussell Barter häntä katsomassa. Kello kahdestatoista yhteen hän tämän ja "rakkaiden koirien" saattamana käveli kylään, missä hän epäröiden seiso i häntä arastelevien ihmisten tuvanovilla. Puoli kahdesta kahteen hän söi aamiaispäivällisen. Kello kahdesta kolmeen hän lepäsi valkean aamuhuoneen sohvalla sanomalehti kädessään, yrittäen lukea parlamenttikeskustelua ja ajatellen muita asioita. Kolmesta puoli viiteen hän oli rakkaiden kukkiensa luona, mistä hänet saatiin kutsua pois minä hetkenä tahansa ottamaan vastaan vieraita. Puoli viisi hän tarjosi teetä. Kello viiden aikaan hän kutoi kaulaliinaa tai sukkaa Georgelle tai Geraldille ja kuunteli lempeästi hymyillen, mitä hänen ympärillään tapahtui. Kello kuudesta seitsemään hän sai kuulla kartanonherran vaikutelmat parlamentista ja asioista yleensä. Seitsemästä puoli kahdeksaan hän vaihtoi ylleen matalakauluksisen mustan puvun, jossa oli vanhoja pitsejä niskassa. Puoli kahdeksan hän söi päivällistä. Neljännestä vailla yhdeksän hän kuunteli, kun Norah soitti kaksi Chopinin valssia ja erään Baffin kappaleen nimeltä "Sérénade du Printemps" ja Bee lauloi "Mikadon" tai "Saucy Girlin". Kello yhdeksästä puoli yhteentoista hän pelasi peliä, jota nimitettiin piquet'ksi ja jonka hän oli isältään oppinut, siinä tapauksessa, että sai jonkun pelikumppanin; mutta kun tämä tapahtui harvoin, hän tavallisesti pani pasianssia itsekseen. Puoli yksitoista hän meni nukkumaan. Tasan puoli kaksitoista herätti hänet kartanonherra. Kello yksi hän vaipui uneen. Maanantaisin hän selvällä Totteridge-käsiälallaan, jossa oli hienot pystyt vedot, laati kirjalueteloa, se sisälsi erotuksesta kaikki, mitä Ladies' Paper issa, oli suositeltu — lehdessä, joka viikoittain saapui Worsted Skeynesiin. Säännöllisin väliajoin mr Pendyce antoi hänelle omansa, jonka hän oli suunnitellut Times in ja Field in mukaan lukuhuoneensa yksinäisyydessä; tämän hän lähetti omansa mukana.

Täten tuli kartano varustetuksi kirjallisuudella, joka taatusti soveltui sen tarpeisiin, eikä minkään sopimattoman kirjan ollut mahdollista eksyä sinne — mikä seikka ei kuitenkaan olisi suuresti liikuttanut mrs Pendyceä, sillä kuten hän usein lausui lempeästi valittaen: "Rakkaani, minulla ei ole yhtään aikaa lukea."

Tänä iltapäivänä oli niin lämmin, että mehiläiset hyrisivät kaikkialla kukkasten keskellä ja rastaspari joka oli rakentanut pesänsä skottilaista puutarhaa vartioivaan marjakuuseen, oli kiihkeän levottomuuden vallassa, kun yksi poikasista oli pudonnut pesästä. Emolintu viipyi ääneti pitkän puistonurmikon reunalla, koettaen esimerkiksi tyynnyttää pikku olennon piipitystä, joka saattoi houkutelaa sen luokse jonkun ison ihmisolennon.

Vanhimman kirsikkapuun alla istuen kuunteli mrs Pendyce mistä ääni tuli ja, saatuaan sen selville, otti maasta linnunpoikasen, ja kun hän tuns i kaikkien pesien paikan, hän asetti sen kehtoonsa takaisin, lintuvanhempien äänekkäästi ilmaistessa kauhuaan. Sitten hän palasi penkilleen istumaan taas.

Sielussaan hänellä oli jotain emorastaan kauhun tapaista. Maldenit olivat tehneet tavanmukaisen käyntinsä ennen vuotuista kaupunkiin muuttoaan, ja se erikoinen hehku, minkä lady Malden pystyi kohottamaan hänen poskilleen, ei ollut niistä vielä poistunut. Tosin hän sai tyydytystä ajatuksesta, että "Ellen Malden on niin porvarillinen", mutta tänään se ei rauhoittanut hänen sydäntään.

Kalpean tyttärensä, joka ei koskaan jättänyt häntä, ja kahden kalpean koiran saattamana, joiden oli pakko juosta koko matka ja jotka senjälkeen makasivat vaunujen alla kieli ulkona suusta, lady Malden oli saapunut ja viipynyt senjälkeen kokonaisen tunnin; ja kolmen neljänneksen ajan häntä näytti ikäänkuin vaivaavan täyttämättömän velvollisuuden tunto; loppuneljänneksen ajan mrs Pendyceä taas oli vaivannut täytetyn velvollisuuden tunto.

"Rakkaani", oli lady Malden sanonut, käskettyään kalpeata tytärtään menemään talvipuutarhaan, "minä olen, kuten te tiedätte, viimeinen, joka viitsii levittää juorua, mutta luullakseni on velvollisuuteni kertoa teille, että olen kuullut puhuttavan kaikenlaista. Nähkääs, poikani Fred" (josta lopuksi oli tuleva Sir Frederick Malden) "kuuluu samaan klubiin kuin teidän poikanne George — Stoalasiin. Kaikki nuoret miehethän kuuluvat siihen — tarkoitan, jos heillä on jokin asema. Valitettavasti ei ole mitään epäilystä siitä; teidän poikanne on nähty syövän päivällistä — kenties minun ei pitäisi mainita nimeä — Blafardissa mrs Bellew'n kanssa. Otaksun, että te ette tiedä, minkälainen paikka Blafard on — joukko pikku huoneita, mihin ihmiset menevät, kun eivät tahdo itseään nähtävän. Minä en tietenkään ole koskaan ollut siellä, mutta voin oivallisesti kuvitella sen. Eikä yhden kerran, vaan usein. Ajattelin, että minun oli puhuttava siitä teille, koska se minusta on häpeäksi mrs Bellew'lle hänen nykyisessä asemassaan."

Sinivalkoisessa ruukussa kasvava atsalea oli heidän välillään; siihen kätki mrs Pendyce poskensa ja silmänsä; mutta kun hän nosti kasvonsa taas, oli hän kohottanut kulmakarvansa niin ylös kuin saattoi, ja hänen huulensa värisivät suuttumuksesta.

"Oh", sanoi hän, "ettekö tienneet sitä? Eihän siinä mitään ole; sehän on viimeistä muotia!"

Lady Malden epäroi hetken, sitten hän punastui kiivaasti; hänen luonteenlaatunsa ja periaatteensa pääsivät taas keskinäiseen tasapainoon.

"Jos se on viimeistä muotia", lausui hän arvokkaasti, "luulen, että meidän on aika palata kaupunkiin".

Hän nousi, ja hänen noustessaan näytti hänen ruumiinrakenteensa niin epäsuhtaiselta, että mrs Pendycen päässä välähti:

"Miksi minä pelästyin? Hänhän on vain —" Ja sitten nopeasti:

"Naisraukka! Mitä hän voi sille, että hänen jalkansa ovat lyhyet!"

Mutta hänen mentyään rinnan kalpean tyttärensä kanssa, kalpeiden koirien vielä kerran juostessa vaunujen jäljestä, Margery Pendyce painoi kätensä sydämelleen.

Ja täällä mehiläisten ja kukkien keskellä, missä rastaat joka hetki virittivät uusia lauluja ja ilma niin raukaisevasti lemusi, ei hänen sydämensä tahtonut tyyntyä, vaan sykki kuin uhkasi vaara häntä itseään; ja hän oli näkevinään Georgen taas pikkupoikana likaisessa palttinapuvussaan, olkihattu takaraivolla, punakkana ja toimessaan, sellaisena kuin hän tuli äitinsä luo joltakin seikkailulta.

Ja äkkiä purskahti mielenliikutus esiin syvältä hänen sydäimestään ja tämän kevätpäivän sydäimestä; hänet valtasi tunne, että jokin mahtava, armoton voima erotti hänet pojasta; ja ottaen esiin pienen kirjailun nenäliinansa hän puhkesi itkuun. Hänen ympärillään hyrisivät mehiläiset huolettomina, kukat varisivat, siivilöityvä auringonvalo peitti hänet kuvioillaan, jotka olivat kuin hänen omaa hienoa pitsiään. Karjatalolta päin kuului lehmäin ammunta, jotka olivat matkalla lypsettäviksi, ja — outo ääni tässä hyvinjärjestetyssä talossa — leikkipillin etäinen piipahdus.

"Äiti, äiti, ä-ä-iti!"

Mrs Pendyce pyyhkäisi nenäliinalla silmiään, ja vaistomaisesti totellen hyvän kasvatuksen ohjeita menettivät hänen kasvonsa heti kaikki mielenliikutuksen jäljet.

"Äiti! Oh, siellähän sinä olet! Gregory Vigil on täällä!"

Norah tuli polkua myöten, foksterrieri kummallakin sivullaan; hänen takanaan näkyivät hatuttoman Gregoryn verevät kasvot harmahtavien hiussiivekkeitten välissä.

"Te kai tahdotte puhella. Minä menen pappilaan. Tulkaa!"

Ja koiriensa saattamana Norah jatkoi matkaansa.

Mrs Pendyce ojensi kätensä.

"No, Grig", sanoi hän, "tämä on yllätys".

Gregory istui hänen vierelleen penkille.

"Minä olen tuonut sinulle tämän", sanoi hän. "Tahdon, että sinä näet sen, ennenkuin minä vastaan siihen."

Mrs Pendyce, joka epämääräisesti tunsu, että Gregory tahtoisu hänen käsittävän asiat samalla tavoin kuin hän itse ne käsitti, otti ojennetun kirjeen masentuvu mielin.

Yksityinen.

Lincoln's Inn Fields, 21 p. huhtik. 1892.

Parahin Vigil!

Minä olen nyt saanut haltuuni sellaisia todistuskappaleita, jotka tekevät mahdolliseksi haasteen meidän puoleltamme. Olen sen johdosta kirjoittanut holhokillesi ja odotan hänen ohjeitaan. Pahaksi onneksi me emme voi vedota pahoinpitelyyn, ja minun on ollut pakko kiinnittää hänen huomiotaan siihen, että jos hänen miehensä puolustaa itseään, saattaa olla hyvin vaikea saada oikeusistuinta hyväksymään heidän eroansa *miehen* laiminlyöntien perusteella — vaikeata se on siinäkin tapauksessa, että hän ei puolustaudu. Avioerojutuissa on muistettava, että se, mikä on pidettävä asiasta erillään, usein on paljon tärkeämpää kuin mikä siihen on sekoitettava, ja senvuoksi olisi hyödyllistä tietää, aikooko hänen miehensä ryhtyä vastarintaan. Minä en neuvo sinua suorastaan asettumaan yhteyteen hänen miehensä kanssa, mutta jos olet selvillä asiasta, niin anna minulle tietoa. Minä vihaan humpuukia, rakas Vigil, ja minä vihaan kaikkea salakähmäisyyttä, mutta avioero on aina likainen juttu, ja niin kauan kuin laki pysyy nykyisenä, ja pyykki pestään julkisuudessa, ei kenenkään, syyllisen

eikä syyttömän eikä myöskään meidän lakimiesten ole mahdollista välttää tahraamista käsiämme tavalla tai toisella. Minä surkuttelen sitä yhtä suuresti kuin sinäkin.

Uusi mies kirjoittaa nyt runoja 'Tertiaryyn', muutamat ovat vallan ensiluokkaisia. Katsopas viime numeroa. Kukkani ovat tänä vuonna suurenmoisia. Ystävällisesti tervehtii

harras ystäväsi *Edmund Paramor*.

Mrs Pendyce pudotti kirjeen helmaansa ja katsoi serkkuansa.

"Hän oli Horacen toveri Herrow'ssa. Minä pidän hänestä suuresti. Hän on miellyttävimpiä miehiä, mitä minä tunnen."

Oli selvää, että hän yritti voittaa aikaa.

Gregory alkoi kävellä edestakaisin.

"Paramor on mies, jota minä kunnioitan suuresti. Minä luotan häneen enemmän kuin kehenkään muuhun."

Oli selvää, että Gregory myös yritti voittaa aikaa.

"Oh, ole niin kiltti ja varo minun narsissejani!"

Gregory laskeutui polvilleen ja nosti kukan, jota hän oli polkenut. Sitten hän ojensi sen mrs Pendycelle. Tällainen teko oli mrs Pendycestä niin outo, että se tuntui hieman naurettavalta.

"Rakas Grig, sinä voit saada luuvalon ja tarvelet hienon pukusi; ruhosta jää niin kauheita tahroja!"

Gregory nousi ja katsoi nolona polviinsa.

"Polvi ei ole mitä se ennen oli", sanoi hän.

Mrs Pendyce hymyili.

"Säästä polvesi Helen Bellew'ta varten, Grig. Minä olen aina ollut sinua viisi vuotta vanhempi."

Gregory siveli tukkansa ylös.

"Polvistuminen ei enää ole muodissa, mutta minä luulin, että te ette tietäisi sitä täällä maalla."

"Sinä et ole selvillä asioista, rakas Grig. Maalla se on vielä vähemmän muodissa. Kolmenkymmenen mailin piirissä sinä et löydä naista, joka haluaisi nähdä miehen polvistuvan eteensä. Siitä me olemme tottuneet pois. Hän luulisi, että hänestä tehdään pilaa. Me olemme jo päässeet turhamaisuudesta!"

"Lontoossa", sanoi Gregory, "tahtovat kai kaikki naiset olla miehiä; mutta minä luulin, että maalla —"

"Maalla, Grig, kaikki naiset tahtoisivat olla miehiä, mutta he eivät uskalla koettaa. He ovat jäljessä."

Ja kuin olisi ollut vikapää liian viisaisiin ajatuksiin, punastui mrs Pendyce.

Gregory lausahti äkkiä:

"Minä en siedä ajatella naisista tuolla tavoin."

Taaskin mrs Pendyce hymyili.

"Näetkös, rakas Grig, sinä et ole naimisissa."

"Minä vihaan ajatusta, että avioliitto muuttaa käsityksiämme. Margery, se inhottaa minua."

"Varo narsissejani!" mutisi mrs Pendyce.

Kaiken aikaa hän ajatteli: "Voi tuota kauheaa kirjettä! Mitä minun pitää tehdä?"

Ja kuin lukien nämä ajatukset lausui Gregory:

"Minä otaksun, että Bellew ei tule puolustautumaan. Jos hänessä on ritarillisuuden hiventäkään, on hän vain iloinen päästäessään vaimonsa vapauteen. Minä en tahdo koskaan uskoa, että kukaan mies olisi kyllin sydämetön tahtoakseen pitää häntä kahlehdittuna. Minä en väitä ymmärtäväni lakia, mutta minun mielestäni mies voi tässä toimia vain yhdellä tavalla — ja Bellew on joka tapauksessa gentlemanni. Saat nähdä, että hän tulee toimimaan niinkuin sellainen."

Mrs Pendyce katseli helmassaan olevaa narsissia.

"Minä olen tavannut hänet vain kolme tai neljä kertaa, mutta minusta näytti, Grig, että hänen tapaisensa mies saattaa toimia tänään yhdellä ja huomenna toisella tavalla. Hän on niin kovin toisenlainen kuin kaikki muut täkäläiset miehet."

"Kun elämän syvät asiat tulevat kysymykseen", sanoi Gregory, "on toinen mies hyvin toisen kaltainen. Tunnetko ainoatakaan miestä, joka olisi niin vailla ritarillisuutta, että kieltäytyisi tällaisten olosuhteitten vallitessa?"

Mrs Pendyce katsoi häneen, kasvoillaan sekava ilme — ihmettely, ihailu, ironia ja pelkokin kiistelivät hänen silmissään.

"Tiedän tusinoittain sellaisia."

Gregory tarttui otsaansa.

"Margery", sanoi hän, "minä vihaan sinun kyynillisyyttäsi. Minä en ymmärrä, mistä sinä olet sen saanut."

"Valitan, en tarkoittanut olla kyynillinen — en todellakaan tarkoittanut. Minä puhuin vain siitä, mitä olen nähnyt."

"Nähnyt?" sanoi Gregory. "Jos minä arvostelisin sen mukaan, mitä minä näen joka päivä, joka hetki työssäni Lontoossa, niin minä tekisin itsemurhan viikon kuluessa."

"Mutta minkä mukaan sitten pitää arvostella?"

Vastaamatta käveli Gregory hedelmätarhan päähän ja seisahtui tuijottamaan yli skottilaisen puutarhan, kasvot hieman taivaaseen päin kääntyneinä. Mrs Pendyce tunsu hänen murehtivan, ettei serkku nähnyt sitä, mitä hän, Gregory, näki siellä ylhäällä, ja mrs Pendyce oli pahoillaan. Gregory tuli takaisin ja sanoi:

"Ei puhuta siitä sen enempää."

Mrs Pendyce otti nämä sanat epäröiden vastaan, mutta kun hän ei voinut ilmaista ahdistustaan ja epäilyksiään, jotka kalvoivat hänen sydäntään, sanoi hän, että tee oli valmista. Mutta Gregory ei tahtonut vielä lähteä päivänpaisteesta pois.

Salongissa Beatrix jo tarjosi teetä nuorelle Tharpille ja kirkkoherra Hussell Barterille. Ja kuullessaan näiden tutut äänet mrs Pendyce tunsu taas entistä rauhaa mielessään. Kirkkoherra astui heti hänen luokseen teekuppi kädessään.

"Vaimoni on saanut päänsärkyä", sanoi hän. "Hän aikoi tulla mukaani, mutta minä toimitin hänet makuulle. Mikään ei päänsärkyyn ole niin hyvä kuin makuullemeno. Me odotamme sitä kesäkuussa, kuten tiedätte. Saanko minä tuoda teekuppinne?"

Mrs Pendyce, joka jo päivälleen tiesi, mitä kesäkuussa odotettiin, istuutui ja katsoi mr Barteria keveästi ihmetellen. Hän oli todellakin hyvä mies; kuinka kiltisti hän teki toimittaessaan vaimonsa makuulle. Kirkkoherran leveät, punaisenruskeat kasvot, esiinpistävine, hieman humoristisine alahuulineen, näyttivät hänestä suorastaan ystävällisiltä. Roy, joka makasi mrs Pendycen jalkain juuressa, haisteli kirkkoherran jalkoja ja huiskutteli hiljaa häntäänsä.

"Tuo vanha koira pitää minusta", sanoi kirkkoherra; "ne tietävät, milloin ne tapaavat koirain ystävän — ihmeellisiä olentoja, nuo koirat! Joskus minua haluttaa uskoa, että niillä mahtaa olla sielu!"

Mrs Pendyce vastasi:

"Horace sanoo, että se on tulemassa vanhaksi."

Koira katsoi ylös hänen kasvoihinsa, ja hänen huulensa värähti.

Kirkkoherra nauroi.

"Älkää murehtiko sitä; *siinä* on kyllin elämää." Ja hän lisäsi odottamatta: "Minä en sietäisi toimittaa hengiltä koira, ihmisten ystävää. Ei, ei; pitäköön luonto huolen siitä."

Pianon ääressä Bee ja nuori Tharp kääntelivät "Saucy Girlin" lehtiä; huone oli tulvillaan atsaleojen tuoksua, ja mr Barter näytti melkein miellyttävältä istuessaan poikkiteloin kullatulla tuolilla ja katsellessaan lempeästi vanhaa koira.

Mrs Pendyce tunki äkkiä halua vapauttaa sydämensä ja kuulla toisen ihmisen neuvoa.

"Kuulkaa, mr Barter", sanoi hän, "serkkuni Gregory Vigil on juuri tuonut minulle eräitä uutisia; minä puhun niistä vain näin meidän kesken. Helen Bellew aikoo pyytää avioeroa. Halusin kysyä teiltä, voisitteko sanoa minulle —" Katsahdettuaan kirkkoherran kasvoihin hän keskeytti.

"Avioeroa! Hm! Todellakin!"

Kauhun värähdys kävi mrs Pendycen läpi.

"Ettehän tietenkään mainitse siitä kenellekään, ei Horacellekaan. Eihän se ensinkään liikuta meitä."

Mr Barter kumarsi; hänen kasvoillaan oli sama ilme, mikä niillä usein oli pyhäkoulussa.

"Hm!" lausui hän taaskin.

Mrs Pendycen päässä välähti, että tämä mies, joka leveine leukoineen ja uhkaavine silmineen istui niin vankkana hauraalla tuolilla, tiesi jotain. Oli kuin hän olisi vastannut:

"Tämä asia ei ole naisille omansa; olkaa niin hyvä ja jättäkää se minun huomaani."

Lukuunottamatta lady Maldenin muutamia sanoja ja Georgen kasvojen ilmettä hänen sanoessaan: "Kyllä minä tapaan hänet toisinaan", mrs Pendycellä ei ollut mitään todisteita, ei mitään varmuutta, ei mitään kouriintuntuvia perusteita; ja kuitenkin hänen vaistonsa tajusi, että hänen poikansa oli mrs Bellew'n rakastaja.

Sen vuoksi hän tunki pelkoa ja outoa toivoa nähdessään Gregoryn astuvan huoneeseen.

"Kenties", hän ajatteli, "hän saa Grigin lopettamaan jutun".

Hän kaatoi Gregorylle teetä, seurasi Beetä ja Cecil Tharpia talvipuutarhaan ja jätti molemmat miehet yksinään.

KIRKKOHERRA HUSSELL BARTERIN JATKUVA VAIKUTUS

Voidakseen ymmärtää ja myötätuntoisesti arvostella Worsted Skeynesin kirkkoherran tunteita ja toimintatapaa on otettava huomioon hänen syntyperänsä ja elämänvaiheensa.

Vanhan suffolkilaisen perheen toisena poikana hän oli noudattanut sukunsa perintätapaa, ja suoritettuaan Oxfordissa erinäisiä tutkintoja hän oli kahdenkymmenen neljänvuotiaana saanut todistuksen siitä, että hän pystyi jakamaan kumpaankin sukupuoleen kuuluville henkilöille niitä elämänohjeita, joita nämä itse olivat tavoitelleet kaksi tai kolme kertaa niin monen vuoden kuluessa. Hänen luonteensa, joka ei ollut koskaan ollut horjuvainen, oli tämän onnellisen olosuhteen vaikutuksesta yhä tiivistynyt, ja se esti sen itsetutkistelun ja sieluntaistelun, mitä toisinaan esiintyi hänen lähimmäisissään, saamasta mitään jalansijaa hänessä. Kun hän oli yhtä vähän alapuolella kuin yläpuolella keskinkertaisuuden, ei hänen päähänsä pistänyt ruveta arvostelevaan tai vastustamaan järjestelmää, joka oli kestänyt niin kauan ja tuotti hänelle niin paljon etuja. Kuten kaikki keskinkertaiset ihmiset uskoi hän auktoriteettiin, eikä suinkaan vähemmän sen vuoksi, että runsas mitta sitä oli uskottu hänen omiin käsiinsä. Olisi todellakin ollut liikaa vaatia, että mies, jolla oli hänen syntyperänsä, kehityksensä ja kasvatuksensa, olisi ruvennut tutkistelevaan koneistoa, johon hän itse rattaana kuului.

Täten hän oli kahdenkymmenen vuoden ikäisenä joutunut huomaamatta, erään sedän kuoltua, Worsted Skeynesin perheen joukkoon. Siellä hän oli sittemmin ollut. Hänelle oli alituinen ja hyvin ymmärrettävä murheen lähde, että toimi hänen kuollessaan ei tulisi siirtymään hänen vanhimmalle eikä lähinnä vanhimmalle pojalleen, vaan hänen vanhimman veljensä, kartanonomistajan, toiselle pojalle. Kahdenkymmenen seitsemänvuotiaana hän oli nainut miss Rose Twiningin, joka oli erään Huntingdonshiren pastorin viides tytär ja oli vähemmässä kuin kahdeksassatoista vuodessa toimittanut maailmaan kymmenen lasta ja odotti yhdettätoista, kaikki yhtä terveitä ja tukevia kuin hän itse. Takana yläpuolella hänen työhuoneessaan riippui perhetaulu, kehystetyn ja väritetyn raamatunlauseen alla: "Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi", minkä hän oli valinnut tunnuslauseekseen ensimmäisenä virkavuonnaan, saamatta koskaan aihetta muuttaa sitä. Keskellä tätä perheryhmää istui mr Barter, ja hänen koiransa oli hänen jalkojensa välissä; hänen vaimonsa seisoi hänen takanaan, ja molemmin puolin levisivät lapset kuin viuhkan tai perhosen siivet. Heidän koulumaksunsa alkoivat käydä varsin

tuntuviksi, ja hän valitteli sitä usein; mutta periaatteessa hän yhä hyväksyi omaksumansa tavan, ja hänen vaimonsa ei koskaan valitellut mitään.

Työhuone oli kalustettu tahallisen yksinkertaisesti; monta poikaa oli kaikessa ystävyudessa kuritettu siellä, ja eräässä kohden oli turkkilainen matto kulunut rikki, mutta olivatko sen tehneet heidän kyynelensä vaiko heidän polvensa, sitä ei edes mr Barterkaan tietänyt. Toisella puolen takkaa olevassa kaapissa hän säilytti uskonnollisia kirjojaan, joista monet olivat hyvin kuluneet; toisella puolen olevassa kaapissa hän säilytti mailojaan, joita hän alinomaan hoiteli; onkivapa ja kiväärilaatikko seisoivat vaatimattomasti nurkassa. Kirjoituspöydän laatikkojen välisessä solassa oli matto hänen palkinnonsaanutta bulldoggiaan varten, jolla oli tapana maata siellä vartioimassa herransa jalkoja, kun tämä kirjoitteli saarnojaan. Kirkkoherran vahvat puolet olivat samat kuin hänen koiransa; itsepintaisuuden, rohkeuden, suvaitsemattomuuden ja huumorin vanhat englantilaiset hyveet; hänen heikot puolensa eivät, olosuhteista johtuen, olleet koskaan tulleet hänen huomionsa esineiksi.

Kun hän siis huomasi olevansa kahden Gregory Vigilin kanssa, lähestyi hän tätä kuin koira lähestyy toista ja kävi heti asiaan käsiksi.

"Siitä on kauan, kun minulla oli ilo tavata teitä, mr Vigil", sanoi hän. "Mrs Pendyce on uskonut minulle uutiset, jotka te olette tuonut mukanne. Minun täytyy sanoa teille heti, että minä olen hämmästynyt."

Gregory astui äkkiä askeleen taapäin, kuin olisi hänen hienotunteisuuttaan loukattu.

"Niinkö!" sanoi hän jonkinmoisella värähtelevällä kylmäkiskoisuudella.

Kirkkoherra, joka sukkelaan pani merkille vastustuksen, toisti painokkaasti:

"Enemmän kuin hämmästynyt; itse asiassa minusta tässä täytyy olla jokin erehdys."

"Niinkö?" sanoi Gregory taas.

Ilme vaihtui mr Barterin kasvoilla. Se oli ollut vakava, mutta nyt se oli tullut synkäksi ja uhkaavaksi.

"Minun täytyy sanoa teille", lausui hän, "että jollakin tavoin — jollakin tavoin tämä avioero on estettävä".

Gregory punastui pahastuksesta.

"Millä perusteilla? Minun tietääkseni holhokkini ei ole teidän seurakuntalaisenne, mr Barter, ja jos hän olisikin —"

Kirkkoherra kävi aivan lähelle häntä pää eteenpäin taipuneena, alahuuli esiin pistävänä.

"Jos hän tekisi velvollisuutensa", sanoi hän, "olisi hän se. Minä en tässä ajattele häntä — minä ajattelen hänen miestänsä; *hän* on minun seurakuntalaiseni, ja minä sanon, että tämä avioero on estettävä."

Gregory ei enää peräytynyt.

"Millä perusteilla?" sanoi hän taas, koko ruumis vavisten.

"Minä en halua puuttua yksityiskohtiin", sanoi mr Barter, "mutta jos te pakotatte minut siihen, niin en minä epäröi".

"Valitettavasti minun täytyy", vastasi Gregory.

"Nimiä mainitsematta minä siis sanon, että hän ei ole sopiva henkilö hakemaan avioeroa!"

"Mitä te tarkoittatte?" sanoi Gregory. "Te —"

Hän ei pystynyt jatkamaan.

"Te ette voi vaikuttaa minuun, mr Vigil", sanoi kirkkoherra ilkeästi nauraen. "Minun on täytettävä velvollisuuteni."

Vaivoin hillitsi Gregory itsensä.

"Te olette lausunut sellaista, mitä vain pappi saa rankaisematta lausua", sanoi hän jääkylmästi. "Olkaa niin ystävällinen ja antakaa selitys."

"Selitykseni", sanoi mr Barter, "on siinä, mitä olen omin silmin nähnyt".

Hän kohotti nämä silmät Gregoryyn. Niiden terät olivat supistuneet nuppineulanpään kokoisiksi, ympäröivissä vaaleanharmaissa kehissä oli samea välke, ja taas näitä ympäröivät valkuaiset verestivät.

"Jos teidän välttämättä pitää tietää se, niin minä olen omin silmin nähnyt hänen juuri tuolla talvipuutarhassa suutelevan erästä miestä."

Gregory kohotti kättään.

"Kuinka te uskallatte!" hän kuiskasi.

Taaskin mr Barterin ilmeikäs alahuuli työntäytyi esiin.

"Minä uskallan tuntuvasti enemmänkin, mr Vigil", sanoi hän, "kuten saatte huomata; ja minä sanon teille, estäkää tämä avioero, tai minä estän sen itse!"

Gregory kääntyi akkunaan päin. Palatessaan hän oli ulkonaisesti tyyni.

"Te olette käyttäytynyt säädyttömästi", sanoi hän. "Pysykää vain harhaluulossanne, ajatelkaa mitä haluatte, tehkää mitä haluatte. Asia tulee käymään kulkuaan. Hyvästi, herra."

Ja kääntyen koroillaan hän poistui huoneesta.

Mr Barter syöksähti eteenpäin. Sanat "te olette käyttäytynyt säädyttömästi" sinkosivat ympäri hänen aivojensa, kunnes jokainen suoni hänen kasvoillaan ja niskassaan oli ratketakseen pullistunut, ja äännähtäen käheästi kuin kipua tunteva eläin hän seurasi Gregorya ovelle. Se sulkeutui hänen nenänsä edessä. Ja kun hän papiksivihkimyksessään oli ainaiseksi jättänyt rumien sanojen käytön, oli hän saamaisillaan halvauksen. Äkkiä hän tuli tietoiseksi siitä, että Mrs Pendyce katseli häntä talvipuutarhan ovesta. Hänen kasvonsa olivat tuskallisen valjut, hänen kulmakarvansa kohotetut, ja tämän katseen edessä mr Barter sai takaisin jonkin verran itsehillintäänsä.

"Onko jotain hullusti, mr Barter?"

Kirkkoherra hymyili kirpeästi.

"Ei yhtään mitään", sanoi hän. "Pyydän anteeksi, mutta minun täytyy poistua, siinä kaikki. Eräs seurakunnallinen asia vaatii läsnäoloani."

Hänen päästyään tielle meni huimauksen ja tukehtumisen tunne ohi, mutta rauhattomuus jäi. Hän oli itse asiassa joutunut tuollaiseen psykologiseen tilanteeseen, joka saattaa ihmisen todellisen luonnon näkyviin. Hän oli tottunut yrmeästi sanomaan itselleen: "Niin, niin, minulla on kiivas luonto, se menee pian ohi", mutta hänen itsevaltiaasta asemastaan johtui, ettei hän ollut koskaan tullut tuntemaan, kuinka itsepintainen mieli hänellä oli. Hän oli niin monen vuoden kuluessa tottunut päästämään tyytymättömyytensä heti ilmoille, että hän ei itsekään tuntenut vanhaenglantilaisen luonteensa mahtia, ei tietänyt, mihinkä rumiin tekoihin hän pystyi. Ei hän tietänyt sitä tälläkään hetkellä, hän oli vain rajattomasti ihmeissään siitä, että niin käsittämättömällä tavalla voitiin käyttäytyä hänen asemassaan olevaa miestä kohtaan, joka vain teki velvollisuutensa. Mitä enemmän hän ajatteli, sitä sietämättömämmältä tuntui hänestä, että Mrs Bellew'n tapainen nainen saisi röyhkeästi vedota maan lakiin omaksi edukseen — nainen, joka ei ollut tavallista ilotyttöä parempi — nainen, jonka hän oli nähnyt suutelevan George Pendyceä. Häntä olisi vain hämmästyttänyt viittaus siihen, että oli jotain mahtipontista tässä hänen rajattomassa ihmettelysään, kun hänen pikku sielunsa julisti pikku tuomiotaan, kompastelussaan vähäistä tietään eteenpäin niin sokaistun varmana korkean taivaan alla, keskellä miljoonia olioita, jotka olivat yhtä tärkeitä kuin hän. Ja joka askeleelta, jonka hän astui, kävi hänen ihmettelynsä yhä synkemmäksi, yhä vankemmaksi hänen päätöksensä, ettei hän tulisi sallimaan mitään sellaista siveyden väärinkäyttöä, ei mitään sellaista epäkunnioitusta Hussell Barteria kohtaan.

"Te olette käyttäytynyt säädyttömästi!" Tämä syytös koski kuin käärmeenpistos, eikä sen myrkkyyttä vähentynyt, ettei hän mitenkään voinut huomata, missä suhteessa hänen käytöksensä muka oli ollut säädytön. Mutta hän ei edes koettanutkaan huomata sitä. Syytöksen törkeys häntä, pappia ja gentlemannia kohtaan, oli ilmeinen. Tässä oli kysymys siveydestä. Hän ei tuntenut mitään suuttumusta Georgea kohtaan; nainen se herätti hänen vanhurskaan vihansa. Sillä kauan oli hän ollut itsevaltias naisten kesken, ikäänkuin valtias yli elämän ja kuoleman. Tämä oli selvää epäsiiveillisyyttä! Hän ei ollut koskaan hyväksynyt sitä, että tuo nainen jätti miehensä, hän ei ollut koskaan hyväksynyt häntä ensinkään! Hän suuntasi askeleensa The Firsiä kohti.

Pensasaitojen takaa katselivat uneliaat lehmät; vihreätikka naurahti saran tai parin päässä; vaahteroissa, jotka olivat puhjenneet ennen aikojaan, surisivat mehiläiset. Hymyilevässä kevätssä viettivät kenttien lukemattomat olennot huoletonta elämäänsä suoran mustan hahmon ympärillä, joka taivalsi tietä eteenpäin, pää kumarassa leveälierisen hatun alla.

Vanhan harmaan hevosen vetämissä vaunuissa — ainoat ajoneuvot, mitä Worsted Skeynesin asemalla oli saatavissa — George Pendyce sivuutti hänet tiellä; hän taipui taapäin päästäkseen huomaamatta ohitse. Hän ei ollut unohtanut kirkkoherran äänensävyä tupakkahuoneessa tanssiaisiltana. Georgella oli yhtä hyvä muisti kuin kellä tahansa. Vanhojen tärisevien vaunujen nurkkauksesta, jotka haisivat tallille ja ummehtuneelle tupakalle, hän kiinnitti alakuloiset silmänsä kuskin selkään ja vanhan hiirakon korviin eikä liikahtuttanut niitä yhtään, ennenkuin vaunut pysähtyivät tallin ovelle.

Hän meni suoraan huoneeseensa, lähettäen sanan, että hän jäisi yöksi. Hänen äitinsä ilostui ja pelästyi uutisesta ja kiiruhti sukkelaan pukeutumaan päivälliseksi saadakseen nähdä hänet sitä ennen. Kartanonherra tuli vaimonsa huoneeseen juuri kun hän oli lähdössä. Mr Pendyce oli istunut kokouksissa kaiken päivää ja oli mielentilassa, jommoinen vain harvoin vaivasi häntä; tulevaisuus herätti hänessä levottomuutta.

"Miksi sinä et pidättänyt Vigiliä päivälliselle?" sanoi hän. "Minä olisin voinut lainata hänelle mitä hän tarvitsi yöksi. Olisin tahtonut neuvotella hänen kanssaan henkivakuutuksesta; hänhän on selvillä sellaisesta. Minun perintöveroni maksuun tarvitaan suuri summa rahaa. Ja jos radikaalit pääsevät valtaan, saattavat he hyvin korottaa sen viisikymmentä prosenttia."

"Minä aion pidättää hänet", sanoi mrs Pendyce, "mutta hän meni tiehensä hyvästelemättä".

"Hän on kumma mies!"

Muutaman hetken mr Pendyce teki huomautuksiaan tästä hyvien tapojen rikkomisesta. Hän oli hyvin tarkka käyttäytymisestä seuraelämässä.

"Minä saan nyt taas ikävyyksiä tuon Peacockin takia. Hän on suurin härkäpää. — Minne sinulla on semmoinen kiire, Margery?"

"George on täällä."

"Georgeko? No kai hän voi odottaa päivälliseen. Minun on kerrottava sinulle koko joukko asioita. Meillä on tänään esillä muuan murhapolttoasia. Vanha Quarryman oli poissa, joten minä johdin puhetta. Syytetty oli tuo Woodford, jonka me tuomitsimme salametsästyksestä — jokseenkin törkeä juttu. Ja tämmöistä hän tekee päästyään vapauteen. Koettivat osoittaa häntä mielisairaaksi. Selvin kostoteko se oli, mitä minä olen tavannut. Me tietenkin panetimme hänet kiinni. Hänet saadaan helposti tuomituksi. Kaikista kauheista rikoksista murhapoltto on —"

Mr Pendyce ei keksinyt sanoja tulkitakseen käsitystään tällaisesta rikoksesta ja vetäen henkeä hampaidensa välitse hän poistui pukuhuoneeseen. Mrs Pendyce kiiruhti hiljaa ulos ja meni poikansa huoneeseen. Hän tapasi Georgen paitahihansillaan, kiinnittämässä nappeja kalvosimiinsa.

"Anna minun tehdä tuo, rakas poika! Kuinka surkeasti ovatkaan kiilloittaneet kalvosimesi! On niin hauskaa saada joskus auttaa sinua!"

George vastasi hänelle:

"Kiitos, äiti; kuinka olet voinut?"

Mrs Pendycen kasvoille tuli ilme, joka oli puoliksi surumieltä, puoliksi veitikkaa, mutta hyvin vetoava. "Mitä! Joko se nyt alkaa? Oh, älä työnnä minua luotasi!" näytti hän sanovan.

"Kiitos, oikein hyvin. Entä sinä, rakkaani?"

George ei kohdannut hänen katsettaan.

"Niin ja näin", sanoi hän. "Minä sain pahan kolauksen 'Cityssä' viime viikolla."

"Onko se jokin kilpa-ajo?" kysyi mrs Pendyce.

Ja jokin salainen ääni sanoi hänelle, että George oli vetänyt esiin tämän huonon uutisen kääntääkseen hänen huomionsa pois jostakin muusta, sillä George ei ollut koskaan ollut mikään surkeilija.

Mrs Pendyce istuutui sohvan reunalle, ja vaikka päivälliskellon kohta piti soida, pyyteli hän poikaansa istumaan viereensä.

"Onko sinulla mitään muita uutisia, rakkaani? Minusta on niin kovin kauan siitä kun tapasin sinua. Olen kai kertonut sinulle kaikki pikku tapahtumamme kirjeissäni. Tiedäthän, että pappilaan odotetaan pienokaista?"

"Niinkö? Minä sivuutin Barterin tiellä. Minusta hän näytti vähän nyrpeältä."

Vaivautunut ilme väikkyi mrs Pendycen kasvoilla.

"Oh, en minä luule, että se oli syynä siihen." Hän keskeytti, mutta jatkoi sitten hillitäkseen oman pelkonsa. "Jos olisin tietänyt, että sinä tulet, olisin kutsunut Cecil Tharpin. Vic on saanut niin kultusia pikku pentuja. Tahtoisitko sinä yhden? Kaikilla niillä on tuo soma musta pilkku silmien tienoilla."

Hän tarkasteli poikaansa kuin vain äiti voi — hellittämättä, yksityiskohtaisesti, kaihoisasti, jokaista hänen pikku liikettänsä, jokaista muutosta hänen kasvoillaan, ja ennen kaikkea sitä salattua jotakin, joka ilmaisee ihmisen luonteenlaadun ja mielentilan.

"Hän on onneton jostakin", ajatteli hän. "Hän on muuttunut viime näkemästäni, enkä minä voi päästä siitä selville. Minusta tuntuu, kuin olisin niin kaukana hänestä — niin kaukana."

Ja jollain tavoin hän tunsi, että hänen poikansa oli tullut kotiin tänä iltana, koska hän oli yksinäinen ja onneton ja vaisto saattoi hänet kääntymään äidin puoleen.

Mutta mrs Pendyce tiesi, että yritys päästä lähemmäksi häntä saattaisi hänet yhä vain etääntymään, ja kun hän ei voinut sietää sitä, ei hän kysellyt pojaltaan mitään, vaan käytti kaiken voimansa salatakseen pojaltaan tuskan, jota tunsi.

Hän meni alakertaan käsi poikansa kainalossa ja nojautui raskaasti häneen, kuin koettaen taaskin päästä lähelle häntä ja unohtaa tunteen, jota oli kokenut kaiken talvea — tunteen siitä, että hänet oli työnnetty ulkopuolelle, että häntä pidettiin tietämättömyydessä ja pakonalaisuudessa.

Mr Pendyce molempine tyttärineen oli salongissa.

"Päivää, George", sanoi kartanonherra kuivasti, "on hauska, että tulit. Kuinka saatat sietää Lontoota tähän vuodenaikaan? Kun nyt kerran olet täällä, voisit jäädä muutamaksi päiväksi. Tahtoisin kuljetella sinua maatilalla; sinähän et tiedä mistään mitään. Minä saatan kuolla minä hetkenä hyvänsä, eihän sitä voi koskaan tietää. Päätähän nyt jäädä tänne."

George loi häneen nurpean katseen.

"Pahoittelen", sanoi hän, "mutta minä olen luvannut mennä kaupunkiin".

Mr Pendyce nousi ja seisoj selin takkaan.

"Kas niin", sanoi hän, "minä pyydän sinulta yksinkertaista asiaa omaksi parhaaksesi — ja — sinä olet luvannut mennä kaupunkiin. Niin käy aina, ja äitisi pitää sinun puoltasi. Bee, mene soittamaan minulle jotakin."

Kartanonherra ei sietänyt pianonsoittoa, mutta hän ei keksinyt muuta käskyä, jota olisi täytynyt totella.

Se, ettei ketään vieraita ollut läsnä, ei suurestikaan muuttanut niitä juhlamenoja, mitä Worsted Skeynesissä pidettiin päivän miellyttävänä huippukohtana. Ruokalajien lukumäärä rajoittui kuitenkin seitsemään, eikä samppanjaa juotu. Kartanonherra joi lasin tai pari punaviiniä, sillä, kuten hän sanoi: "Rakas isäukkoni joi pullon portviiniä joka ikinen ilta, eikä siitä hänelle koskaan koitunut mitään. Jos minä nauttisin yhtä rajusti, tappaisi se minut yhdessä vuodessa."

Hänen tyttärensä joivat vettä. Mrs Pendyce, joka kaikessa salaisuudessa suosi samppanjaa, joi hiukkasen espanjalaista burgunderia, jonka mr Pendyce oli hankkinut hänelle vartin kohtuulliseen hintaan ja joka aterian jälkeen suljettiin erikoisella tulpalla. Hän tarjosi sitä Georgelle.

"Maistapas hiukan minun burgunderiani, rakas; se on kovin hyvää."

Mutta George kieltäytyi ja pyysi silmäniskulla whiskyä ja soodaa hovimestarilta, joka toi sen varsin keltaisena.

Päivällisen vaikutuksesta kartanonherra taas pääsi tasapainoon, vaikkakin hän vielä katsoi jonkin verran synkästi tulevaisuuteen.

"Te nuoret", sanoi hän, katsellen vallan ystävällisesti Georgeen, "olette sellaisia individualisteja. Te pidätte toimenanne vain huvittelua. Korttipelinne ja kilpa-ajonne ja biljardinne ja mitä kaikkea teillä onkaan, kuluttavat teidät loppuun, ennenkuin olette viisikymmenvuotiaitakaan. Te ette käytä mielikuvitustanne. Viheriöivän vanhuuden pitäisi olla teidän ihanteenne, mutta sensijaan se näyttää olevan viheriöivä nuoruus. Haha!" Mr Pendyce katseli tyttäriään, kunnes nämä sanoivat:

"Mutta, isä, kuinka sinä voit?"

Norah, jolla oli enemmän temperamenttia heistä kahdesta, lisäsi:

"Eikö isä ole aivan kauhea, äiti?"

Mutta Mrs Pendyce katseli poikaansa. Hän oli niin monena iltana toivonut näkevänsä hänen istuvan siinä.

"Pelaammeko piquet'tä tänä iltana, George?"

George katsahti häneen ja nyökkäsi nyrpeänä.

Paksulla pehmeällä matolla pöydän ympärillä liikkuvat hovimestari ja toinen palvelija. Vahakynttiläin valo lankei hillittynä hopeihin ja hedelmiin ja kukkiin, tyttöjen valkoisille kauloille ja Georgen vereville kasvoille ja välkkyvälle paidanrinnukselle, se loisti hänen äitinsä pitkien valkoisten sormien jalokivissä, valaisi kartanonherran suoraselkäistä ja yhä hienonnäköistä vartaloa; ilma oli raukea atsalean ja narsissin tuoksusta. Bee ajatteli lempein silmin nuorta Tharpia, joka tänään oli hänelle kertonut rakastavansa häntä, ja ajatteli, mahtoiko isä vastustaa. Hänen äitinsä ajatteli Georgea, luoden arkoja silmäyksiä tämän alakuloisiin kasvoihin. Ei mitään muita ääniä kuulunut kuin haarukoitten kalina ja Norah'n ja kartanonherran äänet, heidän puhellessaan pikkuseikoista. Korkeista avonaisista akkunoista näkyi hiljainen avara maisema; setripuiden yläpuolella näkyi aprikoosinvärinen ja rahanmuotoinen täysikuu, ja sen valossa lepäsivät hiljaiset, kuiskivat lakeudet puoleksi lumottuina, puoleksi unessa, ja kaikki tämän pienen kuun valaiseman piirin ympärillä oli rannatonta, tuntematonta pimeyttä — pimeyttä, joka peitti heidän silmistään rauhattoman maailman.

ONNETON YÖ

Kempton Parkin suurten kilpa-ajojen iltana, missä kilpailuissa "Ambler", tämä uusi suosikki, jäi jälkeen, oli George Pendyce juuri pistänyt avaimen huoneensa oveen, jonka hän oli vuokrannut läheltä Mrs Bellew'n asuntoa, kun muuan mies äkkiä astui takaapäin hänen luokseen sanoen:

"Mr George Pendyce, luullakseni?"

George kääntyi.

"Kyllä; mitä tahdotte?"

Mies pisti soikean kuoren Georgen käteen.

"Herroilta Frost ja Tuckett."

George avasi sen ja luki paperin yläreunasta:

Meriasioita, testamentteja ja avioeroja. Jaspar Bellew'n nöyrä anomus —

Hän kohotti silmänsä, ja hänen kummallisen kylmä, hillitty, juro katseensa sai lähetin painamaan silmänsä maahan, kuin olisi hän iskenyt jo lyötyä miestä.

"Kiitos. Hyvästi."

Hän sulki oven ja luki läpi asiakirjan. Se sisälsi muutamia täsmällisiä yksityiskohtia ja päättyi vahingonkorvausvaatimukseen, ja George hymyili.

Jos hän olisi saanut tämän asiakirjan kolme kuukautta sitten, ei hän olisi suhtautunut siihen näin. Kolme kuukautta sitten hän olisi raivostuneena tuntenut joutuneensa kiinni. Hänen ajatuksensa olisivat kulkeneet näin: "Minä olen saattanut hänet kiikkiin, minä olen saattanut itseni kiikkiin. Minä en olisi koskaan uskonut, että tällaista saattoi tapahtua. Tämä on ihan pirua! Minun täytyy tavata joku — minun täytyy estää tämä. Tästä täytyy löytyä jokin ulospääsy." Koska hänellä oli vain vähän mielikuvitusta, olisivat hänen ajatuksensa iskeneet siipensä tätä häkkiä vasten, ja heti paikalla hän olisi yrittänyt toimia. Mutta nyt ei ollut kolme kuukautta sitten, vaan —

Hän sytytti savukkeen ja istuutui sohvaan, ja voimakkain tunne hänen sydämessään oli kummallinen toivo, jonkinmoinen hirtehisilo. Hän tahtoi mennä heti tapaamaan Mrs Bellew'ta, vielä tänä iltana; hänellähän oli tekosyy — eikä mitään pakkoa odottaa häntä täällä — odottaa — odottaa, kunnes hän sattumalta tulisi.

Hän nousi juomaan hiukan whiskyä ja meni sitten taas istumaan sohvaan.

"Ellei hän ole täällä kello kahdeksan, niin minä menen sinne."

Häntä vastapäätä oli miehenkorkuinen peili ja hän kääntyi seinään päin välttääkseen sitä. Hänen kasvoilleen oli kiteytynyt synkän päättäväinen ilme, ikäänkuin hän ajattelisi: "Minä tahdon näyttää heille kaikille, ettei minua ole lyöty vielä."

Avaimen kalahtaessa lukkoon hän hypähti sohvalta ja hänen kasvoilleen palasi niiden naamio. Mrs Bellew tuli huoneeseen tapansa mukaan, riisui iltakaapunsa ja seisoi hänen edessään paljain hartioin. George katseli hänen kasvojaan, ajatellen, mahtoiko hän tietää asian.

"Arvelin, että minun oli paras tulla", sanoi hän. "Minä otaksun, että sinä olet saanut saman viehättävän lahjan."

George nyökkäsi. Oli minuutin hiljaisuus.

"Juttu on oikeastaan naurettava. Surkuttelen sinua, George."

George naurahti myös, mutta toisella tavalla.

"Tahdon tehdä kaiken voitavani", sanoi hän.

Mrs Bellew tuli hänen lähelleen.

"Minä olen silmäillyt Kempton-kilpailujen tuloksia. Mikä surkean huono onni! Sinulla kai on ollut aika tappio. Poika-parka! Onnettomuus tulee harvoin yksinään."

George tuijotti maahan.

"Ei se mitään merkitse, kun minulla on sinut."

Hän tunsi Mrs Bellew'n käsivarret niskallaan, mutta ne olivat viileät kuin marmori; hän kohtasi hänen katseensa, ja se oli pilkallinen ja säälivä.

Heidän ajoneuvonsa joutuivat yleiseen virtaan, jossa vaunut kiitivät kuin henkensä kaupalla itäisiä kaupunginosia kohti ohi suuren puiston, missä äskenpuhjenneet lehdet pudistelivat helmojaan kuin balettitanssijat tulessa, ohi Stoalaisten ja muiden klubien, rätisten ja huojuen, etusijasta kiistäen, sivuuttaen omnibusseja, jotka hämärässä näyttivät kodikkailta lamppuineen ja juhlallisesti vastakkain istuvine ihmisriveineen.

Blafardissa hoikka tumma palveluspoika otti vastaan Mrs Bellew'n kaavun kunnioittavin sormin, pikku juomanlaskijan suu hymyili kärsivien silmien alapuolella. Samat punavarjoiset kynttilät valaisivat hänen käsivarsiaan ja hartioitaan, samat vihreät ja keltaiset kukat versoivat uljaasti samoissa sinisissä maljakoissa. Ruokalistalle oli kirjoitettu samat ruokalajit. Sama joutilas silmä tuijotti nurkasta punaisten kaihtimien raosta, tylsä ihmettely katseessaan.

Monta kertaa tämän päivällisen kestäessä katsoi George salaa hänen kasvojaan, ja niiden ilme hämmästytti häntä, niin huoleton se oli. Ja vastoin viimeistä mielialansa, mikä oli ollut synkkä ja kylmä, Mrs Bellew oli nyt kaikkein rajuimmalla tuulellaan.

Hänen naurunsa oli niin tarttuva, että ihmiset katselivat ympärilleen muista pikku pöydistä, jotka olivat täynnä nyt, kun huvittelukausi oli alkanut; ja George tunsi jonkinmoista vastenmielisyyttä. Mikä pani tämän naisen nauramaan, kun hänen oma sydämensä oli raskas? Mutta hän ei puhunut mitään; hän tuskin uskalsi katsoakaan Mrs Bellew'ta, peläten silmiensä tulkitsevan hänen tunteensa.

"Meidän pitäisi selvittää asemamme", ajatteli hän, "katsoa todellisuutta silmiin. Jotakin on tehtävä; ja tuossa hän vain nauraa ja saa kaikki katsomaan itseään!" Tehtävä! Mutta mitä saattoi tehdä, kun kaikki oli kuin lentohiekkaa?

Toiset pikku pöydät tyhjenivät vähitellen.

"George", sanoi Mrs Bellew, "vie minut jonnekin, missä voimme tanssia!"

George tuijotti häneen.

"Rakas tyttöseni, kuinka minä voisin? Ei ole mitään sellaista paikkaa!"

"Vie minut johonkin boheemipaikkaasi!"

"Ei sinun sovi mennä sellaisiin."

"Miks'ei? Kuka välittää siitä, minne me menemme tai mitä me teemme?"

"Minä välitän!"

"Ah, George, sinä ja sinun tapaisesi elätte vain puolielämää!"

Äkkiä George vastasi:

"Mitä sinä luulet minun olevan? Heittiönkö?"

Mutta hän tunsu pelkoa eikä suuttumusta.

"No ajetaan sitten East Endiin. Tehdään herran tähden jotakin vähän sopimatonta."

He ottivat ajurin ja ajoivat itäänpäin. Ensi kertaa oli nyt kumpikin heistä siinä tuntemattomassa maassa.

"Sulje kaapusi, rakas; se herättää huomiota täällä."

Mrs Bellew nauroi.

"Sinä tulet olemaan aivan kuin isäsi, kun olet kuusikymmenvuotias, George."

Ja hän avasi kaapunsa yhä enemmän. Kadunkulmassa soittavan posetiivin ympärillä tanssi muutamia koreapukuisia tyttöjä.

Mrs Bellew käski ajurin pysähtyä.

"Katsellaan noita lapsia!"

"Sinä vain näyttelet meitä katuyleisölle."

Mrs Bellew laski kätensä vaunun ovelle.

"Minulla olisi suuri halu mennä tuonne tanssimaan heidän kanssaan."

"Sinä olet hullu tänä iltana", sanoi George. "Istu alallasi!"

Hän ojensi käsivartensa ja salpasi mrs Bellew'lta tien. Ohikulkijat katselivat uteliaina tätä pikku kohtausta. Alkoi kerääntyä joukkoa.

"Ajakaa!" huusi George.

Joukko hurrasi heille, ajuri rapsautti hevostaan, he ajoivat taas itäänpäin.

Kello löi juuri kaksitoista, kun he vihdoinkin astuivat ajurista lähellä vanhaa kirkkoa Chelsea Embankmentin luona, ja he olivat tuskin puhuneet tuntiin.

Ja kaiken aikaa George oli tuntenut:

"Tämän naisen hyväksi minä olen uhrannut kaiken. Tähän naiseen minä tulen olemaan kytketty. Tästä naisesta minä en voi irroittaa itseäni. Jos voisin, en tahtoisin häntä enää koskaan nähdä. Mutta minä en voi elää ilman häntä. Minun pitää yhä edelleen kärsiä sekä silloin, kun hän on luonani, että silloin, kun hän on poissa luotani. Ja Jumala tietää, kuinka tämä kaikki päättyi!"

George tarttui hänen käteensä pimeässä, se oli kylmä ja turta kuin kivi. George koetti nähdä hänen kasvonsa, mutta ei voinut lukea mitään näistä vihertävistä silmistä, jotka tuijottivat eteensä kuin kissan silmät pimeässä.

Kun ajuri oli mennyt, seisovat he katsellen toisiansa katulampun valossa. Ja George ajatteli:

"Siis täytyy minun jättää hänet näin, ja mitä tulee sitten?"

Mrs Bellew pisti avaimen oveensa ja kääntyi häneen. Hiljaisella tyhjällä kadulla, missä tuuli suhisi korkeiden talojen nurkkauksissa ja lyhyt lepattivat, näytti hänen ilmeensä ja asentonsa niin omituiselta, liikkumattomalta, sfinksimäiseltä. Vain hänen Georgeen kiintyneet silmänsä näyttivät elävän.

"Hyvää yötä", mutisi George.

Mutta nainen viittasi hänet luokseen.

"Ota minusta mitä voit!" sanoi hän.

MR PENDYCEN PÄÄ

Ken tarkasteli takaapäin mr Pendycen päätä hänen istuessaan kirjoituspöytänsä ääressä, missä hänen oli tapana viettää useimmat aamut kello puoli kymmenestä yhteentoista tai kahteenkintoista, saattoi huomata, että sen muoto loi varsin paljon valaistusta hänen säätyynsä ja luonteeseensa. Ääriviivoiltaan se oli miltei kansallinen. Se pullistui taaksepäin ja kapeni sitten nopeasti ohueksi ja suonikkaaksi niskaksi, se oli ahdas korvien kohdalta ja ohimoilta, kun taas alaleuka pisti esiin, niin että takaraivosta leuan kärkeen vedetty viiva olisi ollut erinomaisen pitkä. Katsoja sai ehdottomasti sen vaikutelman, että tämän kallon tavaton pituus tulkitsi suurta luonteen kiinteyttä ja toimitarinoa ja puutteellisen leveys ahdasta itsepintaisuutta, mikä hetkittäin mahtoi ilmetä härkäpäisyytenä. Kapea riitelijän kaula, joka jo varsin matalalta oli karvojen peitossa, ja älykkäät korvat vahvistivat tätä vaikutelmaa. Ja kun hänen kuivan punakat kasvonsa, joihin itätuuli oli luonut keltaisen ja aurinko ruskean vivahduksen, tulivat näkyviin lyhyeksi leikattuine hiuksineen ja harmaine, hieman tyytymättömine silmineen, ei katsojalla enää saattanut olla mitään epäilystä siitä, että hänen edessään oli englantilainen ja maanomistaja ja — kaikella kunnioituksella mr Pendycen päinvastaista vakaumusta kohtaan — individualisti. Hänen päänsä ei tosiaan muistuttanut mitään niin paljon kuin Doverin amiraliteettipatsasta — tuota kummaa, pitkää, kaitaista kappaletta, jonka päässä on pieni taite tai mutka ja joka aina ensimmäisenä häiritsee näille maille saapuvien ulkomaalaisten mielenrauhaa herättäen heissä ihmettelyä ja pelkoa.

Hän istui hyvin liikkumattomana pöytänsä ääressä, jonkin verran kumartuneena papereittensa yli sellaisen miehen tavoin, jonka täytyy ponnistaa selvitäkseen asioistaan. Silloin tällöin hän selaili almanakkaa vasemmalla puolellaan tai joitain papereita monissa lokeroissaan. Avoinna ja melkein hänen kätensä saavuttamattomissa oli paksu nidos *Punch* ia — ja maanomistajana oli hänellä tästä aikakautisesta julkaisusta miltei ammattimainen tuntemus. Joutohetkinä oli hänen päävirkistysensä hellien selailulla näitä iäkkäitä piirustuksia, ja John Bullin kuvaa katsellessa häneltä ei koskaan jäänyt ajattelemta: "Keksiäkin tehdä englantilaisesta tuommoinen paksu junkkari!"

Oli kuin taiteilija olisi loukannut häntä henkilökohtaisesti, kieltäytyessään ottamasta häntä itseään esikuvaksi ja luovuttaessaan tämän kunnian toiselle, joka oli jo melkein vanhentunut. Kuullessaan mr Pendycen lausuvan näin väitti kirkkoherra tarmokkaasti vastaan, sillä hän oli itse vankkarakenteinen ja kävi yhä vankemmaksi.

Mutta pyrkiessään näin olemaan luonteenomaisia englantilaisia uskoivat sekä mr Pendyce että mr Barter olevansa kuitenkin varsin kaukana Yrjöjen ja Viktorian aikaisen ajan vanhoista pihvi- ja olut-, portviini- ja satula tyypeistä. He olivat aikansa tasalla olevia maailmanmiehiä, jotka oppikoulu- ja yliopistokasvatuksensa avulla olivat saavuttaneet elämäntottumuksen, ihmis- ja maailmantuntemuksen ja henkisen kehitystason, joka ei ollut koskaan tarvinnut mitään kohentelua. Kumpikin, mutta varsinkin mr Pendyce, otti selvän kaikesta, mikä oli mennyt eteenpäin, käymällä pääkaupungissa kuusi tai seitsemän, jopa kahdeksankin kertaa vuodessa. Tällöin he harvoin ottivat vaimonsa mukaan, heillä kun melkein aina oli tärkeitä toimia suoritettavana — toveri-, kirkollisia tai puoluepäivällisiä, krikettikilpailuja, kirkonkokouksia, Gaiety-teatteri ja mr Barterilla Lyceum. Kumpikin kuului myös klubiinsa — kirkkoherra erääseen mukavaan vanhanaikaiseen paikkaan, missä hän sai lyödä korttia tarvitsematta pelata uhkapeliä, ja mr Pendyce The Templeen, kuten sopii miehelle, joka on vyöryttänyt kaikkia yhteiskunnan kysymyksiä mielessään ja tullut siihen tulokseen, ettei ole mitään todellista vakuutta muuta kuin menneisyydessä.

He menivät aina Lontooseen napisten, mutta tämä oli välttämätöntä, jopa terveellistäkin heidän vaimojensa vuoksi; ja he aina palasivat sieltä napisten, maksojensa vuoksi, jotka suloinen maalaisrauha aina onneksi paransi seuraavaan käyntiin mennessä. Täten he pysyivät vapaina maalaismaisuudesta.

Herransa työhuoneen hiljaisuudessa lintukoira John, jonka pää niinkään oli pitkä ja kapea, oli laskenut sen kypälälleen, ikäänkuin tämän äänettömyyden vaivaamana, ja kun hänen herransa kakisti kurkkuaan, huiskautti se häntäänsä ja käänsi häneen pienen valkoisen kehän ympäröimän silmänsä kuonoansa liikuttamatta.

Kello naksutti pitkän kapean huoneen päässä; korkeista, kapeista akkunoista lankesi päivänvalo koko seinän täyttävissä lasikaapeissa olevien kirjojen korkeihin, kapeihin selkiin; ja tämä keveästi nahalle hajuava huone näytti sopivalta sijalta, missä jokin pitkä, kapea ihanne saatettiin kehittää pitkään, kapeaan päähänsä saakka.

Mutta mr Pendyce olisi torjunut jokaisen käsityksen, että perinnäisyyteen pohjautuvilla ihanteilla saattaisi olla mitään päätä.

"Antakaa minun tehdä velvollisuuteni ja hoitaa tilaani niinkuin rakas isävanhukseksi sitä hoiti ja luovuttaa se pojalleni, jos mahdollista laajennettuna", näin hän toisinaan lausui, hyvin usein ajatteli ja tuon tuostakin rukoili. "Sen enempää minä en tahdo."

Ajat olivat huonot ja uhkaavat. Oli varsin mahdollista, että radikaalinen hallitus palaisi valtaan ja koko maa joutuisi huntingolle. Olihan vain luonnollista ja inhimillistä, että hän rukoili sen olotilan säilymistä, johonka hän uskoi, sen olotilan, johonka hän kuului ja joka oli kiteytynyt sanoihin "Horace Pendyce". Hänen tapansa ei ollut toivottaa tervetulleiksi uusia aatteita. Uuden aatteen, joka hyökkäsi kartanonherran sieluun, otti heti vastaan koko kansa taisteluun nousten ja se joko estettiin maahan nousemasta tai, jos se jo oli maalla, otettiin se heti vangiksi. Ajan oloon tämä onneton otus, jonka valitus ja ähkynä kuului läpi vankilanmuurien, sai vapauden pelkästä ihmisystävällisyydestä ja rauhallisen elämän harrastuksesta, ja sille myönnettiin joitakin etujakin, mutta aina se kuitenkin pysyi "tuona kummana muukalaisraukkana". Muutamana päivänä maan synnynnäiset asukkaat huomaamattomuudessaan sallivat sen mennä naimisiin tai havaitsivat, että se jollakin sopimattomalla tavalla oli hankkinut maailmaan aviottomia lapsia; ja heidän kunnioituksensa tapahtunutta tosiseikkaa kohtaan, kaikkea kohtaan, mikä jo kuului menneisyyteen, esti heitä silloin yrittämästä toimittaa sitä takaisin naimattomuuden tai sen lapsia syntymättömyyden tilaan ja aivan vähitellen he alkoivat sietää tätä tunkeilevaa saalasta. Näin kehittyivät ajatukset mr Pendycon mielessä. Koiransa Johnin lailla, jolla oli vanhoilliset vaistot, hän jokaisen oudon olion lähestyessä asettui poikkiteloin tielle, haukkuen ja hampaitaan näyttäen; ja toisinaan tuotti hänelle suorastaan kärsimystä se ajatus, että jonakin päivänä ei Horace Pendyce enää olisi siinä haukkumassa. Ei kuitenkaan usein, sillä hänellä oli vähän mielikuvitusta.

Koko aamun hän oli käsitellyt Worsted Scottonin omistusoikeuden vanhaa riitakysymystä, minkä alueen hänen isänsä oli antanut aidata ja kerta kaikkiaan opettanut häntä pitämään Worsted Skeynesin erottamattomana osana. Asia oli miltei yläpuolella epäilyn, sillä torpparit, jotka aitaamisen aikana olivat suuressa köyhyydessä leivänhintojen takia, olivat suhtautuneet siihen aivan tylsästi aina viimeiseen vuoteen saakka, minkä laki vaati, jotta kartanonherran haltuunotto tulisi päteväksi, kunnes äkkiä muuan mies, Peacockin isä, oli repinyt reiän aitaukseen ja päästänyt sinne karjansa, minkä takia koko onneton kysymys taas ratkesi auki. Tämä oli tapahtunut vuonna 1885, ja aina siitä lähtien oli ollut alituisia, oikeudenkäyntiä hipovia hankauksia. Mr Pendyce ei koskaan päästänyt unohduksiin sitä, että tuo Peacock oli kaiken takana; sillä hänellä ei ollut tapana uskoa periaatteita toimintaperusteiksi, vaan hän johti kaiken tosiseikoista ja henkilökohtaisuudesta, lukuunottamatta tietenkään sitä, milloin hän itse toimi, jolloin hän hiukan ylpeästi myönsi, että se johtui periaatteista. Hän ei koskaan ajatellut eikä puhunut abstraktisista asioista, osaksi koska hänen isänsä ennen häntä oli välttänyt niitä, osaksi koska hänet oli koulussa niistä vieroitettu, mutta etupäässä siksi, että hän luonteenlaatunsa mukaisesti ei tuntenut mitään harrastusta sellaisiin epäkäytännöllisiin asioihin.

Hänelle oli senvuoksi ihmettelyn aiheena, että hänen omat alustalaisensa näyttäytyivät kiittämättömiksi. Hän täytti velvollisuutensa heitä kohtaan, minkä kirkkoherra, jonka huostaan oli uskottu heidän sielunsa, olisi ollut ensimmäinen myöntämään; hänen tiluskirjansa osoittivat sen, niistä kun kävi ilmi, että hänen keskimääräinen bruttotulonsa nousi vuosittain tuhanteen kuuteensataan puntaan ja (lukuunottamatta Worsted Skeynesin ylläpidon vaatimia satunnaisia menoja) hänen nettotappionsa kolmeensataan puntaan.

Myös vähemmän maallisiin seikkoihin nähden, sellaisiin kuin jumalanpalvelusten laiminlyöminen, taipumus salametsästykseseen tai siveelliseen höllyyteen, saattoi hän hyvällä omallatunnolla vakuuttaa, että kirkkoherra sai olla varma hänen avustuksestaan. Kouriintuntuva tapaus sattui viime kuussa, jolloin hän, huomattuaan erään metsänvartijansa — muuten pystyvä mies toimeensa — aikaansaaneen ruman jutun postinkuljettajan vaimon kanssa, oli erottanut tämän nuoren miehen ja ilmoittanut hänen tupansa vuokrattavaksi.

Hän nousi, meni seinälle kiinnitetyn tilansa kartan ääreen, jonka hän kiersi auki vetämällä vihreästä silkkinuorasta, ja tutkisteli sitä siinä huolellisesti asetellen sormensa milloin sinne, milloin tänne. Hänen koiransa nousi myös ja asettui vaatimattomasti isäntänsä jalkoihin. Mr Pendyce liikahti ja potkaisi sitä. Koira vinkaisi.

"Saakelin koira! Oh, John poloinen!" sanoi mr Pendyce. Hän palasi tuolilleen, mutta kun hän oli merkinnyt väärän kohdan, oli hänen pakko minuutin kuluttua palata kartan ääreen. Lintukoira, joka kuvitteli, että sitä äsken oli oikeudenmukaisesti kohdeltu, lähenei puoliympyrää myöten ja heilutti häntänsä. Tuskin oli se saapunut mr Pendycon jalan luo, kun ovi avautui ja ensimmäinen palvelija toi kirjeen hopeatarjottimella.

Mr Pendyce otti kirjeen, luki sen ja lausui kirjoituspöytänsä kääntyen: "Vastausta ei tule."

Hän istui hiljaisessa huoneessaan tähän asiakirjaan tuijottaen, ja hänen kasvoillaan vaihteli suuttumus, pelästys, epäily ja hämminki. Hän ei pystynyt oikein selvittämään ajatuksiaan muuten kuin ääneen puhumalla, ja hän mutisi itsekseen. Lintukoira John, joka yhä vielä uskoi tehneensä jonkin rikoksen, laskeutui maahan, kiinni hänen jalkaansa.

Mr Pendycen oli sitä helpompi omaksua aikansa vallitseva siveellinen käsityskanta, kun hän ei koskaan ollut sitä syvästi tutkistellut. Mitään tilaisuutta rikkoa sitä vastaan ei hänellä ollut käytännössä ollut, ja tämä teki hänen asemansa vahvemmaksi. Hän oli pikemmin tottumuksesta ja perintötavasta kuin periaatteesta ja omasta vakaumuksesta moitteeton siveellinen luonne.

Ja lukiessaan siinä yhä uudelleen tämän kirjeen läpi hän tunsu itseään yököttävän.

Kirje kuului seuraavasti:

The Firs, 20 p. toukokuuta.

Hyvä herra!

Te lienette tai kenties ette liene kuullut, että minä olen haastanut poikanne mr George Pendycen vastaamaan avioerojutussa vaimoani vastaan. Yhtä vähän Teidän kuin poikanne, vaan ainoastaan mrs Pendycen takia, joka on ainoa kunnioittamani nainen näillä tienoin, minä olen halukas luopumaan kanteesta, jos poikanne kunniasanallaan lupaa, ettei hän enää käy tapaamassa vaimoani.

Olkaa hyvä ja vastatkaa minulle pikaisesti.

Erinomaisella kunnioituksella *Jaspar Bellew*.

Perintötavan tunnustaminen — ja se oli kartanonherran luonteenlaadun mukaista — saattaa sattumalta joutua ristiriitaan yksilön oman yksityiselämän ja mukavuuden kanssa. Hänen säädysään oli perinnäisenä käsityksenä, että nuorten miesten pikkusynteihin oli suhtauduttava suvaitsevaisesti. Nuoret miehet ovat, sanoi hän, nuoria miehiä. Heidän piti, oli hänen tapansa huomauttaa, saada kylvää rikkaruohonsa. Sellainen oli hänen teoriansa. Ainoa vaikeus oli nyt siinä, että hänen piti sovittaa se omaan yksityistapaukseensa, vaikeus, jonka toiset olivat saaneet kokea entisaikoina ja toiset kokisivat tulevana aikoina. Mutta koska hän ei ollut filosofi, ei hän havainnut ristiriitaa teoriansa ja pelkonsa välillä. Hän näki tämän kirjeen järkyttävän koko hänen maailmaansa eikä hän ollut mies sitä alistuvaisesti kärsimään; hän tunsu, että muiden piti kärsiä mukana. Oli ennenkuulumatonta, että tämän Bellew'n tapainen lurjus, tyhjänpäiväinen juomari, mies, joka oli ollut vähällä ajaa hänen ylitseen, pystyisi järkyttämään Worsted Skeynesin seesteistä rauhaa.

Oli valla tämän röyhkilään tapaista esittää moinen syytös hänen poikaansa vastaan. Se oli valla sen kiroton röyhkilään tapaista! Ja mennen äkkiä soittokellon luo hän potkasi koiraansa korvalle.

"Saakelin koira! Oh, John poloinen!" Mutta vihdoinkin varmana siitä, että oli tehnyt jonkun rikoksen, koira kätkeytyi kaukaiseen soppeen, mistä se ei saattanut nähdä mitään, ja painoi kuononsa permantoon.

"Pyydä rouvaa tulemaan tänne!"

Hänen seistessään siinä takan luona vaimoan odottamassa hänen pitkän ja kapean päänsä muodot tulivat selvemmin kuin koskaan näkyviin. Hänen niskansa oli käynyt silmäänpistävästi punaisemmaksi; hänen silmänsä, jotka olivat kuin haavoittuneen joutsenen, näyttivät tunkevan läpi kaiken, mitä hän näki.

Tuon tuostakin kutsuttiin mrs Pendyce miehensä työhuoneeseen, ja mies sanoi silloin hänelle: "Minä haluan kysyä sinun neuvoasi. Se-ja-se on tehnyt niin ja niin... Minä olen tehnyt päätökseni."

Hän tuli näin ollen muutaman minuutin kuluttua. Noudatettuaan miehensä kehoitusta: "Katsopas tätä, Margery!" luki hän kirjeen ja tuijotti mieheensä masentunein katsein ja tämä katsoi häneen takaisin suuttumus omassaan. Sillä tämähän oli ihan traagillista.

Kaikkien ei ole suotu katsella asioita laajalta näkökannalta — katsella yli erämaan kaukaisten kalpeiden virtujen ja punertavan kanervan ja kuutamosten lampien, missä halavat seisovat tummina auringonlaskua vasten ja kaukana kuuluu kuovin valitus — tai nähdä kalliojyrkänteiltä yli viinintumman, hämäräisen meren — tai korkeiden vuorten rinteiltä katsella autereeseen häipyvää tai auringossa välkkyvää, vilisevää etäisyyttä.

Useimpien on suotu alituisesti tuijottaa taloriviin tai takapihaan tai — kuten mrs ja mr Pendycen —

nähdä Worsted Skeynesin vihreät vainiot, siistit puistot ja skottilainen puutarha. Ja tämän taivaanrannan yllä vaappui heidän vanhimman poikansa haaste avioero-oikeuteen kuin pilvenlonka, joka uhkaa hävityksellä.

Mikäli tällainen tapaus saattoi toteutua — ja mielikuvitus ei Worsted Skeynesissä ollut ylen eloisa — uhkasi se hävityksellä tätä aatteiden ja ennakkoluulojen ja toiveiden sopusointuista rakennusta. Silloin ei ensinkään hyödyttäisi sanoa: "Mitä se meitä liikuttaa? Ajatelkoot ja puhukoot ihmiset mitä heitä haluttaa." Worsted Skeynesissa — ja Worsted Skeynes edusti kaikkia herraskartanoita — oli vain yksi seurapiiri, yksi kirkko, yksi koiralauma, kutakin lajia vain yksi. Oli liian tärkeätä, että vaakunakilpi pysyi tahrattomana. Ja kun nämä kaksi, jotka olivat eläneet yhdessä kolmekymmentäneljä vuotta, katsoivat toisiinsa, oli heidän katseessaan uusi ilme; heidän tunteensa olivat kerrankin samat. Mutta koska miehellä aina on arempi kunniantunto, eivät heidän ajatuksensa olleet samat, sillä mr Pendyce ajatteli: "Minä en voi uskoa sitä — sehän häpäisee meidät kaikki!" ja mrs Pendyce ajatteli: "Poikaseni!"

Jälkimmäinen puhui ensin:

"Oh, Horace!"

Kuullessaan hänen äänensä sai kartanonherra voimansa takaisin.

"Siinä ollaan nyt, Margery! Ethän toki usko, mitä tuo junkkari sanoo? Hänen pitäisi saada raippoja. Hän tietää, mitä minä ajattelen hänestä. Se on uusi näyte hänen kirostusta röyhkeydestään! Hän oli vähällä ajaa minun ylitseni, ja nyt —"

Mrs Pendyce keskeytti:

"Mutta, Horace, minä pelkään, että se on totta! Ellen Malden —"

"Ellen Malden?" sanoi mr Pendyce. "Mitä hänellä on tekemistä —" Hän vaikeni, tuijottaen synkästi Worsted Skeynesin karttaan, joka yhä oli kierrettyä auki kuin tunnuskuva kaikesta, mikä tässä oli vaaranalaisena. "Jos todellakin tuo Georgesta on totta", pääsi häneltä, "on hän suurempi tomppeli kuin olen luullut. Tomppeli? Konna hän on!"

Taas oli hiljaista.

Mrs Pendycen sai tuo sana punastumaan, ja hän puri huultaan.

"George ei koskaan voi olla konna!" sanoi hän.

Mr Pendyce vastasi synkästi:

"Häpäisee nimensä!"

Mrs Pendyce puri yhä kovemmin huultaan.

"Mitä ikinä George lieneekin tehnyt", sanoi hän, "on hän varmasti käyttäytynyt gentlemannin tavoin!"

Kartanonherran suu vääntyi yrmeään hymyyn.

"Ihan naisten tapaista!" sanoi hän.

Mutta hymy haihtui ja kummankin kasvoille tuli avuton ilme. Kuten käy ihmisten, jotka ovat eläneet yhdessä tuntematta tosi myötätuntoa toisiaan kohtaan — vaikkakin he todellisuudessa olivat jo kauan sitten lakanneet olemasta siitä tietoisia — he nyt tunsivat ikäänkuin hämmästyksiä, kun heidän harrastuksensa hetkellisesti kävivät yhteen. Ei ollut enää hyvä olla eri mieltä. Se ei auttaisi heidän poikaansa, vaikka he siitä vaikenisivatkin.

"Minä kirjoitan Georgelle", sanoi mr Pendyce lopuksi. "Minä en tahdo uskoa mitään, ennenkuin olen kuullut häntä. Otaksun, että hän sanoo meille toden."

Mutta hänen äänensä värähti.

Mrs Pendyce vastasi sukkelaan:

"Oh, Horace, punnitse tarkoin mitä sanot! Minä olen varma siitä, että hän kärsii!"

Hänen herkkä, iloon taipuisa mielensä kärsi myös, ja kyyneleitä kohosi hänen silmiinsä. Mr Pendycen silmät olivat liian pitkänäköiset huomatakseen niitä. Tämä vamma oli hänessä lisääntynyt naimisiin mentyä.

"Minä aion sanoa hänelle, mitä pidän oikeana", sanoi hän. "Minä tulen punnitsemaan sanojani aikani; minä en aio antaa tämän lurjuksen kiihottaa itseäni."

Mrs Pendyce pyyhkäisi huuliaan pitsireunaisella nenäliinallaan.

"Minä toivon, että sinä näytät kirjeen minulle", sanoi hän.

Kartanoherra katsahti häneen ja huomasi, että hän vapisi ja oli aivan kalpea, ja vaikka tämä ärsytti häntä, vastasi hän melkein ystävällisesti:

"Ei se asia sovi sinulle, rakkaani."

Mrs Pendyce astui askeleen häntä kohti; hänen lempeissä kasvoissaan ilmeni omituinen päättäväisyys.

"Hän on minun poikani, Horace, yhtä paljon kuin sinun."

Mr Pendyce käännähti vaivautuneesti.

"Ei sinun kannata tässä hermostua, Margery. Minä teen mikä paras on. Te naiset menette päästänne pyörälle. Tuo kirottu mies valehtelee! Ellei hän —"

Tällöin lintukoira nousi sopestaan ja eteni keskelle huonetta. Se seiso siinä kaareksi kääntyneenä ja katsoi synkästi isäntäänsä.

"Se on — se on ihan kirottua!" sanoi mr Pendyce.

Ja ikäänkuin vastaten kaiken Worsted Skeynesin puolesta, lintukoira John tarmokkaasti huiskutti sitä hännän tynkää, mikä sillä oli jäljellä.

Mrs Pendyce astui yhä lähemmäksi.

"Entä jos George kieltäytyy antamasta sinulle tuota lupasta, mitä sinä silloin aiot, Horace?"

Mr Pendyce ällistyi.

"Lupausta? Mitä lupausta?"

Mrs Pendyce sysäsi kirjettä.

"Lupausta, ettei hän enää käy häntä tapaamassa."

Mr Pendyce teki torjuvan eleen.

"Minä en aio ottaa mitään määräyksiä tuolta Bellew'ltä", sanoi hän. Sitten hetkisen mietittyään: "Ei käy laatuun antaa hänelle mitään voitonvaraa. Georgen täytyy luvata se minulle joka tapauksessa."

Mrs Pendyce puristi huulensa yhteen.

"Mutta luuletko, että hän tahtoo?"

"Luulenko — luulenko, että kuka tahtoo? Että luulenko minä, että hän tahtoo. Miks'et saata selvästi ilmaista ajatuksiasi, Margery? Jos George tosiaan on saattanut meidät tähän pulaan, saa hän myös saattaa meidät siitä pois."

Mrs Pendyce punastui.

"George ei tule koskaan jättämään häntä pulaan."

Kartanoherra sanoi ärtyneesti:

"Pulaan! Kuka tässä puhuu siitä? George on velvollinen tekemään sen *häntä* kohtaan. Ei siksi, että hän ansaitsisi mitään hienotunteisuutta, jos hän tosiaan —. Et suinkaan sinä tarkoita, että George kieltäytyisi? Ei hän toki koskaan ole sellainen aasi!"

Mrs Pendyce kohotti kätensä ja teki eleen, joka hänen luonteenlaatuunsa katsoen oli intohimoinen.

"Oh, Horace", sanoi hän, "etkö sinä käsitä? *George rakastaa häntä!*"

Mr Pendycen alahuuli tärisi, mikä hänessä oli mielenjärkytyksen merkki. Kaikki hänen luonteensa vanhoillinen tarmo, kaikki se määrätön mykkä voima, mikä piilee uskossa oleviin oloihin, kaikki se itsepintainen muutoksien pelko ja viha, se mittaamaton mielikuvituksen puute, joka aikojen alusta

saakka oli tehnyt Horace Pendycestä maansa itsevaltiaan, kohosi hänen kovasti koetellussa sielussaan.

"Mitä ihmettä se tähän kuuluu?" huusi hän vimmoissaan. "Te naiset! Te ette sitten käsitä mitään! Haaveellisia, typeriä, epäsiiveellisiä — sitä te olette. Älä herran nimessä pane hänen päähänsä mitään sellaisia käsityksiä."

Tämän purkauksen edessä mrs Pendycen kasvot jäähmettyivät; vain hänen silmäluomiensa nykäykset ilmaisivat, että hänen hermonsa värisivät. Äkkiä hän nosti kädet korvilleen.

"Horace!" huusi hän, "älä — Oh, John *raukka!*" Kartanonherra oli äkkiä raskaasti polkaissut koiran kypälää. Elukka ulvahti surkeasti. Mr Pendyce laskeutui polvilleen ja nosti sen jalkaa.

"Kirottu koira!" änkytti hän. "Oh, John poloinen!"

Ja molemmat pitkät kapeat päät olivat hetken ajan lähellä toisiaan.

KIRKKOHERRA JA MAANOMISTAJA

Yhteiskunta-ihmisen ponnistukset, jotka ammoisista ajoista olivat kohdistuneet pysyvien olojen luomiseen, olivat saavuttaneet huippukohtansa Worsted Skeynesissä. Vapaana kaupallisista pyyteistä — sillä tila ei enää palkinnut hoitajaansa —, vapaana laajenemispyrinnöistä, täynnä aikojen perintöä ja tunnelmaa se oli kuin aito jalokivi, joka ei kaivannut mitään vakuuksia. Kuin kehdoissaan viihtyivät siellä kaikki ne perinnäiset laitokset, joista maa eniten ylpeili. Tosiaan mr Pendyce oli näkevinään ajan, jolloin hän puolueelleen tekemiensä palveluksien takia saisi nimittää itseään lordi Worstediksi ja oman kuolemansa jälkeen saisi edelleen istua ylähuoneessa poikansa persoonassa. Mutta kartanonherran sydämessä oli toinenkin tunne — ilma ja metsät ja vainio olivat hänen sydämessään virittäneet rakkauden tähän hänen ja hänen isäinsä kotiin.

Ja täten tunki kauhea levottomuus läpi koko talon Jaspar Bellew'n kirjeen saavuttua. Kenellekään ei mitään kerrottu, ja kuitenkin jokainen tiesi, että jotakin oli kysymyksessä; ja jokainen, aina koiriin saakka, osoitti omalla tavallaan myötätuntoaan talon isäntää ja emäntää kohtaan.

Päivän toisensa jälkeen kävelivät tytöt uudella golf-kentällä umpimähkään lyöden pallojaan; siinä kaikki mitä he saattoivat tehdä. Levottomuus oli tarttunut Cecil Tharpiinkin, joka Beeltä oli saanut sen ehdollisen myöntömyksen, minkä olosuhteet sallivat. Been harmaan tamman loukkaantunutta etujalkaa käsiteltiin tavalla, jonka Tharp äskettäin oli keksinyt, ja tallissa hän tunnusti Bellelle, että rakas vanha kartanonherra näytti "menettäneen ruokahalunsa", joten hänestä ei näyttänyt sopivalta vaivata häntä tällä hetkellä. Silittäen tammansa kaulaa katsoi Bee häneen arasti ja mietiskelevästi.

"Se koskee Georgea", sanoi hän; "minä tiedän, että se koskee Georgea! Oh Cecil! Minä toivoisin olevani poika!"

Nuori Tharp myönsi vasten tahtoaan:

"Niin, mahtaa olla ilkeää olla tyttö."

Keveä puna näkyi Been poskilla. Häntä hiukan loukkasi, että Tharp oli samaa mieltä; mutta hänen kihlattunsa siveli tamman sääriä.

"Isä on todellakin pahalla tuulella", sanoi hän. "Minä toivoisin, että George menisi naimisiin."

Cecil Tharp nosti ympyräisen päänsä; hänen yksinkertaiset, vilpittömät kasvonsa olivat hehkuvan punaiset kumarruksesta.

"Se on selvä kuin päivä", sanoi hän. "Tamma voi erinomaisesti, Bee. Minä luulen, että George huvittelee liiaksi."

Bee käänsi kasvonsa pois ja mutisi:

"Minua inhottaisi asua Lontoossa." Ja hänkin kumartui tunnustelemaan tamman säärtä.

Mrs Pendycen mielestä tunnit näinä päivinä kuluivat uskomattoman hitaasti. Kolmenkymmenen pitkän vuoden ajan hän oli odottanut kaikkea eikä mitään; tavallaan hänellä oli kaikki mitä hän saattoi

toivoa — eikä mitään, niin että odotukseltakin oli katkennut sen ota, mutta oli peloittavaa tällä tavoin odottaa jännittyneenä jotakin määrättyä. Tuskin kului hetkeäkään hänen palauttamatta mieleensä Georgea yksinäisenä ja ristiriitaisten tunteiden repimänä. Kun hänen omat intohimonsa jo ammuin olivat lamaantuneet Worsted Skeynesissä, saivat hänen kuvitteluissaan pojan sieluntaistelut jättiläismäisiä mittoja; eikä hänen äidinvaistonsa erehtynytäkään tämän intohimon voimaan nähden. Oudoin, ristiriitaisin tuntein odotti hän tulosta; toisena hetkenä hän ajatteli: "Se on hulluutta; hänen täytyy luvata — se on liian hirveää!" ja toisena: "Ah! mutta kuinka hän voi, jos hän rakastaa häntä? Se on mahdotonta; entä tuo nainen sitten — ah! hirveää se on!"

Kenties hän on haaveellinen, kuten mr Pendyce oli sanonut; kenties ajatteli hän vain mitä hänen poikansa piti kärsiä. Hammas oli liian suuri, näytti hänestä, ja kuten entisaikoina, jolloin hän vei Georgen mukanaan Cornmarketiin, jotta häneltä otettaisiin pakottava hammas pois, ja aina istui poikansa kättä pidellen, sillävälin kuin pikku hammastohtori veti, ja tunsu hänen nykäyksensä omassakin suussa, niin halusi hän nyt jakaa hänen kanssaan tämän toisenkin "nykäyksen", joka oli niin peloittavan väkivaltainen.

Mrs Bellew'ta kohtaan hän tunsu vain jonkinmoista epämääräistä mustasukkaista kipua; ja tämä tuntui hänestä itsestäänkin oudolta, mutta, ajatteli hän taas, kenties hän oli haaveellinen.

Nyt hän huomasi, mikä arvo on vakaantuneella elämäntottumuksella. Hänen päivänsä olivat niin täynnä puuhaa, että ahdistus pakostakin painui pinnan alle. Yöt olivat paljon peloittavammat, sillä silloin hänen ei pitänyt kestää vain omaa jännitystensä, vaan — kuten luonnollista, koska hän oli vaimo — Horace Pendycen pelko myös. Polaisen kartanonherran mielestä tämä oli ainoa aika, jolloin hän voi saada vapahdusta murheestaan; ja sen vuoksi hän meni entistä aikaisemmin vuoteeseen. Yhä uudestaan toistamalla mielessään pelkojaan ja arveluitaan hän sai lopuksi vähän lepoa. Miks'ei George ollut vastannut? Mitä poika ajatteli; ja yhä niin edespäin, kunnes pelkkä ajatusten yksitoikkoisuus tuotti hänelle unen tarpeen. Mutta hänen vaimonsa vaivat jatkuivat vielä, kun linnut, jotka olivat uneliaasti alkaneet, jo lauloivat täyttä aamukuoroaan. Silloin vasta rouva-parka hiljaa kääntyi, peläten herättävänsä miehensä, ja vaipui uneen.

Sillä George ei ollut vastannut.

Kylään tekemillään aamukäynneillä tunsu Mrs Pendyce nyt ensi kertaa, siitä saakka kuin hän oli ruvennut siellä käymään, oman ahdinkonsa avulla astuneensa sen epäluulon muurin yli, mikä tähän saakka oli vieroittanut hänet köyhempien naapurien sydämistä. Häntä ihmetytti se epähienous, millä hän teki heille kysymyksiä ja tunkeutui heidän huoliinsa, mihinkä hänet saattoi salainen halu vapautua omista ajatuksistaan; ja häntä hämmästytti, kuinka hyvän vastaanoton tämä sai — kuinka he suorastaan näyttivät pitävän siitä, ikäänkuin olisivat tietäneet sillä tekevänsä hänelle hyvää. Muutamassa mökissä, missä hän kauan oli surkuttelevalla ihmettelyllä pannut merkille kalpeakasvoisen, mustasilmäisen tytön, joka näytti hiipivän piiloon kaikkien katseilta, hänelle esitettiin avunpyyntökin; tyttö kääntyi hänen puoleensa peloittavan salaperäisenä takapihalla, missä Mrs Barter ei saattanut heitä kuulla.

"Oh, rouva! Toimittakaa minut pois täältä! Minä olen ahdingossa — se tulee pian, enkä minä tiedä, mitä tehdä."

Mrs Pendyce värisi ja ajatteli koko kotimatkan: "Poloinen pikku olento — poloinen pikku olento!" ja hän vaivasi päätään kysymyksellä, kenelle hän voisi uskoa tämän asian ja kysyä neuvoa; ja jotakin kalpeakasvoisen, mustasilmäisen tytön kauhusta ja salaperäisyydestä siirtyi häneen, sillä hän ei keksinyt ketään — ei edes Mrs Barter voinut tulla kysymykseen, sillä vaikka hänen sydämensä oli lempeä, kuului se kuitenkin kirkkoherralle. Silloin hänelle valkeni; hän tuli ajatelleeksi Gregoria.

"Kuinka minä saatan kirjoittaa hänelle", ajatteli hän, "kun minun poikani —"

Mutta hän kirjoitti kuitenkin, sillä Totteridgein vaisto hänen sisimmässään sanoi, että muiden oli toimitettava asiat hänen puolestaan; uskalsipa hän vaikkakin kaukaisesti, viittailla siihen, mitä hänellä oli sydämellään. Ja Pendycein vaakunan kotkansilmän ja tunnuslauseen: *Strenuus aureaque penna* alla oli hänen näin kuuluva kirjeensä:

Rakas Grig!

Voitko tehdä mitään pienelle tyttöraukalle täältä kylästä, joka on 'ahdingossa' — ymmärräthän, mitä minä tarkoitan. Sitä pidetään niin kauheana syntinä näillä seuduilla, ja hän näyttää niin nääntyneeltä ja pelästyneeltä, pikku raukka! Hän on kaksikymmenvuotias. Hän tarvitsee paikan, missä hän voi salata onnettomuutensa, ja toisen minne mennä, kun se on ohi. Kukaan ei tahdo olla missään tekemisissä hänen kanssaan täällä, missä hänen asiansa tunnetaan, sanoo hän; ja tosiaankin minä olen jo kauan pannut merkille, kuinka kalpealta ja nääntyneeltä hän näyttää, ja kuinka hänellä on suuret mustat pelästyneet silmät. Minä en voi

kääntyä kirkkoherramme puoleen, sillä vaikka hän monessa suhteessa on hyvä mies, on hän niin jyrkkä mielipiteissään; ja Horace tietenkään ei voi tehdä mitään. Minä *niin* tahtoisin tehdä jotain hänen hyväkseen; minä voisin säästää vähän rahaa, mutta minä en voi keksiä mitään paikkaa minne hän voisi mennä, ja siinä on pulma. Häntä näyttää myös ahdistavan ajatus, että asia on tuleva ilmi, minne hän meneekin. Eikö se ole kauheaa? Tee jotain, jos voit. Minä olen varsin huolissani Georgesta. Toivoakseni se rakas poika voi hyvin. Jos sinä joskus menet hänen klubinsa ohi, niin voisitko pistäytyä sinne ja kysellä hänen kuulumisiaan? Hän on toisinaan niin hidas kirjoittamaan. Hauska olisi nähdä sinua täällä, rakas Grig; seutu on niin kaunis juuri nyt, tammets varsinkin, eivätkä omenapuut ole vielä kukkineet loppuun, mutta kai sinulla on liika kiire. Mitenkä Helen Bellew voi? Onko hän kaupungissa?

Sinun harras serkkusi *Margery Pendyce*.

Kello neljä samana iltapäivänä ilmoitti kovasti hengästynyt toinen palvelija hovimestarille, että Peacockin talossa oli tulipalo. Hovimestari kiiruhti heti kirjastoon. Mr Pendyce, joka oli istunut hevosen selässä koko aamun, seiso ratsastuspuvussaan, väsyneenä ja nääntyneenä Worsted Skeynesin kartan edessä.

"Mitä tahdot, Roster?"

"Peacockin talossa on tulipalo, herra."

Mr Pendyce katsoi häneen hämmästyneenä.

"Mitä?" sanoi hän. "Tulipalo keskellä kirkasta päivää! Tyhmyyksiä!"

"Te voitte nähdä liekit talon edustalta, herra."

Uupunut ja napiseva ilme haihtui mr Pendycen kasvoilta.

"Soittakaa tallikelloa!" sanoi hän. "Käske kaikki tuomaan sankoja ja tikapuita! Lähetä Higson Cornmarketiin tamman selässä. Mene sanomaan mr Barterille ja hälytä kylä. Älä seiso siinä — herra varjelkoon! Soita tallikelloa!" Ja tempaisten ratsastuspiiskansa ja lakkinsa hän juoksi hovimestarin ohi, John-koira kintereillään.

Porraspuiden yli ja polkua myöten, joka lävistäjänä meni ohrapellon yli, hän liikkui kankein jaloin, ja hänen koiransa, joka ei vielä ollut oivaltanut tilannetta, tepasteli hiukan ihmeissään hänen edellään. Kartanonherra oli pian hengästynyt — siitä, kun hän viimeksi oli juossut neljännesmailin, oli kaksikymmentä vuotta tai enemmän. Kuitenkaan hän ei vähentänyt vauhtiaan. Kaukana hänen edellään juoksi ratsupoika, hänen takanansa joku työmies ja palvelija. Worsted Skeynesin tallikello alkoi soida. Mr Pendyce kiipesi porraspuiden yli ja pääsi tielle, missä hän törmäsi yhteen kirkkoherran kanssa, joka myöskin juoksi kasvot punaisina kuin tomaatti. He juoksivat rinnan.

"Mene sinä edeltä!" huohotti mr Pendyce lopulta, "ja sano heille, että minä olen tulossa!"

Kirkkoherra epäröi — hänkin oli lopen hengästynyt — ja lähti läähättäen menemään. Painaen kädellä kylkeään käveli kartanonherra vaivalloisesti eteenpäin; hän ei pystynyt enää juoksemaan. Tienkäänteessä olevasta aukosta hän näki äkkiä vaaleanpunaiset tulikielet taivasta vasten.

"Herra varjelkoon!" änkytti hän ja rupesi sulasta kauhusta juoksemaan taas. Nämä peloittavat kielet nuolivat ilmaa erään avaran ladon, muutamien olkisuovien, tallien ja ullakkohuoneiden kattojen yläpuolella. Puolisen tusinaa ihmisiä kaatoi sangoilla vettä liekkeihin. Kartanoherralle ei selvinnyt, kuinka merkityksettömiä heidän ponnistuksensa olivat. Vavisten ja tuntien ilkeää kipua keuhkoissaan hän heitti takin yltään, tempasi sangon kookkaalta maatyömieheltä, joka luovutti sen kunnioittavasti, ja liittyi sammuttajien joukkoon. Peacock, talon viljelijä, juoksi hänen ohitse; hänen kasvonsa ja pyöreä punainen partansa olivat noiden liekkien väriset, joita hän koetti sammuttaa; pysähtymättä valuivat kyöneleet hänen silmistään pitkin kuumia kasvoja. Hänen vaimonsa, pieni tumma vääräsuinen nainen, rehki kuin riivattu pumpun ääressä. Mr Pendyce huohotti hänelle:

"Tämä on kauheata, mrs Peacock — tämä on kauheata!"

Kaikkien näkyvillä mustassa puvussaan ja valkeissa paidanhihoissaan hakkasi kirkkoherra kirveellä navetan seinälaudoitusta — sen ovi oli jo liekkien vallassa. Melskeen yli kuului hänen äänensä, kun hän huusi määräyksiä, joihin kukaan ei kiinnittänyt huomiota.

"Mitä siellä navetassa on?" huohotti mr Pendyce.

Mrs Peacock, jonka ääni oli käheä vimasta ja surusta, vastasi:

"Vanha hevonen ja lehmistä kaksi!"

"Herra varjelkoon!" huusi kartanonherra ja syöksyi eteenpäin sankoineen.

Muutamia kyläläisiä tuli juosten paikalle, ja hän huusi heille, mutta mitä hän sanoi, sitä eivät tienneet he eikä hän itsekään. Hevosen ja lehmien huutoihin ja korskuntaan, liekkien lakkaamattomaan sähinään hukkuivat kaikki heikommät äänet. Ihmishuudoista kuului vain kirkkoherran ääni räsähtelevien kirveeniskujen välistä.

Mr Pendyce kompastui kumoon; hänen sankonsa heltisi hänen käsistään, ja hän makasi pitkällään siinä mihin oli kaatunut, liian uupuneena liikahtaakseen. Hän saattoi vielä kuulla kirkkoherran huudot ja hänen kirveensä räsähtelyn. Joku auttoi hänet jaloilleen, ja vavisten niin, että hän tuskin saattoi seistä, hän otti kirveen erään juuri saapuneen tukevan nuorukaisen kädestä, ja asettuen kirkkoherran viereen iski heikosti laudoitusta vastaan. Liekit ja savu täyttivät nyt koko navetan ja tulivat tulvimalla aukosta, jonka he olivat saaneet tehdyksi. Mutta ei kumpikaan hellittänyt. Hurjalla iskulla raivasi mr Barter tien auki. Heidän takanaan hurrattiin, mutta mikään elukka ei tullut esiin. Kaikki kolme olivat kuolleet savuun ja liekkeihin.

Kartanonherra, joka saattoi nähdä sisään, heitti kirveensä maahan ja peitti silmänsä käsillään. Kirkkoherran suusta pääsi ääni, joka muistutti synkkää kirousta, ja hänkin heitti kirveensä maahan.

Repeytynein ja mustunein vaattein seisoj kartanonherra kaksi tuntia myöhemmin navetan raunioilla. Tuli oli sammunut, mutta tuhka hehkui vielä. Pelästynyt ja läähättävä John-koira nuoli isäntänsä kenkiä, aivan kuin olisi pyytänyt anteeksi, että se oli pelännyt niin kovasti ja pysytellyt niin etäällä. Mutta jokin sen silmissä näytti sanovan:

"Pitkö sinun tosiaan panna toimeen tällainen tulipalo, isäntä?"

Musta käsi tarttui kartanonherran käsivarteen, ja käheä ääni lausui:

"Minä en unohda tätä, herra!"

"Herra varjelkoon, Peacock!" vastasi mr Pendyce, "mitäs turhia! Kai teillä on palovakuutus?"

"Kyllä, minulla on palovakuutus, mutta minä ajattelen elukoita!"

"Oh!" sanoi kartanonherra kauhistuen.

Nelipyörärattaat veivät hänet ynnä kirkkoherran yhdessä kotiin. Heidän jalkojensa alle olivat kummankin koirat ryömineet ja murisivat siellä hiljaa toisilleen. Joukko hurrasi heidän lähtiessään.

He lähtivät vaiteliaina ja kuolemanväsyneinä. Mr Pendyce sanoi äkkiä:

"Minä en saa noita elukkaparkoja mielestäni, Barter!"

Kirkkoherra nosti käden silmilleen.

"Minä rukoilen Jumalaa, ettei minun koskaan tarvitsisi nähdä sitä näkyä uudestaan. Elukkaparat, elukkaparat!"

Ja tunnustellen salaa koiransa kuonoa hän jätti kätensä eläimen lämmintä, pehmeää, joustavaa suuta vasten, joka nuoli sitä yhä uudestaan.

Omalla puolellaan mr Pendyce huomaamatta teki aivan samoin.

Ajoneuvot menivät ensin pappilaan, missä mrs Barter lapsineen seisoj ovensuussa. Kirkkoherra pisti päänsä takaisin rattaisiin, sanoen:

"Hyvää yötä, Pendyce. Sinä tulet olemaan kankea huomenna. Minä aion antaa vaimoni hieroa itseäni Ellimanilla!"

Mr Pendyce nyökkäsi, nosti hattuaan ja rattaat jatkoivat matkaansa. Hän nojautui taaksepäin ja sulki silmänsä — verrattain miellyttävä tunne alkoi vallata hänet. Tosin hän tulisi olemaan kankea huomenna, mutta olihan hän tehnyt velvollisuutensa. Hän oli näyttänyt heille, mitä vanha veri merkitsee, tehnyt jotain tukeakseen sitä järjestelmää, mikä oli — hän itse. Ja hänellä oli uudenlainen ystävällinen tunne Peacockia kohtaan. Mikään ei siinä määrässä kuin pieni vaara ollut omiaan lisäämään alempien luokkien uskollisuutta; silloin he ainakin tunsivat, että tarvittiin johtajia!

John-koira pisti kuononsa esiin hänen polviensa välistä ja käänsi häneen punapohjaiset silmänsä.

"Isäntä", näytti se sanovan. "Minä tunnen itseni vanhaksi. Minä tiedän, että on asioita tässä elämässä,

joihin minun ymmärrykseni ei riitä, mutta sinä, joka tiedät kaiken, toimitat kyllä niin, että me saamme olla yhdessä kuolemassakin."

Vauhti hiljeni kujan päähän päästyä, ja kartanonherran ajatukset saivat uuden suunnan. Kaksikymmentä vuotta aikaisemmin hän olisi voittanut Barterin kilpajuoksussa maantiellä. Barter oli vain neljäkymmentäviisivuotias. Olisi ollut liikaa vaadittua antaa hänelle neljäntoista vuoden etumatka ja kuitenkin voittaa hänet. Hän tunsu omituista ärtymystä Barteria kohtaan — mies oli esiintynyt hyvin edukseen! Hän ei ollut karttanut mitään! Elliman oli liian tuimaa! Homocea oli paikallaan. Margery saisi hieroa häntä. Ja ikäänkuin vaimon nimen mieleenjuolahduttamana muistui äkkiä mr Pendycen mieleen George, ja ohi oli huojennus, jota hän oli huolistaan tuntenut. Mutta John-koira, joka vainusi kodin lähestyvän, alkoi hiljaa vikistä, jotta rattaat pysähtyisivät, ja huiskutti huolimattomasti häntänsä isäntänsä kenkää vasten.

Hyvin kankeana, kulmat rypyssä ja alahuuli tärisevänä kartanonherra astui rattailta ja alkoi vaivalloisesti nousta portaita, jotka veivät hänen vaimonsa huoneeseen.

PUISTO

Joka vuoden toukokuussa tulee päivä, jolloin Hyde Park on kuin lumottu. Viileä tuulihenki lepaduttaa lehtiä, helteinen aurinko välkkää Long Waterilla, joka oksalla, joka ruohonkorressa. Linnut laulavat pienten sydäntensä yltäkyläisyydestä, soittokunta antaa iloisimpien säveltensä kaikua, vaaleat hattarat kiitävät kilpaa korkealla sinisellä taivaalla. Tarkkaan ei voi sanoa, miksi ja millä lailla tämä päivä eroaa edelläkävneistä ja myöhemmin tulevasta; on kuin puisto puhuisi: "Tänään minä elän; mennyt on mennyttä; tulevasta minä en välitä!"

Ja ne, jotka tänä päivänä sattumalta joutuvat puistoon, eivät voi olla joutumatta lumouksen valtaan. Heidän askeleensa vilkastuvat, heidän liepeensä liehuvat, heidän keppinsä heiluvat, heidän silmänsäkin loistavat — silmät, jotka ovat niin tylstyneet katujen katselemisesta; ja jokainen, jolla on lemmitty, ajattelee häntä ja käy hänen kanssaan milloin missäkin keskellä vaeltavaa joukkoa. Näille puisto ja kaikki siellä käyvät lempeätunteiset kuolevaiset nyökäyttävät päätään ja hymyilevät.

Iltapäivällä oli lady Maldenin luona Prince's Gate ollut kokous, missä on käsitelty työläisnaisten asemaa. Siellä oli syntynyt jonkin verran kiihkeä keskustelu, sillä eräs henkilö oli noussut ja todistanut jotakuinkin kumoamattomasti, että työläisnaisilla ei ollut minkäänlaista asemaa ensinkään. Gregory Vigil ja mrs Shortman olivat yhdessä poistuneet tästä kokouksesta ja sivuutettuaan Serpentine-lammikon he oikaisivat nurmikon poikki.

"Mrs Shortman", sanoi Gregory, "emmekö me teistä ole hiukan hulluja kaikki?"

Hän kantoi hattua kädessään, ja hänen kaunis harmahtava tukkansa, joka oli pörröttynyt kokouksen kiihotuksessa, ei ollut vielä laskeutunut alalleen hänen päähänsä.

"Niin, mr Vigil, minä en oikein —"

"Me *olemme* kaikki hiukan hulluja! Mitä tuo lady Malden oikein tarkoitti moista puhuessaan? Minä inhoan häntä."

"Oh, mr Vigil! Hän tarkoittaa niin hyvää!"

"Tarkoittaa hyvää?" matki Gregory. "Minä inhoan häntä! Miksi menimmekään hänen ilkeään salonkiinsa? Katsokaa tuota taivasta!"

Mrs Shortman katsoi taivaaseen.

"Mutta, mr Vigil", sanoi hän vakavasti, "muuten eivät asiat koskaan tulisi toimitetuiksi. Toisinaan minusta tuntuu, kuin te katselisitte kaikkea liiaksi siltä kannalta kuin niiden *pitäisi* olla!"

"Linnunrata!" sanoi Gregory.

Mrs Shortman nyrypisti suutaan; hän tunsu, että hänen oli mahdoton tottua Gregoryn pilantekotapaan.

He olivat harvasanaisia loppumatkallaan Y.N.L.P:hen, missä miss Mallow istui kirjoituskoneensa ääressä ja luki novellia.

"Täällä on useampia kirjeitä teille, mr Vigil."

"Mrs Shortman sanoo, että minä olen epäkäytännöllinen", vastasi Gregory. "Onko se totta, miss Mallow?"

Miss Mallow'n poskien puna levisi hänen viettäville olkapäilleen saakka.

"Oi, ei. Te olette erinomaisen käytännöllinen, mutta — kenties — enhän minä tiedä, mutta kenties te koettatte aikaansaada mahdottomia, mr Vigil."

"Bilcock Buildings!"

Oli minuutin hiljaisuus. Sitten alkoi mrs Shortman kirjoituspöytänsä ääressä sanella, ja kirjoituskone rupesi nakuttamaan.

Avattu kirje edessään istui Gregory nojaten päätä käsiinsä. Ääni lakkasi kuulumasta, kirjoituskone lakkasi nakuttamasta, mutta Gregory ei liikahtanut. Kääntyen hieman istuimillaan katsoivat molemmat naiset häntä. Heidän silmänsä kohtasivat toisensa ja kääntyivät heti muuante. Muutama hetki myöhemmin he taas jäivät katsomaan häntä. Yhä vielääkään ei Gregory liikahtanut. Arka huomauttamisen halu alkoi viritä kummankin naisen silmissä.

"Mr Vigil", sanoi mrs Shortman lopuksi. "Mr Vigil, luuletteko —"

Gregory kohotti kasvonsa; ne olivat punastuneet tukanrajaan saakka.

"Lukekaa tämä, mrs Shortman!"

Ojentaen tälle vaaleanharmaan kirjepaperin, jossa oli kotkan kuva ja tunnuslause *Strenuus aureaque penna* hän nousi ja alkoi astua edestakaisin huoneessa. Ja sillä välin kuin hän pitkin, kevein askelin käveli edestakaisin, kirjoituspöydän ääressä istuva nainen luki tarkkaan läpi kirjeen ja konekirjoittajatar istui liikkumattomana, punastunein ja kateellisin kasvoin.

Mrs Shortman taittoi kirjeen kokoon, asetti sen pöydälle ja sanoi katsettaan kohottamatta:

"Tietenkin asia on hyvin paha tuolle tyttöparalle, mutta, mr Vigil, niin täytyy tosiaankin *aina* olla, jotta estettäisiin —"

Gregory pysähtyi, ja hänen loistavat silmänsä hämmensivät mrs Shortmanin; ne näyttivät hänestä epäkäytännöllisiltä. Hän jatkoi painokkaasti:

"Ellei siitä seuraisi mitään häpeää, ei olisi mitään mahdollisuutta ehkäistä sitä. Minä tunnen maaseudun paremmin kuin te, mr Vigil."

Gregory nosti kädet korviinsa.

"Meidän täytyy heti hankkia hänelle jokin paikka."

Akkuna oli selkosen selällään, niin ettei hän voinut työntää sitä enemmän auki, ja hän seiso siinä kuin katsellen äskeistä kohtaa taivaalla. Ja taivas oli hyvin sininen, ja suuria valkoisia hattaralintuja kiiti sen yli.

Hän kääntyi akkunasta pois ja avasi toisen kirjeen.

Lincoln's Inn Fields 24 p. toukok. 1892.

Parahin Vigil!

Tavatessani eilen holhokkisi sain häneltä kuulla, ettei hän ole kertonut sinulle erästä seikkaa, mikä — kuten pelkään — tulee suuresti huolettamaan sinua. Minä kysyin häneltä suoraan, toivoiko hän, että sinut pidettäisiin jutusta erillä, ja hän vastasi: 'On parempi, että hän saa sen tietää, mutta minä olen pahoillani hänen puolestaan.' Pääasia on seuraava: Bellew on joko saanut vainua siitä, että me pidämme häntä silmällä, tai on joku juorunnut siitä hänelle, joka tapauksessa hän on ehtinyt ennen meitä, pannut alulle oikeusjutun holhokkiasi vastaan ja sekoittanut George Pendycen juttuun. George näytti minulle haasteen. Jos se käy välttämättömäksi, on hän valmis vannomaan, että syytös on perusteeton. Hän tietysti asettuu 'kunnianmiehen' tavan mukaiselle kannalle.

Minä menin heti tapaamaan holhokkiasi. Hän tunnusti syytöksen oikeaksi. Minä kysyin häneltä, halusiko hän puolustautua ja tehdä vastasyytteen miestänsä vastaan. Tähän hän sanoi: 'Se on minulle täydellisesti yhdentekevää.' Minä en saanut hänen suustaan mitään

muuta kuin tämän, ja vaikka se kuului kummalta, niin minä luulen, että se on totta. Hän näyttää olevan välinpitämättömässä mielentilassa ja tuntee tuskin mitään erikoista vihamielisyyttä miestänsä kohtaan.

Haluan tavata sinua, mutta vasta sitten, kun olet huolellisesti harkinnut tämän asian. Velvollisuuteni on kiinnittää huomiotasi eräisiin seikkoihin. Jos oikeusjuttu tulee käyntiin, on se oleva hyvin epämiellyttävä Georgelle ja vielä epämiellyttävämpi, milteipä tuhoisa, hänen omaisilleen. Syyttömät saavat tällaisissa tapauksissa melkein aina kärsiä eniten. Jos vastasyite nostetaan, tulee siitä asianomaisten yhteiskunnallisen aseman vuoksi heti *cause célèbre* ja se tulee otaksuttavasti antamaan puheenaihetta oikeusistuimelle ja päivälehdistölle useammaksi päiväksi, kenties pitemmäksikin ajaksi, ja sinä tiedät, mitä se merkitsee. Ja taas puolustautumatta jääminen sotii, katsoen siihen mitä on tiedossamme, siveellistä näkökantaa lukuunottamattakin, taisteluvaistojeni vastaan. Minä neuvoisin senvuoksi tekemään kaiken, mikä mahdollista on, jotta estettäisiin juttu ensinkään tulemasta oikeuden eteen.

Minä olen neljätoista vuotta vanhempi mies kuin sinä. Minä tunnen vilpittöntä kunnioitusta sinua kohtaan ja haluaisin säästää sinua kärsimykseltä. Kohtauksiemme kuluessa olen varsin tarkkaan huomionnut holhokkiasi, ja vaikka minä kenties loukkaan sinua, aion nyt puhua suuni puhtaaksi. Mrs Bellew on varsin merkillinen nainen. Muutamain minun läsnäollessani tekemäisi vihjausten perusteella uskon, että sinulla on hänestä tuiki väärä käsitys. Luullakseni hän kuuluu niihin intohimoisiin luonteisiin, joihin me turhaan haaskaamme arvostelujamme, moitteitamme, jopa myötätuntoammekin. Jos tällainen nainen kuuluu maalaissukuun ja olosuhteitten kautta joutuu seuraelämään, tulee hän aina herättämään huomiota. Jos sinä selvittäisit tämän itsellesi, niin sinä luullakseni säästäisit itseltäsi tuntuvasti kärsimystä. Lyhyesti sanoen minä pyydän sinua olemaan ottamatta häntä ja hänen olosuhteitaan liika vakavasti. On aina olemassa koko joukko sellaisia miehiä ja naisia kuin hänen miehensä ja hän, ja he tulevat aina suuremmassa tai vähemmässä määrässä olemaan julkisen huomion esineinä. Jos muut painuvatkin pohjaan, pysyy hän kyllä pinnalla, yksinkertaisesti koska hän ei voi sille mitään. Haluaisin, että sinä näkisit asiat sellaisina kuin ne ovat.

Uudelleen pyydän sinua, rakas Vigil, suomaan minulle anteeksi, että kirjoitan sinulle näin, ja uskomaan, että ainoa haluni on säästää sinulta turhaa kärsimystä.

Tule tapaamaan minua niin pian kuin olet miettinyt asiaa.

Sinun harras ystäväsi *Edmund Paramor*.

Gregory liikahti kuin sokea ihminen. Molemmat naiset olivat heti jalkeilla.

"Mikä teidän on, mr Vigil? Voimmeko auttaa teitä?"

"Kiitos, ei se ole mitään. Olen saanut eräitä huonoja uutisia. Aion mennä hengittämään vähän raitista ilmaa. Minä en tule takaisin enää tänään."

Hän otti hattunsa ja meni.

Hän käveli puistoa kohti, tietämättään hakien väljintä paikkaa, raikkainta ilmaa. Hän oli liittänyt kätensä yhteen selkensä taakse, hänen päänsä oli kumarruksissa. Ja luonto kun ennen kaikkea on ironinen, sattui, että hän pyrki puistoon juuri tänään, kun se oli iloisimmillaan. Ja kaukana puistossa, niin lähellä keskustaa kuin mahdollista, hän panihe pitkäkseen nurmikolle. Pitkän hetken hän makasi liikkumatta pidellen käsiä silmillään, ja huolimatta mr Paramorin huomautuksesta, että hänen kärsimyksensä oli turha, hän kärsi.

Eniten hän kärsi täydellisestä yksinäisyydestään, sillä hän oli hyvin yksinäinen mies, ja nyt hän oli kadottanut sen, minkä hän uskoi omistavansa. On vaikeata eritellä kärsimystä, vaikeata sanoa, kuinka paljon hän kärsi, koska hän rakastuneena tuohon naiseen oli salassa ajatellut saavansa hiukkasen vastarakkautta, ja kuinka paljon hän kärsi siitä, että hänen yksityinen kuvansa hänestä, kuva, jonka hän itseksensä oli maalannut, oli veitsellä raadeltu rikki. Ja hän makasi ensin kasvoillaan, sitten selällään, yhä pitäen kättä silmillään. Ja hänen ympärillään makasi muita miehiä ruohikossa, ja toiset olivat yksinäisiä, toiset nälkäisiä ja jotkut nukkuivat; ja toiset makasivat siinä, koska oli miellyttävää olla joutilaina ja paistattaa päivää; ja muutamien vieressä makasivat heidän tyttönsä, ja näitä ei Gregory sietänyt nähdä, sillä hänen sielunsa ja aistinsa isosivat. Viereisillä istutuksilla oli kyyhkysia, jotka eivät hetkeksikään lakanneet kuhertelemasta. Hetkeksikään eivät rastaat lopettaneet lemmenlaulujaan eikä aurinko helteistä, suloista paistettaan eivätkä hattarat lemmenleikkiään ylhäällä taivaalla. Oli päivä, joka oli vailla menneisyyttä ja vailla tulevaisuutta, ja silloin ei ihmisen ole hyvä olla yksinään. Eikä

kukaan mies katsonut häneen, koska se ei ollut kenenkään miehen asia, mutta siellä täällä joku nainen loi silmäyksen tähän solakkaan mieheen, jolla oli käsi silmillä, ja ihmetteli kenties, mitä käden takana mahtoi olla. Jos he olisivat sen tienneet, olisivat he hymyilleet naishymyään, kun hän niin oli saattanut yhdestä heistä erehtyä.

Gregory makasi aivan hiljaa, katsellen, ja koska hän oli uskollinen sielu, ei hän moittinut naista, vaan kuin jousi, jota on jännitetty liikaa, palasi hänen mielensä hyvin, hyvin hitaasti entiselleen, ja koska hän ei sietänyt nähdä asioita semmoisina kuin ne olivat, alkoi hän taas nähdä ne semmoisina kuin ne eivät olleet.

"Hänet on pakotettu tähän", ajatteli hän. "Syy on George Pendycen. Minun silmissäni hän on, hänen täytyy olla, sama kuin ennen."

Hän kääntyi taas kasvoilleen. Ja pian isännästään eksynyt koira haisteli hänen kenkiään ja asettui istumaan vähän matkan päähän odottamaan, että Gregory jotenkin auttaisi sitä, sillä sen vainu sanoi, että hän kuului senlaatuisiin ihmisiin.

EPÄMÄÄRÄINEN ASEMA WORSTED SKEYNESISSÄ

Kun Georgen vastaus vihdoinkin saapui, olivat kurjenmiekat täydessä kukassa Worsted Skeynesin skottilaisessa puutarhassa. Ne kasvoivat suurin joukoin ja niitä oli kaikenvärisiä, purppuraisista vaalean harmaisiin, ja niiden läpätunkeva suloinen tuoksu häilyi ilmassa.

Tätä vastausta odotellessa oli mr Pendycen tavaksi tullut käyskennellä näiden istutusten välissä, käsi selän takana, sillä hän oli vielä vähän jäykkä, ja seitsemän askeleen päässä seurasi häntä musta John-koira, joka vaivautuneena käänsi liikkuvaisia sieraimiaan joka puolelle.

Tällä tavoin he kaksi viettivät joka päivä tunnin kello kahdestatoista yhteen. Kumpikaan ei olisi osannut sanoa, miksi he siinä kävelivät, sillä mr Pendyce kammoksui joutilaisuutta ja John-koira vieroi kurjenmiekkokojen tuoksua; itse asiassa kumpikin tässä totteli sitä luonteensa osaa, joka on yläpuolella järjen. Ja vaikka Mrs Pendyceä myös halutti tämän tunnin kuluessa kävellä kukkiensa keskellä, totteli hänkin sitä osaa itsestään, joka on järjen yläpuolella ja joka sanoi hänelle, että oli parempi jättää se tekemättä.

Mutta Georgen vastaus saapui vihdoinkin.

Stoalaisten klubi.

Rakas isä!

Kyllä, Bellew on nostanut oikeusjutun. Olen sen johdosta ryhtynyt asian vaatimiin toimenpiteisiin. Mitä tulee pyytämäsi lupaukseen, niin en minä voi antaa mitään sellaista. Voit sanoa Bellew'lle, että tahdon ensin nähdä hänen menevän hiiteen.

Sinun harras poikasi *George Pendyce*.

Mr Pendyce sai kirjeen aamiaispöydässä istuessaan ja hänen lukiessaan sitä oli huoneessa aivan hiljaista, sillä kaikki olivat nähneet kuoressa olevan käsialan.

Mr Pendyce luki sen kahteen kertaan, kerran silmälasit nenällään ja kerran ilman, ja luettuaan sen toiseen kertaan hän pisti sen povitaskuunsa. Ainoakaan sana ei jäänyt häneltä huomaamatta; hänen silmänsä, jotka olivat hiukan vaipuneet sisään muutamana viime päivänä, katsoivat suuttumusta ilmaisten hänen vaimonsa kalpeihin kasvoihin. Bee ja Norah katsoivat alas, ja koirat, neljä luvultaan, olivat aivan hiljaa, aivankuin nekin olisivat ymmärtäneet asian. Mr Pendyce työnsi lautasensa takaisin, nousi ja poistui huoneesta.

Norah katsahti ylös.

"Mikä on kysymyksessä, äiti?"

Mrs Pendycen päätti huimasi, mutta hän sai itsensä heti hillityksi.

"Ei mikään, rakkaani. Tänä aamuna on kovin kuuma, eikö sinustakin? Minä menen vain huoneeseeni ja otan vähän hajusuolaa."

Hän poistui, vanhan Royn saattamana; John-koira, joka isäntänsä äkkiä lähtiessä oli jäänyt oven taakse, riensi hänen edellään.

Norah ja Bee työnsivät lautasensa pois.

"Minä en voi syödä, Norah", sanoi Bee. "On kauheata, kun ei tiedä mitä tapahtuu."

Norah vastasi:

"On ihan sietämätöntä olla tyttö. Voisi aivan yhtä hyvin olla koira kuin tyttö, kun ei kuitenkaan saa mitään tietää!"

Mrs Pendyce ei mennyt huoneeseensa; hän meni kirjastoon. Hänen miehensä istui kirjoituspöytänsä ääressä, Georgen kirje edessään. Kynä oli hänellä kädessään, mutta hän ei kirjoittanut.

"Horace", sanoi Mrs Pendyce lempeästi, "tässä on John-raukka!"

Mr Pendyce ei vastannut, mutta ojensi alaspäin kynättömän kätensä. John-koira peitti sen suudelmilla.

"Annatko minun nähdä kirjettä?"

Mr Pendyce ojensi sen hänelle sanomatta sanaakaan. Mrs Pendyce kosketti kiitollisena miehensä olkaa, sillä tämän epätavallinen vaiteliaisuus liikutti hänen mieltään. Mr Pendyce ei kiinnittänyt siihen mitään huomiota, vaan tuijotti kynäänsä ikäänkuin hämmästyneenä siitä, ettei se omasta aloitteestaan kirjoittanut vastausta. Mutta äkkiä hän viskasi sen pois ja katseli ympärilleen, ja hänen katseensa näytti sanovan: "Sinä toimitit tämän pojan maailmaan — katso nyt tulosta!"

Hänellä oli ollut niin monet päivät aikaa ajatella ja mielessään osoitella poikansa luonteen epäilyttäviä kohtia. Tämän viikon ajalla hänelle oli käynyt yhä selvemmäksi, kuinka George ilman hänen vaimoan olisi ollut täsmälleen hänen itsensä kaltainen. Sanoja kohoili hänen huulilleen ja kuoli siihen. Epäily, tokko hänen vaimonsa oli yhtä mieltä hänen kanssaan, tietoisuus, että hän tunsu myötätuntoa poikaansa kohtaan, varmuus, että nämä sanat: "Voit sanoa Bellew'ille, että minä tahdon nähdä hänen ensin menevän hiiteen!" herättivät jotain vastakaikua hänessä itsessäänkin — kaikki tämä ja sen lisäksi ajatus, joka ei koskaan poistunut hänen mielestään: "Nimi — kartano", sai hänet vaikenemaan. Hän käänsi päänsä pois ja tarttui uudelleen kynäänsä.

Mrs Pendyce oli nyt lukenut kirjeen kolmeen kertaan ja vaistomaisesti pistänyt sen povelleen. Eihän se ollut hänen, mutta Horace tietenkin osasi sen ulkoa ja saattaisi kiukuissaan repiä sen rikki. Tämä kirje, jota he niin kauan olivat odottaneet, ei kertonut hänelle mitään — hän tiesi kaikki, mitä se saattoi hänelle kertoa. Hänen kätensä oli pudonnut Mr Pendycen olkapäältä, eikä hän asettanut sitä siihen takaisin, vaan seiso siinä sormiaan väännellen, ja kapeista akkunoista lankeava päivänvalo hyväili häntä hiuksista alas polviin saakka. Siellä täällä tämä sädevirta muodosti pieniä valolampia — hänen silmissään, joille se antoi liikuttavan, ahdistuneen loisteen; — omituisessa, sydämen muotoisessa, kaiverretusta teräksestä tehdyssä medaljongissa, jota hänen äitinsä ja isoäitinsä olivat kantaneet ennen häntä ja joka nyt ei sisältänyt *heidän* poikiensa tukkaa, vaan Georgen kiharan; — hänen timanttisormuksissaan ja ametisteilla ja helmillä koristetussa rannerenkaassaan, jotka hänellä oli yllään, koska hän piti sievistä esineistä. Ja lämpimässä päivänpaisteessa levisi hänestä lavendelin tuoksu. Kirjaston oven takaa kuuluva raapiva ääni ilmaisi, että "rakkaat koirat" tiesivät, ettei hän ollut makuuhuoneessaan. Mr Pendycekin tunsu tämän lavendelintuoksun, ja jollakin omituisella tavalla se lisäsi hänen pahanoloaan. Mrs Pendycen äänettömyyskin vaivasi häntä. Hänen päähänsä ei pälkähtänyt, että hänen oma äänettömyytensä vaivasi Mrs Pendyceä. Hän laski kynän kädestään.

"Minä en voi kirjoittaa, kun sinä seisot siinä, Margery!"

Mrs Pendyce poistui päivänpaisteesta.

"George sanoo, että hän ryhtyy toimenpiteisiin. Mitä se tarkoittaa, Horace?"

Tämä kysymys, joka osui kartanonherran epäilysten polttopisteeseen, lopetti hänen mykkyytensä.

"Minä en tahdo tulla tällä tavoin kohdelluksi!" sanoi hän. "Minä tahdon mennä itse tapaamaan häntä!"

Hän lähti 10.20 junalla ja sanoi palaavansa 5.55 junalla.

Heti seitsemän jälkeen samana iltana kääntyivät eräät rattaat, joita nuori ratsurenki ajoi ja kastanjanruskea laukkipää tamma veti, Worsted Skeynesin asemalle ja pysähtyivät piletinmyymälän eteen. Kun Mr Pendycen nelipyöräiset rattaat, joita ruskea hevonen veti, saapuivat vähän myöhemmin,

oli niiden pakko asettua edellisten taakse. Minuutti ennen junan tuloa lordi Quarrymanin vaunut ja raudikkopari kaarsi sisään, ajoi molempien edellisten ohi, ja asettui rivin etunensä. Tätä pientä ajoneuvojen riviä lukuunottamatta aseman kärrit ja parin talonpojan kiesit seisoivat siinä, perä asemarakennukseen kääntyneinä. Ja tässä järjestelyssä oli jotakin sopusointuista ja säädyllistä, ikäänkuin kaitselmus itse olisi johtanut niitä ja osoittanut itsekullekin paikkansa. Ja kaitselmus oli tehnyt vain yhden erehdyksen — sen, että se oli asettanut kapteeni Bellew'n rattaat suoraan piletimmymälää vastapäätä, sen sijaan että siinä olisivat seisoneet lordi Quarrymanin vaunut ja niitä lähinnä mr Pendycen nelipyörärattaat.

Mr Pendyce astui ensimmäisenä esiin; hän tuijotti kiukkuisesti vieraisiin rattaisiin ja astui päin omia ajoneuvojaan. Lordi Quarryman astui esiin toisena. Korkea harmaa hattu peitti hänen kookasta ruskettunutta päätään, jonka harvan tukan kattama takaraivo suorana viivana jatkui niskaan. Hänen harmaan takkinsa liepeet olivat suorakulmaiset ja niin olivat myös hänen kenkäinsä kärjet.

"Hei, Pendyce!" huudahti hän sydämellisesti; "minä en huomannut sinua asemalla. Kuinka vaimosi voi?"

Kääntyessään vastaamaan mr Pendyce kohtasi kapteeni Bellew'n pienet hehkuvat silmät, sillä kapteeni astui esiin kolmantena. He välttivät tervehtimästä toisiaan, Bellew hyppäsi rattailleen, käänsi tammansa ympäri, kaarsi talonpoikien kiesit ja istuen etuistuimella lähti ajamaan hurjaa vauhtia. Hänen ratsupoikansa kiiruhti innokkaasti perässä, takertui rattaisiin kiinni ja hyppäsi takaistuimelle. Lordi Quarrymanin vaunut perääntyivät tyhjäksi jääneelle paikalle. Niin korjautui kaitselmuksen hairahdus.

"Mioletön mies, tuo Bellew! Tapaatko sinä häntä?"

Mr Pendyce vastasi:

"En, enkä haluakaan. Toivon, että hän pötkisi matkoihinsa."

Hänen armonsä hymyili:

"Metsästystienoot näyttävät tuottavan tuontapaisia otuksia; on aina yksi tuollainen kutakin koiralaumaa kohti. Missä hänen vaimonsa nyt on? Kaunis nainen, mutta kovin elämänhaluinen, vai mitä?"

Mr Pendycen mielestä lordi Quarrymanin silmät etsivät hänen omiaan merkitsevän näköisinä ja mutisten: "Herra tiesi!" hän hävisi rattaisiinsa.

Lordi Quarryman katseli suopeasti hevosiiaan. Hänen tapansa ei ollut mieltä kysymyksiä miksi? mitä varten? minkä vuoksi? Hyvä Jumala oli luonut hänet lordi Quarrymaniksi, luonut hänen vanhimman poikansa lordi Quantockiksi; hyvä Jumala oli luonut Gaddesdon-koirat — se riitti!

Kotiin tultuaan mr Pendyce meni pukeutumishuoneeseensa. Sopessa kylpyammeen vieressä makasi John-koira, ympärillään joukko herransa tohveleita, sillä vain täten se saattoi lievittää eron katkeruutta. Sen tummat ruskeat silmät olivat oveen kiinnitetyt, ja niiden terän ympärillä hehkui valkea kehä. Se tuli kartanonherran luo häntäänsä heiluttaen, tohveli suussa, ja sen silmä lausui selvästi: "Oi herra, missä sinä olet ollut? Minä olen odottanut sinua aina puoli kymmenestä tänä aamuna!"

Mr Pendycen sydän laajeni hetkeksi, mutta kutistui taas. Hän sanoi: "John!" ja alkoi pukeutua päivälliseksi.

Mrs Pendycen tullessa huoneeseen hän satoi valkeaa kaulaliinaansa. Mrs Pendyce oli poiminut ensimmäisen ruusunnupun puutarhastaan; hän oli poiminut sen, koska hän sääli miestänsä ja koska hän siitä sai tekosyyntä mennä heti hänen pukuhuoneeseensa.

"Minä tuon sinulle kukan napinläpeen, Horace. Tapasitko häntä?"

"En."

Kaikista mahdollisista vastauksista hän pelkäsi eniten tätä. Hän ei ollut uskonut, että kohtauksesta koituisi mitään hyvää, päinvastoin hän oli koko päivän vavissut sitä ajatellessaan, mutta nyt kun he eivät olleet tavanneet toisiaan, hän tunsu ahdistunein mielin, että mikä tahansa oli parempi kuin epävarmuus. Hän odotti niin kauan kuin jaksoi, sitten hän huudahti:

"Kerro minulle jotain, Horace!"

"Kuinka minä voin kertoa sinulle, kun ei ole mitään kertomista? Minä menin hänen klubiinsa. Hän ei asu siellä nyt. Hän on vuokrannut itselleen huoneet jostain, mutta kukaan ei tiedä mistä. Minä odotin koko iltapäivän. Vihdoin minä jätin hänelle ilmoituksen, että hän saapuisi tänne huomenna. Olen

lähettänyt sanan Paramorille ja pyytänyt häntäkin tulemaan tänne. Minä en aio enää sietää nykyistä asiantilaa."

Mrs Pendyce katsoi ulos akkunasta, mutta sieltä ei näkynyt mitään muuta kuin puutarhakaivanto, näreikkö, kirkontorni ja mökkien katot, mikä kaikki niin kauan oli ollut hänen maailmansa.

"George ei tule tänne", sanoi hän.

"George tekee niinkuin minä sanon."

Uudelleen Mrs Pendyce pudisti päätään vaistomaisesti tietäen olevansa oikeassa.

Mr Pendyce, joka puki liiviä ylleen, keskeytti toimensa:

"Georgen on paras olla varuillaan", sanoi hän, "hän on tykkänään riippuvainen minusta".

Ja kuin olisi hän nähin sanoihin keskittänyt tilanteen ytimen, filosofisesti määritellyt poikansa elämänlaadun, lauhkeni siitä hänen muotonsa. Mrs Pendyceen nämä sanat vaikuttivat omituisella tavalla. Ne kauhistuttivat häntä. Ne vaikuttivat kuin hän olisi nähnyt poikansa paljastetun selän kohotetun piiskansiiman alla, kuin hän olisi nähnyt oven sulkeutuvan häneltä lumisena yönä. Paitsi kauhistusta virittivät ne hänessä toisen katkeramman tunteen, kuin olisi joku uskaltanut näyttää ruoskaa hänelle itselleen, olisi uskaltanut loukata sitä jotakin, joka hänelle oli arvokkaampi kuin itse elämä, joka vuosisatojen kuluessa salaa oli niin syvään kiteytynyt hänen olentonsa ytimeen, ettei kukaan ollut edes ajatellutkaan loukata sitä aikaisemmin. Ja hänen mielessään välähteli aivan hullunkurisen selvänä ajatus: "Minulla on omaa rahaa kolmesataa vuodessa!" Sitten se tunne haihtui, ikäänkuin unessa kaamea tunne valtaa mielen ja haihtuu taas, jättäen jälkeensä vain huumeisen tunnon, jonka aihe unohtuu.

"Päivälliskello soi, Horace", sanoi hän. "Cecil Tharp on täällä päivällisellä. Minä pyysin Bartereita, mutta Rose-parka ei tuntenut jaksavansa. Hehän odottavat tuota tapahtumaa nyt lähitulevaisuudessa. He ovat puhuneet kesäkuun viidennestätoista."

Mr Pendyce otti takkinsa vaimoltaan ja pisti kätensä silkillä vuorattuihin hihoihin.

"Jos minä voisin saada mökkiläiset hankkimaan itselleen semmoisia perheitä", sanoi hän, "niin ei olisi mitään puutetta työvoimasta. Mutta he ovat niin härkämäisiä — eivät tee mitään, mitä heille käsketään. Anna minulle vähän hajuvettä, Margery."

Mrs Pendyce pirskautti muutaman pisaran vitsakudospullosta miehensä nenäliinaan.

"Sinun silmäsi näyttävät rasittuneilta", sanoi hän, "Onko sinulla päänsärkyä, rakkaani?"

NEUVOTTELU WORSTED SKEYNESISSÄ

Seuraavana iltana — sinä iltana, jolloin kartanonherra odotti poikaansa ja Mr Paramoria — kumartui hän päivällispöydän yli ja kysyi:

"Mitä sinä sanot, Barter? Minä puhun sinulle maallikkona."

Kirkkoherra taivutti päänsä portviinilasin puoleen ja kostutti alahuultaan.

"Tuota naista ei voi millään puolustaa", vastasi hän. "Minä olen aina arvannut, että hän on huono ihminen."

Mr Pendyce jatkoi:

"Minun perheessäni ei koskaan ole esiintynyt mitään häväistysjuttuja. Minun on vaikea sietää sitä ajatusta, Barter — minun on vaikea sietää —"

Kirkkoherra äännähti matalaan. Pitkä tottumus oli hänessä herättänyt kiintymyksen tapaista tunnetta kartanonherraan kohtaan.

Mr Pendyce jatkoi ajatuskulkuun.

"Me olemme jatkaneet sukumme elämää", sanoi hän, "isät ja pojat kautta vuosisatojen. Tämä on

raskas isku minulle, Barter."

Taaskin kirkkoherra äännähti matalaan.

"Mitä ajatellaan kylässä?" sanoi mr Pendyce; "ja mitä ajattelevat vuokramiehet? Se merkitsee minulle enemmän kuin mikään muu. Useimmat heistä tunsivat rakkaan isävanhukseksi — vaikkakaan hän ei ollut kansan suosiossa. Katkeraa se on."

Kirkkoherra sanoi:

"No, no, Pendyce, kenties asia ei pääse niin pitkälle."

Hän näytti olevan kuin häpeissään, ja hänen vaaleat silmänsä tulkitsivat eloisasti ikäänkuin katumusta.

"Kuinka mrs Pendyce kestää sen?"

Kartanoherra katsoi häneen nyt ensi kertaa.

"Oh!" sanoi hän; "naisia on mahdoton ymmärtää. Minun olisi yhtä vaikea uskoa, että nainen saattaa olla oikeamielinen, kuin — kuin tyhjentää tuo kokopullo; minä saisin siitä leiniä heti."

Kirkkoherra tyhjensi lasinsa.

"Minä olen kutsunut tänne Georgen ja asianajajani", jatkoi kartanoherra; "he ovat täällä kohdakkoin".

Mr Barter työnsi tuolinsa taaksepäin, nosti oikean nilkkansa vasemmalle jalalleen ja liitti kätensä yhteen oikean polven yli; sitten hän eteenpäin kumartuneena tuijotti töröttävien kulmakarvojen alta mr Pendyceä. Tässä asennossa sujui häneltä pohdinta parhaiten.

Mr Pendyce puhui edelleen:

"Minä olen hoitanut tilaa siitä saakka kuin se tuli minun käsiini; minä olen varjellut isäinperintöäni parhaani mukaan; minä en kenties ole ollut niin hyvä ihminen kuin olisin toivonut, mutta minä olen aina koettanut muistaa vanhan isäni sanoja: 'Minä olen lopussa, Harry, tila on nyt sinun hallussasi.'" Hän kakisteli kurkkuaan.

Minuutin aikana ei kuulunut muuta ääntä kuin kellon tikitystä. Sitten tuli John-koira hiljaa esiin tarjoilupöydän alta ja pudottautui raskaasti isäntänsä jalkaa vasten makaamaan, päästäen pitkän tyytyväisen kuorsauksen. Mr Pendyce katsahti alas.

"Tämä poikaseni alkaa käydä lihavaksi", mutisi hän.

Hänen äänensävyystään kävi selvästi ilmi, että hän toivoi äskeisen mielenliikutuksensa unohdettavan. Jokin syvällä mr Barterin olemuksessa kunnioitti tätä toivomusta.

"Tämä viini on ensiluokkaista", virkkoi hän.

Kartanoherra täytti hänen lasinsa.

"En muista, tunnetko sinä Paramoria. Hän oli ennen sinun aikaasi. Hän oli Harrow'ssa minun kanssani."

Kirkkoherra otti syvän kulauksen.

"Minä olen vain esteeksi", sanoi hän. "Minun on parempi mennä tieheni."

Kartanoherra ojensi ystävällisesti kätensä.

"Ei, ei, Barter, älä mene. Mehän voimme täysin luottaa sinuun. Minä aion toimia. Minä en voi kestää tätä epävarmuutta. Vaimoni serkku Vigil tulee myös — hän on tuon naisen holhooja. Minä sähköitin hänelle. Tunnethan Vigilin? Hän oli suunnilleen samanikäinen kuin sinä."

Kirkkoherra kävi tulipunaiseksi ja työnsi alahuulensa esiin. Kun hän nyt sai vainua vihollisesta, ei mikään olisi saanut häntä enää peräytymään; ja vakaumus, että hän oli vain täyttänyt velvollisuutensa — mitä vakaumusta kartanoherran tunnustus oli hiukan järkyttänyt — palasi nyt kuin loihdittuna.

"Kyllä minä tunnen hänet."

"Me selvitämme asian täällä", supisi kartanoherra, "tämän portviinin ääressä. Siinä vaunut tulevat."

Nouse ylös, John."

Koira nousi raskaasti, katsoi karsaasti mr Barteriin ja vaipui takaisin isäntänsä jalkaa vasten.

"Ylös, John", sanoi mr Pendyce taas. Koira korahti.

"Jos minä liikahtan, liikahtat sinäkin, ja silloin minä saan taas olla epävarmuudessa", näytti se sanovan.

Mr Pendyce vapautti jalkansa, nousi ja meni ovelle. Ennenkuin hän ehti sinne, hän kääntyi ja palasi pöydän luo.

"Barter", sanoi hän, "minä en ajattele itseäni — minä en ajattele itseäni — me olemme eläneet täällä kautta sukupolvien — periaate velvoittaa". Hänen kasvonsa olivat vähän kääntyneet syrjittäin, ikäänkuin hänen mutkikas filosofiansa olisi niissä kuvastunut; hänen katseensa oli synkkä ja levoton.

Ja kirkkoherra, joka tuijotti oveen, mistä hänen vihollisensa oli astuva esiin, ajatteli niinikään:

"Minä en ajattele itseäni — olen hyvilläni siitä, että tein oikein — minä olen tämän seurakunnan kirkkoherra — periaate velvoittaa."

John-koira haukahti kolme kertaa — kerran kutakin huoneeseen astuvaa henkilöä kohti. Nämä olivat mrs Pendyce, mr Paramor ja Gregory Vigil.

"Missä on George?" kysyi kartanonherra, mutta kukaan ei vastannut hänelle.

Kirkkoherra, joka oli palannut tuolilleen, tuijotti pieneen kultaristiin, jonka hän oli ottanut esiin liivintaskustaan. Mr Paramor kohotti maljakkoa, jossa oli ruusu, ja haisteli sitä; Gregory meni akkunan ääreen.

Kun mr Pendyce oli päässyt selville siitä, että hänen poikansa ei ollut saapunut, meni hän ovelle ja piteli sitä auki.

"Ole hyvä ja vie John ulos, Margery", sanoi hän. "John!"

Havaitessaan mikä sitä odotti kieriskeli koira selällään.

Mrs Pendyce kiinnitti mieheensä katseen, johon hän pani kaikki sanat, mitä hän hienona naisena ei saattanut lausua.

"Minä vaadin saada jäädä tänne. Anna minun jäädä; se on minun oikeuteni. Älä lähetä minua pois." Näin lausuiivat hänen silmänsä ja samoin John-koiran silmät, sen maatessa selällään — hyvin tietäen, että sitä oli siinä asennossa vaikea liikuttaa.

Mr Pendyce käänsi sen jalallaan.

"Ylös, John! Ole niin hyvä ja vie John ulos, Margery."

Mrs Pendyce punastui, mutta ei liikahtanut,

"John", sanoi mr Pendyce, "mene emäntäsi kanssa". Koira heilutti lerpattavaa häntäänsä. Mr Pendyce painoi sitä jalallaan. "Tämä asia ei ole omiaan naisille."

Mrs Pendyce painoi päänsä.

"Tule, John", sanoi hän. Silmänvalkuaisillaan mulkoileva John-koira toimitettiin ulos huoneesta, sillä välin kuin se koetti peräytyä irti kaulanauhastaan. Mr Pendyce sulki oven sen jälkeen.

"Ota lasi portviiniä, Vigil; se on vuodelta 47. Isäni pani sen säilyyn vuotta ennen kuin hän kuoli. Minä en itse voi juoda sitä — minä olen pannut säilyyn riemuvuosiviiniä. Paramor, täytä lasisi. Istu tuohon Paramorin viereen, Vigil. Tunnethan Barterin?"

Sekä Gregoryn että Barterin kasvot olivat hyvin punaiset.

"Me olemme kaikki harrow'laisia täällä", jatkoi mr Pendyce. Ja kääntyen äkkiä mr Paramoriin päin hän jatkoi: "No?"

Aivan kuin valtio, kirkko, oikeus ja hyväntekeväisyys keskittyvät perinnäisyysperiaatteen ympärille samoin istuivat nyt Worsted Skeynesin päivällispöydän ympärillä kartanonherra, kirkkoherra, mr Paramor ja Gregory Vigil, eikä kukaan heistä halunnut ensimmäisenä puhua. Vihdoin mr Paramor otti taskustaan Bellew'n kirjeen ja Georgen vastauksen, jotka oli sidottu yhteen outoon liittoon, ja ojensi ne

kartanonherralle.

"Käsittääkseni tilanne on se, että George kieltäytyy luopumasta hänestä. Samalla hän on varustautunut puolustamaan itseään ja torjumaan syytteen. Sellaisen ohjeen hän on antanut minulle." Tarttuen taas maljakkoon hän hengitti syvään ruusun tuoksua.

Mr Pendyce katkaisi hiljaisuuden.

"Minä oletan", sanoi hän äänellä, jonka hänen mielensä katkeruus teki teräväksi, "että hänen gentlemannina on pakko —"

Gregory täydensi kärsivästi hymyillen:

"Valehdella."

Mr Pendyce kääntyi nopeasti häneen.

"Sitä vastaan minä en väitä, Vigil. George on käyttäytynyt inhottavasti. Minä en puolusta häntä, mutta jos nainen tahtoo puolustautua, ei hän saata käyttäytyä roistomaisesti — siihen käsitykseen *minä* olen päätenyt."

Gregory nojasi otsansa käteensä.

"Koko järjestelmä on sietämätön —", alkoi hän.

Mr Paramor puuttui siihen:

"Pysykäämme tosiseikoissa; ne ovat riittäviä ilman järjestelmääkin."

Kirkkoherra avasi suunsa ensi kerran:

"Minä en tiedä, mitä te tarkoitatte järjestelmällä. Sekä tämä mies että tämä nainen ovat syylliset —"

Raivosta vapisevalla äänellä sanoi Gregory:

"Olkaa niin ystävällinen ja olkaa käyttämättä lausetapa 'tämä nainen'."

Kirkkoherran silmät välähtivät.

"Mikä lausetapa sitten —"

Heidät keskeytti mr Pendyacen ääni, jolle hänen sisäinen ahdistuksensa antoi vissin arvokkuuden:

"Hyvät herrat, tämä kysymys koskee taloni kunniaa."

Taas syntyi hiljaisuus, entistä pitempi, ja sen kuluessa mr Paramorin katse siirtyi kasvoista kasvoihin, hymyn karehtiessa hänen ruusun taakse piiloutuvilla huulillaan.

"Ymmärtääkseni sinä olet kutsunut minut tänne kuullaksesi minun mielipiteeni", sanoi hän vihdoin. "No niin, älä päästä juttua oikeuden eteen. Tee kaikki mitä ikinä voit estääksesi sen. Jos ylpeytesi on tiellä, niin pistä se taskuusi. Jos totuudenharrastuksesi on tiellä, niin unohda se. Henkilökohtaisella hienotunteisuudella ja meidän avioerolaillamme ei ole mitään yhteistä; täydellisellä totuudella ja meidän avioerolaillamme ei ole mitään yhteistä. Minä toistan sen: älä päästä tätä asiaa oikeuden eteen. Olittepa viattomia tai syyllisiä — kaikki te saatte kärsiä; viaton saa kärsiä enemmän kuin syyllinen, eikä kenellekään koidu siitä hyvää. Minä olen tullut tähän johtopäätökseen harkinnan perusteella. On tapauksia, joissa minä antaisin päinvastaisen neuvon. Mutta *tässä* tapauksessa — sanon sen uudelleen — ei sillä voitettaisi mitään. Vielä toistan siis, älkää päästäkö tätä asiaa oikeuden eteen. Älkää antako ihmisten kielille sellaista herkkupalaa. Seuraa minun neuvoani, pyydä vielä kerran Georgea antamaan tuo lupaus. Jos hän kieltäytyy, no niin, silloin meidän täytyy koettaa keinotella niin, että Bellew luopuu syytteestä."

Mr Pendyce oli kuunnellut ääneti, kuten hänen oli tapana kuunnella Edmund Paramoria. Nyt hän kohotti katseensa ja virkkoi:

"Kaikki johtuu tuon punatukkaisen roikaleen ilkeydestä. Minä en ymmärrä, miksi sinun pitikin ruveta sekoittamaan asiaa, Vigil. Sinä olet mahtanut antaa hänelle vainua siitä." Hän katsoi synkästi Gregoryyn. Mr Barterkin katsoi Gregoryyn puolittain häpeissään, mutta samalla uhkaavasti.

Gregory, joka oli tuijottanut koskemattomaan viinilasiinsa, kohotti tulipunaiset kasvonsa ja alkoi puhua mielenliikutuksesta ja närkästyksestä värähtelevällä äänellä. Hän vältti katsomasta kirkkoherraan ja kohdisti sanansa mr Paramorille.

"George ei saata jättää ahdinkoon naista, joka on turvautunut häneen, — se vasta olisi roistomaista käyttäytymistä, kuten te sanotte. Antakaa heidän rauhassa elää kunniallisesti yhdessä, kunnes he voivat päästä naimisiin. Miksi te kaikki puhutte kuin olisi tässä vain mies kysymyksessä! Naista meidän toki on suojeltava!"

Kirkkoherra puhkesi ensin puhumaan.

"Tehän esitätte selvää epäsiveellisyyttä", sanoi hän melkein hyväntuulisesti.

Mr Pendyce nousi.

"Naimisiin hänen kanssaan!" huusi hän. "Mitä ihmettä — sehän on kaikista pahinta — sitä me juuri koetamme estää. Me olemme eläneet täällä, isä ja poika — isä ja poika — kautta sukupolvien!"

"Sitä suurempi häpeä", huudahti Gregory, "ellette viimeisessä polvessa pysty suojaamaan naista!"

Mr Paramor teki moittivan eleen.

"Kohtuus kaikessa", sanoi hän. "Oletko varma siitä, että mrs Bellew haluaa suojaa? Jos olet varma siitä, olen samaa mieltä kuin sinä, mutta oletko varma?"

"Minä vastaan siitä", sanoi Gregory.

Mr Paramor vaikeni koko minuutin ajaksi, nojaten päätään käteensä.

"Pahoittelen", sanoi hän vihdoinkin, "mutta minun on pakko luottaa omaan arvosteluuni".

Kartanoherra katsahti häneen.

"Jos pahin tapahtuu, voinko minä silloin tehdä hänet perinnöttömäksi, Paramor?"

"Et."

"Mitä? Mutta sehän on ihan hullua — sehän —"

"Et voi tehdä kahta asiaa samalla kertaa."

Kartanoherra katsoi häneen epäilevästi ja lausahti sitten:

"Jos minä päättäisin jättää hänelle vain tilan, olisi hän jo siinäkin tapauksessa vain kerjäläinen. Pyydän anteeksi, hyvät herrat, täyttäkää lasinne. Minulta unohtuu kaikki!"

Kirkkoherra täytti lasinsa.

"Minä en ole vielä lausunut mitään", alkoi hän, "mielestäni asia ei koske minua. Minun vakaumukseni on, että nykyään esiintyy aivan liian paljon avioeroja. Toimittakaa tämä nainen takaisin miehensä luo ja antakaa miehen näyttää hänelle, kuinka moitittava hänen käytöksensä on ollut" — hänen äänensä ja silmänsä kävivät teräviksi — "ja antakaa heidän sitten suoda toisilleen anteeksi kristittyjen tavalla. Te puhutte", lausui hän Gregorylle, "tämän naisen turvaamisesta. Sitä minä en siedä kuulla; juuri sillä tavoin epäsiveellisyyttä nykypäivinä kehitetään. Minä korotan ääneni tätä veltoa mieltä vastaan. Niin minä olen aina tehnyt ja tulen aina tekemään!"

Gregory syöksähti seisomaan.

"Minä olen jo kerran sanonut teille", lausui hän, "että te olette säädytön; nyt minä sanon sen uudelleen".

Mr Barter nousi ja seisoi pöydän yli kumartuneena; hän tuijotti Gregoryyn tulipunaisena kasvoiltaan ja kykenemättömänä puhumaan.

"Joko teidän tai minun", sanoi hän vihdoinkin mielenjärkytyksestä änkyttävällä äänellä, "täytyy poistua tästä huoneesta!"

Gregory yritti sanoa jotain, kääntyi sitten äkkiä, astui ulos pengermälle ja hävisi toisten näkyvistä.

Kirkkoherra lausui:

"Hyvästi, Pendyce; minä menen myös!"

Kartanoherra puristi hänelle ojennettua kättä synkin ja hämmentynein kasvoin. Mr Barterin poistuttua vallitsi huoneessa hiljaisuus.

Sen katkaisi kartanonherran huokaus.

"Toivoisin, että me saisimme Oxenhamin takaisin. Tämä on minulle oikeudenmukainen rangaistus siitä, että hylkäsin sen vanhan laitoksen. Mikä ihmeessä sai minut lähettämään Georgen Etoniin?"

Mr Paramor painoi nenänsä maljakkoon. Tuohon hänen vanhan koulutoverinsa lausuntoon sisältyi kartanonherran koko uskontunnustus:

"Minä uskon isääni ja hänen isäänsä, ja hänen isänsä isään, tilani luojiin ja haltijoihin. Ja minä uskon itseeni ja poikaani ja poikani poikaan. Ja minä uskon siihen, että me olemme luoneet tämän maan, ja että me tulemme pitämään tämän maan sellaisena kuin se on. Ja minä uskon julkisiin kouluihin ja varsinkin siihen julkiseen kouluun, jossa minä olen käynyt. Ja minä uskon säätyveljiini ja herraskartanoon ja oloihin sellaisina kuin ne ovat, iankaikkisesta hamaan iankaikkiseen. Amen."

Mr Pendyce jatkoi:

"Minä en ole mikään puritaani, Paramor; minä myönnän, että lieventäviä asianhaaroja on olemassa Georgen hyväksi. Myöskään ei minulla ole mitään tuota naista vastaan itsessään. Hän on kenties liian hyvä Bellew'ille: hänen täytyy olla liian hyvä sentapaiselle otukselle. Mutta Georgelle olisi tuhoksi mennä naimisiin hänen kanssaan. Ajattele lady Rosen tapausta! Näkeehän sen jokainen tuollaista tähtiin tuijottavaa Vigiliä lukuunottamatta. Se ei käy päinsä, se ei käy millään ehdolla päinsä! Ja ajattele — ajattele minun — minun pojanpoikaani! Ei, ei, Paramor; ei, ei, Jumalan nimessä!"

Kartanonherra peitti silmänsä kädellään.

Mr Paramor, jolla itsellään ei ollut poikaa, vastasi myötätuntoisesti:

"Ei, ei, vanha veikko; ei toki niin pitkälle jouduta!"

"Herra tiesi mihin tässä joudutaan, Paramor! Minun hermoni tärisevät! Tiedäthän itse, että jos siitä syntyy avioero, on Georgen pakko mennä naimisiin hänen kanssaan!"

Tähän ei mr Paramor vastannut mitään, vaan puristi huulensa yhteen.

"Kuuletko, miten koiraparkasi vinkuu?" sanoi hän.

Ja lupaa odottamatta hän avasi oven. Mrs Pendyce ja John-koira astuivat sisään. Kartanonherra nosti silmänsä ja rypisti kulmiaan. John-koira, joka läähätti mielihyvystä, hieroi itseään häntä vasten. "Minä olen kitunut kovasti, herra", näytti se sanovan, "uusi ero olisi minulle tällä hetkellä sietämätön!"

Mrs Pendyce seiso paikallaan, äänettömänä odottaen, ja mr Paramor kohdisti sanansa hänelle.

"*Te* voitte tehdä enemmän kuin kukaan meistä, Mrs Pendyce, sekä mitä Georgeen että Bellew'hin tulee — ja, ellen erehdy, myöskin mitä hänen vaimoonsa tulee."

Kartanonherra keskeytti:

"Älä luulekaan, että minä aion nöyryyä tuon Bellew'n edessä!"

Mr Paramor katsoi näiden sanojen johdosta häneen kuin lääkäri, joka määrittelee taudin laadun. Mutta kartanonherran kasvot harmaine poskipartoineen ja viiksineen, vähäisine vinouksineen, pullottavine silmineen, päättäväisine leukoineen ja kaltevine otsineen, eivät ilmaisseet mitään, jota tällainen ajatus ei olisi herättänyt minkä maalaisherrasmiehen kasvoissa tahansa.

Mrs Pendyce lausui palavasti:

"Voi, mr Paramor, kun minä vain voisin tavata Georgea!"

Hän kaipasi niin tavata poikaansa, etteivät hänen ajatuksensa päässeet sen pitemmälle.

"Tavata häntä!" huusi kartanonherra. "Sinä vain tahdot jatkaa hemmotteluasi, kunnes hän on tuottanut häpeää meille kaikille!"

Mrs Pendyce kääntyi miehestään hänen asianajajaansa päin. Mielenkiihotus oli saanut poikkeuksellisen värin kohoamaan hänen poskilleen; hänen huulensa värähtelivät kuin hän aikoi sanoa jotakin.

Mr Paramor vastasi hänelle:

"Ei, Pendyce; jos George on hemmoteltu, on koko järjestelmää moitittava."

"Järjestelmää!" sanoi kartanonherra. "Minulla ei koskaan ole ollut mitään järjestelmää häneen nähden. Minä en usko järjestelmiin. Minä en käsitä, mitä te puhutte. Minulla on toinenkin poika, kiitos Jumalan!"

Mrs Pendyce astui askelen eteenpäin.

"Horace", sanoi hän, "ethän toki —"

Mr Pendyce kääntyi pois vaimostaan ja lausui terävästi:

"Paramor, oletko varma siitä, että minä en voi tehdä häntä perinnöttömäksi?"

"Yhtä varma", sanoi mr Paramor, "kuin että minä istun tässä!"

"PENDYCITIS"-TAUDIN MÄÄRITELMÄ

Gregory käveli kauan skottilaisessa puutarhassa silmät tähtiin kohotettuina. Kaikkia muita voimakkaampana loisti lehtikuusien takaa yksi tähti ironisesti hänen ylitseen, sillä se oli lemmen tähti. Ja kävellessään marjakuusien välissä, jotka olivat kasvaneet ennenkuin Pendycen perhe tuli Worsted Skeynesiin ja tulivat kasvamaan sen jälkeen kuin he olivat poistuneet, hän viillytti sydäntään tämän suuren tähden hopeisessa valossa. Kurjenmiekat pidättivät lemuaan, jottei se vaivaisi hänen aistejaan; vain nuoret lehtikuuset ja kaukaiset niityt uhosivat keveätä sulutuoksuaan pimeydessä. Ja sama ruskea pöllö, joka oli ulvahtanut, kun Helen Bellew suuteli George Pendyceä talvipuutarhassa, huusi nyt taas, kun Gregory käveli siinä, murehtien tämän suudelman hedelmiä.

Hänen ajatuksensa kiersivät mr Barterin ympäri, ja kuten on luontaista miehelle, joka suhtautuu asioihin tunteellisella ja henkilökohtaisella tavalla, hän maalasi kirkkoherran väreillä, jotka olivat hänen mustaa pukuaan tummemmat.

"Säädytön, tunkeileva", ajatteli hän. "Kuinka hän uskaltaa puhua Helen Bellew'sta tuolla tavoin?"

Mr Paramorin ääni katkaisi hänen mietiskelynsä.

"Yhäkö sinä täällä jäähdytät tunteitasi? Miksi heitit hiiteen meidät siellä sisällä?"

"Minä vihaan häväistystä", sanoi Gregory. "Tämä minun holhokkini avioliitto on häväistystä. Parempi hänen on kunniallisesti elää yhdessä sen miehen kanssa, jota hän tosiaan rakastaa!"

"Niinhän sinä äsken lausuit", vastasi mr Paramor. "Saatatko soveltaa sitä joka tapaukseen?"

"Saatan."

"Niin", sanoi mr Paramor nauraen, "semmoista on idealismi käytännössä! Kerran sinä muistaakseni sanoit, että avioliitto on sinulle pyhä!"

"Ne ovat minun yksityisiä tunteitani, Paramor. Mutta tässä tapauksessa on onnettomuus jo tapahtunut. Se on häväistystä, inhottavaa häväistystä, ja sen täytyy loppua!"

"Tuo on kaikki varsin oikein", vastasi mr Paramor, "mutta kun sinä sovellat sen käytäntöön tuolla ylimalkaisella tavalla, niin se johtaa herra tiesi mihin. Se merkitsee avioliiton perustamista nykyisestä kokonaan poikkeavalle pohjalle. Sellainen avioliitto perustuu tunteeseen eikä omaisuussuhteisiin. Oletko valmis menemään niin pitkälle?"

"Olen."

"Sinä olet yhtä paljon äärimmäisyysmies omaan suuntaasi kuin Barter on omaansa. Teistä äärimmäisyysmiehistä kaikki kiusa tulee. On olemassa kultainen keskitie, ystäväni. Olen samaa mieltä siinä, että jotakin on tehtävä. Mutta sinä et käsitä sitä, että lakien täytyy olla niiden ihmisten mukaisia, joita ne on tarkoitettu hallitsemaan. Sinä liihottelet liian paljon tähdissä, Vigil. Lääkkeen täytyy olla potilaan mukainen. Missä, mies, on sinun huumorintajusi? Kuvittele, että sinun avioliittokäsityksesi sovitettaisiin Pendycean ja hänen poikaansa tai hänen kirkkoherraansa tai vuokramiehiinsä tai maatyömiehiinsä."

"Ei, ei", sanoi Gregory; "minä en saata uskoa —"

"Maalaisväestö", lausui mr Paramor rauhallisesti, "on erikoisessa määrässä takapajulla näissä asioissa. Heillä on voimakkaat, lihanruokkimat vaistot, ja huolimatta maalaisaatelista, piispoista, lordeista, kaikista maan perinnäismahdeista, he ovat yhä maan todelliset herrat. Ja on olemassa eräänlainen tauti, olkoon sen nimi — lausuakseni varsin huonon sukkeluuden — vaikka 'pendycitis', jota useimmat kaikista näistä ihmisistä sairastavat. He ovat 'paksuja'. He aikaansaavat koko joukon asioita, mutta väärällä tavalla! He kompuroivat eteenpäin ja tuottavat mahdollisimman suuren määrän tarpeetonta vaivaa ja kärsimystä! Osaksi se johtuu perinnäisyys-periaatteesta. Minä en ole turhanpäiten ollut tekemisissä heidän kanssaan kolmekymmentä neljä vuotta!"

Gregory käänsi kasvonsa pois.

"Sinun sukkeluutesi on tosiaan varsin huono", sanoi hän. "Minä en usko heitä sellaisiksi! Minä en voi myöntää sitä! Jos semmoinen tauti on olemassa, on meidän tehtävämme keksiä siihen joku parannuskeino."

"Mikään muu kuin leikkaus ei sitä paranna", sanoi mr Paramor; "ja ennen leikkausta on valmistavia toimia suoritettava. Sen on Lister huomannut."

Gregory vastasi;

"Paramor, minä vihaan sinun pessimismiäsi!"

Mr Paramorin silmät tutkivat Gregoryn selkää.

"Enhän minä ole mikään pessimisti", sanoi hän. "Kaukana siitä."

"Kun tuhatkaunot ja orvokit, sinikellot laaksoja täyttää, joka oksalla käet kukkuvat."

Gregory kääntyi häneen.

"Kuinka sinä saatat lausua runoja, kun sinulla on tuollaiset käsitykset? Meidän tulee rakentaa —"

"Sinä tahdot rakentaa, ennenkuin olet pannut perustuksen", sanoi mr Paramor. "Sinä annat tunteitasi temmata itsesi mukaasi, Vigil. Avioliittolakien tila on vain oire. Tuo tautihan, ihmisten kateellinen, ahdas mieli, tekee sellaiset lait välttämättömiksi. Epämiellyttävät ihmiset, epämiellyttävät lait — mitä muuta voit odottaa?"

"Minä en voi koskaan uskoa, että meidän pitää tyytyä edelleenkin elämään tuollaisessa — lietteessä —"

"Maalaisviisautta!" sanoi mr Paramor. "Sinun pitäisi ruveta puutarhuriksi; silloin ymmärtäisit jotain, jonka te idealistit näytätte jättävän huomioon ottamatta — että ihmiset, rakas ystävä, ovat kasvien lailla perinnöllisyyden ja ympäristön tuotteita; heidän kasvunsa on hidas. Sinä et voi poimia rypäleitä orjantappuroista, Vigil, etkä viikunoita ohdakkeista, — et ainakaan yhden sukupolven kuluessa — olit sinä kuinka uuttera ja nälkäinen tahansa!"

"Sinun teoriasi alentaa meidät ohdakkeiden tasolle."

"Yhteiskunnallisten lakien voima riippuu siitä kärsimyksestä, mitä ne pystyvät tuottamaan, ja tämän kärsimyksen voima riippuu niistä ihanteista, joita kärsimyksen kohtaamalla ihmisellä on. Jos sinä höllytät avioliiton sidettä tai poistat omaisuuden ja otat sijaan veljeyden, on sinulla varsin ohdakkeinen puuha edessäsi, mutta ethän sinä siitä välitä, jos olet viikuna. Ja niin edespäin *ad lib...* Ja somaa on, kuinka pian ohdakkeet, jotka kuvittelivat olevansa viikunoita, paljastavat oikean luontonsa. Minä vihaan monia asioita, Vigil. Niiden joukossa liioittelua ja humpuukia!"

Mutta Gregory katseli taivaaseen.

"Minusta näyttää, että me olemme joutuneet pois aineesta", sanoi mr Paramor, "ja minun mielestäni meidän on paras mennä sisään. Kello on lähes yksitoista."

Matalan valkean talon koko pitkällä sivulla oli vain kolme akkunaa valaistuina, kolme silmää, jotka katsoivat kohti kuuta, kohti valkoista venhoa, joka purjehti yöllisellä taivaalla. Setripuut seisoivat pikimustina. Vanha ruskea pöllö oli lakannut ulvomasta. Mr Paramor tarttui Gregoryn käsivarteen.

"Satakieli! Kuuletko, kuinka se laulaa tuolla viidakossa. Tämä on suloinen paikka! En ihmettele, että Pendyce rakastaa sitä. Sinä kai et ole kalastaja. Oletko koskaan tarkastellut kalaparvea, joka retkeilee pitkin rantaa? Kuinka ne ovat sokeita, ja kuinka ne seuraavat johtajaansa! Me ihmiset tiedämme omassa elementissämme suunnilleen saman verran kuin kalat omassaan! Sokea lauma, Vigil! Meillä on

matala näkökanta; me olemme kirotun maalaismaisia!"

Gregory painoi kätensä otsaansa vasten.

"Minä koetan ajatella", sanoi hän, "mitä seurauksia tästä avioerosta olisi minun holhokilleni".

"Hyvä ystävä, kuule nyt, kun minä puhun suuni puhtaaksi. Sinun holhokkisi ja hänen miehensä ja George Pendyce ovat juuri sellaisia ihmisiä, joita varten meidän avioliittolakimme on säädetty. He ovat kaikki pelottomia, he ovat häikäilemättömiä ja itsepintaisia, ja — suo anteeksi — paksunahkaisia. Jos tämä heidän juttunsa ajetaan perille, vaatii se viikon ajan karkeata vannomista, viikon ajan yleisön rahaa ja aikaa. Se tulee antamaan suurenmoisia tilaisuuksia lainoppineelle kaunopuheisuudelle, mainiota sanomalehtiluettavaa suurelle yleisölle — ensiluokkaista urheilua kaikille. Lehdet saavat oikeita juhlahetkiä. Minä toistan: he ovat juuri niitä ihmisiä, joita varten meidän avioliittolakimme on säädetty. Koko joukko syitä voidaan esittää julkisen oikeudenkäynnin puolesta, mutta samalla se suosii tunteettomuutta ja aiheuttaa runsaasti kärsimystä viattomille ihmisille. Minä sanoin sinulle jo kerran ennen, että se, joka hakee avioeroa, ei saa olla tunteellinen ihminen, vaikka hänellä olisikin oikeus puolellaan. Nuo kolme tulevat kestäämään kaiken loistavasti, mutta joka nahanpala nyljetään sinulta ja täkäläisiltä ystäväraukoiltamme ja lopputulos on oleva ratkaisematon taistelu! Näin käy, jos me ryhdymme taisteluun, enkä minä ymmärrä, kuinka voisimme olla sitä tekemättä, jos asia tulee oikeuden eteen — se sotii vaistoja vastaan. Jos me emme puolustaudu, tulevat — huomaa mitä sanon — holhokkisi ja George Pendyce kyllästymään toisiinsa, ennenkuin laki sallii heidän mennä naimisiin, ja Georgen on, kuten hänen isänsä sanoo, 'siveellisyyden' takia pakko mennä naimisiin naisen kanssa, joka on kyllästynyt häneen tai johon hän on kyllästynyt. Nyt minä olen esittänyt sinulle asiat niiden oikeassa valossa ja menen nukkumaan. On kovasti kastetta. Sulje tämä ovi jälkeesi."

Mr Paramor astui talvipuutarhaan. Hän pysähtyi ja tuli takaisin.

"Pendyce", sanoi hän, "ymmärtää täydellisesti sen, mitä nyt olen esittänyt sinulle. Hän antaisi silmänsä siitä, ettei juttu tulisi esiin, mutta saatpa nähdä, että hän sysää kaiken väärälle uralle, ja ihme on, jos me onnistumme. Se on 'pendycitis'. Meissä on kaikissa henkäys sitä. Hyvää yötä."

Gregory jäi yksin ulos kartanorakennuksen eteen, suuren tähden valoon. Ja koska hänen ajatuksensa harvoin olivat muuta kuin henkilökohtaisia, ei hän miettinyt "pendycitistä", vaan Helen Bellew'ta. Ja kuta enemmän hän häntä ajatteli, sitä enemmän hän ajatteli häntä sellaisena kuin hän halusi häntä ajatella, sillä tämä oli hänen luonteensa mukaista; ja sitä ironisemmin välkkyi myös hänen tähtensä viidakon takaa, missä satakieli lauloi.

GEORGE PANEE KAIKEN YHDEN KORTIN VARAAN

Eräänä torstaipäivänä Epsomin kesäkilpailujen aikana istui George Pendyce ensiluokan vaunun nurkassa koettaen saada kaksi kertaa kaksi viideksi. Stoalaisten klubin kirjepaperiliuskalle oli pennilleen kirjoitettu hänen vetovelkansa — tuhatneljäkymmentäviisi puntaa yliaikaista velkaa ja niiden alle seitsemänsataaviisikymmentä puntaa, jotka hän oli menettänyt parhaillaan kestävien kilpailujen aikana. Niiden alla taas ilmaisi hänen yksityisiä velkojaan tuhannen punnan pyöreä summa. Pyörästys oli varsin hyväntahtoinen, sillä hän oli ottanut lukuun vain jo saamansa laskut, ja kaitselmus, joka tietää kaiken, piti sopivampana viidentoistasadan vielä pyöreämpää summaa. Kaikkiaan oli hänellä siis vastattavaa kolmentuhannenkahdeksansadanyhdeksänkymmenenviiden punnan suuruinen erä. Ja kun kilpailukentällä ja pörssissä, missä ihmiset ovat alituisessa liikkeessä, vaaditaan melkein järjettömällä täsmällisyydellä maksettaviksi tällaiset summat, jotka tilapäisesti on vahingossa menetetty, oli seitsemänsataayhdeksänkymmentäviisi puntaa ehdottomasti saatava kokoon ensi maanantaiksi. Ja kuitenkin oli vain jonkinlainen myötätunto Georgea kohtaan, joka menetti runsaasti, mutta myös voitti runsaasti, ja pelko kadottaa hyvä liiketuttava, saanut vedonlyöjäliikkeen jättämään tuhannenneljäkymmenenviiden punnan velan nykyisiin Epsomin kilpailuihin.

Näiden erien vastapainona (joihin hän ei ollut laskenut harjoittajansa maksamatonta palkkaa ja avioerojutun arvaamattomia kustannuksia) hänellä oli ensinnäkin pankkikreditiivi, jonka hän vielä kenties saattoi ylittää parillakymmenellä punnalla; toiseksi Ambler ja kaksi muuta, huonosti kaupaksimenevää kilpa-ajohevosta; ja kolmanneksi — ja tämä oli merkittävin erä — X, se mitä hän saattoi tai mitä hänen täytyi, tänä iltapäivänä voittaa Amblerilla.

Mitä George Pendycen luonteesta muuten puuttuikin — rohkeutta siinä oli. Tämä ominaisuus piili hänen olentonsa joka säikeessä, hänen verensä kokoonpanossa. Vaikka hänellä nyt oli edessään tilanne,

joka monien miesten ja varsinkin perinnäisellä tasolla kasvaneiden miesten mielestä olisi saattanut näyttää epätoivoiselta, ei hänessä näkynyt ahdistuksen tai toivottomuuden merkkiä. Pohtiessaan vaikeuksiaan hän päätti noudattaa eräitä periaatteita: 1) Hän ei aikonut joutua Tattersallin ilmoitustaululle. Enemmän hän turvautuisi juutalaisiin; hän saattoi lainata vain perintötilaa vastaan, ja juutalaiset tulisivat nylkemään hänet paljaaksi. 2) Hän ei aikonut näyttää mitään arkuutta, vaan kun hän nyt aikoi panna vetoa hevosestaan, tahtoi hän asettaa kaikki yhdelle kortille. 3) Hän ei aikonut ajatella tulevaisuutta; nykyisyys oli aivan kyllin sietämätön.

Juna heittelehti ja keinui, kuin olisi syöksynyt eteenpäin sävelen mukaan, ja George istui rauhallisena nurkassaan.

Vaunutoverina oli hänellä Geoffrey Winlow, joka hyväntahtoisesti otti osaa kansalliseen hevossiitosharrastukseen, vaikka hän ei ollut kilpa-ajojen mies, ja tätä harrastusta hän toivoi kehittävänsä olemalla läsnä tärkeimmissä kilpa-ajoissa.

"Tuleeko sinun hevosesi kilpailemaan, George?"

George nyökkäsi.

"Minä panen likoon viitosen sen puolesta. Muuten minun ei kannata pelata. Näin äitisi Foxholmen puutarhajuhlissa viime viikolla. Oletko äskettäin tavannut heitä?"

George pudisti päätään ja tunsi oudon pistoksen sydämessään.

"Tiedäthän, että heillä oli tulipalo Peacock-vanhuksen talossa; kuulin kartanonherran ja Barterin tehneen ihmeitä. Hän vasta on joustava mies, sinun isäsi."

Taaskin George nyökkäsi, ja taaskin hän tunsi pistoksen sydämessään.

"Tulevatko he kaupunkiin tällä huvikaudella?"

"En ole kuullut siitä", vastasi George. "Sikari, ole hyvä!"

Winlow otti sikarin, ja leikatessaan sen pienellä kynäveitsellä hän tarkasteli kiirehtimättömällä silmillään Georgen kulmikkaita kasvoja. Fysionomistin viisaus tarvittiin tunkeutumaan sen ilmeettömyyden läpi. Winlow ajatteli itsekseen:

Enpä hämmästyisi, jos se, mitä kunnan Georgesta puhutaan, olisi totta... "Onko sinulla tähän saakka ollut onnea kilpailuissa?"

"Niin ja näin."

He erosivat toisistaan kilpailukentällä. George meni suoraan tapaamaan harjoittajaansa ja sieltä Tattersallin radalle. Hän vei mukanaan mainitun yhtälön tuntemattomineen ja haki kahden vaatimattomasti pukeutuneen herrasmiehen seuraa, joista toinen parhaillaan teki kultakynällä muistiinpanoja pikku kirjaan. He tervehtivät häntä kunnioittavasti, sillä heille hän oli velkaa suurimman osan ennen mainitusta tuhannenseitsemänsadanyhdeksänkymmenenviiden punnan erästä.

"Kuinka paljon te panette hevostani vastaan?"

"Tasasumman, mr Pencyce", vastasi kultakynäherra, "viiteensataan saakka".

George merkitsi vedon kirjaansa. Tällä tavoin ei hän tavallisesti suorittanut liiketoimiaan, mutta tänään näytti kaikki entisestä poikkeavalta, ja jokin tapaa voimakkaampi oli vaikuttamassa.

"Kaikki on yhden kortin varassa", ajatteli hän; "ellei se onnistu, olen myyty mies joka tapauksessa".

Hän meni toisen vaatimattomasti pukeutuneen herrasmiehen luo, jolla oli timanttineula kaulaliinassaan ja juutalaiskasvot. Ja hänen näin kulkiessaan toisen vaatimattomasti pukeutuneen herrasmiehen luota toisen luo kävi hänen edellään jokin näkymätön lähetti, joka kuiskasi sanat: "Mr Pencyce panee kaiken yhden kortin varaan", niin että hän joka kohtaauksella havaitsi, että heidän luottamuksensa hänen hevoseensa oli suurempi kuin koskaan ennen. Pian hän oli sitoutunut maksamaan kaksituhatta puntaa, jos Ambler häviäisi, ja ottanut vastaan erinomaisten, vaatimattomasti pukeutuneitten herrasmiesten lupauksen, että he maksaisivat hänelle tuhatviisisataa, jos Ambler voittaisi. Vedot olivat nyt kaksi yhtä vastaan, ja hän havaitsi mahdolliseksi hankkia Amblerille sellaista "asemaa", mihin hän oli tottunut.

"Olen menetellyt päättömästi", ajatteli hän; "minun ei olisi ensinkään pitänyt tulla radalle, vaan antaa Barney'n työskennellä hiljaisuudessa. Mutta samantekevä!"

Hänen oli vielä voitettava kolmesataa puntaa maanantain suoritukseen ja hän pani vielä loppuvedon hevosestaan: seitsemänsataa puntaa kolmeasataaviittäkymmentä vastaan. Täten hän penniäkään kuluttamatta, vain erinäisiä sitoumuksia tekemällä, oli ratkaissut yhtälön tuntemattomineen.

Poistuttuaan radalta hän meni baariin ja joi hieman whiskyä. Sitten hän meni hevosaitaukseen. Toisen ajan lähtökello oli soinut; aitauksessa oli tuskin ketään, mutta kaukaisessa nurkassa kuljetti muuan poika Ambleria edestakaisin. George silmäsi ympärilleen nähdäkseen, ettei ketään tuttavvia ollut läsnä; sitten hän liittyi kävelijöihin.

Ambler käänsi mustan, hurjan, valkean kehän ympäröimän silmänsä häneen, heitti päänsä pystyyn ja tuijotti taas etäisyyteen.

"Jos minä vain voisin saada sen ymmärtämään!" ajatteli George.

Kun hänen hevosensa poistui aitauksesta lähtökohtaansa, palasi George katsojalavalle. Baarissa hän joi vähän lisää whiskyä ja kuuli jonkun sanovan:

"Minä sain panna kuusi neljää vastaan. Minun täytyy löytää Pencyce; sanoivat hänen tehneen korkeita panoksia."

George laski lasinsa pöydälle, ja menemättä tavalliselle paikalleen hän nousi ylimpään kerrokseen.

"Minä en huoli heitit hyörimään ympärilleni", ajatteli hän.

Lavan tornissa — tässä kansallisessa muistomerkissä, joka näkyy kahdenkymmenen mailin päähän — hän tunsi olevansa turvassa. Tänne tuli vain "massa", ja siihen hän tunkeutui, kunnes hän ylimmässä huipussa saattoi nojata kiikarinsa kaidetta vasten ja pitää silmällä värejä. Hänen oman riikinkukonsinisensä rinnalla näkyi oljenkeltainen, valkojuovainen sininen ja valkotähtinen punainen.

Sanotaan, että hukkuvien ihmisten aivoissa välähtelevät entisyyden kuvat. Niin ei ollut Georgen laita; hänen mielensä oli kasvanut kiinni pieneen siniseen pilkkuun. Kiikarin alla näkyvät huulet olivat värittömät; hän puristi ne lujasti yhteen ja kostutti niitä lakkaamatta. Nuo neljä pientä väripilkkua siirtyivät riviin; lippu laski.

"Nyt ne lähtivät!" Tämä huuto kuului kaikkialta ympäriltä kuin jättiläisolennon ääni. George tuki kiikariaan kaiteeseen. Valkojuovainen sininen johti. Ambler tuli viimeisenä. Tässä järjestyksessä ne sivuuttivat ensi käännöksen. Ja kuin olisi kaitselmus säätänyt, että jonkun piti hyötyä hänen hajamielisyydestään, antoi se erään käden hiipiä Georgen kainalosta esiin, irroittaa neulan hänen kaulaliinastaan ja hävitä taas. Tattenhamin käännöksessä George näki hevosensa pääsevän etunenään. Oljenkeltainen kintereillään se tuli suoralle radalle. Amblerin jokkey katsoi taakseen ja kohotti ruoskaansa. Sinä silmänräpäyksenä tuli kuin noiduttuna oljenkeltainen sen rinnalle. Ruoskan isku osui Amblerin kylkeen — oljenkeltainen oli, taaskin kuin noiduttuna, päässyt etunenään. Hänen vanhan jokkeynsa lausuma välähti Georgen mielessä: "Huomatkaa sanani, herra, tämä hevonen tietää, mitä se tahtoo, ja kun ne ovat sellaisia, on paras antaa niiden olla rauhassa."

"Istu hiljaa, tomppeli!" supisi hän.

Ruoska vilahti taas alas; oljenkeltainen oli kaksi pituutta edellä.

Joku hänen takanaan lausui:

"Suosikki on lyöty! Ei, eipäs ole, kautta taivaan!"

Sillä kuin olisi Georgen ähköys löytänyt tien jokkeyn korviin, antoi tämä ruoskan painua. Ambler syöksyi eteenpäin. George näki voittavansa. Koko hänen sielunsa seurasi hevosen taistelua. Kunkin seuraavan viidentoista sekunnin kuluessa hän kuoli ja syntyi uudelleen; joka askeleelta kaikki mitä hänen sielussaan oli rehellistä ja rohkeaa, leimahti liekkiin, kaikki alhainen painui, sillä hän itse kiiti kilpaa hevosensa kanssa ja hiki virtasi pitkin hänen otsaansa. Ja hänen huulensa jupisivat katkonaisia ääniä, joita kukaan ei kuullut, sillä kaikki muut hänen ympärillään jupisivat myös.

Kuin yhteenkytkettyinä Ambler ja oljenkeltainen kiitivät perille. Sitten kuului hälinää, sillä kukaan ei tietänyt, kumpi oli voittanut. Numerot tulivat esiin: "seitsemän — kaksi — viisi".

"Suosikki on voitettu! Pään verran jäljessä!" kuului joku sanovan.

Georgen pää painui, ja koko hänen sielunsa oli kuin lamaantunut. Hän sulki kiikarinsa ja kulki joukon mukana portaille. Joku sanoi hänen takanaan:

"Askel vain olisi tarvittu, niin se olisi voittanut."

Toinen vastasi:

"Minä vihaan tuontapaisia hevosia. Se pillastui piiskasta."

George kiristeli hampaitaan.

"Kirottu katupoika!" supisi hän, "mitä sinä tiedät hevosista?"

Joukko vyöryi eteenpäin; puhujat hävisivät näkyvistä.

Hidas laskeutuminen katsomolavalta soi hänelle aikaa ajatella. Mitään mielenliikutuksen jälkiä ei näkynyt hänen kasvoillaan, kun hän ilmestyi aitaukseen. Harjoittaja Blacksmith seisoi Amblerin tallin ääressä.

"Tuo idiootti Tipping tuotti meille tappion, herra", alkoi hän sanoa värähtelevin huulin. "Jos hän vain olisi antanut hevosen olla rauhassa, olisi se voittanut loistavasti. Mikä ihmeessä sai hänet käyttämään ruoskaa? Hän ansaitsee menettää lupakirjansa. Hän —"

Tappion katkeruus ja sappi kohosi Georgen päähän.

"Teillä ei ole mitään puhumista, Blacksmith", sanoi hän; "tehän hänet otitte. Mikä hiidessä pani teidät riitelemään Swellsin kanssa?"

Pikku miehen leuka putosi alas sulasta hämmästyksestä.

George kääntyi pois ja meni jokkeyn luo, mutta hänen nähdessään poikaparan surkean ilmeen kuolivat katkerat sanat hänen kielelleen.

"No niin, Tipping; minä en tule teitä haukkumaan." Ja varjomaisesti hymyillen hän meni Amblerin talliin. Tallirenki oli juuri siistinyt sen; hevonen oli valmis vietäväksi pois tappionsa kentältä. Tallirenki meni ulos, ja George astui Amblerin pään ääreen. Kilparadalla ei ole mitään paikkaa eikä soppea, missä mies voisi ilmaista tunteitaan. George saattoi vain painaa otsansa hevosen samettista kuonoa vasten ja pitää sitä lyhyen hetken siinä. Ambler odotti hiljaa tämän lyhyen hyväilyn loppumista, sitten se päristellen heitti päänsä pystyyn, ja sen hurjat, kauniit silmät näyttivät sanovan: "Te hullut! Mitä te tiedätte minusta?"

George astui syrjään.

"Viekää se pois", sanoi hän, ja katseellaan hän seurasi Amblerin väistyvää hahmoa.

Muuan toisen piirin kilpailumies, jonka hän tunsi, mutta josta hän ei pitänyt, tuli hänen luokseen, kun hän poistui aitauksesta.

"Ette kai aio myydä hevostanne, Pendency?" sanoi hän. "Minä annan teille siitä viisituhatta. Sen ei olisi ollenkaan tarvinnut hävitä; piiska ei paranna sen juoksua vähääkään."

"Senkin vaakuva varis!" ajatteli George.

"Kiitos, mutta se ei ole myytävänä", vastasi hän.

Hän palasi jälleen katsomolavalle, mutta joka askeleella, joka kasvoissa hän nyt uskoi näkevänsä yhtälönsä, joka hänen nyt piti ratkaista kahdella tuntemattomalla. Kolmesti hän meni baariin. Viimeisellä kerralla hän sanoi itsekseen: "Hevosen täytyy mennä. Minä en koskaan enää saa sellaista hevosta."

Yli tämän vihreän kentän, jonka satatuhatta jalkaa oli polkenut ruskeaksi, johon satatuhatta kättä oli sirotellut paperinpalasia, sikarinpätkiä ja ruoanjätteitä, ohi taistelukentän suurien porttiaukeamien, missä koko maa on vain tietä kiistakentälle ja sieltä pois, missä kaikki kilparadan elätit, määrätön ihmisjoukko, huusi, kirkui ja hoilasi kilpailijoille, jotka kulkivat ohi voitonriemuisina tai tappion masentamina — yli tämän vihreän aukean, yksijalkaisten miesten ja ryysyisten nuorallatanssijain, lapsiaan imettävien naisten, silmänkääntäjien ja kilpailu-urkkijain välistä astui George Pendency, huulet yhteen puristettuina ja pää kumarruksissa.

"Hyvää onnea, kapteeni, hyvää onnea huomiseksi; onneksi olkoon!... Jumalan tähden, teidän armonne..."

Aurinko, joka välähti esiin, kauan piileskeltyään, paahtoi häntä niskaan; lakeuden vapaa tuuli, joka nyt oli täynnä vastenmielisiä hajuja, kantoi hänen korviinsa hirviön viimeisen huudon: "Nyt ne lähtivät!"

Muuan ääni pidätti hänet.

George kääntyi ja näki Winlow'n, ja kiroten ja hymyillen hän vastasi;

"Hoi!"

Geoffrey Winlow asteli hänen rinnalleen ja tarkasteli hänen kasvojaan kiireettömällä silmillään.

"Pelkään, että sinulla on ollut huonot ajat, vanha veikko! Kuulen, että olet myynyt Amblerin tuolle Guildersteinille."

Jokin sykähti Georgen sydämessä.

"Joko nyt?" ajatteli hän. "Lauma vaakkuu siitä jo. Ja tuolle pikku maankulkijalle on minun hevoseni — minun hevoseni —"

Hän vastasi tyynesti:

"Tarvitsin rahaa."

Winlow, jolta ei puuttunut viileää hienotunteisuutta, vaihtoi puheenaihetta.

Myöhään sinä iltana George istui Stolaisten akkunassa katsellen Piccadillylle. Hänen käden varjostamain silmänsä ohi riensivät ajurit, kiitäen itään ja länteen, ja kussakin oli yksinäinen kalpea kasvojen kiekko tai kaksi kasvojen kiekkoa lähellä toisiaan; ja kaupungin kumea hälinä tulvi huoneeseen ja vilvas yöilma. Katulyhtyjien valossa loistivat Green Parkin puut syvän, liikkumattoman varjon keskellä, ja korkealla niiden yläpuolella näkyivät tähdet ja purppurainen taivas, joita kullankarvainen huntu näytti verhoavan, Loppumaton jono hahmoja liukui ohi. Muutamat silmäisivät valaistuja akkunoita ja siellä istuvaa miestä, jonka valkoinen paidanrinnus loisti. Ja moni ajatteli: "Toivoisin olevani tuo keikari, jolla ei ole mitään muuta tehtävää kuin seurata isänsä jälkiä", ja monet eivät ajatelleet mitään. Mutta silloin tällöin joku ohikulkija supisi itsekseen: "Hän näyttää yksinäiseltä istuessaan siinä."

Ja kaikille näille tuijottaville kasvoille Georgen huulet vastasivat tylyin ilmein, ja silloin tällöin välkkyi niillä pieni katkera hymy; mutta otsallaan hän tunsu vielä hevosensa kuonon kosketuksen, ja hänen silmänsä, joita kukaan ei voinut nähdä, olivat tuskasta synkät.

MR BARTER LÄHTEE KÄVELYLLE

Pappilassa odotettiin "tapahtumaa" joka hetki. Kirkkoherra, joka itse ei käytännössä tietänyt kärsimyksestä mitään, ei myöskään sietänyt ajatella ja nähdä toisten kärsimystä. Kuitenkaan ei hänellä ollut tähän päivään saakka ollutkaan mitään siedettävänä, sillä vastaukseksi hänen kysymyksiinsä oli hänen vaimonsa aina lausunut: "Ei, rakkaani, ei; minä voin hyvin — siitä ei todellakaan kannata puhua." Ja hän oli aina lausunut sen hymyillen, joskin hänen hymyilevät huulensa olivat valkoiset. Mutta kun hän tänä aamuna taas yritti niin lausua, eivät hänen huulensa enää pystyneet hymyilemään. Hänen silmistään oli kadonnut niiden toivottomasti toiveikas loiste, ja hän oli nopeasti kuiskannut yhteenpuristettujen hampaittensa lomitse: "Lähetä hakemaan tohtori Wilsonia, Hussell!"

Kirkkoherra suuteli häntä, suljetuin silmin, sillä häntä pelotti katsoa vaimonsa kasvoja, vääntyneitä huulia ja verettömiä poskia. Viiden minuutin kuluttua ratsasti tallirenki päistärin selässä täyttä vauhtia Cornmarkettiin ja kirkkoherra seiso työhöoneessaan, luoden silmänsä toisesta kotijumalastaan toiseen, ikäänkuin kutsuen heidät avukseen. Lopuksi hän otti mailan kaapista ja alkoi öljytä sitä. Kuusitoista vuotta aikaisemmin, Hussellin syntyessä, olivat hänet yllättäneet äänet, joita hän ei ollut koskaan voinut unohtaa. Ne olivat takertuneet hänen muistinsa hermoihin, ja millään ehdolla hän ei tahtoisi kuulla niitä uudelleen. Sittemmin ei niitä ääniä ollut enää kuulunut, sillä, kuten useimmat naiset, hänen vaimonsa oli sankaritar. Mutta vaikka kirkkoherra oli tällaiseen tapaukseen niin tottunut, joutui hän senjälkeen aina jonkinmoisen pakokauhun valtaan. Oli kuin kaitselmus olisi kasannut kaiken ahdistuksen, mikä hänen olisi pitänyt sillä välin tuntea, ja kaatanut sen viime hetkellä yhdellä kertaa hänen ylitseen. Hän pani mailan takaisin kuoreensa, pani tulpan öljypullon suuhun ja katseli taaskin kotijumaliaan. Kukaan ei tullut hänen avukseen. Ja hänen ajatuksensa kulkivat samoja uria kuin yhdeksän kertaa aikaisemmin: "Minun ei pitäisi mennä ulos. Minun pitäisi odottaa Wilsonia. Olettakaamme, että jotakin tapahtuu. Mutta kättilöhän on hänen luonaan, enkä minä voi toimittaa mitään. Poloinen Rose — pikku raukka! Minun velvollisuuteni on... Mitä se on? On paras, että minä joudun pois tieltä?"

Hiljaa — tietämättä, että hän teki sen hiljaa — hän avasi oven; hiljaa hän meni hattuhyllylle ja otti mustan olkihatun, hiljaa hän meni ulos ja kiiruhti oikopäätä alas tielle.

Kolme minuuttia myöhemmin hän taas tuli näkyviin, lähestyen taloa nopeammin kuin hän oli sen luota poistunut. Hän astui eteiseen, juoksi portaita ylös ja meni vaimonsa huoneeseen: "Rose, rakas Rose, voinko auttaa sinua jotenkin?"

Mrs Barter ojensi kätensä, pilkallinen välähdys näkyi hänen silmissään. Hänen huuliensa välistä kuului epämääräistä mutinaa ja sanat: "Et mitenkään, rakas. Mene ennemmin kävelyillesi."

Mr Barter painoi huulensa hänen vapisevalle kädelleen ja peräytyi pois huoneesta. Ovesta ulos päästyään hän iski nyrkillään ilmaa ja juosten alaspäin hän uudelleen hävisi näkyvistä. Hän käveli yhä nopeammin, kylä jäi hänen taakseen, ja keskellä kaikkia näitä maalaisia näkyjä ja ääniä ja tuoksuja hänen hermonsä alkoivat taas päästä tasapainoon. Hän pystyi taas ajattelemaan muita asioita; Cecilin koulutodistusta, joka oli kaikkea muuta kuin tyydyttävä; kylän Hermon-vanhusta, jonka hän epäili liioittelevan keuhkokatarriaan mahdollisen portviinin toivossa; uusintakilpailuja Coldinghamin kanssa ja että vastustajan vasemmanpuoleiselle lyöjälle tarvitsi vain antaa kovempia iskuja; uutta virsikirjanpainosta ja kuinka veltto ylikylä oli käymään kirkossa — siellä oli viisi perhettä, jotka eivät olleet yhtä kunniallisia ja taipuisia kuin muut, muukalaisen näköistä tummaa väkeä, epäenglantilaisia. Tällaisia asioita ajatellessaan hän unohti mitä tahtoi unohtaa, mutta kuullessaan rattaiden kolinaa hän poikkesi vainiolle ikäänkuin tutkiakseen satoa, kunnes ajoneuvot olivat menneet ohi. Se ei ollut Wilson, mutta olisi saattanut olla, ja lähimmässä käänteessä hän huomaamattaan poikkesi Cornmarketin tielle.

Kello oli kaksitoista, kun hän oli päässyt niin pitkälle, että hän saattoi nähdä Coldinghamin kuuden mailin päässä Worsted Skeynesistä. Häntä olisi haluttanut saada lasi olutta, mutta kun hän ei pystynyt menemään ravintolaan, meni hän sensijaan hautausmaalle. Hän istui penkille vaahteran siimekseen, vastapäätä Winlow'n perheen hautoja, sillä Coldingham oli lordi Montrossorin asuinpaikka ja tänne oli kaikki Winlow't haudattu. Mehiläiset hyrisivät lehvisissä hänen yläpuolellaan, ja mr Barter ajatteli:

"Kaunis paikka. Mitään sen vertaista ei meillä ole Worsted Skeynesissä..."

Mutta äkkiä hän havaitsi, ettei hän saattanut istua siinä mietiskelemässä. Mitähän, jos hänen vaimonsa kuolisi! Sellaista sattui toisinaan. John Tharpin vaimo kuoli synnyttäessään kymmenettä lastaan! Hänen otsansa oli märkä ja hän kuivasi sen. Luoden närkästyneen katseen Winlow'ien hautoihin hän lähti liikkeelle.

Hän poistui hautausmaalta toista tietä myöten ja tuli kylän kentälle. Krikettikilpailu oli parhaillaan käynnissä, ja vastoin tahtoaan täytyi kirkkoherran pysähtyä. Coldinghamin joukkue oli "ulkona". Mr Barter katseli. Kuten hän oli arvellut, sinkautti vasemmanpuoleinen heittäjä pallonsa hyvällä vauhdilla, mutta se ei tullut lähimainkaan perille. Päättäväinen lyöjä saisi hänet kyllä nutistetuksi! Hän meni samaan linjaan veräjän kanssa nähdäkseen tämän miehen heittoa, ja hän unohtui siihen niin, ettei aluksi huomannut Geoffrey Winlow'ta, joka suojuspatjoihin ja sinivihreään puseroon puettuna istui poikkiteloin kenttätuolilla ja tupakoi.

"Kas, Winlow! Sinun joukkueesihan kiistelee kylää vastaan. Pelkään etten voi jäädä näkemään sinun peliäsi. Olin ohimenossa — minun täytyi välttämättä toimittaa muuan seikka — täytyy joutua kotiin!"

Hänen tosiaan vakava ilmeensä kiihotti Winlow'n uteliaisuutta.

"Etkö voi jäädä syömään aamiaista kanssamme?"

"En, en; vaimoni —. Täytyy joutua kotiin!"

Winlow mutisi:

"Vai niin, tietenkin." Hänen kiireettömät siniset silmänsä, jotka aina olivat tilanteen tasalla, viipyivät kirkkoherran kiihottuneilla kasvoilla. "Ohimennen sanoen, luulen", lausui hän, "että George Pendyce on aika pulassa. Hänen on ollut pakko myydä hevosensa. Näin hänet Epsomissa toissa viikolla."

Kirkkoherran ilme kirkastui.

"Minä olin varma, että hän vielä saisi katua tuota vedonlyöntiä", sanoi hän. "Se oli ikävää — todellakin ikävää."

"Sanotaan", jatkoi Winlow, "että hän menetti neljätuhatta torstain kilpailuissa. Hän oli jokseenkin pahasti sotkeutunut jo ennenkin, arvelen minä. George parka! niin perin hauska poika!"

"Oh", toisti mr Barter, "se oli ikävää — tosiaankin ikävää. Hänen asiansa olivat kyllin huonolla

kannalla muutenkin."

Hieman todellista harrastusta välähti Geoffrey'n levollisissa silmissä.

"Sinä tarkoitat tuota mrs —. Hm, niinkö?" sanoi hän. "Ihmiset juoruavat, eihän sitä voi estää. Olen niin pahoillani poloisten mr ja mrs Pendycen puolesta. Toivoakseni asiaa voidaan auttaa."

Kirkkoherra rypisteli kulmiaan.

"*Minä* olen tehnyt parhaani", sanoi hän. "Hyvin osattu! Minä olen aina sanonut, että kuka tahansa sukkela lyöjä voi nutistaa tuon vasemmanpuoleisen heittäjän, josta teillä on niin suuret ajatukset. Hänen heittonsa on kyllä muuten hyvä, mutta se ei kannu kyllin pitkälle. Mutta tässä minä nyt juttelen. Minun täytyy joutua kotiin."

Ja taaskin todella vakava ilme näyttäytyi mr Barterin kasvoilla.

"Te kai pelaatte Coldinghamin puolesta meitä vastaan torstaina? Hyvästi!"

Nyökäten vastaukseksi Winlow'n tervehdykseen hän käveli tiehensä.

Hän vältti hautausmaata ja poikkesi sen sijaan oikotielle, joka vei vainioiden yli. Hänen oli nälkä ja jano. Eräässä hänen saarnassaan esiintyi seuraava kohta: "Meidän tulee tottua hillitsemään halujamme. Ainoastaan jatkuvasti totuttautumalla kieltäytyksiin jokapäiväisessä elämässämme me voimme saavuttaa sen tosi hengellisyyden, jota ilman me emme voi toivoa pääsevämme Jumalan tuntemukseen." Ja oli hyvin tunnettua sekä hänen perheensä että kylän keskuudessa, että kirkkoherran mieliala oli aivan peloittavan hengellinen, jos joku häiritsi häntä aterioilla. Sillä hän oli läpikotaisin terve ja vahva mies, jonka ruoansulatus ja muut toimitukset, jotka esiintyivät voimakkaina, säännöllisinä ja suorasukaisina kuin vuorokauden vaihtelut, asettivat hänelle väistymättömiä vaatimuksia. Pidettyään tämän erikoisen saarnan hän usein viikoksi tai pitemmäksi ajaksi kielsi itseltään toisen olutlasin aamiaiseksi tai iltapäiväsikarinsa, jonka sijasta hän poltti piippua. Ja hän vallan tosissaan uskoi, että Hän tämän kautta saavutti suuremman hengellisyyden, ja kenties niin tosiaan olikin. Mutta jos niin ei olisi ollutkaan laita, ei sitä olisi kukaan tullut huomanneeksi, sillä hänen laumansa enemmistö piti hänen hengellisyyttään itsestään selvänä ja vähäpätöisen vähemmistön joukossa oli vain muutama, joka ei alistunut siihen tosiseikkaan, että hän oli heidän sielunpaimenensa välttämättömyyden pakosta, järjestelmän voimasta, joka oli asettanut hänet toimeensa melkein koneellisesti, tahtoi hän taikka ei. Itse asiassa he kunnioittivat häntä vain sitä enemmän siksi, että hän oli oikea erottamaton kirkkoherra, ja iloitsivat siitä, ettei hän ollut mikään tavallinen maalaispastori, kuten Coldinghamin seurakunnalla oli, ja toisten oikuista riippuvainen. Sillä kahta hulttiota ja yhtä ateistia lukuunottamatta uskoi koko kylä, vanhoilliset niin hyvin kuin vapaamieliset — siellä oli vapaamielisiä nyt, kun alettiin uskoa, että äänestys tosiaan oli salainen — yhtä hartaasti perinnäiseen järjestelmään.

Huomaamattaan suuntasi kirkkoherra kulkunsa Bletchinghamiin, missä oli raittiuskahvila. Sydämessään hän inhosi limonaattia ja inkivääriolutta keskipäivällä, kun näet kumpikin jätti hänelle kylmän ja epämiellyttävän tunteen ruumiiseen, mutta hän tunsu, ettei hän saattanut mennä minnekään muualle.

"Leipää ja juustoa", ajatteli hän. "Mikä on parempaa kuin leipä ja juusto? Ja sitten antakoot minulle kupin kahvia."

Tässä kahvikupissa oli jotain vertauskuvallista ja hänen mielentilaansa soveltuvaa. Kahvi oli kiihottavaa ja paksua, ja siitä uhosu maalaiskahvin erikoinen tuoksu. Hän joi sitä vain vähän ja jatkoi kävelyään. Seuraavassa käänteessä hän sivuutti kansakoulun, mistä kuului tahdikas, mutta soinnuton mumina, joka muistutti vanhan, ikälopun koneen ääntä. Kirkkoherra pysähtyi kuuntelemaan. Nojautuen pienen leikkikentän muuria vasten hän koetti saada selville sanat, jotka messun tavoin veisattiin sisällä. Kuului kuin siellä olisi hoettu; "Kaksi ynnä kaksi on neljä, kaksi ynnä neljä on kuusi, kaksi ynnä kuusi on kahdeksan", ja hän jatkoi matkaansa ajatellen: "Se on erinomaista, mutta meidän ei suinkaan pidä mennä liian pitkälle; me voisimme tehdä heidät sopimattomiksi kutsumukseensa", ja hän rypisteli kulmiaan. Mennen muutaman porraskäytävän yli hän poikkesi polulle. Ilma oli kukkurallaan kiurujen viserrystä, ja mehiläiset riippuivat raskaina apilankukissa. Lakeuden syvänteessä oli pieni raitojen ympäröimä lampi. Kalutulla nurmikolla seisoivat kolmenkymmenen askelen päässä siitä täydessä päivänpaisteessa vanha hevonen lieassa. Se seisoivat lopon laihana lampeen päin kääntyneenä, näytti keltaisia hampaitaan ja ojenteli kuonoaan vettä kohti, mihin se ei yltänyt. Kirkkoherra pysähtyi. Hän ei tuntenut hevosta henkilökohtaisesti, sillä hän oli vielä kolmen vainion päässä omasta pitäjästään, mutta hän huomasi, että elukkaparka kaipasi vettä. Hän meni sen luo ja huomattuaan, että nuoran solmu raateli hänen sormiaan, hän kumartui ja alkoi tempoa paalua. Hänen siinä vääntäessään ja tempoossaan, tulipunaisena kasvoiltaan, seisoivat vanha koni paikoillaan ja tuijotti häneen sameilla

silmillään. Syöksähtäen nousi mr Barter pystyyn, paalu kädessään, ja vanha hevonen peräytyi äkisti:

"No, no, poika", sanoi kirkkoherra ja mutisi suutuksissaan: "Hävytöntä on panna hevonen liekaan tähän päivänpaisteeseen. Haluaisinpa antaa sen omistajalle pienen muistutuksen!"

Hän kuljetti elukan veden partaalle. Vanha hevonen kyllä seurasi häntä levollisesti, mutta yhtä vähän kuin se oli tehnyt mitään ansaitakseen onnettomuutensa, yhtä vähän näytti se tuntevan mitään kiitollisuutta vapauttajaansa kohtaan. Se joi vatsansa täyteen ja alkoi sitten syödä. Kirkkoherra tunki hiukan pettymystä ja työnsi paalun taas pehmeään maahan raitojen alle; sitten hän nousi ja katsoi tuimasti vanhaan hevoseen.

Elukka jatkoi syömistään. Kirkkoherra otti nenäliinansa, pyyhki hien otsaltaan ja rypisti kulmiaan. Hän vihasi kiittämättömyyttä sekä elukoissa että ihmisissä.

Äkkiä hän huomasi olevansa kovin uupunut.

"Sen täytyy olla ohi nyt", sanoi hän itsekseen ja kiiruhti paahteessa yli vainioiden.

Pappilan ovi oli auki. Hän meni työhuoneeseen ja istuutui hetkeksi kootakseen ajatuksensa. Ihmiset liikkuvat ylhäällä; hän kuuli pitkän vaikeroivan äänen, joka täytti hänen sydämensä kauhulla.

Hän nousi ja syöksähti soittokellon luo, mutta ei soittanut, vaan riensi sen sijaan portaita ylös. Vaimonsa oven edessä hän tapasi lastensa vanhan hoitajan. Hän seisoi ovimatolla kädet korvilla, ja kyyneleet juoksisivat pitkin hänen kasvojaan.

"Voi herra!" sanoi hän, "voi herra!"

Kirkkoherra tuijotti hurjasti häneen.

"Vaimo!" huusi hän, "vaimo!"

Hän peitti korvansa ja syöksyi taas alas. Hallissa oli joku nainen. Se oli mrs Pendyce, ja hän juoksi tämän luo, kuin itseään loukannut lapsi juoksee äitinsä luo.

"Vaimoni", sanoi hän — "poloinen vaimoni! Herra tiesi, mitä he tuolla ylhäällä tekevät hänelle, mrs Pendyce!" ja hän peitti kasvonsa käsillään.

Mrs Pendyce, joka oli syntyään Totteridge, seisoi liikkumaton, sitten hän hiljaa laski hansikoidun kätensä kirkkoherran paksulle käsivarrelle, jonka lihakset paisuivat käsien puristuksesta, ja sanoi:

"Rakas mr Barter, tri Wilsonhan on niin taitava. Tulkaa saliin!"

Kompastellen kuin sokea mies antoi kirkkoherra taluttaa itseään. Hän painui sohvaan istumaan, ja mrs Pencycen kasvot värähtelivät, kuin koettaisi hän hillitä itseään. Hän toisteli hiljaisella äänellään:

"Kaikki menee kyllä hyvin — kaikki menee kyllä hyvin! Olkaa vain rauhallinen!"

Hänen osanotossaan ja myötätunnossaan ei ilmeisestikään ollut mitään alentuvaisuutta, vaan keveätä hämmästyttä siitä, että hän tässä siveli kirkkoherran käsivartta.

Mr Barter otti pois kädet kasvoiltaan.

"Jos hän kuolee", lausui hän oudonkaikuisella äänellä, "en minä jaksa kestää sitä".

Vastaukseksi näihin sanoihin, jotka hänet sai lausumaan jokin, joka on tottumusta syvempää, mrs Pencycen käsi päästi hänen käsivartensa ja jäi lepäämään räikeälle, vihreän- ja punaisenkirjavalle sohvapeitteelle. Hän hätkähti kirkkoherran väkivaltaista purkausta.

"Odottakaa täällä", sanoi hän. "Minä käyn katsomassa."

Käskeminen oli hänelle outoa, mutta mr Barter totteli nöyränä kuin katuvainen poika.

Hänen mentyään seisoi kirkkoherra ovella kuullakseen jotakin ääntä — mitä ääntä tahansa, vaikka hänen pukunsa kahinaa — mutta mitään ei kuulunut, sillä mrs Pencycen alushame oli harsoa, ja kirkkoherra seisoi siinä yksinään keskellä hiljaisuutta, jota hän ei voinut kestää. Hän alkoi astella huoneessa edestakaisin, paksujen saappaanpohjien naristessa, kädet hänellä oli selän taakse liitettyinä, hänen otsansa puski ilmaa, hänen huulensa olivat yhteen puristetut; tällä tavoin aituukseen ensi kertaa suljettu härkä kiertelee ympäri, mulkoillen suurilla silmänvalkuaisillaan.

Hänen ajatuksensa pirskahtelivat sinne tänne, pelokkaina, kiihtyneinä, ohjattomina; rukoilemaan hän ei pystynyt. Hänen niin moneen kertaan lausumansa sanat pysyttelivät kuin uhallä hänen mielestään

poissa. "Me olemme kaikki Jumalan kädessä! — Me olemme kaikki Jumalan kädessä!" Niiden sijasta hän pystyi ajattelemaan vain vanhaa sananpartta, jota mr Paramor oli käyttänyt kartanonherran ruokasalissa: "Kohtuus kaikessa!" ja jokin julma iva sai tämän lakkaamatta kaikumaan hänen korvissaan. "Kohtuus kaikessa — kohtuus kaikessa!" ja hänen vaimonsa makasi siellä — hänen syynsä, ja —

Kuului ääntä. Kirkkoherran ruskeanpunakat kasvot eivät osanneet kalveta, mutta hänen suuret nyrkkinsä herpaantuivat. Mrs Pendyce seisoj ovensuussa, hymyillen erikoisella, puoleksi säälivällä, puoleksi järkyttyneellä tavalla.

"Kaikki on hyvin — se on poika. Teidän vaimoraukallanne on ollut kauhea hetki!"

Kirkkoherra tuijotti häneen mitään puhumatta. Sitten hän äkkiä syöksyi mrs Pendycen ohitse ovesta ulos, riensi työhuoneeseensa ja sulki oven. Täällä vasta hän vaipui polvilleen ja pysyi siinä asennossa monta minuuttia, mitään ajattelematta.

KARTANONHERRA TEKEE PÄÄTÖKSENSÄ

Istuessaan samana iltana kello yhdeksän portviinipuolikkaansa viimeisen lasin ääressä mr Barter tunsj vastustamatonta halua saada jotakin mielenvirkistystä, halua päästä purkautumaan lähimmäistensä seurassa.

Hän otti hattunsa ja napitti takkinsa — sillä vaikka oli kaunis kesäkuun ilta, puhalsi tuima itätuuli — ja käveli kylää kohti.

Kuin vertauskuvana tiestä Jumalan valtakuntaan, josta hän sunnuntaisin puhui, eteni somien pensasaitojen reunustama tie jalavien siimeksessä, missä peltovarikset jo olivat laskeutuneet lepoon. Puuhiilen hajua häilyi ilmassa; mökit tulivat näkyviin, tuli paja ja pikku myymälät vastapäätä kylän kenttää. Ovista ja akkunoista säteili yhä voimakkaampi valo; tuulenhenkäys, joka tuskin liikahtutti kastanjan lehtiä, sai haavat hiljaa havisemaan. Taloja ja puita, taloja ja puita! Suojaa menneisyyden ja suojaa tulevaisuuden varalle!

Kirkkoherra pysähdytti ensimmäisen kohtaamansa.

"Hyvä heinäilma, Aiken! Miten on vaimosi laita — tyttökö siitä tulee?
Haha! Ja sinä haluat poikia! Oletko kuullut pappilan tapahtumasta?
Kiitollisena on minun sanottava —"

Miehestä mieheen ja talosta taloon hän tyydytti seurannälkäänsä, saadakseen takaisin kadonneen arvontuntonsa, jonka piti poistaa kärsimyksen arpi. Ja hänen yllään tuntuivat värähtämättömät kastanjat ja hiljaa havisevat haavat kuuntelevan ja kuiskivan:

"Oi te vähäiset ihmiset! Oi te vähäiset ihmiset!"

Ensimmäisen neljänneksensä loppuvaiheessa oleva uusi kuu purjehti kirkkotarhan varjosta esiin — sama kuu, joka oli purjehtinut taivaalla hopeanhoitoisessa ironiassaan silloin kun ensimmäinen Barter saarnasi, kun ensimmäinen Pendyce oli Worsted Skeynesin kartanonherra — sama uusikuu, joka yhtä seesteisenä ja valjuna kulkisi rataansa silloin kun viimeinen Barter oli vaipunut uneen, viimeinen Pendyce poistunut, ja antaisi lempeän valonsa langeta heidän hautakivilleen kautta sinervän ilman.

Kirkkoherra ajatteli:

"Minä panen Stedmanin muokkaamaan tuota kulmaa. Meidän täytyy saada enemmän tilaa; nuo kivet ovat vähintään sataviisikymmentä vuotta vanhat. Ainoatakaan sanaa ei voi enää lukea. Ne saavat ensinnä väistyä."

Hän kulki hevoshaan polkua myöten kohti kartanoa.

Päivä oli päättynyt, ja vain kuun säteet välkkyivät korkeassa ruohikossa.

Kartanossa olivat ruokasalin korkeat ranskalaiset akkunat auki; kartanonherra istui siellä yksin ja synkissä ajatuksissa nauttimansa hedelmän jätteiden ääressä. Seinällä riippui hänen kummallakin puolellaan hiljainen seura; entisten Pendycein muotokuvat. Ja huoneen toisessa päässä, tarjoilupöydän tammen ja hopean päältä, katsoi niihin hänen vaimonsa kuva, lievä ihmettely kohotettujen

kulmakarvojen alta loistavissa silmissään.

Mr Pendyce nosti päätään.

"Kas, Barter! Miten vaimosi voi?"

"Niin hyvin kuin voi odottaa."

"Hauska kuulla! Hänellä on mainio ruumiinrakenne — ihmeteltävä elinvoima! Portviiniä vai punaviiniäkö haluat?"

"Kiitos — vain lasin portviiniä."

"Se on pannut kovalle koetukselle hermosi. Minä tiedän mitä se merkitsee. Me olemme toisenlaisia kuin edellinen sukupolvi; he eivät pitäneet sitä minään. Charlesin syntyessä oli rakas isäni metsästävässä koko päivän. Kun minun vaimoni sai Georgen, olin *minä* hermostunut kuin kissa!"

Kartanonherra keskeytti puheensa lisätäkseen nopeasti:

"Mutta sinä olet niin tottunut siihen."

Mr Barter rypisteli kulmiaan.

"Minä pistäysin Coldinghamissa tänään", sanoi hän. "Tapasin Winlow'n. Hän kysyi sinua."

"Vai Winlow'n. Hänen vaimonsa on hyvin miellyttävä nainen. Heillä on luullakseni vain yksi lapsi?"

Kirkkoherra säpsähti.

"Winlow kertoi minulle", sanoi hän tokaisemalla, "että George on myynyt hevosensa".

Kartanonherran kasvojen ilme vaihtui. Hän loi epäluuloisen silmäyksen mr Barteriin, mutta kirkkoherra katseli lasiinsa.

"Myynyt hevosensa! Mitä se merkitsee? Kai hän sanoi sinulle syyn?"

Kirkkoherra ryppäsi viiniään.

"Minä en koskaan kysy syitä", sanoi hän, "kun hevosmiehet ovat kysymyksessä. Minun käsittääkseni he eivät ole itsestään sen enemmän selvillä kuin sieluttomat eläimet!"

"Niin, vedonlyöjät", sanoi mr Pendyce. "Mutta eihän George pelaa."

Huumorin välähdys näkyi kirkkoherran silmissä. Hän puristi huulensa yhteen.

Kartanonherra nousi.

"Eikö totta, Barter?" sanoi hän.

Kirkkoherra punastui. Hän vihasi juoruamista — kun oli kysymys miehistä, tietysti. Kun oli kysymys naisista, oli asia aivan toinen — ja samoin kuin hän Bellew'n luo mennessään oli ollut varuillaan, ettei paljastaisi Georgea, samoin hän nyt vielä enemmän piti varansa.

"Ei, ei, Pendyce."

Kartanonherra alkoi kävellä huoneessa edestakaisin, ja mr Barter tunki jonkin liikahtavan jalkaansa vasten: pöydän päästä, mihin kuun valoläikkä lankesi, kohosi esiin John-koira, kuin vertauskuvana kaikesta, mikä oli kartanonherralle alamaista, ja tuijotti isäntäänsä murheellisilla silmillään. "Nyt taas jokin uhkaa häiritä minua", näyttivät ne sanovan.

Kartanonherra katkaisi hiljaisuuden.

"Minä olen aina luottanut sinuun, Barter; minä luotan sinuun kuin omaan veljeeni. Sano nyt, mitenkä Georgen laita on?"

"Tässähän on kysymys isästä ja pojasta", ajatteli kirkkoherra ja puhkesi puhumaan: "Minä kerron vain kuulemani mukaan; sanotaan, että hän on menettänyt aika summan rahaa. Totta kai se on vain lorua. Minä en ole koskaan välittänyt huhuista. Ja jos hän on myynyt hevosensa, niin sen parempi. Hän ei silloin tule kiusaukseen pelata uudelleen."

Mutta Horace Pendyce ei vastannut mitään. Yksi ainoa ajatus vallitsi hänen hämääntyntytään,

kiihottunutta mieltään:

"Minunko poikani peluri! Worsted Skeyneskö pelurin käsissä!"

"Se on vain huhua. Ei sinun pidä kiinnittää siihen mitään huomiota. Minun on vaikea ajatella, että hän olisi niin mieletön. Minä tiedän vain, että minun täytyy palata vaimoni luokse. Hyvää yötä!"

Ja nyökäten, mutta noloissaan poistui mr Barter ranskalaisen akkunan kautta, mistä oli tullutkin.

Kartanonherra seisoi liikkumatonna.

Peluri!

Mikään sana ei saattanut olla niin peloittava *hänen* korvissaan, jonka koko olemassaolo oli liittynyt Worsted Skeynesiin, jonka joka ajatus oli siihen välillisessä tai välittömässä suhteessa, jonka poika oli vain hänen avoimeksi jättämänsä paikan täyttäjä, jonka uskonto oli esi-isäin palvontaa, jonka pelkoa herätti jokainen muutos. Peluri!

Hänen päähänsä ei pälkähtänyt, että hänen järjestelmänsä olisi jollakin tavoin edesvastuussa Georgen käytöksestä. Hän oli sanonut mr Paramorille: "Minulla ei koskaan ole ollut mitään järjestelmää; minä en usko mihinkään järjestelmiin." Hän oli kasvattanut hänet yksinkertaisesti gentlemanniksi. Hänelle olisi ollut enemmän mieleen, että George olisi mennyt armeijan palvelukseen, mutta George oli pettänyt hänen toiveensa; hänelle olisi ollut enemmän mieleen, että George olisi ottanut tilan haltuunsa, mennyt naimisiin ja saanut pojan, sen sijaan että hän kaupungissa kulutti päivänsä hukkaan, mutta George ei ollut tehnyt niin. Mitäpä hän olisi saattanut tehdä estääkseen onnettomuuden, paitsi sitä, että hän oli edesauttanut häntä pääsemään vapaaehtoiseen ratsuväkeen ja ehdottanut hänet Stoalaisten klubiin? Ja nyt hän oli peluri!

Ja joka kerran on ruvennut peluriksi, pysyy pelurina!

Hän sanoi vaimonsa kuvalle, joka katsoi häneen seinältä: "Hän on perinyt sen sinulta."

Mutta vastaukseksi hän sai aina saman lempeän katseen.

Äkkiä kääntyen hän poistui huoneesta, ja John-koira, jolle hän oli ollut liian nopsa, painoi kuonoaan suljettuun oveen, haistellen, eikö joku tulisi sitä avaamaan.

Mr Pendyce meni työhuoneeseensa, otti muutamia papereita suljetusta laatikosta ja istui hyvän aikaa niitä katselemassa. Siinä oli ensinnäkin hänen jälkisäädöksensä, sitten luettelo Worsted Skeynesin vuokrataloista, niiden pinta-alasta ja arennista, sitten siisti jäljennös oikeudenpäättöksestä, jolla hänen oikeutensa tilaan vahvistettiin hänen naimisiin mennessään. Tätä erinomaisen ironista asiakirjaa katseli mr Pendyce kauimmin. Hän ei lukenut sitä, vaan ajatteli:

"Enkä minä saata tehdä sitä tyhjäksi! Paramor sanoi niin! Peluri!"

Se "paksuus", joka niin yleisesti esiintyy tämän kumman maailman ihmisissä ja kartanonherrassa esiintyi erikoisen voimakkaana, oli pikemmin henkinen tapahtuma kuin ominaisuus — se oli vaistomaista toisen ihmisen kannalle asettumisen karttamista, vaistomaista pelkoa kaikkea vierasta kohtaan, vaistomaista tavan kunnioitusta. Ja se oli läheisesti liittynyt hänen syvimpään ja siveellisimpään ominaisuuteensa — hänen päättäväisyyteensä. Nämä päätökset saattoivat olla "paksuja" ja typeriä, aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä, ne saattoivat olla vailla mitään suhdetta siveellisyyteen ja järkeen, mutta hän pystyi niitä tekemään ja pitämään niistä kiinni. Tämän kyvyn nojalla hän oli missä oli, oli ollut kautta vuosisatojen ja toivoi olevansa kautta tulevien aikojen. Se oli hänen veressään. Vain sen avulla hän saattoi torjua ne hävittävät voimat, joita aika vei taisteluun häntä, hänen järjestelmänsä, hänen perintöään vastaan; vain sen avulla hän saattoi pystyä siirtämään perintönsä pojalleen. Ja hän katseli suuttunein ja katkerin silmin tätä asiakirjaa, joka siirsi sen hänen pojalleen.

Miehet, jotka tekevät laajakantoisia päätöksiä, eivät aina pane niitä toimeen niin keveästi ja meluttomasti kuin he itse haluaisivat. Mr Pendyce päätti makuuhuoneeseen mennessään olla puhumatta mitään aikeistaan. Hänen vaimonsa nukkui. Kartanonherran astuessa huoneeseen hän heräsi, mutta hän jäi makaamaan liikkumattomana, suljetuin silmin ja kun mr Pendyce näki tämän liikkumattomuuden, ollessaan itse sellaisen järkytyksen vallassa, puhkesi hän puhumaan:

"Oletko tietänyt, että George on peluri?"

Kynttilän valossa, joka seisoi hopeisessa kynttilänjalassaan, näytti kuin mrs Pendycen tummat silmät olisivat äkkiä heränneet eloon.

"Hän on pelannut; hän on myynyt hevosensa. Hän ei olisi koskaan myynyt sitä hevosta, ellei hänen

olisi ollut pakko. Kenties hänen nimensä jo on Tattersallin taululla!"

Vuodeliinat värisivät, kuin olisi mrs Pendyce, joka niiden välissä makasi, taistellut itsekseen. Sitten lausui hänen äänensä, hillittynä ja lempeänä:

"Kaikki nuoret miehet pelaavat, Horace; tiedäthän sinä sen!"

Vuoteen jalkopäässä seisova kartanonherra kohotti kynttiläänsä; liike näytti synkältä; se näytti ilmaisevan:

"Puolustatko häntä? Uhmaatko minua?"

Vuodekaiteeseen tarttuen hän huusi:

"Minä en tahdo mitään peluria enkä hurjastelijaa pojakseni. Minä en tahdo panna tilaa vaaranalaiseksi!"

Mrs Pendyce nousi istumaan ja tuijotti pitkän hetken mieheensä. Hänen sydämensä sykki rajusti. Nyt se oli tapahtunut. Mitä hän oli odottanut kaikkina näinä päivinä, oli tapahtunut. Kalpein huulin hän vastasi:

"Mitä sinä tarkoitat? En ymmärrä sinua, Horace?"

Mr Pendycen silmät liikkuvat ympäri kuin etsien — mitä, sitä hän ei tietänyt.

"Tämä on saattanut minut tekemään päätökseni. Minä en tyydy mihinkään puolinaisuuksiin. Kunnes hän voi osoittaa minulle, että hän on lakannut tuon naisen kanssa seurustelemasta, kunnes hän voi todistaa minulle, että hän on lakannut pelaamasta, kunnes — kunnes taivas on pudonnut pirstaleiksi, minä en tahdo olla missään tekemisissä hänen kanssaan!"

Margery Pendycen koko ruumis värähteli.

Sanat "kunnes taivas on pudonnut pirstaleiksi" pelästyttivät häntä kaikkein enimmin. Hänen miehensä huulilla, jotka eivät koskaan puhuneet vertauksia, eivät koskaan poikenneet kouraantuntuvasta ja jokapäiväisestä puhetavasta eivätkä säädynmukaisesta sanavarastosta, oli tällaisilla sanoilla ilkeä, uhkaava kaiku.

Hän jatkoi:

"Minä olen kasvattanut hänet niinkuin minut itseni on kasvatettu. En koskaan luullut saavani heittiötä pojakseni."

Mrs Pendycen sydän pysähtyi.

"Kuinka sinä uskallat, Horace!" huusi hän.

Hellittäen vuodekaiteen käveli kartanonherra edestakaisin huoneessa. Oli jotain hurjaa hänen askeleissaan, jotka kaikuivat hiiskumattomassa hiljaisuudessa.

"Minä olen tehnyt päätökseni", sanoi hän. "Tila —"

Mrs Pendycen suusta puhkesi sanatulva:

"Sinä puhut siitä, kuinka sinä olet kasvattanut Georgen. Sinä — sinä et ole koskaan ymmärtänyt häntä. Sinä — sinä et ole koskaan tehnyt mitään hänen hyväkseen. Hän sai itsekseen varttua mieheksi täällä, niinkuin te kaikki tässä —" Mutta hän ei keksinyt mitään sanaa, sillä hän ei tietänyt itsekään mitä se oli, jota vastaan hänen sielunsa sokkona oli iskenyt siipiään. "Sinä et ole koskaan rakastanut häntä niinkuin minä. Mitä minä välitän kartanosta! Minä toivon, että se myytäisiin! Luuletko sinä, että minun on mieluista elää täällä? Luuletko, että se koskaan on ollut minulle mieleen? Luuletko sinä, että minä koskaan —" Mutta hän ei lopettanut aikomaansa lausetta: "Luuletko sinä, että minä koskaan olen rakastanut sinua?" "Minunko poikani heittiö? Satoja kertojahan sinä olet nauranut ja pudistellut päätäsi ja sanonut: 'Nuoret miehet ovat nuoria miehiä.' Sinä luulet, etten minä tiedä, millä tavoin te kaikki elelisitte, jos vain uskaltaisitte. Sinä luulet, etten minä tiedä, minkälaista puhetta te pidätte keskenänne. Ja mitä peliin tulee, niin sinäkin pelaisit, ellet olisi peloissasi. Ja nyt kun George on pulassa —"

Yhtä äkillisesti kuin hänen sanatulvansa oli purkautunut, yhtä äkillisesti se loppui.

Mr Pendyce oli palannut vuoteen jalkopäähän ja uudestaan tarttunut sängyn pätyyn, jolla palavan kynttilän tynnessä ja kirkkaassa valossa he näkivät toinen toisensa kasvot tuntuvasti toisenlaisina kuin

mitä ne olivat heille ennestään tutut. Kartanonherran kaidassa ruskeassa kaulassa, kovan kauluksen korvakkeiden välissä, näytti jänne värisevän. Hän änkytti:

"Sinä — sinähän puhut kuin mieletön. Minun isäni olisi tehnyt minut perinnöttömäksi, hänen isänsä olisi tehnyt hänelle samoin. Herra Jumala! luuletko, että minä jään vain rauhallisesti katsomaan, kuinka kaikki kevytmielisesti saatetaan häviöön, että minä jään katsomaan, kuinka tuo nainen emännöi täällä — poikineen, joka on äpäpä tai samanveroinen kuin äpäpä — minun paikallani. Silloin et tunne minua!"

Viimeiset sanat pusertuivat hänen hampaittensa välistä kuin koiran murina. Mrs Pendyce teki kyyristyvän liikkeen kun hyppäykseen aikova.

"Jos sinä hylkääät hänet, niin minä menen hänen luokseen enkä koskaan palaa."

Kartanonherran käsi höltyi vuoteen kaiteesta; hiljaisella, tynnellä, kirkkaalla valolla palavan kynttilän valossa näkyi, kuinka hänen leukansa putosi alas. Hän paukautti hampaansa yhteen, kääntyi jyrkästi ja sanoi:

"Älä puhu tuollaista pötyä!"

Sitten hän otti kynttilän ja meni pukuhuoneeseensa.

Ja aluksi olivat hänen tunteensa varsin selkeät. Hän tunsu vain pahastuneensa, tulleen karkeasti loukatuksi, ikäänkuin olisi hyvää tapaa vastaan törkeästi rikottu.

"Mitä mielettömyyksiä nuo naiset keksivätkään", ajatteli hän. "Hänelle olisi parahiksi, jos minä jäisin nukkumaan tänne."

Hän katseli ympärilleen. Ei ollut mitään sijaa, missä hän olisi voinut nukkua, ei sohvaakaan; hän tarttui kynttilään ja liikahti ovea kohti. Mutta epäröinnin ja yksinäisyyden tunne kohosi hänen mieleensä, hän ei tiennyt mistä, ja sai hänet päättämättömänä pysähtymään akkunaa ääreen.

Uusikuu oli taivaanrannalla ja loi säteensä hänen liikkumattomaan laihaan hahmoonsa, ja omituista oli nähdä, kuinka harmaalta hän siinä valossa näytti — harmaalta päästä jalkoihin saakka ja murheelliselta ja vanhalta, ikäänkuin hän olisi ollut yhteenveto kaikista niistä kartanonherroista, jotka kukin vuorostaan olivat katselleet tätä kuutamon härmään hukkuvaa näköalaa tilustensa rajoille saakka. Hän näki vanhan metsästyshävosensa Bobin kaukana aitauksessa, missä se seisoi pää kartanoon päin kääntyneenä, ja huokaus kohosi hänen sydämensä pohjasta saakka.

Vastaukseksi tähän huokaukseen kuului ääni, kuin olisi oven takana jokin pudonnut sitä vasten. Hän avasi oven nähdäkseen mitä se mahtoi olla. Sinisellä liinatyynyillä makasi siinä John-koira, pää seinää vasten. Se käänsi surumielisesti silmiään.

"Tässä minä olen, herra", näytti se sanovan, "on myöhä — olin jo nukkumaisillani; mutta mieltäni kuitenkin ilahdutti nähdä sinua"; ja kätkien silmänsä, joita valo vaivasi, pitkän mustan korvansa peittoon se veti korisevasti henkeä. Mr Pendyce sulki oven. Hän oli unohtanut koiransa olemassaolon. Mutta tämän uskollisen eläimen näkeminen oli ikäänkuin palauttanut hänessä uskon kaikkeen, mihin hän oli tottunut, minkä valtias hän oli, mikä oli häntä itseään; ja hän avasi oven ja laskeutui vuoteeseensa vaimonsa viereen.

Ja pian hän oli vaipunut uneen.

KOLMAS OSA

MRS PENDYCEN ODYSSEIA

Mutta Mrs Pendyce ei nukkunut. Se suloinen raukeus, minkä karjakartanolla ja vainioilla vietetty pitkä päivä suo, oli laskeutunut hänen miehensä silmille — hänen omillaan ei mitään lepoa ollut, ja kaikki mitä hänessä oli syvintä, salaisinta, pyhintä, loisti niistä ulos pimeyteen. Jospa vain olisi saanut nähdä nuo silmät sinä yönä! Mutta jos pimeys olisi ollut valoa, niin ei mitään tästä niin syvästä ja pyhästä olisi ollut nähtävänä, sillä vielä syvempänä, vielä pyhempänä oli Margery Pendycessä ylimysnaisen vaisto. Niin joustava ja hieno kudos oli tämä vaisto, johon oli monimutkaisesti punottu muiden ja hänen itsensä huomioonottoa, niin vanha, niin ylen vanha se oli, että se kätki hänet kaikkien silmiltä kuin hienoimmista vitjoista taottu panssari. Musta oli tosiaan sen yön täytynyt olla, jolloin hän riisui sen yltään ja makasi ilman sitä pimeydessä.

Ensi sarastuksessa hän puki sen ylleen taas ja hiipi pois vuoteestaan. Kauan ja huolellisesti hän valeli silmiään, joissa oli sellainen tunne, kuin ne olisivat palaneet kaiken yönä. Sitten hän meni avonaisen akkunan ääreen ja kumartui ulos. Hämärä oli haihtunut, lintujen aamukuoro lauloi. Alhaalla puutarhassa olivat kukat harmaan kasteen peitossa, puut olivat harmaan usvan kääreissä, sumuisena ja haamumaisena torkkui keväisessä autereessa vanha metsästyshevonen, turpa aitaukseen nojaten.

Ja kaikki, mikä oli ollut kuin vankilana hänelle täällä, ja kaikki, mitä hän oli rakastanut, hiipi hänen luokseen tämän kostean aamun henkäyksenä ja tulvi hänen kasvoilleen, huiskuttaen valkoista vaatetta, joka peitti hänen poveaan, kuin lentävän linnun siipiä.

Aikaisin aamulaulu lakkasi, ja hiljaisuudessa puhkesi päivä esiin kultaisessa ironiassaan ja kaiken se valoi väreihin. Kalpea heijastus siitä lankesi Mrs Pendycen sieluun, joka niin monen tunnin kuluessa oli ollut raskas ja harmaa tehdessään yksinäistä päätöstään. Sillä hänen hento sielunsa oli tottumaton toimintaan, se kaihtoi väkivaltaisuutta, sen voima oli menneiden aikojen lahja, joka oli siirtynyt häneen vastoin hänen varsinaista luontoaan, ja siksi oli hänen tekemänsä päätös täynnä tuskaa. Mutta vaikka se oli tuskallinen, jopa peloittavakin vaatiessaan häntä toimintaan, ei se järkkynyt, vaan loisti kuin tähti pimeään ja raskaan pilven takaa. Margery Pendycessä, joka oli syntynyt Totteridge, ei ollut mitään äkeistyvää eikä kirpeätä "rahvaan verta", ei mitään hillitsemätöntä epäluuloisuutta, ei mitään huonosti sulatettua olutta ja omenamehua — hänen suonissaan virtasi puhdas viini —; hänen sielussaan ei ollut mitään paksua eikä kiukkuista, joka olisi tullut hänen avukseen; päätöksensä hänen tuli panna täytäntöön ohuen hienon liekin avulla, joka paloi syvällä hänen sisässään — joka paloi niin kaukana, ettei mikään ylettynyt sitä sammuttamaan, niin kaukana, että siitä lähti vain vähän lämpöä. Hänen mielensä ei tuntenut mitään: "Minä en salli polkea itseäni!" vaan: "Minä en saa antaa polkea itseäni, sillä jos minä annan polkea itseäni, niin minä, ja jokin minun yläpuolellani, joka on tärkeämpää kuin minä, raukeaa tyhjiin." Ja vaikka hän ei suinkaan ollut tietoinen siitä, niin tämä *jokin* oli hänen maansa sivistys, sen varsinainen sielu ja kaiken tarkoitus — hyvyys, tasapainoisuus. Hänen sielunsa, joka oli niin vapaa karkeudesta, ettei se koskaan olisi pannut toimeen mitään viheliäistä toraa, tehnyt vuoria myyränkasoista, vääntänyt kieroiksi suhteita tai väärentänyt kuviaan, oli omaksunut kantansa tiedottomasti, vasta silloin kun sen oli pakko, mutta ei myöskään liian myöhään, ja tältä kannaltaan se ei peräytyisi. Nyt ei enää ollut kysymys äidinrakkaudesta, vaan siitä itsetunnosta, joka on kaikkein syvimpänä ja joka sanoo: "Tee tämä tai hukkaat sielusi ytimen."

Ja kun hän nyt hiipi vuoteeseensa takaisin, katseli hän nukkuvaa miestänsä, jonka hän oli päättänyt jättää, tuntematta mitään vihaa tai soimausta; pikemminkin oli hänen pitkä silmäyksensä välinpitämätön eikä se ilmaissut mitään hänelle itselleenään.

Kun siis täysi aamu tuli ja oli aika nousta, ei hän millään teollaan, katseellaan tai eleellään erehtynyt ilmaisemaan, että hänen sielussaan oli jotakin tavatonta. Jos se, mikä hänellä oli edessään, oli pantava toimeen, oli se suoritettava kuin se olisi vailla kaikkea merkitystä, kuin se olisi jokin jokapäiväinen toimitus; myöskään ei hän pakottautunut rauhalliseksi eikä ylvästellyt itsekseen, vaan hän toimi vaiston ohjaamana, joka käski häntä karttamaan meteliä ja tarpeetonta kärsimystä ja joka oli hänessä synnynnäinen.

Mr Pendyce meni ulos yhdentoista tienoissa vahtinsa ja John-koiran seuraamana. Hänellä ei ollut vähintäkään käsitystä siitä, että hänen vaimonsa yhä saattoi tarkoittaa sitä, mitä hän yöllä oli lausunut. Hän oli pukeutuessaan uudelleen sanonut vaimolleen, ettei hän tahtonut enää olla missään tekemisissä Georgen kanssa, että hän aikoi tehdä hänet perinnöttömäksi, että hän aikoi järkähtämättömän ankarasti pakottaa hänet alistumaan, että hän, lyhyesti puhuen, aikoi pysyä sanoissaan, ja hänestä olisi ollut järjetöntä uskoa, että nainen, kaikkein vähimmin hänen vaimonsa, olisi aikonut pysyä omissaan.

Mrs Pendyce kulutti ensimmäiset aamuhetket tavalliseen tapaan. Puoli tuntia sen jälkeen kuin kartanonherra oli mennyt, hän käski ajaa vaunut esiin, antoi kantaa niihin kaksi pientä matka-arkkua, jotka hän oli itse pakannut, ja nousi niihin rauhallisesti, kädessään pieni vihreä laukkunsa. Kamarineitsyelleen, hovimestari Besterille, kuski Bensonille hän sanoi menevänsä Mr Georgen luo. Norah ja Bee olivat Tharpin luona, joten ei ollut ketään muuta hyvästeltävänä kuin vanha Roy; ja jottei tämä hyvästijätö kävisi hänelle liian raskaaksi, otti hän sen mukaansa asemalle.

Miehelleen hän jätti pienen kirjelapun, jonka hän asetti sellaiseen paikkaan, missä mr Pendycen täytyi nähdä se heti kenenkään muun näkemättä sitä ensinkään.

Rakas Horace.

Minä olen lähtenyt Lontooseen ollakseni Georgen luona. Osoitteeni tulee olemaan Green's Hotel, Bond Street. Muistathan, mitä minä viime yönä sanoin. Kenties sinä et täysin käsittänyt, että minä tarkoitin totta. Pidä huolta vanhasta Roy-poloisesta äläkä salli heidän antaa sille liian paljon lihaa tänä helteisenä aikana. Jackman tietää paremmin kuin Ellis kuinka ruusuja on tänä vuonna hoidettava. Minulle olisi mieluista kuulla, kuinka Rose Barter raukka jaksaa. Älä huoli murehtia minusta. Minä kirjoitan Geraldille, jos se on tarpeen, mutta minua ei miellytä kirjoittaa hänelle eikä tytöille juuri nyt.

Hyvästi, rakas Horace; pahoittelen, jos tuotan sinulle surua.

Vaimosi *Margery Pendyce*.

Aivan samoin kuin ei ollut mitään väkivaltaista hänen tavassaan ottaa tämä askel, niin ei myöskään ollut mitään väkivaltaista hänen käsityksessään siitä. Hänelle se ei merkinnyt karkaamista miehensä luota eikä hänen uhmaamistaan; ei tullut kysymykseenkään mikään osoitteen salaaminen eikä tunteenpurkaus kuten: "Minä en voi palata sinun luoksesi." Tällainen menettelytapa, tällainen revolverin pitely olisi näyttänyt hänestä naurettavalta. Tosin jotkut käytännölliset yksityiskohdat, kuten taloudelliset seuraukset, jäivät häneltä huomioon ottamatta, mutta tässäkin hänen näkökantansa tai oikeammin näkökannan puutteensa itse asiassa oli avara ja selkeä. Horace ei jättäisi häntä puutteeseen: ajatus siitä oli käsittämätön. Ja sen lisäksi hänellä oli omat kolmesataansa vuodessa. Oikeastaan hänellä ei ollut mitään käsitystä siitä, paljonko tämä sisälsi tai mitä se käytännössä merkisi, eikä hän myöskään niistä välittänyt, sillä hän lausui itsekseen "Minä olisin täysin onnellinen, jos saisin asua jossakin mökissä Royn ja kukkieni kanssa." Ja vaikka hän tietenkään ei voinut nojautua mihinkään kokemukseen, oli varsin mahdollista, että hän oli oikeassa. Asioita, jotka tulivat muiden haltuun vain rahan avulla, sai Totteridge-niminen ilman muuta, ja ellei niitä saatu, jaksoi hän hyvin olla niitä paitsi — sellaisen hengenlaadun, sellaisen lauhkean itsetunnon oli menneiden aikakausien perintö jättänyt hänelle.

Kuitenkin astui hän kiireesti ja pää kumarassa vaunuista asemalle, ja vanha Roy, joka vaunujen istuimelta ylettyi näkemään niiden akkunasta ulos, tunsu kuonolleen pudonneista kyynelistä, jotka eivät olleet sen omia, ja jostakin sydämensä liukahduksesta, joka oli sen oma, ettei tämä ollut mikään tavallinen ero, ja se ynisi lasiruudun takana.

Kaupunkiin tultuaan mrs Pendyce käski ajurin viedä hänet Greenin hotelliin, ja vasta kun hän oli päässyt perille, järjestänyt olonsa, peseutynyt ja aterioinut, alkoivat ensimmäiset sekasorron ja koti-ikävän oireet tuntua hänessä. Siihen saakka oli jännityksen kiihottava tunne estänyt häntä ajattelemasta, mitä hänen oikeastaan piti tehdä ja saavuttaisiko hän sen, mitä toivoi, odotti, uneksi. Hän otti päivänvarjonsa ja meni ulos Bond Streetille.

Muuan herra nosti hattua sivuuttaessaan hänet.

"Hyväinen aika", ajatteli hän, "kuka se oli? Minun olisi pitänyt se tietää!"

Hän pystyi jokseenkin huonosti muistamaan kasvoja, ja vaikka hän ei pystynyt palauttamaan mieleensä tämän herran nimeä, tunsu hän heti olevansa ikäänkuin enemmän kotona, ei enää niin yksinäinen ja ajelehtiva. Pian puhkesi loiste hänen silmiinsä, kun hän katseli ohikuljijain pukuja ja jokaisen myymälän näyteakkunaa, joista toinen oli toista houkuttelevampi. Margery Pendyce tunsu sentapaista ihastusta kuin nuori tyttö ensimmäisissä tanssiaisissaan, tai miehet noustessaan vieraalle rannikolle. Viehättävä tunne siitä, että hän astui tuntemattomaan maahan, että hän uhmasi odottamatonta ja että hänen vallassaan oli jatkaa tätä mieluista oloa ainiaan, tempasi hänet mukaansa kuin tämän kirkkaan kesäkuun päivän hilpeä Lontoon ilma. Hän meni hajuvesimyyvälän ohi eikä mielestään ollut koskaan tuntenut niin suloista tuoksua. Seuraavalla ovella hän viipyi kauan katsellen eräitä pitsejä, ja vaikka hän lausui itsekseen: "Minä en saa ostaa mitään, minun täytyy säästää kaikki rahani George-paralle", ei se yhtään muuttanut hänen tunnettaan siitä, että hänellä oli kaikki nämä esineet käsissään.

Seuraavassa akkunassa hän tapasi luettelon teattereista, konserteista, oopperoista ynnä kuvia etevistä taiteilijoista. Hän katseli niitä innolla, joka olisi näyttänyt hassunkuriselta jokaisen mielestä, joka olisi nähnyt hänen seisovan siinä. Oliko tosiaankin kaikki tämä joka päivä nähtävänä ja kuultavana muutaman shillingin maksusta? Tunnontarkasti oli hän joka vuosi käynyt kerran oopperassa, kaksi kertaa teatterissa eikä yhtään konsertissa; sillä hänen miehensä ei välittänyt "klassillisesta" musiikista. Hänen seisossaan siinä tuli häneltä kerjäämään nainen, joka näytti kovin uupuneelta ja paahteen

näännyttämältä; käsivarsissaan hän kantoi lasta, joka oli niin kutistunut ja pieni, että sitä tuskin saattoi nähdä. Mrs Pendyce otti kukkaronsa esiin ja antoi hänelle pari shillingiä, ja hänen niin tehdessään tulvasi häneen tunne, joka oli melkein raivoa.

"Pikku lapsi parka!" ajatteli hän. "Senkaltaisia täytyy olla tuhansia, enkä minä tiedä heistä mitään."

Hän hymyili naiselle, joka hymyili hänelle takaisin, ja nähdessään heidän hymyilevän hymyili myymälän ovensuussa seisova lihava juutalaisnuorukainen myös, ikäänkuin he olisivat olleet viehättäviä hänen mielestään. Mrs Pendyce oli tuntevinaan kuin kaupunki lausuisi hänelle kohteliaisuuksia, ja tämä oli niin outoa ja mieluista, että hän tuskin saattoi uskoa sitä, sillä Worsted Skeynes oli lakannut sanomasta hänelle moista jo yli kolmekymmentä vuotta sitten. Hän katseli hattumyymälän akkunaa, ja hänestä oli hauska nähdä oma kuvansa. Akkuna oli ystävällinen hänen harmaalle liinapuvulleen, sen mustille samettisolmuille ja pitseille, vaikka puku oli kahden vuoden vanha; mutta hänellä ei ollutkaan ollut tilaisuutta käyttää sitä muuta kuin yhden kerran viime kesänä Hubert-paran kuoleman takia. Akkuna oli ystävällinen myös hänen poskilleen ja silmilleen, joissa oli sellainen liikuttava loiste, ja hänen tummalle, hopean kirjailemalle tukalleen. Ja hän ajatteli: "Enhän minä näytä ylen vanhalta." Mutta hänen oma hattunsa, joka myös heijastui hattumyymälän akkunasta, ei ollut hänelle mieleen nyt; sen lieri kääntyi alaspäin koko kehältään, ja vaikka hän piti tästä muodosta, pelkäsi hän, ettei se ollut muodinmukainen tänä vuonna. Ja hän katseli kauan tämän myymälän akkunaa, koettaen vakuuttaa itselleen, että sen sisäpuolella olevat hatut sopisivat hänelle, ja että hän piti siitä, mistä ei pitänyt. Muidenkin myymäläin akkunoihin hän katseli. Vuosi oli kulunut siitä, kun hän viimeksi katsoi sellaista, ja kolmenkymmenen neljän vuoden aikana hän oli nähnyt niitä vain kartanonherran ja tytärtensä seurassa, joista kukaan ei paljon välittänyt myymälöistä.

Ihmisetkin näyttivät toisenlaisilta kuin silloin, kun hän kulki Horacen tai tytärtensä kanssa. Melkein kaikki näyttivät miellyttäviltä, heissä oli uusi, outo elämä, jossa hänellä — Margery Pendycellä — jostakin käsittämättömästä syystä oli oma pieni osansa; ikäänkuin hän tosiaankin tulisi tutustumaan heihin, ikäänkuin he tulisivat kertomaan hänelle jotakin itsestään, siitä mitä he tunsivat ja ajattelivat, ja myöskin pysähtyisivät kuuntelemaan häntä ja ystävällisesti olisivat huvitettuja siitä, mitä hän sanoi. Tämäkin oli omituista, ja ystävällinen hymy vakiintui hänen kasvoilleen, ja useimmat niistä, jotka sen huomasivat — puotitytöt, suurmaailman naiset, ajurit, klubiherrat, poliisit — tunsivat lämpimän läikähdyksen sydämessään; tuo hymy oli viehättävä nähdä tämän kuihtuneen rouvan huulilla, jolla oli hopeanhohtoinen, aaltoileva tukka ylt'ympäriinsä alaspäin taivutetun hatunreunuksen alla.

Niin saapui Mrs Pendyce Piccadillylle ja kääntyi länteenpäin Georgen klubia kohti. Hän tunsi sen hyvin, sillä hän ei koskaan jättänyt katsomatta akkunoihin mennessään ohi, ja kerran — kuningatar Viktorian riemujuhlassa — hän oli viettänyt kokonaisen päivän siellä, katsellen kuninkaallista komeutta.

Hän alkoi vavista tullessaan sitä lähemmäksi, sillä vaikka hän kartanonherran tavoin ei kiusannut mieltään ajattelemalla, mitä saattoi tai ei saattanut tapahtua, oli huoli hiipinyt hänen sydämeensä.

George ei ollut klubissaan eikä ovenvartija saattanut hänelle sanoa, missä hän oli. Mrs Pendyce seisoi liikkumaton. George oli hänen poikansa — kuinka hän saattoi kysellä hänen osoitettaan. Ovenvartija odotti, hän tiesi, milloin hänellä oli ylimysnainen edessään. Mrs Pendyce lausui hiljaa:

"Olisiko jotain huonetta, missä minä voisin kirjoittaa lapun, vai olisiko se —"

"Ei suinkaan, rouva. Minä voin viedä teidät sellaiseen huoneeseen."

Ja vaikka oli kysymys vain äidistä ja pojasta, opasti ovenvartija häntä hiljaisen hienotunteisesti, kuin olisi auttanut rouvaa rakastajansa luo; ja kenties ovenvartijan käsitys erilaisen rakkauden suhteellisesta arvosta oli oikea, sillä hänellä oli suuri kokemus, hän kun oli kauan elänyt parhaan seurapiirin keskuudessa.

Paperille, jonka otsikkoon paksuilla valkoisilla kirjaimilla oli painettu "Stoalaisten klubi", mikä oli Mrs Pendycelle niin tuttu Georgen kirjeistä, hän kirjoitti sanottavansa. Pieni, tumma huone, missä hän istui, oli äänetön, lukuunottamatta lihavan karpäsen pörinää kaihtimen alapuolella olevassa auringonläikässä. Huone oli väriltään likaisen harmaa; sen kalusto oli iäkäs. Stoalaisten luona tavattiin yhtä vähän uutta taidetta kuin koreita verhoja, joita esiintyy suuremmissa keskiluokille omistetuissa klubeissa. Pikku kirjoitushuone oli murheellisen näköinen: "Minua käytetään niin harvoin, mutta ole kuin kotonasi; minun kaltaisiani tavataan melkein jokaisessa herraskartanossa!"

Kuitenkin oli moni Stoalainen istunut siellä ja kirjoittanut lapun monelle naiselle. George oli kenties kirjoittanut Helen Bellew'lle saman pöydän ääressä ja samalla kynällä, ja Mrs Pendycen sydämessä tuntui kipeä mustasukkaisuus.

Rakkahin George!

Minulla on hyvin erikoista puhuttavaa sinulle. Tule tapaamaan minua Greenin hotelliin. Tule pian, rakkaani. Minä tulen olemaan yksin ja onneton, kunnes tapaan sinut.

Harras äitisi *Margery Pendency*.

Juuri tämän tapaisen lapun hän olisi lähettänyt rakastajalle, ja se sai, kenties tiedottomasti, tämän muodon siksi, ettei hänellä ollut koskaan ollut rakastajaa, jolle kirjoittaa niin.

Hän pudotti ujusti lapun ja pari shillingiä ovenvartijan käteen; kielsi, kun tämä tarjoutui tuomaan hänelle teetä, ja käveli umpimähkään Hyde Parkiin päin.

Kello oli viisi; aurinko loisti kirkkaammin kuin milloinkaan. Vaunuissa ja jalkaisin tulvi ihmisiä verkkaisena, loppumattomana virtana puiston porttia kohti. Mrs Pendency yhtyi virtaan, ja kun hän oli tottumaton tällaiseen vilkkaaseen liikkeeseen, meni hän kadun poikki toiselle puolelle, missä hän istuutui tuolille. Kenties George oli puistossa ja hän saattoi nähdä hänet; kenties Helen Bellew oli siellä ja hän saattoi nähdä hänet; ja tämä ajatus sai hänen sydämensä sykkimään, ja kohotettujen kulmakarvojen alta hipoivat hänen silmänsä jokaista ohikulkijaa — vanhoja ja nuoria miehiä, suurmaailman naisia ja aivan nuoria tyttöjä. Kuinka viehättäviltä he näyttivät, kuinka somasti he olivat pukeutuneet! Kateuden tunne sekaantui siihen iloon, mitä aina tunsu kaunista nähdessään; hän oli aivan tiedoton siitä, että hänen omat kasvonsa olivat sievät hatun alla, jonka lieri ylt'ympäriinsä kääntyi alas päin. Mutta hänen istuessaan siinä painui lyijynraskas tunne hitaasti hänen sydämelleen ja hän tuli hermostuneen levottomaksi nähdessään jonkun, joka hänen olisi pitänyt tuntea. Ja aina kun hänen vastaukseksi johonkin tervehdykseen täytyi taivuttaa päätään, puhkesi puna hänen poskilleen, ja hänen heikko hymynsä näytti pyytelevän anteeksi:

"Minä tiedän, että olen linnunpelätin näköinen; tiedän, että näyttää kummalliselta, että minä istun tässä yksinäni!"

Hän tunsu olevansa vanha — vanhempi kuin koskaan ennen. Keskellä tätä hilpeätä joukkoa, kaikkea tätä eloisuutta ja päivänpaistetta valtasi hänet voimakas yksinäisyyden tunne, joka oli melkein pelkoa, tunne siitä, että hän oli täydellisesti virran viemänä, erillään kaikesta muusta maailmasta. Ja hän tunsu kuin olevansa joku omista kukkasistaan, joka oli temmattu irti kasvumaastaan, niin että kaikki sen poloiset juuret riippuivat paljaina, ikäänkuin hapuillen maata, mihin kiintyä. Hän tunsu nyt eläneensä liian kauan kamaralla, jota hän vihasi, ja olevansa liian vanha, voidakseen juurtua muuante. Maaelämän tottumus — raskas, siivetön, ojan ja maan synnyttämä olento — oli lujasti kietonut jäsenensä hänen ympärilleen. Se oli tehnyt hänet omakseen eikä aikonut häntä päästää.

POIKA JA ÄITI

Vaikeampi kuin kamelin on mennä neulansilmän läpi, on miehen päästä Stoalaisten klubin jäseneksi, paitsi perinnäisen oikeuden pohjalla. Sillä ellei hänellä ole riippumatonta toimeentuloa, ei hän voi tulla valituksi, ja koska hänellä klubin ensimmäisen säännön mukaan ei saa olla mitään ammattia, täytyy hänen saada toimeentulonsa niiden ponnistuksista, jotka ovat eläneet ennen häntä. Ja mitä kauemmin ennen häntä he ovat eläneet, sitä enemmän on hänellä mahdollisuuksia olla saamatta kieltäviä mustia palloja.

Kuitenkin on miehen, jonka ei ole onnistunut päästä Stoalaisten klubiin, vaikea saavuttaa se täydellinen ulkonainen itsehillintä, mikä on tarpeen salaamaan sisäisen hillinnän puutetta; ja puheenalainen klubi antaa tosiaankin ihmeteltävän näytteen siitä, kuinka luonnolla oli varattuna lääke tätä tautia varten. Sillä selvästi tietoisina siitä, kuinka George Pendency ja sadat muut jalosyntyiset nuoret miehet olivat syntymästään saakka eläneet joutumatta ensinkään kosketuksiin elämän kamppailujen ja kärsimysten kanssa, ja peläten, että kun elämä huolimattomalla ja ironisella tavallaan äkkiä saattaisi heidät keskelle halpasäätyisiä tapahtumia, he vahingoittaisivat itseään huutamalla julki pelkonsa ja hämmästyksensä, luonto oli muovailnut heille naamarin ja antanut tämän kehittyä täydellisimpään muotoonsa Stoalaisten klubin porttien sisäpuolella. Tällä naamarilla se verhosi noiden nuorten miesten sielut, jotka siinä herättivät epäilyksiä, ja nimitti heitä — gentlemanneiksi. Ja kun se, ja se yksin, kuuli näiden poloisten vaikeroivan naamarinsa takana, kun elämä kömpelöllä jalallaan tallasi heitä, sääli se heitä, tietäen, ettei syy ollut heidän, vaan sen ikäkulun järjestelmän, joka oli heistä tehnyt, mitä he olivat. Ja säälistä se lahjoitti monelle heistä paksun nahan, tukevan jalan ja tyytyväisen mielen, niin että he saattoivat kautta elämänsä taivaltaa kuluneita vanhoja polkuja ja uinahtaa kuolemaan samoissa saleissa, missä heidän isänsä olivat uinahtaneet kuolemaan ennen heitä. Mutta

toisinaan luonto (joka ei vielä ollut sosialisti) pudisteli siipiään ja päästi huokauksen, jotteivät heidän järjestelmänsä liallisuudet ja hurjastelut aiheuttaisi liallisuuksia ja hurjasteluita päinvastaiselta taholta. Sillä kaikenlaista liallisuutta se vihasi, ja sitä erikoista liallisuuden muotoa, mitä mr Paramor niin jokapäiväisesti oli nimittänyt "pendycitis"-taudiksi, se kauhistui.

Saattaa tapahtua, että yhtäläisyys isän ja pojan välillä voi monen vuoden ajan pysyä piilevänä, ja vasta kun hajoittavat voimat uhkaavat sen ketjun renkaita, mikä sitoo heidät yhteen, saattaa tämä yhtäläisyys puhjeta näkyviin ja voi luonnon ironian ansiosta ennen muuta vaikuttaa perinnäisyysperiaatteen hajoamiseen, minkä hiljainen ja arvokkain puolustus se muuten on.

Varmaa on, että yhtä vähän George kuin hänen isänsä tiesi, kuinka syvästi tämä "pendycitis" oli juurtunut toiseen. Kumpikaan heistä ei aavistanut edes, mitä häneen itseensä tuli, kuinka paljon aitoa verikoiran luontoa oli heidän sielujensa pohjalla, kuinka voimakas päättäväisyys saattoi heidät kulkemaan omaa tietään, joka tulisi aiheuttamaan mahdollisimman suuren määrän tarpeetonta kärsimystä. He eivät tietoisesti tahtoneet aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä; he yksinkertaisesti eivät mahtaneet mitään vaistolle, joka ajan kuluessa oli juurtunut heidän jokaiseen säikeeseensä, kun harkintakyky oli näivettynyt ja sukupolvi sukupolven jälkeen oli tapahtunut ristiinnaimista näiden "omien tunkioittensa kuninkaitten" kesken. Ja nyt astui George esiin ja uhmasi äitinsä uskoa, että poika oli Totteridge, kannattaen siten isänpuoleisen polveutumisen periaatetta. Totteridgen suvussa, josta hän tänä ahdingon aikana yhä enemmän poikkesi isänsä suuntaan, oli näet muuan vapaampi piirre, jotakin epämaalaismaista, ja niin oli ollut siitä saakka, jolloin Hubert de Toterydge oli johtanut henkilökohtaista ristiretketään, miltä hän ei ollut suvainnut palata. Pendycein laita oli toinen; ammoisista ajoista saakka he olivat olleet "maalaisperhe", ja he olivat käsittäneet tämän sananparren kirjaimellisesti, sallimatta itselleen mitään runollisia vapauksia. Lukemattomien muiden maalaisperheiden tavoin he olivat luonteeltaan sitä, mitä perinnäistapa sääti — maalaisia.

George, tämä maailmanmies, olisi hämmästyksestä tuijottanut, jos häntä olisi nimitetty maalaiseksi, mutta mies ei voi tuijottaa pois luontoaan. Hän oli kylliksi maalainen pitääkseen yhä kiinni mrs Bellew'sta, vaikka tämä oli kyllästynyt häneen ja vaikka hienotunteisuus häntä kohtaan ja oma itsetunto vaativat häntä päästämään mrs Bellew'n vapaaksi. Hän oli pitänyt tätä sidottuna pari kuukautta tai enemmän. Mutta moni seikka puhui hänen puolestaan. Hänen sydämensä oli haavoittunut aivan särkyäkseen; hän oli kipeä kaipauksesta ja syvästä, katkerasta ihmettelystä, että kaikista miehistä juuri hänet heitettiin pois kuin kulunut hansikas. Miehet kyllästyvät naiseen päivittäin — se oli sääntö. Mutta mitä tämä oli? Hänen vaistomainen itsepitäisyytensä oli taistellut tätä tietämystä vastaan niin kauan kuin hän jaksoi, ja nyt, kun asia oli varma, hän taisteli yhä vielä. George oli tosi Pendyce.

Ulkonaisesti hän kuitenkin käyttäytyi kuten ennenkin. Hän tuli klubiin kello kymmenen tienoissa murkinoimaan ja lukemaan urheilulehtiä. Kahdentoista tienoissa ajuri vei hänet rautatieasemalle, josta oli sopiva lähteä käynnissä oleviin kilpa-ajoihin, tai, jos sellaista ei ollut, Lordin kriketikentille tai Princen Tennisklubiin. Kello puoli seitsemän nähtiin hänen nousevan portaita Stoalaisten klubin pelihuoneeseen, missä hänen kuvansa — se joka näytti sanovan: "Kova urakka, kova urakka, mutta minun täytyy kestää" — yhä riippui. Kahdeksan aikaan hän söi päivällistä, samppanjapullo vieressään syvälle jäähän pistettynä, kasvot päivänpahteesta punoittavina ja paidanrinnus ja tukka välkkyvinä. Oliko onnellisempaa miestä koko suuressa Lontoossa!

Mutta pimeän tultua klubin kieppo-ovet päästivät hänet valaistuille kaduille, ja seuraavaan aamuun saakka ei maailma tietänyt hänestä mitään. Tällöin hän otti korvauksen kaikista niistä tunteista, jolloin hän oli kantanut naamaria kasvoillaan. Hän saattoi kävellä mailimäärittäin katukäytävää uuvuttaakseen itsensä tai heittäytyä Puistossa istumaan tuolille puiden syvään siimekseen ja jäädä siihen, käsivarret ristissä ja pää kumarassa. Toisina iltoina hän saattoi mennä johonkin soittokahvilaan ja keskellä häikäiseviä valoja, karkeata naurua ja maalattujen naisten tuoksua hän koetti hetkeksi unohtaa sen naisen kasvot, naurun ja tuoksun, jota hän janosi. Ja kaiken aikaa hän oli mustasukkainen jollakin mykällä, epämääräisellä tavalla — kenelle, sitä hän ei tietänyt; hänen luonteensa mukaista ei ollut ajatella muuta kuin henkilökohtaisesti eikä hän saattanut uskoa, että kukaan nainen hylkäisi häntä muuten kuin toisen miehen takia. Usein hän meni mrs Bellew'n asunnolle, käveli sen ympäri kerran toisensa jälkeen ja tuijotti kaiken aikaa hänen akkunoihinsa. Kaksi kertaa hän meni ovelle saakka, mutta poistui jälleen soittamatta kelloa. Kun hän eräänä iltana näki valoa hänen arkihuoneessaan, soitti hän, mutta kukaan ei tullut avaamaan. Silloin häijy henki meni häneen, ja hän soitti yhä uudelleen. Lopuksi hän meni huoneeseensa — ateljeehen, jonka oli vuokrannut itselleen läheisyydessä — ja alkoi kirjoittaa hänelle. Kauan hän sepitteli tätä kirjettä ja repi rikki moneen kertaan; hän halveksi tunteiden tulkittamista kynällä. Hän yritti sitä vain siksi, että hänen sydämensä niin kipeästi oli helpotuksen tarpeessa. Ja vain tämän hän lopuksi sai aikaan:

Minä tiedän, että sinä olit illalla kotona. Se on ainoa kerta, jolloin olen käynyt tapaamassa sinua. Miksi et voinut päästää minua sisään? Sinulla ei ole oikeutta kohdella minua tällä tavoin. Sinä saatat minut elämään koiran elämää.

George.

Aikaisin sarastus kultasi virran yläpuolella lainehtivaa usvaa, lyhdyt kalpenivat päivänvalossa, kun George meni viemään tämän lapun kirjelaatikkoon. Hän palasi virralle ja laskeutui pitkäkseen tyhjälle penkille Embankmentin plataanipuiden varjoon, ja hänen siinä levätessään tuli yksi niistä kodittomista ja suojattomista, jotka makaavat siellä yön toisensa jälkeen, huomaamatta hänen luokseen ja katseli häntä.

Mutta aamu tuli, ja sen mukana se tunne kaiken tämän naurettavuudesta, joka on niin armelias kärsiville ihmisille. George nousi, jottei kukaan näkisi Stoalaisen lepäävän siinä frakkipuvussa, ja kun hetki löi, puki hän naamarin ylleen ja kiiruhti pois. Klubissa hän sai äitinsä kirjelapun ja kiiruhti hänen hotelliinsa.

Mrs Pendyce ei ollut vielä valmis, mutta kutsutti hänet luokseen. George tapasi hänet seisomasta aamupuvussa keskellä huonetta, ikäänkuin hän ei olisi tietänyt mihinkä asettua tätä heidän kohtaustaan varten. Vasta kun George oli aivan lähellä häntä, liikahti hän ja kiersi käsivartensa hänen kaulaansa. George ei voinut nähdä hänen kasvojaan, ja hänen omansa olivat mrs Pendyceltä piilossa, mutta George tunsu paksun aamuvaatetuksen läpi, kuinka hänen äitinsä painautui häntä vasten, ja käsivarret, jotka olivat taivuttaneet hänen päänsä alas, vapisivat. Hetkisen tuntui Georgesta, kuin hän olisi vapautunut taakasta. Mutta vain hetkisen, sillä näiden käsivarsien syleily herätti hänessä vaistomaista pelkoa. Ja vaikka mrs Pendyce hymyili, oli hänellä kyyneleet silmissä, ja tämä vaivasi häntä.

"Älä huoli, äiti!"

Mrs Pendyce vastasi pitkällä katseella. George ei voinut kestää sitä, vaan kääntyi pois.

"No", sanoi hän tyyliä, "nyt voit kertoa minulle, mikä on saattanut sinut —"

Mrs Pendyce istuutui sohvaan. Hän oli parhaillaan sukunut tukkansa; vaikkakin hopeisen, oli se yhä vielä paksu ja pehmeä, ja Georgelle oli yllätys nähdä se hänen hartioittensa ympärillä. Hän ei ollut koskaan tullut ajatelleeksi, että äidillä olisi alas riippuvia hiuksia.

Istuutuessaan hänen viereensä tunsu George hänen käsiensä sivelevän omiaan — ne rukoilivat häntä, ettei hän loukkaantuisi ja menisi pois. George tunsu, kuinka äidin silmät yrittivät nähdä hänen omiinsa, ja näki hänen huuliensa tärisevän; mutta umpimielinen, melkein häijy hymy pysyi hänen kasvoillaan.

"Ja sitten, rakkahin — ja sitten", änkytti mrs Pendyce, "sanoin minä isällesi, että minä en voinut olla siinä mukana, ja niin minä tulin sinun luoksesi".

Monille pojille ei ole ensinkään vaikeata ottaa vastaan kaikki mitä heidän äitinsä tekevät heidän hyväkseen. He suhtautuvat siihen kuin se olisi heidän luontainen oikeutensa, omaksuvat itsestään selvänä heidän rakkautensa. Heidän ei ole myöskään sen vaikeampaa tulkita omia tunteitaan. Mutta useimpien poikien on tavattoman vaikeaa sallia äitiensä poiketa tuumaakaan sovinnaisuudesta, hiuksenkaan vertaa siitä säädylisyydestä, joka kuuluu niin merkittävässä asemassa olevien miesten äideille.

On säädetty, että äitien synnytystuskien ei pidä lakkaaman, ennenkuin he kuolevat.

Ja Georgea loukkasi kuulla äidin sanovan, että hän oli jättänyt hänen isänsä tullakseen hänen luokseen. Se vaivasi hänen itsetuntoaan omituisella, vaikeasti tulkittavalla tavalla. Ajatus, että kielet alkaisivat juuruta hänen äidistään, loukkasi hänen miehekkyyttään ja sopivaisuudentunnettaan. Se näytti omituiselta, käsittämättömältä ja tykkänään väärältä; ja myös tämä ajatus välähti hänen mielessään: "Hän koettaa painostaa minua!"

"Jos sinä luulet, että minä aion jättää hänet, äiti —", sanoi hän.

Mrs Pendycen kädenote lujeni.

"Ei, rakkaani", vastasi hän tuskaisesti; "jos hän rakastaa sinua niin suuresti, niin tietenkään minä en voi pyytää sinulta sitä. Sen vuoksi minä —"

George naurahti katkerasti.

"Mitä ihmettä sinä sitten voit tehdä? Mitä sinun hyödytti tällä tavoin tulla tänne? Kuinka sinä voit olla täällä aivan yksinäsi? Minä osaan selvittää omat asiani. Sinun olisi paljon parempi palata kotiin."

Mrs Pendyce puuttui puheeseen:

"Voi George; minä en jaksaa nähdä, että sinut erotetaan meistä! Minun täytyy olla sinun puolellasi!"

George tunki koko hänen ruumiinsa vapisevan. Hän nousi ja astui akkunan luo. Mrs Pendycen ääni seurasi häntä.

"Minä en aio yrittää erottaa teitä, George, minä vakuutan sen sinulle. Minä en voi sitä tehdä, jos hän rakastaa sinua ja sinä niin rakastat häntä!"

Taaskin George naurahti katkerasti. Ja se, että hän petti äitiään ja aikoi edelleenkin pettää häntä, teki hänet kovaksi kuin teräksen.

"Palaa kotiin, äiti!" sanoi hän. "Sinä vain pahennat asiaa. Tämä ei ole sopivaa naisille. Anna isän tehdä mitä häntä haluttaa, kyllä minä voin sen kestää!"

Mrs Pendyce ei vastannut, ja Georgen täytyi katsahtaa taakseen. Hänen äitinsä istui aivan hiljaa kädet helmassaan, ja Georgen miehinen viha kaikkea kohtaan, mikä oli omansa kiinnittämään yleisen huomion naiseen ja eritoten hänen omaan äitiinsä, leimahti yhä voimakkaampaan liekkiin.

"Palaa kotiin", toisti hän, "ennenkuin syntyy mitään juoruja. Mitä hyvää sinä pystyt toimittamaan? Et sinä voi jättää isää, — sehän on järjetöntä! Sinun *täytyy* palata!"

Mrs Pendyce vastasi:

"Minä en voi tehdä sitä, rakkahin."

George äännähti kiukkuisesti, mutta Mrs Pendyce oli niin liikkumaton ja kalpea, että George epä määräisesti tajusi, kuinka hän kärsi ja kuinka vähän hän itse tiesi omasta synnyttäjästään.

Mrs Pendyce katkaisi hiljaisuuden:

"Entä sinä, rakas George? Miten sinun käy? Mihin toimiin sinä aiot ryhtyä?" Ja äkkiä hän liitti kätensä yhteen: "Oh, mitä tästä tuleekaan!"

Nämä sanat, joihin sisältyi kaikki, mitä George niin kauan oli kantanut omassa sydämessään, olivat hänelle liikaa. Hän astui äkisti ovelle.

"Minä en voi jäädä nyt", sanoi hän; "minä palaan illalla".

Mrs Pendyce katsahti häneen.

"Oh, George —"

Mutta tottunut kun hän oli alistamaan omat tunteensa toisten tunteiden alle, hän ei sanonut enempää, vaan koetti hymyillä.

Tämä hymy koski Georgen sydämeen.

"Älä ole pahoillasi, äiti; koeta piristyä. Me menemme teatteriin. Voithan hankkia piletit!"

Ja hän koetti hymyillä, mutta käänsi päänsä pois, jotta hänen itsehillintänsä ei pettäisi, ja meni pois.

Eteisessä hän kohtasi setänsä, kenraali Pendycen. George tuli häntä kohti takaapäin, mutta tunki hänet heti hänen heikkonäköisistä polventaipeistaan, hänen viettäivistä, vaikka pystyistä olkapäistään, ja hänen kuivasta, närisevästä, täsmällisestä äänestään, sellaisen miehen äänestä, jolta on otettu hänen toimialansa.

Kenraali kääntyi ympäri.

"Kas, George", sanoi hän, "äitisi on täällä, eikö niin. Katsopas tätä, minkä isäsi on lähettänyt minulle!"

Hän ojensi tärisevässä kädessään olevan sähkösanoman.

Margery on Greenin hotellissa. Mene heti katsomaan häntä. — *Horace*.

Ja Georgen lukiessa kenraali katseli veljenpoikaansa silmillään, joiden kehää ympäröivät pienet tummemmat ympyrät ja joiden alla oli rypyisiä ihopoimuja — ne hän oli saanut palvellessaan isänmaataan kuumassa ilmanalassa.

"Mitä tämä merkitsee?" sanoi hän. "Mene katsomaan häntä! Tietysti minä mielelläni menen katsomaan häntä! Aina hauska nähdä äitiäsi. Mutta mistä tämä hätä?"

George tajusi varsin hyvin, että ylpeys ei sallinut hänen isänsä kirjoittaa vaimolleen suoraan, ja vaikka hänen äitinsä oli ottanut tämän askeleen juuri hänen hyväkseen, oli hän isänsä kannalla. Onneksi kenraali antoi hänelle vähän miettimisaikaa.

"Kai hän on tullut tänne hankkiakseen itselleen pukuja? Minä en ole nähnyt sinua ensinkään pitkiin aikoihin. Milloin sinä tulet syömään päivällistä minun kanssani? Minä kuulin Epsomissa, että sinä olet myynyt hevosesi. Mikä sai sinut sen tekemään? Miksi isäsi sähköttää minulle tällä tavoin? Se ei ole hänen tapaistaan. Ei kai äitisi ole sairas, vai kuinka?"

George pudisteli päätään ja mumisi jotain semmoista kuin "ikävää, tehtävää — kova kiire" — ja oli tiessään.

Jäätyään täten äkkiä yksin kutsui kenraali Pendency edeskäyvän luokseen, kirjoitti verkkaisesti jotakin nimikortille ja odotti, selin niihin muutamaa henkilöihin, mitä eteisessä oli, kädet ristissä kepin pitimellä. Ja odottaessaan hän koetti mikäli mahdollista olla ajattelematta mitään. Senjälkeen kun hän oli luopunut isänmaan palveluksesta, hän omisti melkein kaiken aikansa odottamiseen, ja ajattelemiseen rasitti häntä ja teki hänet tyytymättömäksi, sillä hänellä oli kerran ollut auringonpistos ja useamman kerran kuumetta. Siinä erinomaisessa täsmällisyydessä, millä hänen kauluksensa, jalkineensa, pukunsa, koko ulkoasunsa oli hoidettu, siinä tavassa, millä hän aika-ajoin kakisteli kurkkuaan, hänen huolellisesti harjattujen poskipartojen välistä esiinpistävien kasvojensa omituisessa keltaisessa kuivuudessa, hänen kepin päällä lepäävien valkoisten kättensä liikkumattomuudessa oli jotakin, joka herätti vaikutelman miehestä, jonka häntä käyttänyt järjestelmä oli imenyt tyhjiin. Vain hänen levottomat ja itsepintaiset silmänsä ilmaisivat, mikä aito Pendency piili sisällä.

Hän meni naisten salonkiin puristaen sähkösanomaa kädessään. Se teki hänet rauhattomaksi. Sen alla piili jotakin outoa, eikä hänellä ollut tapana tehdä vieraskäyntejä aamuisin. Hän tapasi kälynsä istumasta avonaisen akkunan ääressä, hänen kasvonsa punoittivat poikkeuksellisella tavalla, ja hänen silmänsä loistivat melkein uhmaavasti. Hän tervehti lankoaan ystävällisesti, eikä kenraali Pendency ollut mies huomaamaan, mitä hänen nenänsä alle kätettiin. Oli onneksi hänelle, ettei hän ollut sitä koskaan tehnyt.

"Kuinka voit, Margery?" sanoi hän. "Hauska nähdä sinua kaupungissa. Miten on Horacen laita? Katsopas, mitä hän on lähettänyt minulle!" Hän tarjosi kälylleen sähkösanoman, ja hänen ilmeensä tulkitsi halua ikäänkuin hienostaan kostaa kärsitty loukkaus; sitten hän lisäsi yllättävästi, ikäänkuin olisi juuri tullut sitä ajatelleeksi: "Voinko tehdä jotakin sinun hyväksesi?"

Mrs Pendency luki sähkösanoman, ja samoin kuin George tunsi hän surkua lähettäjää kohtaan.

"Ei mitään, kiitos, Charles hyvä", sanoi hän verkkaan. "Kaikki hyvin! Horace on tulemassa hermostuneeksi!"

Kenraali Pendency katsoi häneen; hetkisen hän räpytteli silmiään, mutta kun totuus oli niin epätodennäköinen ja niin tykkänään hänen filosofiansa rajapyykkien ulkopuolella, suostui hän kälynsä selitykseen.

"Hänen ei pitäisi lähetellä sähkösanomia tällä tavoin", sanoi hän. "En voinut ymmärtää muuta kuin että sinun täytyi olla sairas. Se tärveli minulta aamiaisen!" Sillä vaikka se itse asiassa ei ollut estänyt häntä lopettamasta vankkaa ateriaansa, kuvitteli hän tuntevansa nälkää. "Kun minä olin palveluksessa Halifaxissa, oli siellä muuan mies, joka alinomaa vain lähetti sähkösanomia. Sähkösanoma-Jussiksi ne nimittivät häntä. Hän komensi noita vanhoja sinihousuja. Muistatko vanhoja sinihousuja? Jos Horace rupeaa tekemään tällaista, on hänen paras kääntyä spesialistin puoleen; se merkitsee jokseenkin varmasti hermoheikkoutta. Sinä olet täällä pukujesi vuoksi, huomaan minä. Milloin tulette kaupunkiin? Huvikausi on täydessä käynnissä!"

Mrs Pendency ei arkaillut lankoaan, sillä vaikka tämä oli turhantarkka ja tottunut noudattamaan omaa päätään alaistensa keskuudessa, hän tuskin oli omansa herättämään kunnioitusta yhteiskunnallisten vertaistensa piirissä. Pelko ei sen vuoksi saanut häntä olemaan kertomatta totuutta langolleen, vaan vaisto, joka käski häntä välttämään kaikkea tarpeetonta kärsimystä, ja koska totuutta todellakin oli mahdoton kertoa. Hänestä itsestäänkin se näytti hieman naurettavalta, ja hän tiesi, että kenraaliparka olisi ottanut sen vallan kauhean raskaasti.

"En tiedä, ehdimmekö tällä huvikaudella. Puutarha on parhaillaan niin kaunis, ja sitten meillä on Been kihlaus. Se rakas lapsi on niin onnellinen!"

Kenraali siveli poskipartaansa valkealla kädellään.

"Niin tosiaan", sanoi hän, — "tuo nuori Tharp! Kuinka onkaan, hänhän ei ole vanhin! Hänen veljensä kuuluu minun entiseen rykmenttiin. Mitä tämä nuori mies aikoo?"

Mrs Pendyce vastasi: "Hän on vain maanviljelijä. Minä pelkään, että hänen perinnöstään ei paljoa kannata puhua, mutta hän on hyvä poika. Siitä tulee pitkä kihlaus. Maanviljelys tietenkään ei tuota mitään, ja Horace vaatii, että heillä pitää olla tuhat vuodessa. Asia riippuu niin suuresti mr Tharpista. Minusta heille varsin hyvin aluksi riittäisi seitsemänsataa, eikö niin, Charles?"

Kenraali Pendyacen vastaus oli yhtä vähän asiaankuuluva kuin tavallinen, sillä häntä yleensä miellytti jatkaa omaa ajatuksenjuoksuaan.

"Mitenkä Georgen laita on?" sanoi hän. "Minä tapasin hänet eteisessä tänne tullessani, mutta hän juoksi tiehensä hitonmoisella kiireellä. Epsomissa sanottiin minulle, että hän oli pulassa."

Koska vastenmielinen kärpänen kiinnitti itseensä hänen katseensa, jäi häneltä huomaamatta kälynsä ilme.

"Pulassa?" toisti tämä.

"Menettänyt joukon rahaa. Se ei käy, ymmärräthän, Margery — se ei käy. Vähäinen vaatimaton pelaaminen on aivan toista."

Mrs Pendyce ei sanonut mitään, hänen kasvonsa olivat kankeat. Ne olivat naisen kasvot, joka on sanomaisillaan: "Älkää pakottako minua lausumaan, että te vaivaatte minua!"

Kenraali jatkoi:

"Kilpa-ajoihin on ruvennut ottamaan osaa joukko uutta väkeä, joista kukaan ei tiedä mitään. Tuo mies, joka osti Georgen hevosen esimerkiksi; hänen naamaansa ei olisi koskaan nähty Tattersallissa silloin kun minä olin nuori. Kun minä nyt menen kilpa-ajoihin, en tunne puoliakaan väreistä. Se tarvelee huvia. Siellä ei enää tapaa entistä suljettua piiriä. Georgen on paras ottaa vaarin itsestään. Minä en voi käsittää, minne me olemme menossa!"

Margery Pendyacen korvissa olivat kaikuneet nämä sanat; "Minä en voi käsittää, minne me olemme menossa" kolmenkymmenenneljän vuoden ajan, kaikissa mahdollisissa yhteyksissä, monen henkilön suusta. Hänen elämäänsä kuului tosiaan oleellisena osana se vakuutus, etteivät ihmiset voineet ymmärtää mitään, aivan niinkuin Worsted Skeynesin vankka ruoka ja vankka mukavuus ja sumuiset aamut ja sade oli tullut oleelliseksi osaksi hänen elämäänsä. Ja vain se, että hänen hermonsä olivat haavoilla ja hänen sydämensä pakahtumaisillaan, vaikutti, että nämä sanat tuntuivat sietämättömiltä tänä aamuna; mutta tottumus oli nytkin liian voimakas, ja hän pysyi vaii.

Kenraali, jolle vastaus ei ollut tärkeä, jatkoi ajatuksiaan.

"Ja huomaa mitä sanon, Margery; vaalit tulevat olemaan meitä vastaan. Maa on vaarallisessa asemassa."

Mrs Pendyce sanoi:

"Oh, luuletko, että vapaamieliset tosiaankin pääsevät hallitukseen?"

Tottumuksen vaikutuksesta oli hänen äänessään pieni huolekkouden vivahdus, jota hän ei huomannut.

"Luulenko?" toisti kenraali Pendyce. "Minä rukoilen joka ilta Jumalaa, ettei niin kävisi!"

Hän liitti molemmat kätensä yhteen espanjanruokonsa hopeanupille ja tuijotti niiden yli vastakkaiseen seinään; ja oli jotakin yleispätevää tässä jäykässä katseessa, jotakin synkkää eikä vallan itsekästä pelkoa. Hänen esi-isänsä olivat, lukuunottamatta hänen henkilökohtaisia etujaan, totuttaneet hänet tykkänään pois siitä ajatuksesta, ettei hän ajaisi maan parasta. Mrs Pendyce, joka usein oli nähnyt miehensä sen näköisenä, kumartui akkunasta ulos yli hälisevän kadun.

Kenraali nousi:

"Hyvä", sanoi hän, "ellen minä voi tehdä mitään hyväksesi, Margery, niin poistun; sinullahan on kiire ompelijattariesi kanssa. Vie terveiseni Horacelle ja sano hänelle, että älköön lähettäkö minulle toista tällamoista sähkösanomaa."

Ja kankeasti kumartaen hän puristi kälynsä kättä todellakin kohteliaasti ja ystävällisesti, otti hattunsa ja meni. Mrs Pendyce katseli häntä, kun hän astui alas portaita, katseli hänen kankeita, kaltevia olkapäitään, hänen päätänsä, jonka laella harmaa tukka oli huolellisesti harjattu jakaukselle, hänen heikkoja, notkahtelevia polventaiteitaan, ja hän painoi kätensä povelleen ja huokasi, sillä kenraalin mukana näytti hänestä koko hänen menneisyytensä astuvan portaita myöten pois, ja sellaista ei ihminen saata nähdä tulematta liikutetuksi.

MRS BELLEW SELVITTÄÄ LASKUNSA

Mrs Bellew istui vuoteellaan ja silitteli rypistyneitä kirjelappuja; hänen vieressään oli hänen jalokivilippaansa. Hän otti siitä ametistikaulanauhan, smaragdimedaljongin ja timanttisormuksen, kääri ne pumpuliin ja sulki kirjekuoren. Toiset jalokivet hän yhden kerrallaan pudotti helmaansa ja jäi niitä katselemaan. Vihdoin hän pani kaksi medaljongia ja kaksi sormusta takaisin lippaaseen, sulki muut pieneen vihreään rasiaan, otti sen ynnä kirjekuoren ja meni ulos. Hän huusi luokseen ajurin, ajoi postitoimistoon ja lähetti seuraavan sähkösanoman:

Pendyce, Stoalaisten klubi.

Ole ateljeessa kuudesta seitsemään — H.

Postitoimistosta hän ajoi jalokivikauppiaan luo, ja moni mies, joka näki hänen menevän ohitse punoittavin poskin ja silmin, jotka loistivat niin kuumeisesti kuin olisi tuli palanut hänen sisässään, kääntyi hänen jälkeensä ja suri katkerasti, ettei tuntenut kuka hän oli eikä minne hän meni. Jalokivikauppias otti kivet vihreästä rasiasta, punnitsi ne yhden kerrallaan ja tutki niitä kauan suurennuslasillaan. Hän oli pieni mies, jolla oli keltaiset, ryppyiset kasvot ja pieni harva parta, ja kun hän oli itsekseen päättänyt, minkä summan hän aikoi tarjota, hän katseli asiakastansa valmiina lausumaan pienemmän. Mrs Bellew istui tiskin ääressä nojaten siihen kyynärpäätään, leuka kämmenellä ja katsoi kauppiaseen. Tämä päätti kuitenkin mainita oikean summan.

"Onko siinä kaikki?"

"Kyllä, rouva; enempää en voi tarjota."

"Hyvä on, mutta minun täytyy saada rahat nyt samalla."

Jalokivikauppias räpytteli silmiään.

"Se on suuri summa", sanoi hän — "epätavallinen. Minulla ei ole niin suurta määrää täällä."

"Tehkää siinä tapauksessa niin hyvin ja lähettäkää sitä hakemaan, tai minun täytyy mennä muuanne."

Jalokivikauppias risti kätensä ja hieroi niitä hermostuneesti vastakkain.

"Suokaa anteeksi — hetkinen — minun täytyy neuvotella kumppanini kanssa."

Hän poistui, ja etäältä hän kumppaneineen hermostuneesti vakoili Mrs Bellew'ta. Hän palasi väkinäisesti hymyillen. Mrs Bellew istui entisellä paikallaan.

"Sattuu niin hyvin, että meillä on juuri tuo summa täällä, rouva."

"Antakaa minulle seteleitä, pyydän, ja arkki paperia."

Kauppias toi ne.

Mrs Bellew kirjoitti kirjeen, pani sen ynnä setelit mukanaan tuomaansa isoon kirjekuoreen, kirjoitti osoitteen ja sinetöi kirjeen.

"Kutsukaa ajuri, pyydän!"

Kauppias kutsui ajurin.

"Chelsea Embankment!"

Hän ajoi pois.

Taaskin ihmiset katsoivat hänen jälkeensä, kun hän ajoi pitkin katuja, joilla kuhisi väkijoukkoja ja ajoneuvoja. Ajuri, joka jätti hänet Albert-sillan läheisyyteen, katseli vuoroin kourassaan olevia rahoja, vuoroin kyydittävänsä, ja viedessään vaununsa takaisin seisontapaikkaan hän heilautti peukaloaan hänen jälkeensä.

Mrs Bellew kulki kiireesti seuraavaan kadunkulmaan, kääntyi siinä ja pysähtyi äkkiä pienen

puutarhan eteen, missä oli kolme poppelia rivissä. Hän avasi viivyttelämättä sen vihreän veräjän, ja meni polkua myöten ensimmäisen vihreän oven luo, joita oli kolme vierekkäin. Taiteilijan näköinen parrakas nuori mies, joka seiso i viimeisen oven takana, katseli häntä, huulilla ymmärtävä hymy. Mrs Bellew otti esiin avaimen, pisti sen reikään, avasi oven ja meni sisään.

Tämä näky näytti antaneen taiteilijalle aatteen. Hän työnsi ovensa auki, toi telineen ja kankaan ulos ja asettaen ne niin, että hän saattoi nähdä oven, mistä Mrs Bellew oli mennyt sisään, hän alkoi piirustaa.

Vanha kivinen kaivo, jonka kannella oli kolme kivistä sammakkoa, oli puutarhassa lähellä samaa nurkkaa, ja sen takana oli kukkiva viinimarjapensas ja sen takana taas vihreä ovi, mihin päivänpaiste vinosti lankesi. Taiteilija työskenteli tunnin ajan, sitten hän pani telineen syrjään ja meni juomaan teetään.

Mrs Bellew tuli ovesta heti hänen mentyään. Hän sulki oven takanaan ja seiso i hiljaa. Hän otti taskustaan ison kuoren ja pudotti sen kirjelaatikkoon; sitten hän kumartui maahan, otti oksan ja pisti sen rakoon, joten kansi ei päässyt rämähtäen putoamaan. Tehtyään tämän hän sivel i käsillään kasvojaan ja rintaansa ikäänkuin pyyhkäistäkseen jotakin yltään ja käveli pois. Ulkoveräjän tuolla puolen hän kääntyi vasemmalle ja käveli samaa katua takaisin virralle. Hän käveli verkkaan, nauttivasti ympärilleen katsellen. Pari kertaa hän pysähtyi ja veti syvän henkäyksen, ikäänkuin ei voisi saada kyllikseen ilmaa. Hän meni Embankmentille saakka ja seiso i siinä, nojaten kyynärpäitään kaiteeseen. Etusormensa ja peukalonsa välissä hänellä oli pieni esine, josta auringonsäteet heijastuivat. Se oli avain. Verkkaisesti, nauttivasti hän ojensi kätensä yli veden, erotti peukalonsa ja etusormensa ja antoi avaimen pudota.

MRS PENDYCE KEKSII KEINON

Mutta George ei tullut hakemaan äitiänsä teatteriin ja Mrs Pendyce, joka oli viettänyt päivänsä iltaa odottelemalla, vietti iltansa salongissa, jonka historia oli hänelle tuntematon, ja ruokasalissa, monien ihmisten parissa, jotka söivät kaksin, kolmisin ja nelisin, joita hän saattoi katsella, mutta joille hän ei voinut puhua, joille hän ei halunnutkaan puhua — näin pian oli elämän ratas pyörinyt yli hänen ihastuksensa ja odotuksensa ja jättänyt hänen rintansa elottomaksi. Ja koko yön, lukuunottamatta kotvan unta, hän kärsi katkerasti mitättömyydestään ja eristyneisyydestään ja tästä vielä katkerammasta tietämyksestä: "George ei tarvitse minua; minä en merkitse hänelle mitään!"

Hänen lohdutusta kaipaava sydämensä palasi yhä uudelleen siihen aikaan, jolloin George oli tarvinnut häntä, mutta hän sai kulkea pitkän taipaleen, aina palttinapuserojen päiviin saakka, jolloin kaiken sen, mitä George halusi — ananasviipaleita, Bensonin vanhan vaunuruoskan, "Tom Brownin kouluajan" ääneenlukemisen, Ellimanilla voittoa hänen nyrjäytettyään pikku nilkkansa, vuoteeseen peittämisen — jolloin kaiken tämän pystyi antamaan hänen äitinsä yksin.

Tänä yönä Mrs Pendyce havaitsi tuskallisen selvästi, että siitä lähtien kuin George meni kouluun, ei hän koskaan ollut tarvinnut äitiään ensinkään. Mrs Pendyce oli niin monen vuoden kuluessa koettanut uskoa sitä, että se oli tullut oleelliseksi osaksi hänen elämäänsä, samoin kuin rukouksien lukeminen illoin ja aamuin. Ja nyt hän havaitsi, että kaikki se oli vain kuvittelua. Mutta maatessaan siinä valveilla hän kuitenkin koetti uskoa sitä, sillä siihen uskoon hän oli kahlehdittu, silloin kun hän synnytti Georgen, esikoisensa, maailmaan. Toista poikaansa ja tyttäriänsä hän rakasti myös, mutta se ei ollut vallan sama asia; hän ei ollut koskaan halunnut heidän tarvitsevan häntä, sillä sen osan itseään hän oli kerta kaikkiaan luovuttanut Georgelle.

Katujen häly vaimeni vihdoin; hän oli nukkunut kaksi tuntia, kun se alkoi uudestaan. Hän makasi ja kuunteli. Ja hälinä ja hänen ajatuksensa sotkeutuivat toisiinsa hänen uupuneissa aivoissaan — kudokseksi, joka oli vain väsymystä, tunnetta, että tämä kaikki oli järjetöntä ja tarpeetonta, pelkkää väärinkäsitystä ja vastahankaisuutta, sen lempeän kohtuuden kieltämystä, mikä oli hänen oma pyhin vaistonsa. Ja aamuvirkku ampiainen, jota houkuttelivat hänen toalettipöytänsä sulotuoksut, lähti liikkeelle sopesta, missä se oli viettänyt yönsä, ja alkoi hyristä ja kierrellä vuoteen yläpuolella. Mrs Pendyce pelkäsi ampiaisia hieman, minkä vuoksi hän hiipi vuoteestaan, kun sen huomio oli kiintynyt toisaanne, ja huiskautti sitä yövaatepussillaan, kunnes se, huomaten naisen olevan kysymyksessä, lensi tiehensä. Maaten taas vuoteessaan hän ajatteli: "Ihmiset tahtovat kaikin mokomin ärsyttää niitä, kunnes ne pistävät, ja sitten he tappavat ne; se on niin järjetöntä"; eikä hän huomannut, että hän täten kokosi kaikki ajatuksensa kärsimyksestä kuin yhteen päihinänkuoreen.

Hän murkinoitsi huoneessaan, Georgen lohduttamatta häntä millään tiedolla itsestään. Sitten hän päätti — ilman mitään määrättyjä toiveita, mutta jonkinmoisen sisäisen varmuuden perusteella — käydä tapaamassa Mrs Bellew'ta. Hän päätti kuitenkin ensin käydä mr Paramoria puhuttelemassa. Mutta kun hänellä oli vain epämääräinen käsitys siitä, mihin aikaan miehet ryhtyvät työhönsä, ei hän uskaltanut lähteä liikkeelle ennen kuin yhdentoista jälkeen, ja käski ajuriaan ajamaan hitaasti. Ajuri siis ajoi nopeammin kuin hänen oli tapana. Leicester Squarella keskeytyi liike, kun joku korkea henkilö kulki asemalta toiselle, ja katukäytävät olivat täynnä yksinkertaista kansaa, joiden sydämet olivat täynnä ja vatsat tyhjät, ja hurraata huudettiin, kun korkea henkilö ajoi ohi. Mrs Pendyce katseli innokkaasti ajuristaan, sillä häntäkin miellytti tällainen komeus.

Joukko hajosi ja ajuri jatkoi matkaansa.

Hän oli nyt ensi kertaa minkään hammaslääkärinä halvemmän ammattimiehen liikehuoneistossa. Pienestä odotushuoneesta, missä hänelle tarjottiin "Timesiä", jota hän pelkästä kiihtymyksestä ei saattanut lukea, hän näki sarjan huoneita, jotka olivat lattiasta kattoon saakka täynnä nahkafoliantteja ja mustia levyrasioita, joiden selustassa oli merkinä valkea kirjain, ja nuoria miehiä istui paperikasojen takana, kirjoittamassa. Hän kuuli keskeytymättömän nakuttavan äänen, joka herätti hänen uteliaisuuttaan, ja tunsu erikoisen nahan ja jonkin puhdistusaineen hajun, joka oli hänestä vastenmielinen. Punatukkainen nuorukainen, jolla oli kynä kädessään, meni ohi ja loi häneen uteliaan katseen, jonka hän heti käänsi pois. Mrs Pendyce tunsu äkkiä sääliä häntä ja kaikkia näitä paperikasojen takana kirjoittelevia nuoria miehiä kohtaan, ja hänen mielessään välähti: "Kai tämä kaikki johtuu siitä, että ihmiset eivät voi sopia keskenään."

Vihdoin hänet vietiin mr Paramorin luo. Hän istui isossa autiossa huoneessaan, jossa oli menneen suuruuden ilme, ja tuijotti kolmeen La France-ruusuun, jotka olivat maljakossa pöydällä, ja hän tunsu, ettei hän koskaan pystyisi aloittamaan.

Mr Paramorin kulmakarvat, jotka pistivät esiin hänen sileäksi ajetuilta ruskeilta kasvoiltaan kuin mitkäkin patakoukut, olivat teräksenharmaat, ja teräksenharmaa oli hänen korkealta otsalta taaksepäin harjattu tukkansa. Mrs Pendyce ihmetteli, kuinka hän saattoi näyttää viittä vuotta Horacea nuoremmalta, vaikka oli vanhempi, ja kymmentä vuotta Charlesia nuoremmalta, joka tietysti oli häntä vielä nuorempi. Hänen silmänsä, joiden harmaudelle jokin henkinen muokkaus oli antanut teräksisen hohteen, näyttivät nuorilta nekin, vaikka ne olivat vakavat, ja hymy, mikä sai hänen suupielensä taipumaan ylöspäin, näytti hyvin nuorekkaalta.

"On hyvin hauskaa nähdä teitä", sanoi hän.

Mrs Pendyce saattoi vastata vain hymyllä.

Mr Paramor työnsi ruusut nenänsä alle.

"Ne eivät ole niin kauniita kuin teidän", sanoi hän, "eikö niin? Mutta parasta, mitä minä voin aikaansaada."

Mrs Pendyce punastui mielihyvystä.

"Minun puutarhani on niin viehättävä nyt —" Sitten hän muisti, ettei hänellä enää ollut mitään puutarhaa, ja vaikenä, mutta muistaen samalla, että vaikka hän olikin menettänyt puutarhansa, oli mr Paramorilla vielä omansa, hän lisäsi nopeasti: "Entä teidän, mr Paramor — varmaankin se on mitä ihastuttavin."

Mr Paramor veti esiin jonkinlaisen tikarin, jolla hän oli kiinnittänyt papereitaan kirjoituspöydälle, ja otti kirjeen kasasta.

"Kyllä se on hyvin sievä", sanoi hän. "Te luullakseni haluatte nähdä tätä."

"Bellew Bellew'ta ja Pendyceä vastaan", oli siinä otsikkona. Mrs Pendyce tuijotti näihin sanoihin, kuin niiden kauneus olisi lumonnut hänet; kesti kauan, ennenkuin hän pääsi niistä eteenpäin. Ensi kerran tunkeutui jutun koko kauheus sen panssarin läpi, joka erottaa meidät kuolevaiset siitä, mitä me emme tahdo ajatella. Kaksi miestä ja nainen kiistelivät ja raastoivat toisiaan kaiken maailman silmissä. Nainen ja kaksi miestä olivat jättäneet sikseen kaiken ihmisrakkauden ja lempeyden, kaiken kohtuuden ja myötätunnon, — kaiken mikä tekee elämän kauniiksi ja rakastettavaksi, ja kamppailivat nyt kuin villit koko maailman näkyvissä. Kaksi miestä, ja toinen niistä hänen poikansa ja heidän välillään nainen, jota molemmat olivat *rakastaneet!* "Bellew Bellew'ta ja Pendyceä vastaan!" Ja tämä siirtyisi menneisyyteen niiden sääliä tarinoiden seurassa, joita hän aika-ajoin oli lukenut jonkinmoisella loukkaantuneella uteliaisuudella: "Snooks Snooksia ja Stilesiä vastaan", "Horaday Horadayta vastaan", "Bethany Bethanya ja Sweetenhamia vastaan". Kaikkien näiden juttujen seurassa, joissa kumpikin asianosainen näytti niin peloittavalta, mutta joissa hän usein oli tuntenut sääliä kumpaakin kohtaan, sillä hänestä

tuntui, kuin olisi jokin pahansuopa, nurinkurinen henki sitonut heidät häpeäpaaluun kaiken kansan nähtäväksi ja pilkattavaksi. Ja kauhu täytti hänen sydämensä. Se oli kaikki niin arkipäiväistä ja karkeaa ja matalaa.

Kirje sisälsi vain muutamia sanoja eräältä asianajotoimistolta ja määräsi kohtausajan. Mrs Pendyce katsoi mr Paramoriin. Tämä lakkasi piirtelemästä imupaperilleen ja lausui heti:

"Minä menen itse tapaamaan näitä ihmisiä huomenna iltapäivällä. Minä teen parhaani saadakseni heidät järkiinsä."

Mrs Pendyce tunsu mr Paramorin katseesta, että tämä tiesi hänen kärsivän ja myös kärsi hänen kanssaan.

"Ja jos — jos he eivät tahdo?"

"Silloin minä tulen käyttämään aivan toista menettelytapaa ja he saavat itse hoitaa asiansa."

Mrs Pendyce vaipui takaisin tuoliinsa. Hän luuli taas tuntevansa äskeisen nahan ja puhdistusaineen hajun ja kuulevansa lakkaamattoman naputuksen. Hän tunsu päätänsä huimaavan, ja salatakseen sen hän kysyi umpimähkään: "Mitä tarkoittaa 'ilman sitovaa velvoitusta' tässä kirjeessä?"

Mr Paramor hymyili:

"Se on eräs lausetapa, jota me aina käytämme", sanoi hän. "Se tarkoittaa, että jos me annamme jotakin, niin me pidätämme itsellemme oikeuden ottaa sen takaisin taas."

Mrs Pendyce, joka ei ymmärtänyt, mutisi:

"Ymmärrän. Mutta mitä he ovat antaneet?"

"Niin", sanoi mr Paramor. "Suoraan sanoen olemme tällaisessa jutussa vastapuoli ja minä kuin kissa ja koira. Kaikki tapahtuu sen olettamuksen pohjalla, että me emme tiedä mitään toisistamme ja haluamme tietää vielä vähemmän, niin että kun me teemme palveluksen toisillemme, täytyy meidän pelastaa sielumme sanomalla: 'Todellisuudessa me emme tee teille mitään palvelusta.' Ymmärrättekö?"

Taaskin mrs Pendyce mutisi:

"Ymmärrän."

"Se kuuluu vähän maalaismaiselta, mutta me asianajajat saamme kiittää maalaismaisuuutta olemassaolostamme. Jos ihmiset kerran rupeaisivat tekemään myönnytyksiä toisilleen, en tiedä miten meidän kävisi!"

Mrs Pendycon katse lankesi taas sanoihin "Bellew Bellew'ta ja Pendyceä vastaan", ja taaskin se pysähtyi niihin, kuin olisi sanojen kauneus lumonnut sen.

"Mutta kenties tahdoitte tavata minua jonkun muunkin seikan johdosta?" sanoi mr Paramor.

Äkillinen pelästys lankesi mrs Pendyceen. "En, en, kiitos. Minä tahdoin vain tietää, mitä asiassa on tehty. Minä olen tullut kaupunkiin tapaamaan Georgea. Tehän sanoitte —"

Mr Paramor kiiruhti hänen avukseen.

"Kyllä; aivan niin — aivan niin."

"Horace ei ole tullut kanssani."

"Hyvä!"

"Hän ja George eivät aina tule oikein hyvin —"

"Toimeen? He ovat liian erilaisia."

"Niinkö teistä? Minä en ole koskaan huomannut —"

"Ei kasvoiltaan, mutta molemmissa on —"

Mr Paramorin lause loppui hymyyn; ja mrs Pendyce, joka ei tiennyt, että sana "pendycitis" oli hänen kielellään, hymyili epämääräisesti myös.

"George on hyvin omapäinen", sanoi mrs Pendyce. "Luuletteko, voi luuletteko saavanne kapteeni Bellew'n asianajajat myöntymään —"

Mr Paramor heittäytyi taaksepäin tuolissaan ja peitti kädellään sen, mitä oli kirjoittanut imupaperille.

"Kyllä", sanoi hän verkkaan, "luulen kyllä".

Mutta mrs Pendyce oli saanut vastauksensa. Hän oli aikonut puhua tulevasta käynnistään Helen Bellew'n luona, mutta nyt hän ajatteli:

"Hän ei saa heitä myöntymään; minä tunnen sen. Tahdon mennä pois."

Taaskin hän luuli kuulevansa tuon lakkaamattoman naputuksen, tuntevansa nahan ja puhdistusaineen hajun, näkevänsä sanat: "Bellew Bellew'ta ja Pendyceä vastaan."

Hän ojensi kätensä.

Mr Paramor otti hänen kätensä omaansa ja katsoi ulos akkunasta.

"Hyvästi", sanoi hän — "hyvästi. Mikä on osoitteenne — Greenin hotelli? Minä tulen kertomaan teille toimenpiteistäni. Ymmärrän — ymmärrän!"

Mrs Pendyceen vaikuttivat nämä sanat: "ymmärrän — ymmärrän!" omituisella tavalla järkyttävästi, kuin ei kukaan olisi ennen mitään "ymmärtänyt", ja hän poistui vapisevin huulin. Hänen elämässään ei tosiaankaan kukaan ollut koskaan "ymmärtänyt" — eipä silti, että hän olisi voinut tai tahtonut valittaa sellaista pikkuseikkaa, mutta tosiseikka pysyi. Ja kumma kyllä hän tällä hetkellä ajatteli miestänsä ja kummeksi, mitä hän mahtoi tehdä, ja tunsu sääliä häntä kohtaan.

Mutta mr Paramor meni takaisin tuolilleen ja katseli siihen, mitä oli kirjoittanut imupaperilleen. Se kuului:

"Me pidämme pikku oikeuksistamme kiinni ja olemme valheavostamme arat; me emme tee mitään myönnytyksiä muille emmekä myöskään mitään itsellemme; me tavoittelemme heitä korvista, he tavoittavat meitä tukasta — ja tulos on vain suuri sakko ja kaikki loppuu rähinään."

Hän huomasi, että siitä puuttui sekä loppusointu että poljento, ja vakavan näköisenä hän repi sen rikki.

Taaskin mrs Pendyce käski ajuriansa ajamaan verkkaan ja tämä ajoi tavallista kovemmin; kuitenkin matka Chelseahin tuntui kestävän ikuisesti, ja ajuri teki loppumattomasti käännöksiä, jotka olivat toinen toistaan jyrkemmät, kuin olisi hän päättänyt näyttää, miten paljon hänen hevosensa suu sieti.

"Elukka parka!" ajatteli mrs Pendyce; "sen suu mahtaa olla aivan haavoilla, ja tämä on aivan tarpeetonta". Hän nosti kätensä merkkiihnaan. "Olkaa niin hyvä ja ajakaa suoraa tietä. Minä en pidä käännöksistä."

Ajuri totteli. Häntä ikävystytti tavattomasti kääntää vain yksi kulmaus niiden kuuden sijasta, jotka hän oli aikonut; ja kun mrs Pendyce kysyi maksusta, otti ajuri häneltä ylimääräisen shillingin siitä matkasta, minkä oli säästänyt ajamalla suoraan. Mrs Pendyce maksoi sen, kun ei muutakaan osannut, ja antoi miehelle vielä kuusi penceä, ajatellen, että se koitui hevosen hyväksi; ja ajuri kohautti hattuaan ja sanoi:

"Paljon kiitoksia, mylady", sillä hänellä oli tapana sanoa "mylady" silloin, kun hän sai kahdeksantoista penceä yli taksan.

Mrs Pendyce seisoi kokonaisen minuutin katukäytävällä ja ajatteli:

"Minun täytyy mennä sisään nyt; on typerää tulla näin pitkälle eikä mennä sisään!"

Mutta hänen sydämensä tykytti niin, että hän tuskin saattoi nielaista.

Vihdoin hän soitti.

Mrs Bellew istui pienessä salissaan avonaisen akkunan ääressä ja vihelsi kanarialinnulle. Ihmisten toimissa piilee alituinen ja syvä ironia, joka on yhteydessä itse elämän lähdesuonien kanssa. Mrs Pendycen odotukset, hänen pelokkaat kuvittelunsa tästä kohtauksesta, jotka olivat vaivanneet häntä kaiken matkaa, täytyivät surkean huonosti. Hän oli mielessään toistanut sitä kohtausta aina siitä saakka kuin hän rupesi ajattelemaan; todellisuus näytti hänestä oudolta. Hän ei tuntenut mitään hermostuneisuutta eikä vihamielisyyttä, ainoastaan jonkinmoista tuskallista harrastusta ja ihailua. Ja kuinka voisi tämä tai joku muu nainen auttaa sitä, että oli rakastunut Georgeen?

Kun ensimmäinen epävarmuuden hetki oli ohi, loistivat mrs Bellew'n silmät niin ystävällisinä kuin hän

olisi kaikessa tehnyt täysin oikein; eikä mrs Pendyce voinut olla tulematta tätä ystävällisyyttä puolitiehen vastaan.

"Älkää pahastuko siitä, että minä tulin. George ei tiedä siitä. Minä tunsin, että minun täytyi tulla tapaamaan teitä. Luuletteko, että te kaksi olette täysin selvillä siitä, mitä olette tekemäisillänne? Se näyttää niin peloittavalta, ja sehän ei koske vain teitä itseänne, vai kuinka?"

Mrs Bellew'n hymy haihtui.

"Olkaa niin ystävällinen, älkääkä sanoko 'te kaksi'", sanoi hän.

Mrs Pendyce sopersi:

"Minä en ymmärrä."

Mrs Bellew katseli häntä kasvoihin ja hymyili; ja hymyillessään hän näytti tulevan hieman jäykemmäksi.

"No niin, kai on aivan oikein, että te puututte asiaan! Minä en rakasta teidän poikaanne. Rakastin häntä ennen, mutta en enää. Minä sanoin sen hänelle eilen kerta kaikkiaan."

Mrs Pendyce kuuli nämä sanat, jotka tekivät niin suuren, niin ihmeteltävän eron asiassa, — sanat, joiden olisi pitänyt olla kuin vesi erämaassa — jonkinmoisella kauhulla, ja koko hänen sielunsa leimahti hänen silmistään.

"Ettekö rakasta häntä?" huusi hän.

Hänellä oli vain sokea tunne siitä, että häntä oli loukattu ja häväisty.

Tämä nainen oli kyllästynyt Georgeen! Kyllästynyt hänen poikaansa! Hän katsoi mrs Bellew'hin, jonka kasvoilla oli jonkinmoinen utelias sääli, silmillä, joista ei koskaan ennen ollut puhunut viha.

"Te olette kyllästynyt häneen? Te olette hylännyt hänet? Silloin on sitä parempi, kuta pikemmin minä menen hänen luokseen. Antakaa minulle hänen osoitteensa, olkaa hyvä!"

Helen Bellew polvistui kirjoituspöydän ääreen ja kirjoitti kuorelle, ja hänen naisellinen sulonsa viilsi mrs Pendycen sydäntä.

Hän otti paperin. Hän ei ollut koskaan oppinut sanomaan asioita, mitä hän ei tarkoittanut, ja kun mitkään sanat eivät voineet ilmaista, mitä hän tuns sydämessään, hän kääntyi ja meni pois.

Hänen takanaan kuului mrs Bellew'n terävä ja julma ääni:

"Minkä minä mahdan sille, että kyllästyin häneen? Minä en ole te. Menkää nyt!"

Mrs Pendyce tempasi ulko-oven auki. Laskeutuessaan portaita alas hän hapuili käsipuita. Hänellä oli se miltei ruumiillisen kivun käperryttävä tunne, jonka tunteettomuus joko heitä itseään tai muita kohtaan herättää lempeissä sieluissa.

ÄITI JA POIKA

Mrs Pendycelle oli Chelsea tuntematon maa, ja hänelle olisi kestänyt kauan löytää tie Georgen huoneisiin, jos hän olisi ollut luonnostaan sitä mitä hän oli nimeltään, sillä Pendycet eivät koskaan kyselleet tietä mihinkään eivätkä uskoneet mitä heille sanottiin, vaan hakivat sen itse, aiheuttaen siten itselleen paljon tarpeetonta vaivaa, jota he perästäpäin valittivat.

Ensin poliisi, sitten taiteilijan näköinen parrakas nuori mies oli mrs Pendycelle oppaana. Jälkimmäinen, joka nojaili veräjää vasten, avasi sen.

"Tässä", sanoi hän; "ovi oikeassa kulmassa".

Mrs Pendyce käveli pikku polkua myöten, ohi raunioituneen kaivon kolmen kivisammakon, ja seiso i ja odotti ensimmäisen vihreän oven edessä. Ja odottaessaan hän taisteli pelon ja ilon välillä; sillä nyt, kun hän oli poissa mrs Bellew'n luota, ei hänellä enää ollut mitään tunnetta kärsitystä loukkauksesta. Vain

hänen näkemisensä sen herätti, niin henkilökohtainen on kaikkein lempeinkin mieli.

Hän sai köynnöskasvien välistä käsiinsä kellon ruostuneen pitimen ja veti sitä. Särkynyt kellonkilahdus oli vastauksena, mutta kukaan ei tullut; kuului vain heikko ääni, kuin olisi joku kävellyt edestakaisin. Sitten alkoi ulkoveräjän takana katumyyjä huutaa kohti taivasta, ja ääni hukkui hänen messuunsa. Taiteilijan näköinen parrakas nuori mies tuli polkua myöten.

"Kenties te voitte sanoa minulle, onko poikani kotona?"

"Minä en ole nähnyt hänen menevän ulos, vaikka olen maalannut tässä kaiken aamua."

Mrs Pendyce katseli ihmetellen maalaustelinettä, joka seisoj toisen oven ulkopuolella vähän edempänä. Hänestä tuntui oudolta, että hänen poikansa oli sellaisessa paikassa.

"Autanko minä teitä kolkuttamaan?" sanoi taiteilija. "Kaikki nämä kolkuttimet ovat niin jäykkiä."

"Jospa tahtoisitte olla niin ystävällinen!"

Taiteilija kolkutti.

"Hänen täytyy olla sisällä", sanoi hän. "Minä en ole kääntänyt silmiäni tästä ovesta, koska olen maalannut sitä."

Mrs Pendyce tuijotti oveen.

"Minä en saa sitä selville", sanoi taiteilija. "Se kiusaa minut kuoliaaksi."

Mrs Pendyce katseli häneen kysyvästi.

"Eikö hänellä ole mitään palvelijaa?" kysyi hän.

"Ei toki", sanoi taiteilija; "sehän on ateljee. Valaistus on aivan väärä. Mitähän jos te tahtoisitte seistä siinä paikallanne hetkisen; se auttaisi minua koko lailla!"

Hän astui hiukan taaksepäin ja varjosti kädellä silmiään, ja mrs Pendycen ruumiin läpi kävi värähdys.

"Miks'ei George avaa ovea", ajatteli hän. "Mitä — mitä tuo mies tekee?"

Taiteilija antoi kätensä vaipua.

"Paljon kiitoksia", sanoi hän. "Minä kolkutan uudelleen. Kas noin! Se herättäisi vainajankin!"

Ja hän nauroi.

Järjetön pelko valtasi mrs Pendycen.

"Oh", sopersi hän. "Minun *täytyy* päästä sinne — minun *täytyy* päästä sinne!"

Hän tarttui itse kolkuttimeen ja yritti lyödä sitä ovea vasten.

"Siinä näette", sanoi taiteilija, "ne ovat kaikki samanlaisia; nuo kolkuttimet ovat jäykkiä kuin hiilihangot".

Taas hän varjosti kädellä silmiään.

Mrs Pendyce nojautui ovea vasten; hänen polvensa vapisivat hurjasti.

"Mitä on tapahtunut?" ajatteli hän. "Kenties hän vain nukkuu, kenties —. Oh Jumala!"

Hän kolkutti kaikella voimallaan. Ovi aukeni, ja aukossa seisoj George. Tukahduttaen nyyhkytyksen mrs Pendyce astui sisään. George paukautti oven kiinni hänen jälkeensä.

Minuutin ajan pysyi mrs Pendyce vaiti, hän oli yhä äskeisen oudon pelon ja jonkinmoisen häpeän vallassa. Hän ei katsellutkaan poikaansa, vaan loi arkoja silmäyksiä ympäri hänen huonettaan. Hän havaitsi jonkinmoisen parvekkeen takaseinällä ja puoleksi lasipeittoisen kupukaton. Hän näki verhoja riippuvan parvekkeen koko pituudelta, pöydän, jolla oli teevehkeet ja karahveja, pyöreän rautakamiinan, matot lattialla ja suuren, ihmisen korkuisen kuvastimen keskellä seinää. Kuvastimessa heijastui hopeamaljakko, jossa oli kukkia. Mrs Pendyce huomasi, että ne olivat kuihtuneet, ja niiden epämääräinen yököttävä haju oli hänen ensimmäinen selvä tunteuksensa.

"Sinun kukkasi ovat kuihtuneet, rakkaani", sanoi hän. "Minun täytyy tuoda sinulle vähän tuoreita!"

Silloin vasta hän katsoi Georgeen. Mustat kehät olivat hänen silmänsä alla, hänen kasvonsa olivat keltaiset; äidistä näytti kuin ne olisivat kutistuneet. Tämä pelästytti häntä ja hän ajatteli:

"Minä en saa ilmaista mitään; minun täytyy pitää pääni selvänä."

Hän pelkäsi — pelkäsi epätoivoista ilmettä poikansa kasvoilla, epätoivoista ja mieletöntä sävyä, ja hän pelkäsi hänen itsepäisyyttään, joka pitelee kiinni menneestä vain siksi, että se on mennyttä, joka pitelee omastaan, vaikka tämä oma on kuollut. Hänessä itsessään oli tätä ominaisuutta niin vähän, ettei hän saattanut aavistaa, mihin se voisi viedä Georgen; mutta hän oli elänyt keskellä sitä kaiken avioelämänsä ajan, ja hänestä tuntui luonnolliselta, että se voisi käydä vaaralliseksi hänen pojalleen nyt.

Hänen pelkonsa pakotti hänet hillitsemään itsensä. Hän veti Georgen sohvalle viereensä, ja hänen päässään välähti ajatus: "Kuinka monta kertaa hän onkaan istunut tässä pidellen tuota naista sylissään!"

"Sinä et tullut hakemaan minua eilisiltana, rakkaani. Minä ostin piletit ja sain niin hyvät paikat!"

George hymyili.

"En", sanoi hän; "minulla oli jotakin muuta katsottavana".

Tämä hymy sai Margery Pendycen sydämen tykyttämään niin, että siihen koski, mutta hänkin hymyili.

"Miten sievä paikka sinulla on täällä, kultaseni!"

"Tässä on tilaa kävellä."

Mrs Pendyce muisti edestakaisin kulkeneiden askelten äänen, jonka hän oli kuullut. Siitä, että George ei kysellyt, miten hänen äitinsä oli saanut selville hänen asuinpaikkansa, hän tiesi, että Georgen oli täytynyt arvata, missä hän oli ollut, ja ettei heillä kummallakaan ollut mitään kertomista toisilleen. Ja vaikka tämä itsessään oli helpotus, lisäsi se hänen kauhuaan — sitä kauhua, minkä aseman epätietoisuus herättää. Kaikenmoisia kuvia kulki hänen mielessään. Hän näki Georgen makuukamarissaan, palanneena ensimmäiseltä metsästysretkeltään, palleroiset posket naarmuisina otsalta leukaan saakka ja pienessä hansikoidussa kädessä verinen ketunpojan jalka. Hän näki hänen syöksyvän huoneeseensa Lordin krikettikilpailun viimeisenä päivänä 1880, hattu kuhmuilla, silmä mustuneena ja kädessä keppi, jossa oli vaaleansininen tupsu. Hän näki hänet kalmankalpeana, yhteenpuristetuin huulin sinä iltana, jolloin hän vasta puoliksi parantuneena kurkkutaudista oli karannut kotoaan ja hiipinyt ulos metsästämään yksinään, ja hän muisti hänen sanansa: "Niin, äiti, mitä en kestänyt sitä kauempaa; se meni liian verkkaan!"

Mitähän, jos hän nytkään ei voisi kestää tätä. Mitähän, jos hän tekisi jotakin äkkipikaista! Mrs Pendyce otti esiin nenäliinansa.

"Täällä on jokseenkin kuuma, rakkaani; sinun otsasi on aivan märkä!"

Hän näki Georgen katsahtavan häneen epäluuloisesti, ja kaikki hänen naisellinen viekkautensa vallitsi hänen silmissään, niin että ne eivät värähtäneet, vaan katsoivat häneen aivan luonnollisesti.

"Tuo kattovalo sen tekee", sanoi George. "Päivä pääsee siitä paistamaan täydeltä terältä."

Mrs Pendyce katsoi kattoakkunaan.

"On omituista nähdä sinua täällä, mutta se on somaa — niin epäsovinnasta. Sinun täytyy antaa minun viedä pois nuo kukat!" Hän meni hopeamaljakon luo ja kumartui sen yli. "Rakas poikaseni, nehän ovat aivan inhottavia! Heitä ne toki jonnekin ulos; vanhojen kukkien haju on niin kauhea!"

Hän ojensi maljakon peittäen nenäänsä liinallaan.

George otti maljakon, ja kissan tavoin, joka vaanii hiirtä, katseli Mrs Pendyce, kuinka hän vei sen ulos puutarhaan. Ja kun ovi sulkeutui, hiipi hän nopeammin ja äänettömämmin kuin kissa verhojen taakse.

"Minä tiedän, että hänellä on revolveri", ajatteli hän.

Hetkisen kuluttua hän palasi verhojen takaa, hiipi ympäri huoneen, etsien sekä silmin että käsin, mutta hän ei nähnyt mitään, ja hänen sydämensä keveni, sillä kaikki sellainen kauhistutti häntä.

"Kunhan vain päästäisiin ohi näiden ensimmäisten, peloittavien tuntien", ajatteli hän.

Georgen palatessa hän seisoి samassa paikassa kuin hänen mennessään. He istuivat paikalleen

äänettöminä, ja tämän äänettömyyden kestäessä — pisimmän, mitä hän elämässään oli kokenut — mrs Pendyce uskoi tuntevansa kaiken mitä Georgen sydämessä liikkui, kaiken sen synkkyyden ja katkeran kivun, tappion ja kaivatun omistuksen vimman, menetetyt ilon, syvän vastenmielisyyden tunnon; ja kuitenkin hänen sydämensä jo oli kyllin täynnä toivoa ja tuskaa, sääliä, mustasukkaisuutta, rakkautta ja syvää kaipausta. Vain kahdesti katkesi hiljaisuus. Kerran, kun George kysyi häneltä, oliko hän syönyt aamiaista, ja hän, joka ei ollut syönyt mitään koko päivänä, vastasi:

"Kyllä, rakas — kyllä!"

Ja toisen kerran, kun George sanoi:

"Sinun ei olisi pitänyt tulla tänne, äiti; minä olen hiukan poissa raiteiltani."

Mrs Pendyce katsoi tutkivasti poikansa kasvoja, hänelle rakkaimpia maailmassa, nyt permantoon päin kääntyneitä, ja hän tunsu niin voimakasta kaipausta painaa ne rintaansa vasten, että kun hän ei uskaltanut sitä tehdä, kohosivat kyynleet hänen silmiinsä ja juoksivat hiljaa pitkin hänen poskiaan. Tämän etäisen asemansa takia valitun huoneen hiljaisuus muistutti haudan hiljaisuutta, ja kuten haudasta ei sieltä näkynyt maailmaa ensinkään, sillä kattoakkunan lasi oli himmeä.

Tämä haudanhiljaisuus alkoi pusertaa mrs Pendycen sydäntä; hänen silmänsä kiinnittyivät kattoakkunaan, kuin koettaisi hän saada sen särkymään ja helisemään. Kissa, joka oli vaelluksella katolta katolle, sen neljän kypälän mustat, liikkuvat pilkut, heikko kajastus sen ruumiista, siinä kaikki mitä hän näki. Ja kykenemättä tätä enää kauemmin kestäämään hän äkkiä huusi:

"Oh, George, puhu minulle jotakin! Älä tällä tavoin työnnä minua luotasi!"

George vastasi:

"Mitä sinä tahdot minun sanovan sinulle, äiti?"

"En mitään — kun vain —"

Ja hän painui polvilleen poikansa viereen, veti hänen päänsä rintaansa vasten ja keinutti vartaloon hiljaa edestakaisin, hitaasti muuttaen otettaan, kunnes hän tunsu, että Georgen pää oli mukavassa asennossa. Näin oli hänellä poikansa kasvot sydäntään vasten, eikä hän tahtonut hellittää niitä. Kova lattia loukkasi hänen polviaan; hänen koko ruumistaan särki, mutta mikään maailmassa ei olisi saanut häntä hellittämään tuumaakaan, sillä hän uskoi auttavansa Georgea omalla kärsimyksellään, ja hänen kyynleensä putosivat Georgen niskaan. Kun George vihdoin veti kasvonsa pois, vaipui hän kokoon lattialle eikä jaksanut nousta, mutta hänen sormensa tunsivat, että hänen pukunsa oli poven kohdalta märkä. George sanoi käheästi:

"Kaikki on hyvin, äiti; älä ole huolissasi."

Millään ehdolla ei mrs Pendyce olisi tahtonut tällä hetkellä katsoa Georgeen, mutta syvemmillä varmuudella, kuin minkä järki antaa, hän tunsu, että George oli pelastettu.

Verkkaan palasi kissa pitkin kaltevaa kattoakkunaa entisiä jälkiään myöten takaisin; sen neljä kypälää näkyivät tummina, liikkuvina pisteinä, sen ruumis heikkona kajastuksena.

Mrs Pendyce nousi.

"Minä en viivy nyt kauemmin, rakkaani. Saanko käyttää sinun kuvastintasi?"

Seisoessaan kuvastimen edessä, sivellen valahtaneita hiuksiaan, pyyhkäisten nenäliinalla poskiaan, silmiään ja huuliaan hän ajatteli:

"Tuo nainen on seissyt tässä! Tuo nainen on sivellyt hiuksiaan, katsonut tähän kuvastimeen ja pyyhkinyt hänen suudelmansa poskiltaan! Antakoon Jumala hänelle sen kärsimyksen, minkä hän on antanut minun pojalleni!"

Mutta ajateltuaan tämän toivomuksen hän värisi.

Hän kääntyi Georgeen päin ovella, ja hänen hymynsä näytti sanovan:

"Ei hyödytä mitään itkeä tai koettaa kertoa sinulle, mitä minulla on sydämelläni, ja katso, siksi minä hymyilen näin. Ole sinä niin kiltti ja hymyile minulle vähän, niin että minun on vähän helpompi olla!"

George pisti pienen paperikäärön hänen käteensä ja koetti hymyillä.

Mrs Pendyce astui nopeasti ulos. Auringonpaiste häikäisi häntä, eikä hän katsonut tätä kääroä

ennenkuin ulkoveräjän takana. Siinä oli ametistikaulanauha, smaragdimedaljonki ja timanttisormus. Pienellä harmaalla kadulla, joka vei tähän poppeliin, vanhan kaivon ja vihreän veräjän somistamaan puistoon, jalokivet hehkuivat ja säkenöivät kuin kaikki valo ja elämä olisi keskittynyt niihin. Mrs Pendyce, joka rakasti värejä ja loistavia esineitä, näki, että ne olivat kauniit.

Tuo nainen oli ottanut ne, käyttänyt hyväkseen niiden valoa ja väriä ja sitten viskannut ne takaisin! Hän kääri ne paperiin takaisin, satoi nuoran ja käveli virtaa kohti. Hän ei kiiruhtanut, vaan käveli tyynesti katsellen eteensä. Hän eteni Embankmentin poikki, kumartui kaidetta vasten ja ojensi kätensä yli harmaan veden. Hänen peukalonsa ja etusormensa erkanivat toisistaan; valkea kääro putosi, ui hetken pinnalla ja hävisi sitten.

Mrs Pendyce katsoi äkisti ympärilleen. Parrakas nuori mies, jonka kasvot tuntuivat tutuilta, nosti hattuaan.

"Siis teidän poikanne *oli* kotona", sanoi hän. "Se oli hauska. Minun täytyy uudelleen kiittää teitä siitä, että seisotte mallinani tuon minuutin. Se selvitti minulle kaiken. Minä tahdoin vain päästä selville henkilön ja oven keskinäisestä suhteesta. Hyvästi!"

Mrs Pendyce sopersi: "Hyvästi!" ja seurasi poistuvaa miestä hämmästynein silmin, kuin olisi tämä tavoittanut hänet itse rikoksen teosta. Hän oli näkevinään jalokivet, hehkuvat poloiset esineet, jotka nyt olivat harmaassa mudassa, pimeyden saaliina, ainaisesti vailla valoaan ja väriään. Ja kuin olisi tehnyt syntiä, rikkonut omaa lempeätä luontoaan vastaan, hän kiiruhti pois.

GREGORY KATSELEE TAIVASTA KOHTI

Kun Gregory Vigil nimitti mr Paramoria pessimistiksi, johtui se siitä, että hän yhtä vähän kuin muutkaan ymmärsi tämän sanan sisällystä; sillä sekapäisyydessään, joka hänellä oli yhteisenä monien, jonakin sumuisena hetkenä siinneiden ihmisten kanssa, hän ajatteli, että se, joka näki asiat sellaisina kuin ne ovat, koetti kuvailla ne entistä pahemmiksi. Gregorylla oli oma tapansa katsella asioita, ja se oli hyvin kallis hänelle — niin kallis, että hän mieluummin sulki silmänsä kuin näki ne muulla tavalla, ja kun asiat eivät hänelle olleet samanlaisia kuin mr Paramorille, ei oikeastaan voi sanoa, ettei hän olisi nähnyt niitä sellaisina kuin ne olivat. Mutta hän ei pystynyt näkemään lokaa kasvoilla, joiden hän toivoi olevan puhtaat; jokin neste hänen sinisilmisissään hajoitti tämän loan, sillä välin kuin kasvojen kuva oli matkalla verkkokalvolle. Tämä tapahtuma oli tajuton, ja sitä on nimitetty idealismiksi. Siksi hän tuli yhä varmemmaksi, kuta kauemmin hän mietti, siitä, että hänen holhokillaan oli oikeus olla uskollinen rakastamalleen miehelle, oikeus yhdistää elämänsä hänen elämäänsä. Ja tämän ajatuksen terän hän painoi yhä syvemmälle sydämeensä.

Kello neljän aikaan sinä päivänä, jolloin mrs Pendyce kävi ateljeessa, toi juoksupoika hänelle seuraavan kirjeen.

Greenin hotelli, torstaina.

Rakas Grig!

Minä olen tavannut Helen Bellew'n ja olen juuri tullut Georgen luota. Me olemme kaikki eläneet ilkeän unen vallassa. Hän ei rakasta Georgea — kenties hän ei ole häntä koskaan rakastanut. Minä en tiedä enkä halua tuomita. *Hän on hylännyt Georgen.* En katso olevani oikeutettu lausumaan mitään sen johdosta. Alusta loppuun saakka se näyttää niin tarpeettomalta, tarkoituksettomalta, ristiriitaiselta sekasotkulta. Minä kirjoitan sinulle tämän kertoakseni kuinka asiat todella ovat ja pyytääkseni sinua, jos sinulta liikenee hetki, pistäytymään Georgen klubissa tänä iltana ja ilmoittamaan minulle, onko hän siellä ja mitenkä hänen laitansa on. Ketään muuta minä en voi pyytää tekemään tätä puolestani. Suo anteeksi, jos tämä kirje tuottaa sinulle tuskaa.

Harras serkkusi *Margery Pendyce.*

Niille, jotka katsovat kaikkia inhimillisiä asioita kuin yhdellä silmällä, ahtaasta henkilökohtaisesta näkökulmasta, jotka eivät pysty näkemään kaiken ihmispuuhan alla piilevää ironiaa ja nauttimaan siitä, joiden yksinkertaiset sydämet houkuttelevat tämän ironian sen kaikkein sydämellisimpään hymyyn, jotka tämän ironian voittaminakin pysyvät kukistumattomina — niille ei ajan oloon mikään kohtalon isku, mikään heidän käsityksiensä kumous pysy merkitsevänä. Nuolet osuvat, värähtävät ja varisevat

maahan, kuin ketjupanssarista, kunnes viimeinen nuoli pääsee tunkeutumaan panssarin alle ja syöpyy sydämeen, haavoitetun huudahtaessa: "Mitä — sinäkö? Ei, ei! Minä en usko, että sinä siinä olet!"

Sellaiset ihmiset ovat tehneet suuren osan siitä, mitä tässä vanhassa maailmassa on ollut tehtävänä, ja kenties vielä suuremman osan siitä, mikä olisi ollut tekemättä jätettävä.

Kun Gregory sai tämän kirjeen, käsitteli hän par'aikaa erään morfiinin valtaan langenneen naisen tapausta. Hän pisti kirjeen taskuunsa ja jatkoi työtään. Sen enempää hän ei pystynyt tekemään.

"Tässä on selonteko, mrs Shortman. Ottakoot hänet haltuunsa kuudeksi viikoksi. Hän palaa sieltä uutena ihmisenä."

Mrs Shortman nojasi laihan päänsä laihoihin kasvoihinsa ja kiinnitti hehkuvat silmänsä Gregoryyn.

"Minä pelkään, että hän on kadottanut kaiken siveudentunnon", sanoi hän. "Tiedättekö, mr Vigil, minä melkein pelkään, ettei hänellä koskaan ole ollutkaan mitään sellaista."

"Mitä te tarkoitatte?"

Mrs Shortman käänsi katseensa pois.

"Toisinaan minä tunnen kiusausta uskoa", sanoi hän, "että on olemassa sellaisia ihmisiä. Mahdammeko me ottaa kylliksi huomioon sitä! Siltä ajalta, jolloin olin maalaistyttö, muistan pastorimme tyttären, joka oli hyvin sievä olento. Hänestä kerrottiin kauhistavia asioita jo ennenkuin hän meni naimisiin, ja sitten me kuulumme, että hän oli ottanut eron. Hän tuli Lontooseen ja ansaitsi elantonsa pianonsoitolla, kunnes hän taas meni naimisiin. Minä en tahdo mainita teille hänen nimeään, mutta hän on varsin tunnettu, eikä kukaan ole koskaan havainnut hänen näyttävän vähintäkään hävyn merkkiä. Jos on yksi sellainen nainen olemassa, saattaa niitä olla tusinoittain, ja minusta toisinaan tuntuu, että me haaskaamme —"

Gregory sanoi kuivasti:

"Muistan, että te olette ennenkin sanonut niin."

Mrs Shortman puraisi huultaan.

"Minä en luullakseni säästä ponnistuksiani enkä aikaani", sanoi hän.

Gregory nousi nopeasti ja tarttui hänen käteensä.

"Tiedän sen — oh, tiedän sen", sanoi hän lämpimästi.

Äkkiä kuului, kuinka miss Mallow vimmatusti naputti kirjoituskonetta nurkassaan. Gregory tempasi hattunsa naulakosta.

"Minun täytyy mennä nyt", sanoi hän. "Hyvää yötä."

Ilman edelläkäypää varoitusta, kuten sydänten on tapana, oli hänen sydäntänsä alkanut särkeä, ja hän tunsi, että hänen täytyi päästä ulos raittiiseen ilmaan. Hän ei noussut raitiovaunuun eikä ajuriin, vaan asteli eteenpäin niin lujasti kuin taisi, koettaen ajatella, koettaen ymmärtää. Mutta hän saattoi vain tuntea — sekavia ja suruisia tunteita, mihin silloin tällöin sekaantui outoja mielihyvän pisaroita, jotka hävettivät häntä. Tietoisesti tai tietämättään veivät hänen askeleensa Chelseahin päin, sillä vaikka ihmisen silmät olisivatkin tähtiin kohotetut, eivät hänen jalkansa voi viedä häntä sinne, ja Chelsea näytti eri vaihtoehdoista parhaimmalta. Hän ei yksin kulkenut tätä tietä, vaan moni kulki hänen kanssaan samaan suuntaan, ja moni oli ollut siellä ja oli nyt paluumatkalla, ja kadut olivat loppumatonta virtaavaa joukkoa täynnä kesäisenä iltapäivänä. Ja miehet, joita hän kohtasi, katsoivat häneen, ja Gregory katseli heihin, eivätkä kummatkaan nähneet toistaan, sillä niin on kirjoitettu, etteivät ihmiset huomaa muuta kuin omia huoliensa. Aurinko, joka paahtoi hänen kasvojaan, lankei heidän selkäänsä, tuuli, joka viillytti hänen selkäänsä, puhalsi heidän poskilleen. Sillä koko huoleton maailma kulki rataansa, pitkin kaikkeuden kivitystä, ja yksi miljoonista oli matkalla Chelseahin ja kohtasi miljoonia, jotka olivat tulossa pois.

"Onko mrs Bellew kotona?"

Hän astui huoneeseen, joka oli viisitoista jalkaa leveä ja kenties kymmenen korkea, jossa oli murjottava kanarialintu pienessä kullatussa häkissään, avattu piano, jolla oli esillä oopperapartituuri, sohva, jolle oli kasattu tyynyjä, ja sillä pahantuulinen nainen, jonka posket hehkuvat ja kyynärpäät nojasivat polviin, jonka leuka oli käden varassa ja katse tuijotti tyhjään. Huone oli tämän kokoinen ja se sisälsi nämä esineet, mutta Gregory toi siihen mukaansa jotakin, joka saattoi sen näyttämään toisenlaiselta hänen silmissään. Hän istuutui poiskääntynein silmin akkunan ääreen ja puheli hillityllä

äänellä, missä toisinaan sorahti jotakin mielenliikutuksen tapaista. Hän aloitti kertomalla morfiinin orjuuteen joutuneesta naisestaan ja sitten hän kertoi, että hän tiesi kaiken. Sanottuaan tämän hän katsoi ulos akkunasta, minne rakennusmestarit huolimattomuudessaan olivat jättäneet kapean kaistaleen taivasta. Ja täten hän vetäytyi näkemästä Helen Bellew'n kasvojen halveksivaa, kärsimätöntä ilmettä, joka tuntui sanovan: "Sinä olet hyvä mies, Gregory, mutta koeta taivaan nimessä kerrankin nähdä asiat sellaisina kuin ne ovat! Minä olen saanut kylläkseni tästä!" Ja hän välttyi näkemästä, miten Mrs Bellew ojenteli käsivarsiansa ja haritti sormiansa kuin ärtyisä kissa ojentelee ja harittaa varpaitaan. Hän kertoi Mrs Bellew'lle, ettei hän tahtonut pahoittaa hänen mieltään, mutta jos hän jotakin tarvitsi, piti hänen lähettää sana — hän, Gregory, oli aina käsillä; ja hän katseli Mrs Bellew'n jalkoihin, niin ettei hän nähnyt hänen huulensa käyrää. Hän kertoi Mrs Bellew'lle, että tämä aina oli pysyvä hänen silmissään samana, ja hän pyysi häntä uskomaan sen. Hän ei nähnyt hymyä, joka ei koskaan hävinnyt Mrs Bellew'n huulilta niin kauan kuin Gregory oli hänen luonaan — sitä hymyä hän ei voinut tulkita, koska se oli elämän hymy ja naisen, jota hän ei ymmärtänyt. Mutta hän näki sohvalta ihastuttavan olennon, jota hän oli vuosikautia kaihonnut, ja sitten hän meni pois ja jätti hänet seisomaan ovelle, huultansa purren. Ja koska Gregory vei silmänsä muassaan, ei hän nähnyt, mitenkä Mrs Bellew taas istuutui sohvalle, samaan asentoon kuin ennen hänen käyntiään, kyynärpäät polvia vasten, leuka kämmenellä, syngät silmät, kuin pelurin, tuijottamassa etäisyyteen...

Korkeiden talojen välissä, kaduilla, jotka veivät Chelseasta pois, kulki monta miestä, jotka Gregoryn tavoin isosivat rakkautta, ja monta, jotka isosivat leipää, — miehiä, jotka kulkivat parittain tai kolmissin, joukoissa tai yksinään, ja muutamien katse oli kiinnitettyä maahan ja toisten suoraan eteenpäin ja toisten taivaalle, mutta kaikilla oli jonkinlaista rohkeutta ja vilpittömyyttä poloisissa sydämissään. Sillä kirjoitettu on, että vain rohkeuden ja vilpittömyyden turvin ihmisten on elettävä, kulkivat he sitten Chelseihin päin tai sieltä pois. Mutta kaikista näistä miehistä ei ainoakaan olisi ollut hymyilemättä, jos hän olisi kuullut kuinka Gregory sanoi itsekseen: "Minulle hän on aina pysyvä samana!" Mutta ei ainoakaan olisi nauranut...

Stoalaisten päivällisaika lähestyi, kun Gregory pääsi Piccadillylle, ja toinen Stoalainen toisen jälkeen astui ajurista ja meni klubin ovesta sisään. Miespoloiset olivat olleet kaiken päivää kovassa työssä kilpa-ajoissa, krikettikentillä, Hurlinghamissa tai puistossa; muutamat olivat olleet Kuninkaallisessa Akatemiassa, ja heidän kasvoillaan oli tyytyväinen ilme: "Ah, hyvä Jumala — vihdoinkin saamme levätä!" ja monet heistä eivät olleet syöneet ensinkään aamiaista, toivoen voivansa pitää painonsa alhaalla, ja monet, jotka olivat murkinoineet, eivät olleet voineet siitä niin hyvin kuin olisivat toivoneet, ja toiset olivat voineet liian hyvin, mutta kaikkien sydämissä paloi kirkas toivo, että he voisivat paremmin päivällispöydässä, sillä heidän jumalansa *oli* hyvä, ja hän asui Stoalaisten klubin keittiön ja kellarin välissä. Ja kaikki — sillä heillä oli kaikilla runollisuutta sieluissaan — katselivat eteenpäin kohti niitä paratiisillisia hetkiä, jolloin he sikari hampaissa ja hyvää viiniä edessään uneksivat sitä jokapäiväistä untaan, joka saapuu jokaisen Stoalaisen luo viidellätoista shillingillä tai vähemmälläkin, kaikki mukaan laskettuna.

Pieneltä syrjäkadulta parin kivenheiton päässä Stoalaisten klubista oli pari ompelijatarta tullut hengittämään ulkoilmaa; toinen oli keuhkotautinen, koska hän ei ollut pystynyt riittävästi ruokkimaan itseään viimeisten vuosien kuluessa, ja toinen näytti siltä, kuin hän olisi samasta syystä piakkoin tulemassa keuhkotautiseksi. He seisoivat katukäytävällä katsellen esiin ajavia vaunuja. Muutama Stoalainen näki heidät ja ajatteli: "Tyttöparat! He ovat kovin kurjan näköisiä." Muutamat sanoivat keskenään: "Tuollaista ei pitäisi sallia. Tarkoitin, se on niin vastenmielistä nähdä, ja näyttää siltä, kuin ei heille voisi mitään tehdä. Eiväthän he ole kerjäläisiä, ja mitä silloin voi tehdä?"

Mutta useimmat Stoalaiset eivät katsoneet heihin ensinkään, tuntien, etteivät heidän lempeät sydämensä sietäisi tällaista vastenmielistä näkyä, ja peläten tarvelevänsä itseltään päivällisen. Gregory ei myöskään nähnyt heitä, sillä hän katseli sattumalta kohti taivasta juuri kun tytöt menivät kadun poikki ja hävisivät ohikulkijain joukkoon, sillä he eivät olleet koiria, jotka saattoivat haistaa, minkälainen mies hän oli.

"Mr Pencyce on klubissa; minä ilmoitan teidät, herra." Ja heiluttaen vähän kättään, kuin olisi Gregoryn nimikortti ollut painava, antoi ovenvartija sen palveluspojalle, joka vei sen muassaan.

Gregory seisoi tyhjän lieden ääressä odotellen, ja hänen odotellessaan ei mikään herättänyt hänen huomiotaan, sillä Stoalaiset näyttivät hyvin luonnollisilta, aivan samanlaisilta miehiltä kuin hän itse, lukuunottamatta sitä, että heidän vaatteensa olivat hienommat, mikä sai hänet ajattelemaan: "Minä en huolisi asua täällä ja pukeutua päivälliseksi joka iltä."

"Mr Pencyce on hyvin pahoillaan, mutta hän on estetty tulemastasi."

Gregory puri huultaan, sanoi: "Kiitos", ja meni pois.

"Sen vain Margery tahtoo tietää", ajatteli hän, "muu ei minua liikuta". Ja hän nousi raitiovaunuun ja

kiinnitti silmänsä uudestaan taivasta kohti.

Mutta George ei ollut estetty. Haavoittuneen eläimen lailla, joka hakee turvaa luolastaan, istui hän mieliakkunassaan katsellen yli Piccadillyn. Hän istui siinä kuin olisi nuoruus jättänyt hänet, liikkumattomana, maahan painunein katsein. Oli kuin hänen jähmeässä mielessään olisi ratas kiertänyt ja survonut rikki hänen muistonsa viimeistä jyvistä myöten. Ja Stoalaiset, jotka eivät sietäneet nähdä miehen istuvan tuolla tavoin tänä pyhänä hetkenä, tulivat aika-ajoin hänen luokseen.

"Etkö aio ruveta syömään päivällistä, Pendyce?"

Sieluttomat elukat eivät puhu kenellekään tuskastaan — niiden laki on vaitiolo. Niin Georgenkin. Ja joka kerta kuin joku Stoalainen tuli hänen luokseen, hän puri hampaansa yhteen ja sanoi:

"Hetki paikalla, vanha veikko."

KÄVELYLLÄ JOHN-KOIRAN SEURASSA

Sattui niin, että John-koira — joka hajusi kanervalle tai keksille herätessään yöunestaan — joutui epäsuosioon sinä torstaina. Kesti kauan, ennenkuin sen pitkään ja kapeaan päähän pääsi tunkeutumaan mikään uusi ajatus, ja vasta neljäkymmentä tuntia sen jälkeen kuin mrs Pendyce oli mennyt, se täysin tajusi, että jotakin todella oli tapahtunut sen isännälle. Niiden kiihottuneiden minuuttien kuluessa, jolloin tämä vakaumus alkoi siinä kiteytyä, se oli ankarassa työssä. Se otti kaksi ja puoli tusinaa isäntänsä kenkiä ja tohveleita ja asetti ne tavallisuudesta poikkeaviin paikkoihin, sitten se makasi niiden päällä, kunnes ne olivat lämpimät, jätti ne sitten jollekin toiselle haudottavaksi ja kääntyi mrs Pencycen oveen päin. Kaiken tämän johdosta sanoi kartanonherra useampia kertoja: "John!" ja uhkasi sitä partaveitsen teroitushihnalla. Ja osaksi sen vuoksi, että se ei sietänyt jättää isäntänsä hetkeksikään, — kuritus oli saanut sen rakastamaan häntä niin kovasti — ja osaksi tämän uuden aatteen johdosta, joka ei antanut sille mitään rauhaa, se makasi odotellen eteisessä.

Se oli kerran kiihkeässä nuoruudessaan tullut ajattelemattomuudesta seuranneeksi kartanonherran hevosta, ja tätä tekoa ei kukaan saanut sitä enää toistamaan. Se sekä tunsikin henkilökohtaista vastenmielisyyttä tätä tarpeettoman isoa ja nopeaa eläinmuotoa kohtaan että epäili sen tarkoituksena isäntänsä suhteen; sillä kun eläin oli ottanut isännän selkäänsä, ei hänestä tuntunut hajua enää missään — ei henkäystäkään siitä mieluisesta hajusta, joka teki hänet koiran sydämelle niin kalliiksi. Niin pian kuin hevonen tuli näkyviin, oli senvuoksi John-koiran tapana laskeutua vatsalleen makaamaan, etukäpäivät kuonoa vasten painettuina ja kuono maata vasten, ja niin kauan kuin hevonen oli näkyvissä, ei sitä saatu liikahtamaan tästä asennosta, jossa se muistutti lepäävää sfinksiä.

Mutta tänä iltana se seurasi isäntänsä kohtuullisen välimatkan päässä, häntä riippuvana, huuli nuokkuvana, hartiat kovassa työssä, kuono kohotettuna paheksumisen merkiksi sen naurettavan ja tarpeettoman korkeuden vuoksi, missä sen isäntä istui.

Mr Pendyce ratsasti verkkaan; hänen hyvinharjattuihin kenkiin puettut jalkansa ja Bedford-housuihin ja mahonginvärisiin sääryksiin verhotut säärensä liikkuivat hevosen ravin tahdissa. Pitkäliepeinen takki putosi sievästi hänen lanteilleen, hänen selkänsä ja hartiansa olivat hiukkasen verran kumarruksissa liikunnan helpottamiseksi, ja hänen siistin, valkean kaulaliinansa ja korkean harmaan hattunsa välissä näkyivät hänen laihat, harmaan poskiparran ja viiksien koristamat kasvonsa, joiden synkkä katse tuijotti itseensä vaipuneena. Hänen hevonsensa, ruskea, puhdasrotuinen tamma, ravasi levollisesti, ojentaen päätään eteenpäin, ja huiskutti häntänsä. Ja niin he kaikki kolme kesäkuun päivänpaisteessa taivalsivat lehväistä tietä Worsted Scottoniin...

Tiistaina, sinä päivänä, jolloin mrs Pendyce oli lähtenyt — oli kartanonherra tullut kotiin tavallista myöhemmin, sillä hänen mielestään ei pieni kylmäkiskoisuus edellisen illan väittelyn jälkeen ollut vahingoksi. Paljastuksen jälkeinen ensimmäinen tunti oli ollut kuin yksi ainoa sekava ja kiihottunut minuutti ja se oli päättynyt hermopurkaukseen ja sähkösanomaan, jonka hän oli lähettänyt kenraali Pencycelle. Hän lähetti itse sähkösanoman, ja hänen palatessaan kylästä oli hänen päänsä kumarruksissa ja hän tunsikin äkillistä häpeää — outo ja peloittava tunne, jota hän ei muistanut koskaan ennen kokeneensa; se oli jonkinmoista lähimmäisten pelkoa. Hän olisi halunnut kulkea jotakin syrjätieta, mutta mitään sellaista ei ollut, oli vain valtamaantie ja polku, joka kylän kentän ja kirkkomaan kautta vei hänen omalle hevospihalleen. Muuan vanha torppari seisoi tienristeyksessä, ja kartanonherra kulki häntä kohti pää kumarruksissa kuin härkä päin aita. Hän oli aikonut sivuuttaa miehen ääneti, mutta hänen ja tämän vanhan murtuneen maamiehen välillä oli monen vuoden tekemä

side. Vaikka henki olisi ollut kysymyksessä, ei mr Pendyce olisi voinut sivuuttaa miestä, jonka isät olivat raataneet hänen isiensä hyväksi, syöneet hänen isiensä leipää ja kuolleet hänen isiensä kanssa, sanomatta sanaa ja huiskauttamatta kättään.

"Iltaa, herra; kaunis ehtoo. Hyvä heinäilma!"

Ääni oli epäröivä ja värähtelevä.

Mr Pendyce nosti käden hattuunsa.

"Iltaa, Hermon. Tosiaan hyvä heinäilma! Mrs Pendyce on lähtenyt Lontooseen. Ollaan poikamiehiä, hah!"

Hän jatkoi tietään.

Vasta kun hän oli jonkin matkaa edennyt, käsitti hän, miksi oli tämän ilmoituksen tehnyt. Hänen yksinkertaisesti täytyi kertoa se jokaikiselle; silloin ei kukaan saattanut hämmästyä.

Hän kiiruhti kotiin pukeutumaan päivälliseksi ja näyttääkseen, että kaikki oli tolallaan. Seitsemän ruokalajia oli hänelle tarjottava, vaikka taivas olisi murtunut; mutta hän söi vähän ja joi enemmän punaviiniä kuin hänen oli tapana. Päivällisen jälkeen hän istui työhuoneessaan avattujen akkunoiden ääressä, ja päivän- ja lampunvalon sekaantuessa toisiinsa hän uudelleen luki vaimonsa kirjeen. Samoin kuin John-koiran, samoin oli hänen isäntänsä laita — uusi ajatus pääsi vain hitaasti tunkeutumaan hänen pitkään ja kapeaan päähänsä.

Margery oli ilmeisesti aivan suunniltaan Georgen takia; hän ei tajunnut mitä teki, mutta hän oli kyllä pian tuleva tietoihinsa. Hänen, Horace Pendycen, asia ei ollut ryhtyä toimenpiteisiin. Ja mihinkäpä toimenpiteisiin hän olisi voinut ryhtyä, ilman että hän siten tunnusti, että hän, Horace Pendyce, oli mennyt liian pitkälle, että Horace Pendyce oli väärässä? Se ei ollut koskaan ollut hänen tapanaan, ja tapaansa hän ei voinut muuttaa nyt. Jos Margery ja George mieluummin pysyivät itsepintaisina, saivat he kantaa seuraukset ja selviytyä niin hyvin kuin taisivat.

Hiljaisessa lampunvalossa, joka pehmenemistään pehmeni silkkisen vihreän kaihtimen alla, hän istui ajattelemassa menneisyyttä sekavasti. Ja kuin olisi jokin ilkeä loihdu hänet vallannut, ei näihin mykkiin unelmiin sekaantunut yhtään muuta kuin mieluisia muistoja, yhtään muita kuin viehättäviä kuvia. Hän koetti ajatella vaimoan tylästi, hän koetti maalata hänet mustaksi; mutta ikäänkuin se nurinkurisuus, joka oli syntynyt maailmaan hänen syntyessään ja oli kuoleva hänen kuollessaan, olisi ilvehtinyt hänen kanssaan, tuli hänen vaimonsa hänen luoksensa kuin lempeyden hengetär vallitakseen hänen mielikuvitustaan. Hän tuli hänen luokseen suloisia tuoksuja uhoten, silkin kahistessa, ja hänen kysyvä äänensä kuului sanovan: "No, rakkaani?" kuin ei hän olisi ensinkään pahoillaan. Hän muisti, kuinka oli tuonut mrs Pendycen ensi kertaa Worsted Skeynesiin kolmekymmentäneljä vuotta sitten "niin arkana ja ruusunhentonana, mutta ylimysnaisena kiireestä kantapäähän, se kullannuru", kuten hänen vanha hoitajansa oli lausunut.

Hän muisti hänet Georgen syntymästä, jolloin hän oli valkea ja läpikuultava kuin vaha, silmät pelkkää terää ja huulilla epämääräinen hymy. Hän muisti niin monta muuta kuvaa hänestä näiltä vuosilta, mutta ei koskaan kuihtuneena eikä vanhana naisena, ei koskaan naisena, joka oli elänyt aikansa. Nyt kun hänellä ei häntä enää ollut, ymmärsi mr Pendyce ensi kertaa, ettei hänen vaimonsa koskaan ollut tullut vanhaksi, että hän yhä vielä oli "arka ja ruusunhento, mutta ylimysnainen kiireestä kantapäähän, se kullannuru". Eikä hän saattanut sietää tätä ajatusta; se sai hänet tuntemaan olonsa niin viheliäiseksi ja yksinäiseksi lampunvalossa, jonka ympärillä harmaat sääsket leijuivat, ja John-koiran nukkuessa hänen jalallaan.

Siksi hän tarttui kynttiläänsä ja lähti ylös nukkumaan. Ovet, joiden takana olivat palvelijain huoneet, oli suljettu. Avaran talon koko muussa osassa hänen kynttilänsä oli ainoa valo, hänen askeleensa ainoa ääni. Hän nousi portaita verkkaan kuten oli tehnyt monia tuhansia kertoja, mutta ei koskaan niinkuin nyt, ja varjon lailla asteli hänen takanaan John-koira.

Ja luonto-emo, joka tuntee ihmisten ja koirain sydämet, josta kaikki tulevat ja johon kaikki taas palaavat, se valvoi, ja pian sen jälkeen kuin kumpikin oli laskeutunut levolle, toinen yksinäiselle vuoteelleen, toinen siniselle liinatynnylle ovennurkkaan, se vaivutti heidät uneen.

Mutta keskiviikko saapui ja sen mukana keskiviikon velvollisuudet. Ne, jotka ovat kulkeneet Stoalaisten klubin ohi ja nähneet Stoalaisten istuvan siellä, saavat helposti piintyneitä päähänpistoja maataomistavien luokkien joutilaasta elämästä. Nämä kuvitelmat eivät suo heille lepoa, eivät päästä katkeruutta väistymään heidän kieleltään, sillä he itse kaipaavat kiihkeästi tuota "joutilasta" elämää. Mutta vaikka harhaluulot lienevät meidän osamme tässä sumuisessa maassa, niin että me ajattelemme kierosti lähimmäisistämme ja ihastelemme itseämme, ei "joutilas"-sana tässä ole paikallaan.

Monet raskaat velvollisuudet olivat Worsted Skeynesin herran hartioilla. Ensin oli käytävä tallissa päättämässä, oliko Beldamen polvi poltettava tai oliko uusi raudikko myytävä, kosk'ei se vetänyt ihmisiä kyllin hyvällä vauhdilla, ja sitten tukala kysymys Brugganin tai Bealin kauroista, mikä oli käsiteltävä Bensonin kanssa, joka oli kuin mikäkin lihava valkopartainen poika nahkavyössään ja paitahihasillaan. Sitten pitkä istumahetki työhuoneessa muistiinpanojen ja laskujen ääressä, jotka kaikki oli huolellisesti tarkistettava, jottei se-ja-se antaisi liian vähän liian vähästä tai liian vähän liian paljosta; sitten oli pikimmältään pistäydyttävä Jarvisin, ensimmäisen metsänvartijan luona kyselemässä uusien unkarilaisten lintujen vointia ja tekemässä suunnitelmaa, minkä avulla niin monta kuin mahdollista näistä elukoista, jotka hän oli kasvattanut poikasista saakka, estettäisiin ensi ajojahdissa lentämästä hänen ystävänsä lordi Quarrymanin alueelle. Ja tämä kesti kauan, sillä Jarvisin tunteet pakottivat hänet sanomaan kuuteen kertaan: "Niin, mr Pendyce, sen minä sanon, meidän ei olisi pitänyt menettää niin monta lintua tässä viime ajossa"; ja mr Pendycen vastaamaan: "Ei, Jarvis, ei tosiaankaan. No, mitä te ehdotatte?" Ja sitten tuo toinen tukala kysymys — miten saada paljon fasaaneja ja paljon kettuja elämään yhdessä täydessä sopusoinnussa — ja sitä käsiteltiin hartaasti ja loppumattomiin, sillä, kuten kartanonherran oli tapana sanoa: "Jarvis on täysin luotettava mitä kettuihin tulee." Hän ei sietänyt, että hänen metsästyksensä riistettiin puhtaiksi.

Sitten sukkelaan takaisin syömään aamiaista tai kenties ei mitään aamiaista ensinkään, jotta ruumis pysyisi jäntevänä; ja ulos taas heti ratsain tai jalan kotikartanolle tai kauemmaksi, minne oli tarvis, ja sitten tuli pitkä iltapäivä, jolloin tarkastettiin mullien kylkiluita, lanttujen väriä tai joidenkin seinien tai veräjien ulkoasua.

Sitten takaisin kotiin teen ja *Timesin* ääreen, joka tähän saakka oli saanut osakseen vain ohimeneviä silmäyksiä, ja silloin oli tarkkaavaisuus huolellisesti kohdistettava niihin Parlamentin toimenpiteisiin, jotka sisälsivät kaukaista uhkaa vallitsevaa olotilaa vastaan, lukuunottamatta tietysti tulevaa vehnätullia, joka oli niin tarpeellinen Worsted Skeynesin vaurastumiseen. Sitten sattui, että hänen luokseen lähetettiin maankiertäjiä, ja heille hän huomautti vain: "Kädet esiin, mies", ja jos havaittiin, ettei niitä mikään kunniallinen työ ollut karkaissut, lähetettiin heidät oikopäätä putkaan. Päinvastaisessa tapauksessa mr Pendyce kävi vallan neuvottomaksi ja asteli edestakaisin, koettaen vakavasti harkita, mikä oli hänen velvollisuutensa heitä kohtaan. Oli myös sellaisia päiviä, jotka kokonaan kuuluivat oikeudenistuntoihin, jolloin monenkarvaiset rikkojat tulivat hänen eteensä, ja heille hän sääti oikeutta heidän rikkomuksensa suuruuden mukaan, alkaen pahimmasta, salametsästyksestä, keveimpään, vaimon pahoinpitelyyn; sillä vaikka hän oli inhimillinen mies, ei perinnäistapa sallinut hänen katsoa viimeksi mainitunlaista urheilua varsinaisesti rikolliseksi — ei ainakaan näin maalla.

Tosin nuori ja harjaantunut järki olisi selvittänyt nämä asiat murto-osassa samaa aikaa, mutta tämä olisi loukannut perinnäistapaa, järkyttänyt kartanonherran varmaa vakaumusta, että hän täytti velvollisuuttaan, ja antanut juoruaville kielille aihetta puhua kevytmielisyydestä. Ja vaikkakin kaikki tämä aherrus suoranaisesti tai välillisesti palveli hänen omia etujaan, niin täyttihän hän siinä velvollisuutensa maata kohtaan ja tuki jokaisen englantilaisen oikeutta olla maalaismainen mistä hinnasta hyvänsä!

Mutta tänä keskiviikkona oli elämä ikäänkuin menettänyt makunsa. Olla aivan yksinään keskellä vainioitaan — kenenkään välittämättä siitä, tekikö hän yhtään mitään, ilman että hän saattoi kenellekään tunnustaa, että Beldamen jalka oli poltettava, että Peacock vaati lisää veräjiä — se oli enemmän kuin hän saattoi kestää. Hän olisi halunnut sähköttää tyttärilleen, että he tulisivat kotiin, mutta hän ei olisi pystynyt vastaamaan heidän kysymyksiinsä. Gerald oli Gibraltarissa! George — George ei ollut hänen poikansa! Ja hänen ylpeytensä kielsi häntä kirjoittamasta vaimolle, joka näin oli jättänyt hänet yksinäisyyteen ja häpeään. Sillä häpeää se oli, mitä kartanonherra syvällä itsepintaisen suuttumuksen alla tunsi, — häpeää siitä, että hänen täytyi kaihtaa naapureitansa, jotteivät nämä tekisi hänelle kysymyksiä, joihin hänen oma hyvä maineensa ja hänen ylpeytensä pakotti häntä vastaamaan valheella; häpeää siitä, ettei hän ollut herra talossaan — ja vielä suurempi olisi häpeä ollut, jos joku olisi sen havainnut. Tosin hän ei ollut tietoinen siitä, että hän tunsi häpeää, sillä hän oli itsehavaintoon tottumaton, hän kun oli aina torjunut sen luotaan. Sillä hän oli aina tottunut ajattelemaan henkilökohtaisesti, kuten esimerkiksi, kun hän aamiaispöydässä sattui katsahtamaan ylös eikä nähnyt vaimoaan, vaan Besterin, joka valmisti kahvia, jolloin hän ajatteli: "Tuo on kyllä kaikesta selvillä, se on varma!" ja häntä harmitti, kun hän ajatteli niin. Nähdessään mr Barterin tulevan kartanoon päin hän ajatteli: "Peijakas! en minä voi tavata häntä" ja pujahti ulos, ja häntä harmitti, että hän näin oli kartellut häntä. Kun hän skottilaisessa puutarhassa kohtasi Jackmanin, joka kasteli ruusuja, sanoi hän tälle: "Rouva on mennyt Lontooseen" ja kääntyi äkisti pois, ja häntä harmitti, että jokin salaperäinen yllyke oli pakottanut hänet kertomaan tämän.

Tällaista oli kautta koko pitkän murheellisen päivän, ja ainoa mikä tuotti hänelle lohtua, oli pyyhkiä jälkisäädöksestä poikaansa koskevat kohdat ja ahertaa uuden, niiden sijalle kirjoitettavan pykälän kimpussa:

Sen johdosta, että vanhin poikani on gentlemannille ja Pendycen nimen kantajalle arvottoman käytöksensä kautta osoittautunut luottamustani ansaitsemattomaksi, ja koska minä mielipahakseni en voi muuttaa tilani perintöjärjestystä, säädän täten, ettei hänen missään muodossa pidä päästä osalliseksi muun omaisuuteni eikä henkilökohtaisten varojeni jakoon, lujasti vakuutettuna siitä, että velvollisuuteni on tehdä niin perheeni ja maan etujen kannalta, ja minä teen tämän säädöksen vihasta vapaana.

Sillä kaiken vihan, minkä häntä esti vaimoa kohtaan tuntemasta se, että hän niin suuresti kaipasi häntä, sen hän lisäsi siihen, mitä hän jo ennestään tunsu poikaansa kohtaan.

Seuraava posti toi kirjeen kenraali Pendyceltä. Hän avasi sen sormin, jotka olivat yhtä tärisevät kuin hänen veljensä käsiala.

Armeijan ja laivaston klubi.

Rakas Horace!

Mikä hitto sai sinut lähettämään tuollaisen sähkösanoman? Se tärveli minulta aamiaisen ja sai minut täyttä vauhtia rientämään Margeryn luo, joka jaksoi mainiosti. Jos hän olisi ollut huonovointinen tai muuta sellaista, olisin tehnyt sen mielihyvällä, mutta nyt hän oli täydessä puuhassa pukujensa takia tai mitä hän lienee puuhannut, ja varmastikin hän piti minua mielipuolena, kun tulin hänen luokseen sellaiseen aikaan aamulla. Sinun ei pidä ottaa tavaksesi lähettää sähkösanomia. Sähkösanoma merkitsee aina jotain tärkeää — ainakin olen minä aina luullut niin. Minä tapasin Georgen, kun hän tuli kovaa kyytiä äitinsä luota. En voi nyt kirjoittaa tämän enempää. Minun pitää juuri mennä syömään.

Harras veljesi *Charles Pendyce*.

Margery voi hyvin. Hän oli tavannut Georgen. Paatuvin sydämin meni kartanonherra levolle.

Ja keskiviikko päättyi...

Ja torstaina, iltapäivällä, kantoi ruskea tamma mr Pendyceä ajotietä myöten, ja häntä seurasi Johnkoira. He sivuuttivat "The Firsin", missä Bellew asui, kääntyivät siitä jyrkästi oikealle ja alkoivat kohota kylän yhteismaalle. Heidän mukanaan kulki sen miehen kuva, joka oli tämän kaiken takana — kuva, joka nyttemmin aina asusti kartanonherran mielessä, kummittelija, jolla oli korkeat hartiat, pienet, hehkuvat silmät, lyhyeksi leikatut punaiset viikset, hoikat, väärät säaret. Hän oli ruma tahra tässä järjestelmässä, jota kartanonherra rakasti, perintöoikeuden häpeäpaalu, vitsaus kuin hunnien Attila, rikollinen irvikuva kaikesta siitä, mitä maalais-aatelismiehen pitäisi olla — hänen urheilun ja ulkoilman harrastuksestaan, hänen "sisustaan" ja rohkeudestaan, hänen itsetuntemuksestaan, hänen kyvystään juoda lasinsa pohjaan miehen lailla, hänen ritarillisuudestaan, joka nyt oli käynyt vanhanaikaiseksi. Niin — tiesi mikä jätkä miehekseen, kummittelija keskellä koiraparveaan, huono luonne — mies, joka entisaikoina olisi ammuttu, juopotteleva kalpeanaamainen piru, joka halveksi Horace Pendyceä, jota Horace Pendyce vihasi, mutt'ei oikein voinut halveksia. "Sellainen on aina joka metsästysseudussa!" Kyllä olikin lurjus laatuaan!

Kartanonherra pääsi huipulle, ja koko Worsted Scotton oli näkyvässä. Se oli hiekkaista tannerta, joka kasvoi kanervaa ja piikkihernettä, siellä täällä oli joku yksinäinen mänty; sillä ei ollut mitään arvoa, ja hän himoitsi sitä kuin poika palasta, jonka joku toinen on näpistänyt hänen omenastaan. Häntä kiusasi se, että se siinä levisi, hänen omanaan eikä kuitenkaan hänen, kuin vaimo, joka ei ollut vaimo — ikäänkuin kohtalo olisi sillä huvitellut hänen kustannuksellaan. Täten hän ei voinut muodostaa siitä itselleen mitään selvää kuvaa; sillä kartanonherran laita oli kuten ihmisten yleensä: se mitä hän rakasti ja omisti, sai määrätyn hahmon — hän *näki* sen. Aina kun sanat "Worsted Skeynes" olivat hänen mielessään — ja ne olivat melkein aina — kohosi hänen mieleensä täsmällinen ja yksityiskohtainen mielle, vaikka sitä on vaikea kuvata; mutta mikä tämä kuva olikin, tiesi hän, että Worsted Scotton tärveli sen. Tosin hän ei voinut keksiä, miten yhteismaata olisi saattanut käyttää, mutta hän tunsu syvästi, että kaikki oli vain torpparien pahansuopuutta, ja sitä hän ei voinut sietää; yksi ainoa elukka ei olisi kahdessa vuodessa voinut lihota sen laihoilla laitumilla. Vain kolme vanhaa aasia vietti siellä viimeisiä päiviään. Syls polttopuita tai vanhoja sanajalkoja, muutama turvemätäs erästä erikoisesta paikasta — siinä kaikki mitä itsekkäät talonpojat sieltä saivat kokoon. Mutta torpparit eivät olleet niin vaarallisia — heistä hän kyllä olisi selvinnyt, tuo Peacock se hänelle tuskan tuotti, vain siksi, että hänen maansa sattui rajoittumaan yhteismaahan, ja hänen isänsä olivat käyttäytyneet törkeästi ennen häntä. Mr Pendyce ratsasti ympäri katsellen aitausta, jonka hänen isänsä oli pystyttänyt, kunnes hän tuli siihen kohtaan, minkä Peacockin isä oli repinyt alas; ja oudon sattuman ansiosta — sellaista kun tapahtuu painetuissa kuvauksissa — hän kohtasi Peacockin itsensä, joka seisoi aukossa kuin olisi edeltäpäin aavistanut kartanonherran käynnin. Tamma pysähtyi itsestään, Johnkoira laskeutui kohtuullisen matkan päähän mietiskelemään, ja pitkän matkan päähän saattoi kuulla sen sitä tekevän ja

silloin tällöin lotkaisevan kielen suuhunsa.

Peacock seisoi kädet housuntaskuissa. Vanha olkihattu oli hänellä päässään, hänen tihrusilmänsä tuijottivat maahan, ja hänen hevosensa, jonka hän oli sitonut pystyyn jättämäänsä aidanseipäaseen, oli myös kääntänyt katseensa maahan, sillä se halusi nurmea. Mr Pendycen kamppailu hänen palavan navettansa pelastamiseksi oli siitä pitäen alituisesti pysynyt vuokraajan mielessä. Hän tunsu, että hän unohti sitä päivästä päivään — että hän pian olisi unohtanut sen kokonaan. Hän tunsu kuinka hänen vanhat epäilyksensä, jotka hän oli isiltään perinyt, joka hetki kohosivat hänen mielessään. Ja niin oli hän tullut tänne katsomaan, mitä aukon näkeminen vaikuttaisi hänen kiitollisuuden tunteeseensa. Hänen nähdessään kartanonherran alkoivat hänen pienet silmänsä vilkkua edestakaisin kuin porsaan silmät, kun se saa potkun takaapäin. Se, että mr Pendyce oli valinnut juuri tämän hetken tänne tullakseen, oli kuin vihjaus siitä, että kaitselmuks, joka tietää kaiken, tiesi myös, mitä mr Pendycen oli paras tehdä.

"Hyvää iltaa, herra. Kuiva ilma; sadetta on kovasti tarvis. Minä en saa mitään rehua, jos tätä jatkuu."

Mr Pendyce vastasi:

"Iltaa, Peacock. Teidän pelloillannehan on ensiluokkainen heinä."

He käänsivät nopeasti silmänsä pois, sillä tällä hetkellä he eivät sietäneet nähdä toisiaan.

Oli äänettömyys; sitten sanoi Peacock:

"Miten käy minun veräjieni, herra?" ja hänen äänensä värähti kuin olisi kiitollisuus vielä voinut päästä voitolle hänessä.

Kartanonherra loi ärtyisän silmäyksen aitaamattomaan alueeseen oikealla ja vasemmalla puolellaan, ja hänen mielessään välähti ajatus:

"Jos minä nyt antaisin tuolle lurjukselle hänen veräjänsä, niin antaisikohan hän minun taas aidata Scottonin?"

Hän katseli tanakkaa, parrakasta miestä, ja pettämätön vaisto, jolle mr Paramor oli antanut niin ruman nimen, ohjasi häntä:

"Minä tahtoisin tietää, mikä vika *teidän* veräjissänne on, hyvä mies?"

Peacock katsoi häneen suoraan tällä kertaa; hänen äänensä ei enää värähdellyt, siinä kaikui jonkinmoinen karkea hyväntuulisuus.

"No, puolet niistä ovat läpimätiä!" sanoi hän ja hengähti helpotuksesta, sillä hän tiesi, että kiitollisuus oli kuollut hänen sielustaan.

"Hyvä, minä toivoisin, että omat kotiveräjäni olisivat puoleksi niin hyvät. Tule, John!" Ja koskettaen tammaa kannallaan kääntyi mr Pendyce pois, mutta ennenkuin hän oli päässyt kahtatoista askelta, katsoi hän taakseen.

"Mrs Peacock kai voi hyvin, vai kuinka? Mrs Pendyce on mennyt Lontooseen."

Ja koskettaen hattuaan ja odottamatta Peacockilta vastausta hän ratsasti tiehensä. Hän valitsi tien, joka Peacockin talon takaa vei hevosaitaukselle ja päättyi krikettikentälle, mikä oli eräs hänen omista pelloistaan, jonka hän oli tähän tarkoitukseen luovuttanut.

Uusintakilpailu Coldinghamin joukkuetta vastaan oli käynnissä, ja kartanonherra pysähtyi sitä katselemaan, istuen liikkumattomana hevosensa selässä. Pitkä herrasmies käveli kenttää myöten verkkaan häntä vastaan. Se oli hänen armonsa Geoffrey Winlow. Mr Pendyce tukahdutti halunsa, joka käski häntä kääntämään tamman pois ja ratsastamaan tiehensä.

"Me tulemme antamaan teille selkään, kartanonherra! Kuinka mrs Pendyce voi? Vaimoni lähetti tervehdyksensä."

Kartanonherran kasvoilla, joihin aurinko lankesi, oli puna, jota päivänpaiste yksin ei aiheuttanut.

"Kiitos", sanoi hän. "Hän voi varsin hyvin. Hän on lähtenyt Lontooseen."

"Entä te itse, ettekö mene sinne tällä huvikaudella?"

Kartanonherran katse hipaisi toisen levollisia silmiä.

"Luullakseni en", sanoi hän verkkaan.

Winlow palasi täyttämään velvollisuuksiaan.

"Vanha Barter-raukka ei ole saanut ainoatakaan pistettä!" hän sanoi yli olkansa.

Kartanonherra havaitsi, että mr Barter lähestyi häntä takaapäin.

"Näetkö tuota vasemmanpuoleista miestä?" sanoi hän ja työnsi alahuulensa esiin. "Katso nyt hänen jalkaansa. Etkö myönnä, että tuo oli virheellinen pallo? Hän löi minut sellaisella. Hän lyö aina sellaisia. Tuo Locke kelpaa tuomariksi yhtä vähän kuin —"

Hän keskeytti ja katsoi vakavasti lyöjään.

Kartanonherra ei vastannut, vaan istui kuin patsas tammansa selässä. Äkkiä karahti hänen kurkkunsa.

"Mitenkä vaimosi jaksaa?" sanoi hän. "Mrs Pendyce oli aikonut tulla häntä tapaamaan, mutta — mutta hän lähti Lontooseen."

Kirkkoherra ei kääntänyt päätään.

"Minun vaimoniko? Oh, erinomaisesti! Tuossa vielä yksi! Minä sanon sen, Winlow, tämä menee liian pitkälle!"

Geoffrey Winlow'n miellyttävä ääni kuului sanovan:

"Olkaa hyvä ja jättäkää puhuminen johtajan kanssa!"

Kartanonherra käänsi tammansa ja ratsasti pois; ja John-koira, joka oli odottanut kohtuullisen välimatkan päässä, seurasi perässä, kieli suusta riippuen.

Kartanonherra kääntyi veräjältä kotiviidakon läpi vievälle tielle, ja John-koira, joka vainusi riistaa sekä vasemmalla että oikealla puolellaan, liikkui lakkaamatta sekä kuonoaan että häntäänsä. Viidakossa oli viileätä. Metsän kesäkuinen lehvistö muodosti pitkän holvin, jonka harjalla mutkitteli sininen kaistale taivasta. Tammien ja pähkinäpuiden, pyökkien ja jalavien välissä häämötti siellä täällä koivun runko, jonka nämä vanhemmat puut olivat ikäänkuin ottaneet vangiksi ja pusersivat piiriinsä, ylpeinä saaliistaan, ikäänkuin tahtoen estää tätä metsän herkkää henkeä pääsemästä heidän käsistään. Ne tiesivät, että jos tämä heidän haltiattarensa, joka oli villimpi ja kuitenkin lauhkeampi kuin ne itse, olisi poistunut, olisivat ne menettäneet arvonsa ja sulonsa, yhdyskuntansa sielun.

Kartanonherra laskeutui maahan ja satoi hevosensa ja istui läheisimmän koivun alle, kaatuneen jalavan rungolle. John-koira istuutui myös ja katseli häntä rakastavin silmin. Ja näin istuessaan he ajattelivat ajatuksiaan, mutta ne olivat kummallakin erilaiset.

Sillä tämän koivupuun alla oli Horace Pendyce suudellut vaimoaan sinä päivänä, jolloin oli tuonut hänet kotiinsa Worsted Skeynesiin, ja vaikka hän ei havainnut yhtäläisyyttä vaimonsa ja koivun välillä, mistä joku poloinen kuvitteli olisi voinut huomauttaa, ajatteli hän nyt kuitenkin tuota iltapäivää. Mutta John-koira ei sitä ajatellut; hänen muistonsa oli liian usvainen, sillä tämä oli tapahtunut kaksikymmentäkahdeksan vuotta ennen hänen syntymäänsä.

Mr Pendyce istui kauan siinä hevosineen ja koirineen, ja mustasta kerästä, jonka enemmän kuin puoleksi uneen vaipunut John-koira muodosti, välkähti aika-ajoin silmä, joka loisti sen isäntää kohti kuin palvova tähti. Aurinko loisti myös ja kultasi koivunrungon. Linnut ja nelijalkaiset aloittivat iltapuuhansa viidakossa, ja jänikset, jotka hypähtivät esiin ajotielle, katsahivat hämmästyneinä koiraan ja hyppäsivät takaisin taas. Ne tiesivät, ettei hevosmiehillä ole pyssyjä, mutta ne eivät uskaltaneet luottaa tuohon mustaan, pörröiseen otukseen, jonka kuono niin värähteli joka kerta, kun ne tulivat näkyviin. Sääsket alkoivat tanssia, ja niiden tanssiessa saivat kaikki äänet ja tuoksut ja hahmot illan leiman. Ja ilta oli kartanonherrankin sydämessä.

Verkkaan ja kankeasti hän nousi rungolta ja lähti ratsastamaan kotiin. Siellä oli oleva aivan yhtä yksinäistä, mutta talo on sentään parempi kuin metsä, missä sääsket tanssivat, linnut ja nelijalkaiset puuhaavat ja varjot pitenevät, missä aurinko hiipii puunrunkoja ylöspäin ja kaikki ovat välinpitämättömiä omistajaansa, ihmistä, kohtaan.

Kello oli yli puoli seitsemän, kun hän meni työhuoneeseensa. Akkunan ääressä seisoi joku nainen, ja mr Pendyce sanoi:

"Anteeksi..."

Nainen kääntyi; se oli hänen vaimonsa. Kartanonherra pysähtyi käheästi äännähtäen ja seisoi paikallaan peittäen kädellään silmänsä.

ÄKILLINEN "PENDYCITIS" -KOHTAUS

Mrs Pendyce tunsu olevansa varsin heikko rientäessään pois Chelseasta. Hän oli kestänyt monta tuntia kovaa mielenliikutusta, mitään syömättä.

Kuin pilvet auringon laskussa tai helmiäisen värit, niin vaihtuvat, sanotaan, ihmisten mielialat — toisiinsa kietoutuneina kuin koruompeleen langat, horjuvampina kuin huhtikuun sää, ja kuitenkin niillä on aina oma poljentonsa, jonka tahtia vain kukaan ei ole osannut tulkita.

Kuppi teetä kotimatalla, ja hänen mielensä virkistyi! Hänestä näytti äkkiä kuin olisi ollut paljon melua tyhjästä! Kuin olisi joku tietänyt, miten typeriä ihmiset voivat olla, ja sepittänyt näytelmän tästä aiheesta. Mutta tämä mielen hilpeys haihtui, kun hänelle esiintyi kysymys, mitä hänen nyt oli tehtävä.

Hän saapui hotelliinsa ilman että oli tehnyt päätöstään. Hän istuutui lukuhuoneeseen kirjoittamaan Gregorylle, ja hänen istuessaan siinä kynä kädessään valtasi hänet peloittava halu sanoa hänelle katkeria asioita, koska Gregory oli saattanut tämän kaiken heidän niskoilleen sen vuoksi, ettei nähnyt ihmisiä sellaisina kuin he olivat. Mutta hänellä oli niin vähän tottumusta katkeruuksien sanomiseen, ettei hän keksinyt mitään kyllin sievää muotoa, ja lopuksi hänen oli pakko jättää ne kokonaan pois. Lopetettuaan kirjeen ja lähetettyään sen hän tunsu olonsa helpommaksi. Ja hänen mieleensä välähti äkkiä, että jos hän heti säälisi tavaransa, ehtisi hän juuri 5.55 junassa kotiin.

Samoin kuin poistuessaan kotoaan niin hän kotiin palatessaankin noudatti vaistoaan, ja hänen vaistonsa käski hänen välttää tarpeetonta melua ja kärsimystä.

Aseman raihnaiset rattaat, homeiset ja tallilta hajuavat, kantoivat hänet melkein rakkaasti kotia kohti. Vanha kuski, jolla oli sileäksi ajatut, iloiset linnunkasvot, ajoi melkein vimmaisella vauhdilla, sillä vaikka hän ei mitään tietänyt, tunsu hän, että kahden ja puolen päivän poissaolo oli Mrs Pendycelle vallan riittävä. Veräjätuvalla istui vanha Roy, ja sen nähdessään alkoi Mrs Pendycen sydän täristä, kuin olisi hän vasta nyt tajunnut, että oli tulossa kotiin.

Kotiin! Pitkä, kapea, linjasuora tie, sumu ja hiljaisuus, sadekuurot ja helteiset, kirkkaat iltapäivät; puuhiilen ja heinän haju ja hänen kukkiensa tuoksu; kartanonherran ääni, niittokoneiden kuiva rätinä, koirien haukunta ja puimakoneen etäinen jyske. Ja sunnuntain äänet — kirkonkellot ja naakat ja Mr Barterin saarna; ja maut — ruokienkin maut! Ja kaikki nämä äänet ja hajut ja maut ja ilmanhenki hänen poskillaan tuntuivat aina olleen menneisyydessä ja aina olevan tulevaisuudessa.

Hän punastui ja kalpeni vuorotellen eikä tuntenut iloa eikä surua, sillä entinen elämä huuhtoi kuin laine hänen ylitseen. Hän meni suoraan miehensä työhuoneeseen odottamaan tämän tuloa. Kun tämä käheästi äännähti, alkoi hänen sydämensä lyödä kiivaasti, ja vanha Roy ja John-koira murisivat hiljaa toisilleen.

"John", sopersi Mrs Pendyce, "eikö sinusta ole hauska nähdä minua?"

Mutta koira ei liikkunut, vaan huiskutti häntäänsä isäntänsä jalkaa vasten.

Kartanonherra kohotti lopulta päätään.

"No, Margery?" Sen enempiä hän ei sanonut.

Mrs Pendycen mielestä hän näytti äkkiä vanhentuneelta ja hyvin väsyneeltä.

Päivälliskello alkoi soida, ja kuin olisi sen yksitoikkoinen soitto sitä houkutellut, lensi pääskyneen sisään kapeasta akkunasta ja liihotteli ympäri huonetta. Mrs Pendycen silmät seurasivat sen lentoa.

Kartanonherra astui äkkiä eteenpäin ja tarttui hänen käteensä.

"Älä enää lähde luotani, Margery!" sanoi hän ja kumartui suutelemaan hänen kättään.

Tämä teko, joka niin poikkesi hänen miehensä tavoista, sai Mrs Pendycen punastumaan kuin tytön. Hänen silmänsä katsoivat miehen harmaaseen, lyhyttukkaiseen päähän kiitollisina siitä, ettei hän saanut moitetta osakseen, ja näyttivät iloitsevan hyväilystä.

"Minulla on uutisia kerrottavana sinulle. Helen Bellew on jättänyt

Georgen."

Kartanonherra päästi hänen kätensä.

"Se ei tosiaan ollut liian aikaisin", sanoi hän. "Tietenkin George on kieltäytynyt ottamasta eropassia vastaan! Hän on itsepintainen kuin muuli."

"Kun minä tapasin hänet, oli hän peloittavassa tilassa."

Mr Pendyce kysyi levottomana:

"Mitä? Mitä sinä tarkoitat?"

"Hän näytti niin epätoivoiselta."

"Epätoivoiselta?" toisti kartanonherra ärtyneesti ihmetellen.

Mrs Pendyce jatkoi:

"Oli peloittavaa nähdä hänen kasvojaan. Minä olin hänen luonaan tänään iltapäivällä —"

Kartanonherra sanoi äkkiä:

"Ei kai hän ole sairas?"

"Ei, ei sairas. Oh, Horace, etkö ymmärrä? Minä pelkäsin, että hän tekisi jotakin harkitsematonta. Hän oli niin — onneton."

Kartanonherra alkoi kävellä edestakaisin.

"Onko hän — onko hän rauhallinen nyt?" puhkesi hän sanomaan.

Mrs Pendyce painui äkisti istumaan lähimmälle tuolille.

"Kyllä", sanoi hän vaivalloisesti. "Minä — minä luulen niin."

"Luulet! Mitä se meitä auttaa? Mitä —. Voitko huonosti, Margery?"

Mrs Pendyce, joka oli sulkenut silmänsä, lausui:

"En, rakkaani, voin aivan hyvin."

Mr Pendyce tuli hänen luokseen, ja koska hänen vaimonsa tällä hetkellä ennen kaikkea kaipasi ilmaa ja lepoa, kumartui hän hänen ylitseen ja koetti kaikin keinoin saada häntä nousemaan; ja mrs Pendyce, joka halusi jäädä yksin, tunsu myötätuntoa miestään kohtaan, sillä hän tiesi, että oli luonnollista, että hän teki näin. Huolimatta mr Pendycen ponnistuksista meni heikkous ohitse ja mrs Pendyce tarttui miehensä käteen ja siveli sitä kiitollisena.

"Mitä on tehtävä nyt, Horace?"

"Tehtävä!" huusi kartanonherra. "Hyvä Jumala! Kuinka minä sen tietäisin. Tässä sinä nyt olet tuollaisessa tilassa vain tuon kirokun Bellew'n ja hänen kirokun vaimonsa vuoksi. Päivällistä sinä nyt tarvitset."

Niin sanoen hän kiersi käsivartensa vaimonsa ympäri ja puoleksi talutti, puoleksi kantoi hänet omaan huoneeseensa.

Päivällisellä he puhuivat hyvin vähän ja senkin yhdentekevästä asioista, mrs Barterista, Peacockista, ruusuista ja Beldamen jalasta. Vain kerran he hipaisivat sitä seikkaa, mitä vaisto käski heidän välttää, sillä kartanonherra lausui äkkiä:

"Kai sinä tapasit tuon naisen?"

Ja mrs Pendyce sopersi:

"Kyllä!"

Hän meni pian huoneeseensa ja oli tuskin päässyt vuoteeseen, kun kartanonherra seurasi perässä ja lausui ikäänkuin hämillään:

"Minä taidan tulla liian aikaisin."

Mrs Pendyce makasi kauan valveilla, ja silloin tällöin kartanonherra kysyi häneltä: "Joko sinä nukut,

Margery?" toivoen, että tämä olisi vaipunut uneen, sillä itse hän ei voinut nukkua. Ja Mrs Pendyce tiesi, että hänen miehensä tahtoi olla ystävällinen hänelle, ja hän tiesi myös, että tämä makasi valveilla käänteilehtien kyljeltä toiselle ja ajatellen kuin hänkin: "Mitä nyt on tehtävä?" ja että hänenkin mielikuvituksessaan kummitteli pystyhartiainen mies, jolla oli pienet hehkuvat silmät, punainen tukka ja kalpeat, kesäkoiset kasvot. Sillä lukuunottamatta sitä, että George oli onneton, ei mitään ollut muuttunut, ja koston pilvi riippui yhä Worsted Skeynesin yllä. Kuin jotakin ikävää läksyä toisteli Mrs Pendyce ajatuksissaan: "Nyt Horace voi vastata kapteeni Bellew'n kirjeeseen ja kertoa hänelle, että George ei tahdo — eikä edes voi — tavata hänen vaimoaan enää. Hänen *täytyy* vastata siihen. Mutta tekeekö hän sen?"

Hän koetti päästä käsiksi miehensä luonteen salaisiin lähteisiin ja väänsi ja käänsi ja koetti ymmärtää, keksiäkseen parhaimman tavan, millä lähestyä häntä. Eikä hän päässyt selville, sillä kaikkien hänen pienten ulkonaisten luonteenominaisuuksiensa takana, jotka hänestä olivat kummallisia, vaikka hän saattoikin ne ymmärtää, oli jotakin, joka näytti hänestä tuntemattomalta, läpitunkemattomalta kuin pimeys, jonkinmoista sielullista paksuutta, jotain kovaa, barbaarista — mitä se lieneekin ollut? Ja samoin kuin hänen ommellessaan korujaan neulanterä usein pysähtyi kankeata kanvasia vastaan, niin nyt hänen sielunsa terä töksähti hänen miehensä sielua vastaan. "Kenties", ajatteli hän, "tuntee Horace tässä asiassa samalla tavoin kuin minä". Näin hänen ei olisi tarvinnut ajatella, sillä kartanonherra ei tietänyt koruompeleista mitään eikä hänen sielunsa neula tehnyt mitään löytöretkiä.

Vielä seuraavan päivän puoliväliin mennessä hän ei ollut uskaltanut sanoa sanaakaan. "Jos minä en sano mitään", ajatteli hän, "niin kenties hän kirjoittaa omasta aloitteestaan".

Miehensä huomiota herättämättä hän senvuoksi piti häntä silmällä kaiken aamua. Hän näki hänen istuvan kirjoituspöydän ääressä pidellen kädessään rypistettyä kirjettä, jonka hän tiesi olevan Bellew'n, ja hän kierteli miehensä ympärillä, tuli hiljaa huoneeseen ja meni taas ulos ja toimitti pikku töitään siellä täällä huoneessa ja eteisessä. Mutta kartanonherra oli yhtä liikkumatonta kuin John-koira, joka makasi lattialla kuono kypäliensä välissä.

Puolisen jälkeen ei Mrs Pendyce voinut hillitä itseään.

"Mitä sinun mielestäsi nyt on tehtävä, Horace?"

Kartanonherra katsoi häneen kiinteästi.

"Jos sinä kuvittelet", sanoi hän vihdoinkin, "että minä aion ryhtyä mihinkään tekemisiin tuon Bellew'n kanssa, niin olet suuresti erehtynyt".

Mrs Pendyce järjesteli kukkia maljakkoon, ja hänen kätensä täräsi niin, että hiukan vettä läikähti liinalle. Hän otti nenäliinansa ja kuivasi sen.

"Sinä et ole vastannut hänen kirjeeseensä, ystäväni."

Kartanonherra painoi selkensä pöytää vasten, ja hänen jäykässä vartalossaan, laiassa kaulassaan ja suuttuneissa silmissään, joiden terät olivat pienet kuin nuppineulan päät, oli eräänlaista arvokkuutta.

"Mikään ei saa minua sitä tekemään", sanoi hän, ja hänen äänensä oli tuima ja ankara, kuin puhuisi hän jollekin mahtavammalle kuin itselleen. "Minä olen ajatellut sitä kaiken aamua, ja hitto minut periköön, jos sen teen! Tuo mies on roisto. Minä en aio antaa nutistaa itseäni!"

Mrs Pendyce liitti kätensä yhteen.

"Oh, Horace", sanoi hän, "mutta sehän koskee meitä kaikkia! Anna hänelle vain tuo lupaus!"

"Ja anna hänen hypätä minun niskaani!" huusi kartanonherra. "Kautta Jumalan, ei!"

"Mutta Horace, sitähan sinä juuri tahtoit Georgen tekevän. Sinä kirjoitit hänelle ja vaadit häneltä lupausta."

Kartanonherra vastasi:

"Sinä et ymmärrä siitä mitään, Margery; sinä et tunne minua ensinkään. Luuletko sinä, että minä aion mennä kertomaan hänelle, että hänen vaimonsa on hylännyt minun poikani — antaa hänen pidellä minua kuin kalaa koukussa koko tämän ajan ja sitten lopuksi antaa hänen voittoa. Ei, vaikka minun pitäisi lähteä maanpakoon — ei vaikka —"

Hän lopetti siihen, kuin olisi kuvaillut mieleensä kohtaloista katkerimman.

Mrs Pendyce tarttui hänen takkinsa rintapieliin ja kumartui hänen puoleensa. Hänen poskensa

hehkuivat, hänen silmänsä loistivat kyyneleisinä. Ja hänen seisossaan siinä uhoi hänestä lämpöä ja tuoksua ja suloa, kuin hän olisi nuori taas, kuin muotokuva, jonka alla he seisovivat.

"Etkö, vaikka *minä* pyytäisin sinua, Horace?"

Kartanonherran kasvot saivat tumman värin; hän puristi kätensä nyrkkiin ja näytti epäröivän.

"Ei, Margery", sanoi hän käheästi; "se on — se on — minä en voi!"

Ja hän kääntyi pois vaimostaan ja lähti huoneesta.

Mrs Pendyce katseli hänen jälkeensä; hänen sormensa, jotka oli temmattu irti takista, alkoivat punoutua toinen toisensa ympäri.

BELLEW TAIPUU NAISEN EDESSÄ

"The Firsissä" oli hiljaista, ja hiljaisessa talossa, missä vain viisi huonetta oli käytännössä, istui vanha miespalvelija puutuolilla tarjoiluhuoneessa ja luki "Maamiehen lehdessä" olevaa kirjoitusta. Kukaan ei ollut häntä häiritsemässä, sillä isäntä nukkui, ja taloudenhoitaja ei ollut vielä saapunut valmistamaan päivällistä. Hän luki verkkiaan silmälasiansa lävitse, kuin olisi tahtonut painaa sanat ainaiseksi muistiinsa. Hän luki pöllön ruumiinrakennuksesta ja elintavoista: "Ruskeassa pöllössä esiintyy haarautumisilmiö: haaraluu, joka ei läheskään yhdy rintalastaan, on kokoonpantu kahdesta osasta, jotka eivät edes kohtaa toisiaan, kun sen sijaan rintalastan takaosassa on kaksi paria ulokkeita ja niiden välissä vastaavat syvennykset." Vanha miespalvelija keskeytti lukunsa ja kiinnitti räpyttelevät silmänsä kalpeaan auringonjuovaan, joka lankesi kapean akkunan kehyksistä huoneeseen, ja pieni lintu, joka akkunalaudalta katseli häntä, lensi tiehensä.

Vanha miespalvelija luki taas: "Photodiluksen pterylogiset luonteenominaisuudet eivät ole lopullisesti selvitettyt, mutta on havaittu, että siltä puuttuu nilkan köyristys samoin kuin haarautumisilmiö ja että sen solisluut eivät yhdy haaraluuksi eivätkä kohtaa rintalastaa, ja rintalastan takaosassa on ulokkeita ja syvennyksiä aivan niinkuin ruskealla lajilla." Taas hän keskeytti, ja hänen katseensa oli tyydytetty ja lempeä.

Ylhäällä pienessä tupakkahuoneessa lojui hänen isäntänsä nahkatuolissa ja nukkui. Jalkansa, joissa oli pölyiset ratsastussappaat, hän oli ojentanut eteensä. Hänen huulensa olivat suljetut, mutta toisessa suupielessä olevasta pienestä aukosta kuului heikko huokuva ääni. Lattialla hänen vieressään oli tyhjä lasi, hänen jalkojensa välissä espanjalainen verikoira. Hänen päänsä yläpuolella olevalla hyllyllä oli muutamia kuihtuneita ja kellastuneita romaaneja, joilla oli urheilumaiset nimet ja joita ihmiset olivat kirjoittaneet heikkoina hetkinään. Kamiinan yläpuolella oli kuva mr Jorrockista, joka pakotteli hevostaan menemään yli joen.

Ja nukkuvan Jaspas Bellew'n kasvot olivat sellaisen miehen kasvot, joka on ratsastanut kauas, päästäkseen vapaaksi omasta itsestään, ja jonka huomenna taas on ratsastettava kauas. Hänen vaihtuvien uniensa mukana värähdyttivät hänen kellahtavat kulmakarvansa hänen kalmankalpeaa, kesakkoista ihoaan esiin pistävien poskipäiden yläpuolella; silloin tällöin näyttäytyi nukkuvan kasvoilla ilme, kuin hän olisi ratsastaessaan saapunut veräjälle.

Talon takana olevassa tallissa oli tamma, joka oli kantanut häntä ratsastusretkillä, hakenut suuhunsa viimeiset jyvät ja sitten nosti turpansa ja pisti sen pilttuunsa säleiden väliin nähdäkseen, mitä ori, joka ei ollut kantanut isäntää tänä helteisenä iltapäivänä, puuhasi, ja huomattuaan, että se oli hereillä, se keveästi korskahti kertoakseen, että oli ukkosta ilmassa. Kaikki muu oli tallissa kuolemanhiljaista, pikku puisto ympärillä oli hiljaa, ja äänettömässä talossa nukkui isäntä.

Mutta puutuolinsa reunalla hiljaisessa tarjoiluhuoneessa istui vanha palvelija ja luki: "Tämä lintu on suursyömäri", hän keskeytti taas ja räpytteli silmiään ja nipisti huulensa yhteen, sillä hän oli osittain ymmärtänyt...

Mrs Pendyce oli tulossa poikki vainioiden. Hänellä oli yllään kauneimmat vaatteensa, harmaa silkkipuku, ja hän katseli vähän pelokkaana taivaalle. Lännestä lähestyi myrsky ja ajoi edellään kalpenevaa päivänpaistetta. Sen purppurahohtoa vasten kuvastuivat puut mustanvihreinä. Kaikki oli hyvin hiljaista, eivät poppelitkaan värähtäneet, ja kuitenkin tuo tumma hohto yltyi uhkaavan, muuttumattoman nopeasti. Mrs Pendyce tarttui molemmin käsin hameisiinsa ja riensi eteenpäin ja pani

merkille, että karja oli kerääntynyt puiden alle.

"Miten peloittavan näköisiä pilviä!" ajatteli hän. "Näinköhän minä ehdin The Firsiin, ennenkuin se puhkeaa?" Mutta vaikka hänen pukunsa yllytti häntä kiiruhtamaan, pakotti hänen sydämensä hänet pysähtymään, se tykytti niin ja oli niin täysi. Mitähän jos mr Bellew ei ollut selvä? Hän muisti miehen pienet hehkuvat silmät, jotka niin olivat peloittaneet häntä kerran päivällisillä Worsted Skeynesissä, silloin kun hän kotimatalla oli pudonnut rattailta. Jonkinmoinen sadunomaisen pahansuopuuden sävy oli liittynyt tämän miehen nimeen.

"Mitähän jos hän kohtelee minua huonosti!" ajatteli mrs Pendyce.

Hän ei voinut nyt enää kääntyä takaisin; mutta hän toivoi — kuinka toivoikaan! — että kaikki olisi ohi. Kuuma pisara läiskähti hänen hansikkaalleen. Hän meni poikki tien ja avasi veräjän. Luoden pelokkaita silmäyksiä taivaalle hän kiiruhti pihatietä eteenpäin. Tummanpunaiset pilvet lepäsivät kuin peite puiden latvojen yllä, ja nämä olivat ruvenneet huojumaan ja huokaamaan kuin olisivat kamppailleet ja itkeneet kohtaloaan. Muutamia pisaroita lämmintä sadetta putoili. Salama välkähti yli taivaan. Mrs Pendyce kiiruhti portista sisään.

"Mitenkähän kauan se kestää?" ajatteli hän. "Minä olen niin peloissani!"

Hyvin vanha palvelija, jonka kasvot olivat pelkkiä ryppyjä, avasi äkkiä oven katsellakseen rajuilmaa, mutta nähdessään mrs Pendycen hän katseli sensijaan häntä.

"Onko kapteeni Bellew kotona?"

"Kyllä, rouva. Kapteeni on työhuoneessa. Me emme käytä salia nykyään. Kova rajuilma on tulossa, rouva — kova rajuilma. Tahdotteko olla niin hyvä ja istuutua hetkiseksi, sill'aikaa kuin minä menen ilmoittamaan kapteenille?"

Eteinen oli matala ja pimeä, koko talo oli matala ja pimeä ja hajusi hieman homeelta. Mrs Pendyce ei istuutunut, vaan seisoi kolmesta ketunpäästä tehdyn seinäkoristeen alla, missä riippui kaksi ratsuruoskaa. Ja näiden elukoiden päät virittivät hänen mielessään ajatuksen: "Mies raukka! Hänen täytyy olla kovin yksinäinen täällä!"

Hän hätkähti. Jokin hieroi itseään hänen polviaan vasten: se oli vain tavattoman kookas verikoira. Hän kumartui taputtamaan sitä, ja kerran alettuaan oli hänen mahdoton sitä lopettaa, sillä niin pian kuin hän otti kätensä pois, painautui elukka häntä vasten, ja hän oli peloissaan pukunsa takia.

"Poika poloinen — poika poloinen!" sopersi hän vain. "Tahtoiko se vähän ystävällisyyttä?"

Ääni lausui hänen takanaan:

"Mene tiehesi, Sam! Pahoittelen, että olette saanut odottaa. Ettekö tahdo astua sisään?"

Vuoroin punastuen ja vuoroin kalveten astui mrs Pendyce matalaan, pieneen, laudoilla vuorattuun huoneeseen, joka hajusi sikareilta ja alkoholilta. Pieniruutuisesta akkunasta hän saattoi nähdä, kuinka sade syöksyi maahan, ja pensaat, jotka kumartuivat ja valuiivat vettä kuuron alla.

"Ettekö tahdo istua?"

Mrs Pendyce istuutui. Hän oli liittänyt kätensä yhteen; nyt hän kohotti silmänsä ja katsoi arasti isäntäänsä.

Hän näki hoikan, pystyharteisen vartalon, vähän hajallaan olevat käyrät jalat, pörröisen, kellahtavan tukan, kalpeat, kesakkoiset kasvot ja pienet, tummat, räpyttelevät silmät.

"Olen pahoillani, että huoneet ovat niin pahassa siivossa. Niillä ei usein ole iloa nähdä hienoa naista. Minä olin nukkumassa — niin minä tavallisesti vietän päiväni tähän vuodenaikaan!"

Kankeat punaiset viikset kääntyivät, kuin huuli olisi hymyillyt.

Mrs Pendyce mutisi jotakin epämääräistä.

Hänestä tämä kaikki tuntui unenomaiselta, ilkeältä houreelta. Ukkosenjyrähdys sai hänet peittämään kasvonsa.

Bellew astui akkunan ääreen, katsahti taivaalle ja palasi lieden luo. Hänen pienet palavat silmänsä näyttivät katsovan vieraan läpi. "Jos en minä nyt heti rupea puhumaan", ajatteli mrs Pendyce, "niin en saa puhutuksi ensinkään".

"Minä olen tullut", alkoi hän, ja näin sanoessaan hän tunsi pelkonsa haihtuvan; ääni, joka tähän saakka oli ollut niin epävarma, kaikui taas lujana, ja silmät, jotka olivat melkein pelkkää terää, katsoivat tummina ja lempeinä mieheen, jonka vallassa he kaikki olivat — "olen tullut kertomaan teille jotain, kapteeni Bellew!"

Lieden ääressä seisova mies kumarsi, ja kuin joku ilkeä lintu liiteli pelko taas Mrs Pendycen harteille. Oli kauheaa, oli barbaarista, että hänen, että kenenkään piti puhua sellaisista asioista, oli barbaarista, että miehet ja naiset ymmärsivät niin väärin toisensa, että heissä oli niin vähän myötätuntoa ja hienoutta; oli barbaarista, että hänen, Margery Pendycen, piti puhua tästä asiasta, joka oli heille kummallekin tuottava niin paljon tuskaa. Kaikki oli niin viheliäistä ja karkeata ja jokapäiväistä! Hän otti nenäliinansa ja pyyhkäisi sillä huuliaan.

"Suokaa anteeksi, että minä sanon sen. Teidän vaimonne on hylännyt minun poikani, kapteeni Bellew!"

Bellew ei liikahtanut.

"Hän ei rakasta häntä; hän kertoi sen minulle itse! Poikani ei tule enää koskaan tapaamaan häntä!"

Miten kauheaa, miten inhottavaa!

Ja yhä vieläkin seisoivat Bellew ääneti ja ahmi häntä pienillä silmillään; eikä hän voinut sanoa, kuinka kauan tätä kesti.

Bellew kääntyi äkkiä selin ja nojautui uuninreunustaan.

Mrs Pendyce pyyhkäisi kädellä kulmiaan päästäkseen epätodellisuuden tunteesta, joka häntä vaivasi.

"Siinä kaikki", sanoi hän.

Hänen oma äänensä kuului hänestä oudolta.

"Jos siinä todellakin on kaikki", ajatteli hän, "on minun luullakseni noustava ja mentävä!" Ja hänen mielessään välähti: "Poloinen pukuni menee pilalle!"

Bellew kääntyi ympäri.

"Tahdotteko lasin teetä?"

"Ei kiitos; en luule saavani sitä juoduksi."

"Minä kirjoitin kirjeen miehellenne!"

"Niin."

"Hän ei vastannut siihen."

"Ei."

Mrs Pendyce näki, että Bellew tuijotti häneen, ja epätoivoinen kamppailu alkoi hänen rinnassaan. Pyytäisikö hän tuota lupausta, nyt kun George —? Eikö hän ollut sen vuoksi tullut? Eikö hänen pitänyt — eikö hänen pitänyt heidän kaikkien takia?

Bellew astui pöydän ääreen, kaatoi vähän whiskyä lasiin ja joi sen.

"Te ette pyydä minua lopettamaan oikeusjuttua", sanoi hän.

Mrs Pendycen huulet olivat raollaan, mutta mitään ääntä ei niiltä lähtenyt. Hänen mustat silmänsä tuijottivat värähtämättä hänen kalpeista kasvoistaan; hän ei äännähtänytkaan.

Bellew pyyhkäisi kädellä kulmiaan.

"Hyvä, minä teen sen", sanoi hän, "teidän tähtenne. Te olette ainoa hieno nainen, jonka tunnen."

Bellew puristi hänen hansikoituja sormiaan, riensi hänen ohitseensa, ja Mrs Pendyce näki olevansa yksin.

Yksin hän otti selvän uloskäytävästä, ja kyyneleet virtasivat pitkin hänen kasvojaan. Hyvin hiljaa hän sulki eteisen oven.

"Poloista pukuaani!" ajatteli hän. "Voisinkohan minä jäädä tänne vähäksi aikaa? Sade näyttää kohta menevän ohi!"

Tummanpunerva pilvi oli mennyt ohitse ja painunut talon taakse, ja loistavasta valkeasta pilvestä valui välikkyvää sadetta; kaistale syvänsinistä taivasta näkyi tienvieressä olevien mäntyjen takaa. Rastaat olivat jo liikkeellä matoja hakemassa. Pitkin oksaa hyppivä orava pysähtyi katselemaan mrs Pendyceä, ja mrs Pendyce katseli hajamielisesti oravaa pienen nenäliinan takaa, jolla hän kuivasi silmiään.

"Miesraukka!" ajatteli hän — "poloinen, yksinäinen olento! Kas siinä tulee aurinko!"

Ja hänestä tuntui, kuin aurinko nyt olisi ensi kertaa näyttäytynyt koko tänä kauniina, lämpimänä vuonna. Hän tarttui taas hameeseen molemmin käsin, lähti kulkemaan pihatietä pois päin ja oli pian taas vainioiden keskellä.

Kaikki vihanta välkähteli, ja ilman oli sade niin huuhtonut, että kaikki kesäiset tuoksut olivat haihtuneet ja jäljellä oli vain se kristallinen tuoksu, joka ei ole mitään tuoksua ensinkään. Mrs Pendyacen kengät olivat pian läpimärät.

"Kuinka minä olen onnellinen!" ajatteli hän. — "Kuinka iloinen ja onnellinen minä olen!"

Ja tunne, joka oli näitä sanoja epämääräisempi, valtasi hänen mielensä ja tunki tieltään kaikki muut tunteet täällä sateesta vettyneillä vainioilla.

Pilvi, joka niin kauan oli riippunut Worsted Skeynesin yllä, oli hajonnut ja haihtunut. Jokainen ääni oli kuin musiikkia, jokainen liike kuin tanssia. Hän ikävöi päästä aikaisten ruusujen luo näkemään, kuinka sade oli pidellyt niitä. Hänen oli mentävä porraspuun yli ja siitä onnellisesti päästyään hän pysähtyi hetkeksi ja otti lujemmin kiinni hameistaan. Hän oli kotivainiolla nyt, ja suoraan hänen edessään oli kartano. Pitkänä ja matalana ja valkeana se seiso siinä lumoavassa iltavalaistuksessa, ja kaksi loistavaa akkunaa, joille aurinko lankesi, valvoi kuin kaksi silmää yli sen maitten; ja sen takana, vasemmalla, oli kyläkirkko leveänä, tanakkana ja harmaana jalaviensa välissä. Ylt'ympäri joka puolella oli hiljaista — englantilaisen iltapäivän unelias, usvainen rauha.

Mrs Pendyce käveli kohti puistoansa. Tultuaan sitä lähelle hän näki oikealla puolellaan kartanonherran ja mr Barterin. He seisoivat yhdessä katsellen erästä puuta, ja — kuin palvelevan alaluokan vertauskuvana — John-koira istui hännällään ja sekin katsoi kohti puuta. Kirkkoherran ja mr Pendyacen kasvot muodostivat kumpikin yhtä suuren kulman ylöspäin, ja niin erilaiset kuin nämä kasvot ja vartalot olivatkin, edustaessaan kahta ikuisesti kilpailevaa perikuvaa, hämmästytti mrs Pendyceä kuitenkin heidän oleellinen yhtäläisyytensä. Oli kuin henki, hakiessaan itselleen ruumista, olisi kohdannut nämä kaksi hahmoa ja epätietoisuudessaan päättänyt ottaa asuntonsa kumpaankin.

Mrs Pendyce ei huiskuttanut heille, vaan astui kiireesti marjakuusien lomaan ja veräjältä sisään.

Hänen puutarhassaan putosi yksitellen kirkkaita pisaroita joka ruusunlehdeltä, ja joka ruusun terässä oli vesihelmiä. Vähän pitemmällä hän huomasi rikkaruohoa; hän katsoi tarkemmin ja keksi sitä paljonkin.

"Oh", ajatteli hän, "kuinka kauheasti he ovatkaan antaneet rikkaruohon... Minun täytyy tosiaan puhua Jackmanille!"

Hänen itsensä istuttama ruusupensas hänen vieressään värähti, ja siitä putosi kokonainen pisarasade.

Mrs Pendyce kumartui ja tarttui valkoiseen ruusuun. Hymyilevin huulin hän suuteli sen terää.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK HERRASKARTANO: ROMAANI ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.